

Našeletna mala mesečno 25 Din, in iznosništvo 40 Din.

Uredništvo:
Ljubljana, Križniška ulica 5. Telefon 200, 2122, 2123, 2124, 2125 in 2126.
Maribor: Aleksandrova cesta 14. Telefon št. 440.
Celje: Koroška ul. 2. Telefon 200, 210.
Rokopisi se ne vračajo. - Osnovni po tarif.

JUTRO

Upravištvu: Ljubljana, Prešernova ul. 54.
Telefon št. 2122, 2123, 2124, 2125, 2126.
Ispravniki oddelkov: Ljubljana, Prešernov
ulica 4. Telefon št. 2402.
Podružnice: Maribor: Aleksandrova cesta
št. 14. Telefon št. 450.
Podružnica Celje: Koroška ulica št. 2.
Telefon št. 190.
Računi pri pošti. Šte. novosti: Ljubljana
št. 11.242; Praha št. 72.180; Wien
Nr. 105.241

Ljubljana, 17. avgusta.
V zadnjem času je opažati naraščajoče izseljevanje iz naše države; tudi delež Slovenije na številu izselencev je vedno večji. Najbolj žalostno dejstvo pri tem je, da se trajno dviga število izselencev iz vrst kmečkega prebivalstva in da silijo v tujino tudi taki kmečki gospodarji sami, ki bi jim tega ne bilo treba in ki bi se lahko tudi doma pošteno, čeprav skromno preživljali.

Glavni tok izselencev iz naših krajev je sedaj usmerjen v Francijo. Na dvorišču ljubljanske Borze dela lahko ponovno vidite skupine krepkih mož in fantov, ki se pogajajo z zastopnikom francoskega izseljevalnega društva. Vsi bi hoteli biti sprejeti, vsi hočejo v Francijo, kakor da bi tam ne bilo treba delati in da bi letele pečene piške kar v usta.

Kako nepotrebno in zato nezdravo in škodljivo je čisto to prelivanje naših ljudi v Francijo in druge inozemske države, jasno in tehtno slika pismo, ki ga je prejel izseljeniški urad v Ljubljani od svojega zaupnika iz Francije. Ta zaupnik, ki dobro pozna razmere med našimi izselenci v Franciji in tudi razmere pri nas doma, pravi med drugim:

»Dozdeva se mi, da je naval izselencev v Francijo oziroma odtok iz domovine nenaraven in da ne odgovarja dejanskim ekonomskim potrebam. Ni potrebno, da bi se izseljevali kmečki sinovi ali celo gospodarji sami, kakor smo to dognali zlasti pri zadnjih transportih delavstva, ki so prišli sem. Naše oblasti bodo morale z odprtimi očmi pogledati v obraz resnici, da je na dnu izseljevanja v zadnjih letih manj ekonomska potreba, nego neka bolelna želja po tujini in po boljsem zaslužku, neki duh avanturizma, ki je že v predvojni časih odvalil mnogo naše najboljše krvi v prekoceanske države.

Izseljeniški komisariat v Parizu je imel dostikrat priložnost konstatirati v osebnih razgovorih z našimi ljudmi, ki so se pritoževali, da so razočarani nad dejanskimi razmerami v Franciji in ki so pri tem prosi, da jih zopet spravijo domov, češ: saj mi ni bilo treba iti v tujino, toliko tudi doma zaslužim. Na vprašanje, zakaj so potem šli, so odgovarjali: Ko so nam pa drugi pisali, kako je v Franciji lepo, koliko se zasluži, kako se tam svobodno živi v vsakem pomenu besede.

Naše oblasti bodo torej primorane jemati s kritičnim očesom na znanje poročila naših borz dela, ki naj bi v svojih statističnih poročilih podajale dejansko sliko našega narodnega gospodarstva. Vsak, ki se na borzi dela javi za posel, s tem še ni brezposeln, in vsak ki se bo javil za avanturo v tujino, ne bi smel figurirati med statistiko nezaposlenih. Mala, nepristranska anketa po deželi bo to trditev brez dvoma odobrila.

Svetujemo vam, da z veliko skepto motrite problem ekspatriacije našega delavstva. Če se to ne bo od domačih strani kontroliralo in če se ne bo obrnila velika pažnja na to stran izseljevanja, se bo zgodilo, kar se je zgodilo po širokih rodovitnih departmanih Francije, ki so brez prebivalstva, ker se je narod naselil po mestih. Ko se je začelo kazati pomanjkanje poljedelskega delavstva po teh krajih, je začela hirati seveda poljedelska produkcija in tako so zaradi tega še ostali kmetje imeli upravičen vzrok, da so še oni zaprli svoje domove in šli v mesta. Danes pa se selijo v ravno iste kraje tisoči italijanskih naseljenecv, ki so na razvalinah starih domov znova razvili cvetoče poljedelstvo.

Ako bo Slovenija dovolila, da se ji ekspatriira vse, kar dela, ako bo dovolila osobito kmečkim sinovom, da bodo šli na avanturo po svetu, potem si naj bo takoj v svesti, da si s tem koplje grob, iz katerega je pozneje ne bo mogla rešiti druga sila, kakor tuja roka. Če pustimo, da začnejo naši domovi prodajati zaradi pomanjkanja delovnih rok, potem bo vedno manj dela pri nas, nezaposlenost bo še večja in hudih duhov, katere smo klicali, nas ne bo mogel nihče več osvoboditi.

Fundamentalno delo pri omejevanju izseljevanja je moralnega značaja. Ne morem se ubraniti vtisa, da se od odgovornih faktorjev doma ne stori dosti, da bi se v ljudeh ubila misel, da so nesrečni doma, in da bi se v njih zatrla želja po tujini, da bi se to svetovno domotožje, ki se je našega naroda oprijelo, spremenilo zopet v postrtnovalno ljubezen do domače zemlje in do dela na domači zemlji.

Pisec tega pisma je pogodil v črno. Njegove besede res zaslužijo, da o njih razmišlja vsak, ki mu je na srcu sreča naše zemlje in našega rodu.

Ugodnosti za izvoz sli

Beograd, 17. avgusta p. Ministrstvo prometa je odobrilo za izvoz sli preko postaj št. III in Jesenice velike tarifne ugodnosti. Te izvozne ugodnosti veljajo od 12. avgusta do 31. oktobra t. l. Vezane so na specialne pogoje.

Razčiščenje položaja zaradi Kmetijske družbe

Načelno stališče ministra notranjih zadev napram konfliktu radi sprejemanja novih članov

Beograd, 17. avgusta, p. Kakor znano, je letos v Kmetijski družbi za Slovenijo nastal ponoven spor zaradi prijavljanja novih članov v množicah, kar je imelo očividno politično-partizanske tendence. Večina glavnega odbora Kmetijske družbe je zato skoraj vse te prijave odklonila, proti čemer je manjšina ostro protestirala. Došlo je do jako mučnih prizorov. Sklep večine glavnega odbora Kmetijske družbe je bil povod za razne pritožbe na nadzorstveno oblast, katerih končni namen je bil izdejskovati razpust glavnega odbora ter Kmet. družbo postaviti pod komisarija. Še pred nekaj dnevi je prišel v Beograd predlog, da naj se Kmetijska družba razpusti.

Ministrstvo notranjih del je vse pritožbe in predloge skrbno preiskalo ter

je našlo, da je glavni odbor Kmetijske družbe postopal formalno korektno. Ministrstvo notranjih del je mišljenja, da spada razčiščenje članskih zadev v avtonomni delokrog Kmetijske družbe in da tako dolgo nima nobenega povoda postopati, dokler se Kmetijska družba drži zakonskih predpisov. Pritožbe zaradi sprejemanja ali nesprijemanja članstva so s tem načelnim stališčem, ki ga je zavzelo ministrstvo, postale brezpredmetne.

O svojem stališču je ministrstvo obvestilo tudi podrejene oblasti. S tem je, kakor se zatrjuje, opaznost, da bi Kmetijska družba prišla pod komisarija, odpravljena in so tudi presekane intrige, ki so se v zadnjem času pletle okrog te važne kmečko-stanovske institucije.

Otvoritev kongresa UJU v Zagrebu

Pogajanja za sporazum - Izvolitev odborov - Otvoritev šolske razstave

Zagreb, 17. avgusta č. Danes ob 9. dopoldne je bil odprt v dvorani Zagrebske borze kongres UJU. Pred otvoritvijo se je vršila konferenca izvršnega odbora z delegati posameznih sekcij za rešitev spora zaradi zahteve beograjske sekcije po zvišanju števila njenih zastopnikov v glavnem odboru in po izpremembi v predsedstvu organizacije. Do kompromisne rešitve ni prišlo. Kongres je otvoril predsednik Vlada Petrović, ki je predlagal sprodatno brzojavko kralju, kar je bilo sprejeto z viharnim odobravanjem. Otvoritev kongresa so

prisostvovali komandanti 4. armije general Matić, zastopnik prosvetnega ministrstva dr. Kašumović, zastopnik velikega župana dr. Urbani in drugi. Po govornih zastopnikov oblasti in po prečitanih došlih brzojavah so se izvolili razni odbori ter so bile prečitane resolucije, ki so bile nato tem odborom izročene v proučitev. Po zaključku kongresa so udeleženci odšli v Kaptolsko šolo, kjer je bila odprta šolska in učiteljska razstava. Popoldne so se vršile seje odborov, jutri pa se bo kongres nadaljeval.

Profesorji in zakon o srednjih šolah

Zanimive izjave predsednika Proforskega društva

Bograd, 17. avgusta, p. Vrhovni zakonodajni svet je danes popoldne nadaljeval razpravo o načrtu srednješolskega zakona. Danes je bila končana načelna debata. V ponedeljek popoldne bo Vrhovni zakonodajni svet proučil zakon v specialni debati.

Beograd, 17. avgusta č. Predsednik proforskega združenja Nedeljko Divac je podal povodom razprave zakonskega predloga o srednjih šolah v Vrhovnem zakonodajnem svetu novinarjem naslednje informacije: »Na tem zakonu se dela že osem let in je prešel že razne faze. Trikrat je bil že pred bivšo Narodno skupščino. Zakon ima urediti v glavnem dve vprašanji. Prvo je učno-pedagoškega značaja, drugo pa se tiče gmoetnega osiguranja učiteljev srednjih šol. Pod vplivom povojnih okoliščin se je dogodilo, da so bili učitelji srednjih šol zastopljeni za ostalimi državnimi uslužbenci. Sodnikom se je zboljšalo gmoetno stanje s priznanjem doklad, oficirjem pa z zakonom o ustroju vojske iz l. 1927. Uradniki prometne stroke imajo celo vrsto podpor, prejemke v naturi in ugodnosti na železnica, uslužbencem tehnične stroke je pomagano z izrednimi nagradami pri terenskem delu ter

na drug način, edino učitelji srednjih šol so ostali v izjemnem položaju. Proforsko društvo je pogosto poskušalo temu od pomoči, toda politične razmere so stalno ovirale, da bi se zakon uveljavil. V veliki meri ni bilo razumevanja za značaj srednje šole niti pri javnosti, niti pri onih, ki so vodili državno politiko. Bili so celo mnenja, da so kaka zboljšanja za proforski stan nepotrebna.

Značilno je, da so učitelji srednjih šol številčno najjačja in idejno najbolj kompaktna organizacija v državi, ki obsega 2600 članov od skupnega števila 3200 učiteljev srednjih šol. Na Hrvatskem sta dve tretjini profesorjev organizirani v proforskem društvu, v Sloveniji pa 254 od celotnega števila 256. Proforsko društvo je zato za našo državno politiko izredno močen in vpliven faktor in docela v redu je, da so se sedanjí prosvetni minister in drugi činitelji odločili za pospešitev uveljavljanja zakona o srednjih šolah.

Na vprašanje, kak tip šol se z novim zakonom uvaža je odgovoril prof. Divac: »Osnovni tip realna gimnazija, poleg nje pa morejo biti ali kot posebni zavodi ali pa kot paralelni oddelki humanistične gimnazije in realke.«

Požar v Karlovcu

Karlovec, 17. avgusta. č. Davi ob 1.20 je izbruhnil požar na Rakovcu v hišah št. 10 in 30. Ker sta bili hiši in stranska poslopja zgrajeni večinoma iz lesa, se je požar razširil s silno brzino. Policija in ognje-gasci, ki so prihitali na mesto požara, niso mogli ničesar rešiti ter so se omejili na to, da so požar lokalizirali in preprečili, da bi se razširil na sosedna poslopja. Povzročena škoda se ceni na pol milijona dinarjev. Zavarovani so bili samo nekateri objekti za malenkostne vsote. Doslej še niso mogli ugotoviti, kako je nastal požar, vrši pa se energična preiskava. Ker je to v Karlovcu bil že peti požar v kratkem času, se sumi, da je na delu zločinska roka.

Bivša cesarica Zita se bo preselila v Belgijo

Dunaj, 17. avgusta. o. Po poročilih francoskih listov se misli preseliti bivša avstrijska cesarica Zita z vso družino v Belgijo, kjer bo študiral njen najstarejši sin Oton na univerzi v Louveinu.

Ameriški milijonar utonil

Newyork, 17. avgusta. o. V zalivu Aleksandrija se je zaletel neki potniški parnik s toliko silo v jahto ameriškega milijonarja Charla Lipeja, da se je v par hipih potopila. Potniški parnik pa je bil zaradi sunka tudi tako poškodovan, da se je kmalu nato potopil. V valovih sta pri tem izgubila milijonar Lipe in njegova žena, ki sta spala na jahti.

Obnovitev rusko-angelskih pogajanj

Kovno, 17. avgusta o. Listi poročajo, da je naprosil sovjetski zunanji komisar litvanski vlad, naj prevzame posredovanje pri reševanju rusko-angelskega spora in sodeluje pri akciji za nadaljevanje prekinjenih pogajanj za obnovo diplomatskih odnosov med Rusijo in Anglijo.

Snowden odklonil predlog medzavezniških sil

Zahteva ugodnejših predlogov upniških vlad - Nepopustljivost Italije - Anglija ne more dovoliti oškodovanja manjših držav

London, 17. avgusta. a. Iz Haaga se poroča, da je Snowden davi izročil svoj odgovor na včerajšnji memorandum predstavnikov četvorice upniških sil. Angleški odgovor odklanja predloge medzavezniških sil. Snowden v svojem odgovoru dopušča, da medzavezniške sile stavijo druge predloge, ki pa morajo biti ugodnejši. Splošno se v Londonu sodi, da je položaj na haški konferenci še vedno kritičen. Pričakuje pa se, da bo Italija v poslednjem trenutku vendarle popustila in sprevidela, da ne gre, da bi se konferenca razbila zaradi njene nepopustljivosti. Snowden je pristal na ponovno odlaganje današnje seje finančne komisije, da bi na ta način omogočil, da se ugotovi upravičenim zahtevam Anglije. Ta popustljivost od strani Snowdena vtilva nove nade v končni sporazum na haški konferenci.

Današnji londonski listi smatrajo soglasno, da je Italija glavna zapreka sporazuma na haški konferenci. »Daily Telegraph« doznava, da gredo predlogi, ki so jih si-noči staveli predstavniki četvorice upniških sil Angliji, na račun malih upniških držav, kar preprečuje in onemogoča eventualni pristane Anglije na te predloge. »Times« zamerja Italiji, da očituje na konferenci tako neprijenljivo stališče, čeprav je Anglija pri ureditvi italijanskih vojnih dolgov postopala nad vse velikodušno. »Evening Standard« doznava iz dobrega vira, da bi Francija in Belgija še pristali na angleške zahteve, da pa se proti Italiji vsakemu popuščanju in sporazumu.

Vladno glasilo »Daily Herald« pa doznava iz Haaga, da po izjavah italijanskih delegatov Mussolini zaradi notranjega položaja ne more popustiti napram Angliji niti pare.

Haag, 17. avgusta a. Davi je prispel v Haag češkoslovaški minister zunanjih del dr. Edvard Beneš.

Ponovna nota Snowdenu

Pariz, 17. avgusta a. Iz Haaga poročajo, da je angleški minister financ Snowden izjavil angleškim novinarjem, da so snočni predlogi četvorice medzavezniških držav uprav smešni in da ne zadovoljujejo angleških zahtev. Francoski, belgijski, italijanski in japonski delegati bodo sestavili odgovor na današnje Snowdenovo noto nocoj ob 18.30. Zdi se, da delegati medzavezniških držav ne bodo staveli novih predlogov in da se bodo omejili na pobijanje angleških trditev, dokazujoč s številkami, da medzavezniški predlogi docela ustrezajo angleškim zahtevam.

Politični krogi vidijo v tem angleško željo onemogočiti ostalim delegacijam očiitek, da se je reparacijska konferenca vlad razbila samo zaradi nepopustljivosti Angležev, ker ti odklanjajo kompromis, ki temelji samo na zvišanju angleške anuitete, marveč zahtevajo, da se zvišajo tudi manjšim državam.

Živahno komentirajo tudi vabilo nizozemske kraljice, poslano vsem delegatom, v katerem vabi lete na skupni banket, ki ga bo priredila na čast reparacijske konference 23. avgusta v Haagu. Mnogi vidijo v tem celo nekaj pritisk na delegata, da ostanejo v Haagu vsaj do tega dne.

Vesti o kitajsko-ruskih spopadih

Kitajska vlada pošilja Ruse v koncentracijska taborišča - Na obeh koncih sporne železnice se vrše boji - Nova kitajska armada odhaja na bojišče

Tokio, 17. avgusta a. Poročevalec tokijskega lista »Asahi« javlja s postaje Pograničnaja, da so se ruske in kitajske predstave že spopadle in da so se vršile dne 14. t. m. hudi boji južno od Pograničnaje. Sovjetska konjenica je vdrila na kitajsko ozemlje. Pri spopadih je bilo ubitih 12 ruskih in 14 kitajskih vojakov. Iz službenih kitajskih krogov v Mukden se poroča, da je sovjetska konjenica napadla kitajske obrambne črte v bližini Mančulija. Boji še trajajo.

Šanghai, 17. avgusta a. Indopacifiška agencija poroča, da je kitajska vlada odpisala na mejo 60.000 mož broječo vojsko

in da je v kritje stroškov najela veliko posojilo. Kitajske oblasti v Harbinu nadaljujejo z aretacijami sovjetskih podanikov. V masah aretirane sovjetske državljane pošiljajo v kitajska koncentracijska taborišča. Davi je bil aretirani sovjetski konzul v Harbinu, ki je hotel nocoj odpotovati.

Vojna lahko izbruhne vsak dan

Šanghai, 17. avgusta g. Po vesteh iz Nankinga in Mukdena se je položaj ob mandžurski meji v zadnjih 24 urah takoko poostiril, da je nankiška vlada izjavila, da pričakuje vsak trenutek izbruh vojne brez formalne vojne napovedi.

„Zeppelin“ preko polovice pota v Tokio

Zrakoplovu pomagajo ugodni vetrovi - Ogromni gozdni požari v sibirski tajgi - Ponudbe ameriških kapitalistov

Tobolsk, 17. avgusta. Zrakoplov »Zeppelin« nadaljuje z veliko brzino polet proti Tokiju. Ural je preletel ob 14. uri kot prva zračna ladja, ki je preletela azijsko mejo, ter je nadaljeval polet proti reki Ob. Ljudje, ki so opazili zračno ladjo, so v strahu zapuščali polja in se skrivali po gozdovih.

Po enournem poletu je zrakoplov preletel Ural in dospel ob 15. na Verhoturje, kjer je vzel smer na jugovzhod proti reki Ob, ki jo je dosegel ob 16. Na tem delu poleta je posadka zrakoplova opazovala ogromne gozdne požare v velikih prašumah med Obom in Uralom. Nad gorečimi gozdi se je dvigala nad 1000 m visoko plast dima, ki je zelo ovirala plovbo. Do Oba je prevozil zrakoplov 2600 km v 24 urah.

Zrakoplov je mislil od tu vzeti smer proti Tobolsku, po krajšem poletu v tej smeri pa je zopet nadaljeval polet v vzhodni smeri in letel nad reko Ob proti mestecu Larijanskoje.

Larijanskoje, 17. avgusta o. Včeraj ob 23. je letel »Zeppelin« nekaj km severno od Larijanskega. Plul je zelo nizko v smeri k izviru reke Vah. Iz zrakoplova so vrgli s padalom pošto in sporočilo kapetana dr. Eckenerja, da je zrakoplov preletel že polovico poti v Tokio. Hitrost, s katero vozi zrakoplov, presega 150 km na uro, to pa zaradi ugodnih zapadnih vetrov, ki omogočajo uporabo samo treh motorjev. S tem je prihranil že veliko goriva.

Irkutsk, 17. avgusta o. Tu pričakujejo, da bo zrakoplov preletel v prvih pooldanskih urah Bajkalsko jezero. Zaradi velikih neviht severozapadno od Irkutskaja je brezčična zveza z zrakoplovom zelo ovirana in neprestano prekinjena. Po poslednjih brzojavkah kapetana dr. Eckenerja pa je gotovo, da je preletel reko Jeneisej in se daleč od istoimenskega mesta.

Friedrichshafen, 17. avgusta o. Ker je radijska postaja Zeppelinovih tvornic izgubila brezčično zvezo z zrakoplovom, so vesti o nadaljevanju poleta preko Sibirie zelo redke in vodstvo Zeppelinovih tvornic ne ve točno, kje je zrakoplov. Po poročilih iz Irkutskaja je že preletel reko Jeneisej in se bliža z veliko brzino Bajkalskemu jezeru.

mu jezeru se je izognil ter je plul od Larijanskega v smeri črti.

Friedrichshafen, 17. avgusta d. Zrakoplov »Zeppelin« se po najbrže vrnil s svojega poleta okoli sveta 15. septembra, ker se bo mudil v Lakehurst deset dni, da bodo natančno pregledali motrje in obod zračne ladje. Ravnateljstvo Zeppelinove družbe je prejelo iz Amerike več ponudb močnih ameriških finančnih skupin, ki bi bile pripravljene vložiti kapital v Zeppelinske tovarne in v snujočo se novo družbo za ustanovitev rednega prekoceanskega prometa z zrakoplovi.

Japonske priprave za sprejem

Tokio, 17. avgusta s. Japonska prestolnica je vsa v pričakovanju prihoda »Grofa Zeppelina«. Na letališču so končane že vse priprave za pristanek. Inženjer Zeppelinove ladjedelnice je izjavil, da je letališče v Tokiju naravnost idealno za pristanek zrakoplova.

Berlin, 17. avgusta s. »Lokal Anzeiger« javlja iz Tokija: Tukaj se govori, da bo sam cesar prisostvoval pristanku »Grofa Zeppelina« na letališču v Tokiju. Polet »Zeppelina« je na Japonskem dogodek dneva. Posebne izdaje listov sporočajo prebivalstvu svetovnega poleta. List »Osaka Asahi«, ki ima svoje poročevalce na krovu zrakoplova, je razpisal nagrado za najboljši odgovor na vprašanje, kdaj bo »Zeppelin« dospel v Tokio.

Meni se, da bo »Zeppelin« dosegel svoj cilj Tokio v noči od ponedeljka na torek po srednjeevropskem času. Na krovu je vse v redu. Potniki so v najboljšem razpoloženju.

Evropski krožni polet končan

Pariz, 17. avgusta. o. S tem, da je dospel na letališče v Orlyu, kot poslednji italijanski letalec Donnati, je evropski krožni polet sportskih letal končan. Nagrade bodo razdelili tekoni prihodnjega tedna.

Hmeljski trg

Zatec, 17. avgusta. Sedanje vreme je za hmelj izredno ugodno, tako da se letos lahko računa z izborno kvaliteto žateškega hmelja. Z letošnjo žetvijo bodo na nekaterih krajih pričeli že začetkom prihodnjega tedna. Na hmeljskem trgu je tendenca mirna, čeprav povpraševanje po lanskem hmelju ni popustilo. Cene za hmelj iz leta 1928, so 450 do 550 Kč za 50 kg brez prometnega davka. Javni markacijski urad v Zatecu je do danes zabeležil 127.500 meterskih stotov lanskega hmelja.

Razkritje strašnega zločina v Iški Loki

Iz pohlepnosti in sovraštva je brat umoril brata in ga zakopal

Ljubljana, 17. avgusta.

Po vaseh pod Krimom se je včeraj bliskoma raznesla vest o odkritju senzacionalnega zločina, ki je bil izvršen zgodaj spomladi v Iški Loki. Ljudje iz okoliških vasi so prihiteli na polje poleg Iščice, kjer so odkopali tik ob strugi truplo 1. 1878. rojenega Amerikanca Martina Kraljiča.

Na lgu v Iški Loki in v vseh teh krajih so ljudje že dolgo časa šušljali o zagoneznem izginotju 58 letnega Amerikanca Martina Kraljiča, ki se je vrnil nekako pred dvema letoma iz dežele dolarjev. Martin, ki je bil že popreje trikrat v Ameriki, se je iz obljubljene dežele povrnil na dom svojega brata v Iški Loki št. 18. Ob vrnitvi so ga sprejeli brat France, njegova žena Marija, rojena Japelj, ki se je priložila na Kraljičev dom z Bresta ter nekaj otrok z odprtimi rokami. Mož s par tisoč dolarji je živel življenje, kakor ga pač žive naši Amerikanci. Kretal se je povsod, bilo ga je videti veliko po raznih gostilnah, kjer je sklepala nova ter osveževal stara prijateljstva, vendar pa je navzlic denarju, s katerim je razpolagal, ostajal veliko doma. Za to je imel razne interese.

Usoda dveh bratov

Bilo je v poletju 1906. Brata Martin ter France Kraljič sta bila takrat trdnata fanta. Na domu je gospodaril tedaj še njun oče, ki se je podal ob nevilnosti na polje. Treskalo in grmek je, kakor za stavo. Nenadoma je švignila strela in zadet od nje je padel stari Kraljič. Obležal je mrtev. Kraljičev oče je umrl brez poroke in zapustil precej zadolženo posestvo. Glavni dedič je bil takrat seveda starejši sin France. Fanta sta delala nekaj časa doma, vendar sta zrla v temno bodočnost. Na posestvu, ki je bilo — kakor že rečeno — obremenjeno z dolgov, nista mogla prisluziti ničesar, zaradi česar sta se odločila, da jo pobereta čez veliko lužo v Ameriko. Sklep sta čimprej izvršila in res odjadrata v Zedinjene države. Tam kaj sta delala po raznih tovarnah in je imel srečo mlajši Martin. Starejši France, ki je imel enako dobro voljo zaslužiti, je bil razočaran ter se po treh letih napornega dela povrnil zopet domov v Iško Loko, kjer je prevzel posestvo in se pozneje, nekako pred 17. leti poročil z Japljevo Marijo iz Bresta. Kmalu za njim je prišel domov tudi Martin, ki pa se je že po nekaj mesecih vrnil nazaj v Ameriko. Prebil je tamkaj zopet par let in se vrnil zopet leta 1911. Vzdržalo pa ga ni v domovini in jo je pobral nazaj kakor prvič. V Ameriki je preživel leta, ko je divjala po evropskih deželah vojna vihra, in je prišel pogledat v domače kraje šele po svetovni vojni. Prinesel je s seboj za pojme našega preprostega ljudstva velikansko premoženje, ki ga je trošil s prijatelji in domačo družino.

Pri Kraljičevih so živeli takrat lepo življenje. Razbremenil je brata s tem, da mu je podaril svojo polovico posestva, povrha pa mu je posodil tudi v denarju 700.000 kron. Po letu brezskrbnega življenja pa se je Martin, ki je postal med tem že državljani Zedinjenih držav, namenil zopet v deželo dolarjev. Slovo mu je bilo precej težko, kajti že takrat je navezal intimne stike z ženo svojega brata. Skupno življenje Martina v bratovi družini ni ostalo brez posledic. V hiši so se godile čudne stvari in je prišlo marsikaj tudi do prepira. France, ki ga je imela žena močno pod svojim vplivom, je opazil, da ni vse v redu in da je zakon moten. Ker pa je bil miren človek, je molčal. Rodila se je najmlajša, sedaj 4 letna hčerka, o kateri se je splošno govorilo, da ni Francetov, marveč Martinov otrok. Po nekaj letih bivanja v Ameriki se je Martin, ki je med tem že zopet zaslužil veliko denarja, vrnil naenkrat na bratov dom. Nadaljeval je s prejšnjim razmerjem do bratove žene, veseljačil po vasi ter zalagal dom z raznimi dobrimi. Kraljičeva hiša si je zopet opomogla. Prikupili so nekaj sveta in tudi doma niso živeli slabo. Martin je posebno stregel bratovi ženi. Kakor pripovedujejo ljudje, so pri Kraljičevih popili več vina, kakor pa v gostilnah po Iški Loki.

Po dobrotah ostre terjatve

Tekli so tako meseci in slednjič se je vnesel tudi prej vedno dobro razpokoženi Amerikanec Martin. Omejil se je v vsem, pa tudi doma je izgledalo, da ni vse tako v lepem redu, kakor so prej menili ljudje. Še več! Sosedje so kmalu opazili, da se zakonca Kraljičevčkar prepirata z Martinom, ki si je v hiši zgovoril kot in preužitek. Martin se je podal večkrat med vaščane in pripovedoval, da ne dobiva redno izgovorjene hrane in da se brat niti najmanj ne zgame, da bi mu povrnil izposojenih 700.000 kron. Še bolj so se vsi čudili, ko se je raznesla vest, da se brata tožita. Martin je res terjal svoje pravice. Resigniral je na polovico posestva, ki ga je svoječasno podaril bratu, zahteval pa je povrnitev denarja, ki mu ga je posodil v času, ko je še razpolagal z velikimi vsotami. Na sodišču je bila dosežena poravnava in sta se po-

botala oba brata, da plača France Martinu reden mesečni znesek, obenem pa ga obdrži na hrani in stanovanju.

Morilni naklep

Vse to pa ni dosti pomagalo. Zakonca sta občutila Martina kot velikansko breme. Slednjič sta se odločila za grozen zločin. Brat Martin, ki je spal včasih v sobi, največkrat pa v hlevu, je to nekako slutil. Bilo je na dan 13. marca, ko se je kretala Francetova žena Marija okrog hleva in možu skrivnostno dopovedovala, zakaj se ima odločiti. Martin je takrat ležal v postelji v hlevu ter čul ženo svojega brata, ki je vprašala tega: »No, ali si že napravil, kar sem ti naročila?« France, ki je bil takrat navidezno ves zmešan, je zagodrnjal nekaj v brk, nato pa razumljivo odgovoril: »Ne, leži še, prav za prav pa imava še čas.« Te besede so šle Martinu, ki se je prav dobro zavedal, da brat ter svakinja kujeta zoper nčega grdo zaroto, po glavi in je stvar omenil tudi v družbi v gostilni »Pri Gamsu« v Iški Loki. Enako je povedal o stvari tudi svoji sestri Marijani Sušteršičevi, mlinarici in posestnici v Iški. Sestra se je njegovim besedam neznansko čudila in mu ni hotela verjeti. Martin pa je vztrajal na stvari in je sestri še posebej omenil: »Če se mi kdaj kaj pripeti, vedi, da sta me onadva in da me morate tamkaj iskati.« Na te njegove besede mu je pričela sestra prigovarjati, naj se preseli k njej, kjer bo živel prav tako dobro, kakor pri Kraljičevih in se mu ne bo treba bati za življenje.

Amerikanec je izginil

Minulo je zopet par tednov, ko se je nenadoma raznesla vest, da je Martin Kraljič ponovno odpotoval v Ameriko. Ljudje so se čudili in so stvari le na pol verjeli. Čudno se jim je zdelo namreč, da Martin ni nikoli omenil, da hoče nazaj v tuje kraje. Po vasi so pričeli šušljati o raznih krvavih storitvah, vendar ni nihče vedel kaj pozitivnega. Za Martinovo izginotje so se pričeli pozneje zanimati tudi iški orožniki, ki so zaslišali brata Franceta ter njegovo ženo. Ta dva pa sta se izgovarjala, da je Martina nekaj ujezilo, zaradi česar se je odpeljal v Ljubljano in od tu nadaljeval pot v Ameriko. Orožniki pa zatrdili niso verjeli ter so se preko nadrejene oblasti obrnili na ameriški konzulat v Zagrebu, odkoder so dobili informacije, da ni bil izdan na ime Martina Kraljiča nikak potni list. Orožniki so povedali to zakoncem, ki pa sta se samo smejala in ponovno zatrjevala, da se vozi brat že v daljni Ameriki po aeroplanu...

Govorice o zagoneznem izginotju Amerikanca so pozneje za nekaj časa utihnile, vendar pa so se ljudje še vedno spominjali Martina Kraljiča. Baš v poslednjem času pa so se pričele znova širiti sveže vesti, da je bil Martin Kraljič ubit. Sestra Martina Kraljiča Sušteršičeva je pisala sorodnikom v Ameriki, ki so odpisali, da Martina ni v Ameriki. Na podlagi tega zagotovila je stopila Sušteršičeva zopet k orožnikom na lgu in zahtevala, da uvedejo ponovno preiskavo. Orožniki, ki zadeve niso popolnoma opustili, so pričeli zopet poizvedovati okrog sosedov.

Razkritje zločina

Včeraj okrog 5. jutraj sta stopila komandir orožniške postaje na lgu narednik Boštovan in narednik Klemenc ponovno v hišo Franceta Kraljiča. Naletela sta v kuhinji na njegovo ženo Marijo. Narednik Boštovan je stopil pred njo in jo pozval, da prizna, kaj in kje je bil umorjen Martin Kraljič. Ona se je pričela smejeti, vendar pa je bilo opaziti velikansko zadrego. Marijo sta izročila nato tretjemu, pozneje doslovnemu orožniku, nakar sta takoj stopila v hlev, kjer sta našla Franceta in ga prijala enako trdo, kakor malo poprej njegovo ženo. France se je že prvi trenutek strahovito prestrašil, nakar je prišel v čedalje večje zagnate, kar je odločilo njegovo usodo. Slednjič je po zagotovilu orožnika, da mu preobrnevo ves »cimper« prostodušno priznal zločin. Skušal pa je samega sebe razbremeniti, zagotavljač orožnikom, da je umorila Martina njegova žena.

Primitve njo, jaz nimam krvavih rok, je hitel zatrjevati.

Čim so imeli orožniki njegovo priznanje, so mu takoj napovedali aretacijo, nakar so ga odpeljali v hišo, kjer so ponovno zaslišali njegovo ženo in ji enako napovedali aretacijo. Orožniki so odvedli Marijo Kraljičovo v Ljubljano in jo izročili že okrog 14. v zapore deželnega sodišča. Popoldne so pripeljali v Ljubljano tudi Franceta Kraljiča in ga enako utaknili v zapor. Prej je moral Kraljič z orožnikom do Iške in je pokazal mesto, kjer je zakopal truplo umorjenega brata. Je to komaj četrt metra od struge Iške, tik malega ovinka dobrih 700 m proč od Ižanske ceste. Davi je odšla iz Ljubljane v Iško Loko.

sodna komisija

ki ji je načeloval sodni svetnik g. dr. Stojković s sodnim zdravnikom g. dr. Šušterjem in zapisničarjem. Ekshumaciji trupla v Iščici so prisostvovali orožniki in nebroj ljudstva s sosednjih vasi.

Truplo, ki je ležalo za dobro ped pod zemljo, je bilo že močno razkrojeno. Umorjeni Kraljič je ležal na trebuhu. Bil je oblečen v zamazano križasto obleko ter je imel na nogah tudi čevlje. Na glavi je imel na levem sencu velikansko zevajočo rano. Prekralno je imel tudi desno senco ter je šla razpoklina skoro do ušes. Zdravniško mnenje pravi, da sta bili obe rani smrtni, prizadejani z ostrim orodjem, s sekiro. Zdravnik je izvršil obdukcijo kar na licu mesta, nakar so spravili truplo v že pripravljeno belo krsto.

Prevoz krste

je izvršil neki posestnik iz Iške Loke. Krsto so ob spremstvu velikanske množice domačinov odpeljali okrog 11. v vas, kjer je voz obstal in so domačini pomolili. Po preteku pol ure je odpeljal voz krsto na pokopališče na lgu, kjer se je vršil danes ob 16. pogreb.

Študijsko potovanje naših tehnikov iz Prage po Nemčiji

Tritedska pot šeste velike inozemske ekskurzije našega društva je vodila letos v Nemčijo in Dansko. Vrnili smo se obdani zopet z novimi vtisi, ki so obogatili naše znanje. Toliko zanimivosti in novih doživetij v razmeroma tako kratkem času nudi mladi duši lahko samo tako študijsko potovanje.

Za udobno potovanje gre zahvala dobri organizaciji, ki je že tradicija našega društva, v prvi vrsti pa veliki gostoljubnosti, ki smo je bili deležni posebno na Danskem po zaslugi našega častnega generalnega konzula gosp. Henry Tegnerja, ki je ugleden in visoko izobražen Danec ter vnet propagator dansko - jugoslovenskih odnosov in po zaslugi danskega akadem. društva »Studentforening« na čelu z gosp. H. A. Wimmerjem, višjim državnim uradnikom in juristom gosp. Bryldom.

Po zaključku predavanj in izpitov smo odpotovali iz našega priljubljene študijskega mesta Prage v Berlin. V tem čudnem mestu smo ostali tri dni in si ogledali le

najznamenitejše. Med najvažnejšim naj omenim, da smo si ogledali zgradbe moderne arhitekture, svetovnoznane tvornice električnih strojev »AEG«, tehnično visoko šolo v Charlottenburgu, kjer so nam zanimive in laboratorije razkazali odlični profesorji in asistenti. Posetili smo tudi mesto Potsdam, kjer stoji dvorci bivših cesarjev. Z njih slavo so padli tudi izdatki za vzdrževanje tega razkošja. — V Berlinu so nas tovariško sprejeli in vodili funkcionalni društva »Akademisches Institut für Studienreisen«, ki so nam organizirali potovanja po Nemčiji in naši berlinski akademiki. Animirane čajanke, ki so nam jo priredile, se je udeležil tudi naš stari znanec gosp. dr. Rašić, svetnik poslanstva in bivši gen. konzul v Pragi.

Celtri dan smo krenili iz Berlina v zeleno Dansko v divno glavno mesto København (Kodanj) — srce danskega gospodarskega, kulturnega in političnega življenja. Voznje je prijetna in traja 10 ur; tretji razred je mnogo udobnejši od našega. Vlak zapelje dvakrat na velik brzoparnik. Ta vozi od Warnemünde do Gjedsera okrog dve uri, med otokom Falster in Seelandom pol ure.

Takoj ob prihodu na dansko zemljo te pozdravijo tipične, nalahko valovite pokrajine z žitnimi polji in sočnimi pašniki, po katerih se pase goveja živina. Tu pa tam šume skupine grmovja in manjši listnati gozdovi. Od časa do časa se pokaže nekaj prijaznih belih hiš in kak mlin, ki ga tiho poganja veter. V prvih trenutkih se zdi izraz teh pokrajin precej melanholičen, kmalu pa spoznaš njih življenje in uvidiš koliko lepote in poezije čuvajo v sebi. Ne čudiš se, da je mnogo slikarjev in pisateljev našlo tu zaklad svoji fantaziji.

V Kodanju smo se kmalu počutili kot doma. Nastanjeni smo bili v zgradbi društva »Studentforening«. Če bi hotel opisovati ta študentski dom, bi bil to kapitel zase. Tu ostane akademsko izobražen človek tudi po končanih študijah član akademskih društev; stari in mladi delajo skupno v skupnih društvih, ki uživajo velik ugled. Znano je, da se pečajo Danci v pretežni večini s poljedelstvom in ribarstvom. Napadno pa je, če kdo misli, da nimajo industrije. Z njo se ukvarja 28 % prebivalcev. Če bi človek ne videl nič drugega kot tvornice v Kodanju, je to ponos za državo s 3 in pol milijona prebivalci. Ogledali smo si n. pr. ladjedelnice in tvornice Diesellovih motorjev »Burmeister & Wain«, ki zaposlujejo preko 10.000 delavcev in dobivajo naročila iz celega sveta. V tem času sta bila dogotovljena in v generalni preizkušnji dva Diesellova kolosa, eden s pogonsko silo 5000 konjskih sil, drugi 8000 konj. sil. Poslednji je zgrajen za japonsko vojno ladjo. Ravno se je mudila tu komisija japonskih inženjerjev. V bližini imenovane tvornice je postavil pred par leti tudi Ford svojo tovarno avtomobilov, ki daje dote 700 delavcem in zgostovi na dan 70 avtomobilov — vsakih 7 minut oddrva v skladiščne garaže nov avto. Vse glavne sestavne dele dovajajo iz Amerike, tu avtomobile le sestavljajo. To je hipermoderna tvornica s pravo amerikanizacijo dela. Čelo človek je tu stroj, ki mora v vsakem določenem času izvršiti določeno delo. Ker tako delo, kjer je človek zaposlen neprestano pri isti stvari, duševno bolj izmuči kot kaka druga, je preeskrbljen za te delavce tudi primeren počitek, in sicer od petka popoldne do ponedeljka. Zato pri teh

Grozni zločin je bil izvršen na večer 25. marca letos. Kakor je izpovedal aretirani France Kraljič, je pričakala Martina njegova žena Marija v hlevu. Martin, ki je imel z Marijo intimne stike, je skušal zopet, kakor pripoveduje France, siliti v njo, a se mu je ona uprla. Pričela sta se prepirati in je ona takrat pograbila za sekiro in ga sedečega na postelji dvakrat udarila po glavi. Martin je padel takoj mrtev po tleh, nakar je žena priklicala moža. Truplo sta naložila malo po polnoči na voz ter ga odpeljala do Iške, kjer sta ga zagrebala. Mesto, kjer je ležal umorjeni Martin Kraljič, je bilo že parkirano preplavljeno in bi truplo, ki je ležalo v zemlji že nad štiri mesece, odnesla prva večja povodenj, tako da bi ostal strahotni zločin lahko prikrit. Vendar pa je usoda hotela drugače in bo tudi ta grozotna zadeva kmalu pojasnjena v vseh podrobnostih.

O kakršnikoli stvari bi govoril, bi bil to slavošev. Ta vzorna država s takim ljudstvom in popolnostjo jih zasluži. Zanimali smo se in vprašali, kakšno je splošno socialno stanje; odgovorili so nam, da je na Danskem malo velikih bogatašev, še manj pa revežev. Res je, tu človek ne opazi siromaštva, tu ne vidiš pijancev in umazanih, tu ne poznaš analfabetov. Vsestranska kultura je pronikla v najširše plasti naroda v polni meri. Če se boš razgovarjal s kakršnimkoli človekom, boš občudoval, kaj znajo ti ljudje. Zato se ne smemo čuditi, če najdemo v kolikaj večji ribiški ladji radio in če ima skoro vsak posestnik avto, radio in telefon. To pri njih ni luksuz, ampak gola potreba.

Danski pravijo dežela morja in solca. Da, taka je njena zunanost, po notranosti pa je dežela dela, kulture in blagostanja. Vsestransko resno delo in točnost v vsakem pogledu, to je pesem njihovega življenja. Težko smo se poslovlili od tega raja. V slovo so se čuli na postaji naši klici: Skaal Danmark! Zivela Danska! Odšli smo preko otoka Fünen in na njem ležečega starega mesta Odense, kjer je bil rojen največji pisatelj pravljic Andersen, proti Fredericiji, od tu preko južnega dela polotoka Jütland v Hamburg. Zal nam je le, da si nismo ogledali tudi samo eno uro od Kodanja oddaljenega gradiča Kronborg pri mestu Helsingör, ki je eden najkrajsejših in renesančne dobe in ga je ovekovečil Shakespeare s svojim Hamletom.

V Nemčiji smo se mudili še v Hamburgu, Lipskem in Monakovem. Najzanimivejše za nas je bilo v Hamburgu mogočna luka, krasne moderne zgradbe in Hagenbeekov zoološki vrt, ki je eden največjih na svetu, v Lipskem ogromne velesejnske palače in v Monakovem čudoviti tehnični muzej in galerije slik. Z Monakovega smo se podali naravnost v domovino na odhiti.

Velikega pomena so taka potovanja tudi v propagandnem oziru in že zato zaslužijo podporo tudi od države. Društvo jugoslovenskih tehnikov v Pragi ni moglo za svojo desetletnico doživeti lepše ekskurzije.

Jože Rus, cand. ing.

Krasne tlakove

(mozaične plošče) izdeluje

I. Gostinčar, cementarna
p. Dol pri Ljubljani. 1097

Velika tatvina v Jaršah pri Domžalah

Domžale, 17. avgusta. V Jaršah je bila pred leti zgrajena velika tovarna, ki je last Industrije platnenih izdelkov. V tovarni je zaposlenih nad 300 delavcev. Včeraj je vodstvo tovarne pripravilo nad 41.000 Din za izplačilo tedenskih mezd delavcem. Nekateri delavci se prejšli meзде že včeraj popoldne, za druga so bile meзде shranjene v železni omari, kjer so shranjeni tudi razni poslovni spisi. Ključ od železne omare je bil po navadi shranjen v pisarniški mizi v predalu, ki ni bil zaprt. Danes popoldne so hoteli s ključem odpreti omaro, toda ključa niso mogli nikjer najti. Jutraj, ko so prišli v pisarno, niso našli ničesar sumljivega, vse je bilo v najlepšem redu. Dolgo časa so dopoldne iskali ključ, toda niso ga mogli najti. Ker je bilo treba popoldne priti za izplačilom mezd, se je vodstvo tovarne odločilo odpreti železno blagajno s silo. Ko so jo odprli, so z velikim presenečenjem morali ugotoviti, da je vsota 34.839 Din iz omare izginila.

O tatvini je bila takoj obveščena orožniška postaja, ki je pričela takoj s poizvedbami ter je natančno ugotovila ves dejanski stan. Kakor domnevajo, je tat, ki je bil bodaj poučen o lokalnih razmerah, prišel ponoči ob sodelovanju svojega komplica v pisarno. Vrata pisarne je odklenil s ključem, nato je vzel ključ od železne omare ter omaro lepo odklenil. Vzel je samo denar, drugih stvari se ni dotaknil. Kam je potem vrnil ključ, še ni dognano. Pisarno je zapustil v najlepšem redu. Ko je tat izvršil svoj posel, je neopaženo popihlal. O drzni in precej komplicirani tatvini je bila telefonično obveščena tudi ljubljanska policija, kakor tudi vse sosednje orožniške postaje. Iz Ljubljane je policijska direkcija odpelala v Jarše dva detektiva. Upati je, da izsledijo drznega tatu, ki bo gotovo skušal pobegniti preko meje.

Noseče matere morajo skušati vsako zagateno odpraviti z uporabo naravnega »FRANZ JOSEFOVE« grenčice. — Predstojniki univerzitetnih ženskih klinik soglasno hvalijo pristno »Franz Josefovo« vodo, ker se lahko použije in se mlo odpirajoči učinek zanesljivo pokaže v kratkem času brez neprijetnih stranskih pojavov. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in špecerijskih trgovinah.

Domače vesti

* Zahvala Nj. Vel. kraljice za keno darilo. Od uprave dvora je prejela gđ. Sarčeva pismo, ki se glasi: »Nj. Vel. kraljica je z veseljem sprejela lično izdelano gorjensko skrinjo, ki jo je Propaganda »Dečve« poklonila Nj. Vis. kraljeviču Andreju. Njeno Veličanstvo mi je blagovolično naročilo, da Vam kakor tudi Propagandi »Dečve« sporočim Njeno srčno zahvalo.« Zast. upravnika dvora pomočnik maršala dvora Nj. Vel. kralja najbrž Branko Pogačnik.

* Seznan žrebana zadnjih »Jutrovih« nagrad za srednješolce (meščanske šole in nižji razredi srednjih šol) bomo objavili v »Jutru« v četrtek, 22. t. m.

* Izpremembe v železniški službi. Prenehanje so: za strojevodjo dosedanjih strojev kurjač Vangust Leopold v kurilnico Velenje; za prometne zvanjčke dosedanjih strojevnik Gorup Karel v Dravograd-Meži, postajni pazniki: Babošek Alojzij v Hočah, Kolarič Albert v Rušah, Lubej Martin v Pesnici, skladiščni deseter Bedenikovič Mihael v Bučevcih, brzojavec Prezelj Vladimir v Ortnoku, pomožni pisar Simončič Maks v Polzeli-Braslovce, kretnik Planinšek Anton v Salovcih, čuvaj Spoljar Josip v Petrovcih-Križevcih; za komercialne zvanjčke: dosedanjih premikar nadziral Firm Anton v Celju, skladiščnika Dovč Franc v Ljubljani gl. kol. Pirjevec Anton v Postojno—zastopstvo; sprevodnik Čujež Franc v Grobelnem, skladiščna paznika Pavlič Franc v Bistrici-Bohinjski jezero; Pristov Josip, na Jesenicah; postajni pazniki Česen Janez v Slovenjgradcu, Frank Josip v Mariboru, kor. kol., Kogol Franc v Trzinu, Osterman Alojzij v Novem mestu; Kotnik Vinko v Bistrici ob Boh. jezera, Pilaum Ferdinand v Kranju, Poljanec Matevž v Pragerskem, Prevotšek Iv. v Mariboru gl. kol. Wernig Janez v Pragerskem, Bralnik Andrej v Trzinu, Frankež Franc v Mariboru gl. kol. Javoršek Ivan v Radovljici, Jesenovec Gašpar v Škofji Loki, Kac Stefan na Rakeku, Lomčarič Stefan v Mariboru glav. kol. Mirnik Ivan v Celju, Pešec Ivan na Rakeku—Pinč Filip v Mariboru gl. kol., Podraž Anton na Rakeku, Tarkuš Fran v Šoštanju, Topolščič, Vrtnjak Josip v Mariboru gl. kol. pomožni pisarji: Kemperle Bogomir v Prevaljah, Lešnik Olga v Šmartnem ob Paki, Paglaruzzi Žiga na Jesenicah, Šabec Alojzij v Trbovljah, sklad zvanjčka, Lalbacher Emilija v Trzinu, pisarniška pomočnika Janžekovič Anton v Mariboru gl. kol. sklad, deseterja Steinbühner Henrik v Mariboru glav. kol., Šonc Ferdinand v Ljubljani glav. kol., kretnik r. Pfeifer Friderik v Mestinju; vozovna zapisovalca Perovšek Josip in Selan Franc oba v Ljubljani glav. kol.; sklad, sluga: Babuder Andrej na Rakeku, Perk Rudolf v Mariboru glav. kol., Krašovic Stane na Rakeku; postajni slugi: Benda Maks v Ljubljani gl. kol. in Dobravec Valentin v Bistrici ob Bohinjskem jezeru; postajni zvanjčki Potočnik Vladimir v Novem mestu; za kurilniške zvanjčke dosedanjih: nadstropnik Feldin Herman na Jesenicah, strokivnik Varl Ivan v kurilnici Ljubljana II. gor. kol., Perhavec Josip v kurilnici Ljubljana II. gor. kol.; progovni čuvaj Jagrovci Josip v kurilnici Maribor; za administrativne zvanjčke dosedanjih sprevodniki Jamar Martin na Jesenicah, Osaben Ludvik v Ljubljani gor. kol., Pavlič Benedikt v Ljubljani gor. kol., Vonk Marij v Ljubljani glav. kol.; postajna paznika Jank Gabrijel Ljubljana gor. kol., Stamič Ivan v Maribor gl. kol.; strokivnika Sever Rudolf v kurilnici Ljubljana I. gor. kol., Schubert Leon v kurilnici Ljubljana II. gor. kol.; skladiščnik: Oršip Josip kurilnica Maribor; brzojavec Novak Herman v Mariboru gl. kol.; progovni čuvaj Knez Jakob progov. sekcija Celje; vozovni zapisovalec Jančigal Vinko v Ljubljani gl. kol.; sklad, sluga Kervina Franc v Ljubljani gl. kol.; pisarniški slugi Bašič Andrej, prog. sekcija Jesenice in Tomine Simon, prometno-komercialno oddeljenje.

* Odlični prijatelji našega naroda Louis Wiley, lastnik velikega dnevnika »New York Times«, je preko Londona in Pariza prišel v Beograd. Prišel je, da pregleda Ameriški dom v Selskih na hrvaški Prigorju, kjer se nahaja mnogo naših otrok, potrebnih zdravljenja ob morju. Wiley je v dobi svetovne vojne odločno zagovarjal jugoslovanske težnje in je tudi ostal naš prijatelj. Wiley je gost poslanika dr. Grujića in gospe Mabel Grujičeve, organizatorice propagandistične akcije v Ameriki za našo narodno stvar v dobi svetovne vojne.

* V zbirki zakonov je izšel 30. snopič, ki prinaša poleg manjših zakonov tudi: zakon o notranji upravi. Zakon o poslovnem redu pri državnem svetu in upravnih sodišča in Zakon o osebnih imenih. Knjiga, ki obsega 152 strani, velja s poštno vred 25 Din. Naroča se v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani.

* Izpiti v srednjih šolah. Večje šolske počitnice se bližajo svojem koncu. Ze 26. t. m. se v vseh srednjih šolah pričelo izpiti onih dijakov, ki v prošlem šolskem letu niso v vseh predmetih dosegli dovoljnega uspeha. Pounk se prične v prvih dneh septembra.

* V počastitveno spominu ministra v p. g. dr. Gregorja Žerjave je daroval z. D. 500 Din Narodni galeriji, ki s tem izreka darovalcu toplo zahvalo. Narodna galerija v Ljubljani.

* Primorski, Jugoslovanci izšla je 12 številka »Primorskega Glasca«, ki obširno in nazorno poroča o življenju naših rojakov onstran meje. List je napravljen po vseh večjih trafikah v Ljubljani in Mariboru. Naročila sprejema Založba Jug v Ljubljani Selenburgova ulica 7-11. Naročna znaša četrt leta 15 Din.

* Desetletnice maturo bodo praznovali bivši maturanti gimnazije v Kranju v sredo 21. t. m. Vabljeni so tudi oni sošolci, ki so prej izstopili ali prestopili na kak drug zavod. Sestanek bo po prirodu jutranjega vlaka ob 8. v Kranju pri »Stari postji«.

* Lovski blagor. Iz Zidanega mosta nam pišejo: Lovci Milnar je na Planini pri Plešju ustrelil te dni 75 kg težkega divjega merjasca. Tri divje svinje so mu ušle. Najbrže so se priklatili iz Jurklostra.

* Izobesanje državne zastave. Da se državni zastavi zagotovi striktno spoštovanje, se je vsem pristojnim državnim oblastvom naročilo, naj se v bodoče pri vseh državnih in samoupravnih oblastvih in institucijah kakor tudi na poslopija institucij javnopravnega značaja obvezno izobesajo samo državne zastave. Ako v poslopiju takega oblastva stanujejo tudi uradniki, potem se tudi na njihovih stanovanjih smejo izobesati samo državne zastave.

* Planincem in izletnikom v vednost. Vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 11.40, ima na Jesenicah zvezo na vlak, ki odhaja v Kranjsko goro in Rateče.

* Planinci in izletniki! Danes bo škof gospod dr. Rožman slovesno blagoslovil novo planinsko kapelico na Kravcu v Kamniških planinah. Spored: Ob 11. blagoslov Krizke planine in novo zgrajenih stanov, ob pol 12. blagoslov kapele in sv. maša. Vabljeni vsi.

* Poroka. Dne 15. t. m. sta se poročila v kapelici Kamniške Bistrice gđ. Avrelja Bullingerjeva in gosp. Franjo Topole, oba iz Laškega. Iskrene čestitke.

* Smrtna kosa. V Ilirski Bistrici je v petek preminula ga. Jospina Samsa iz ugledne notranjske rodbine. Pokojnica je živela splošno ugled na Notranjskem ter je bila vedno narodno zavedna. Doživela je 80 let. Pogreb pokojnice bo v nedeljo v Ilirski Bistrici. — V Škocjani na Dolenjskem je umrl g. Pavel Zupet, posestnik, mesar in gostilničar. Pogreb pokojnika je bil včeraj. Pokojnikoma blag spomin, žalujemo naše sožalje!

* Studijsko potovanje nemških zdravnikov iz češkoslovaške v slovensko državo. Zveza zlatiškij promet v Sloveniji organizira veliko poučno potovanje nemških zdravnikov iz češkoslovaške v Slovenijo in na naše Primorje. Izletniki, 100 po številu, bodo prišli 11. septembra v Maribor, na kar bodo posestili Rogaske Slatine. Dne 12. septembra se bodo peljali preko Ljubljane na Bled, kjer bodo ostali 13. septembra cel dan. 14. bodo potovali gosti preko Postojne v Opatijo in od tam na Sušak. S Sušaka se bodo vozili po morju do Kotora in potem nazaj do Splita. Iz Splita pa 22. septembra na Plitvička jezera in Zagreb. Konec potovanja bo v Zagrebu 24. septembra. To potovanje bo izredne turistično-prometne in propagandne važnosti, zaradi česar bi kazalo, da se gostom priredi čim dostojnejši sprejem vseh večjih krajev, kjer se bodo ustavili.

* Odlični slovenski alpinisti. Poročajo nam: Meseca julija sta izvršila znana turistična Pibernikova in Edo Držaj težko turo čez Gamsov Rob in vzhodni del severne stene Mangarta. Turo so odlični nemški alpinisti poizkušali izvesti zmanj ter jo je dr. Kugy smatral za neizvedljivo. Letos pa je stena padla ter sta to turo, ki je ena najtežjih v Julijskih Alpah, izvršila slovenska alpinista. Od 9. do 13. t. m. pa sta zmagała severno steno Triglava, in sicer srednji stebel, ki vrhuje v točki 2464 m. Skalaša Pavla Jesihova in Milan Gostiša. Prenočevala sta štiri noči v skalah, pre-

* Samomor s kokainom. V Sarajevu je izvršila iz neznanega vzroka samomor ločena žena kapetana Hladečkaja. Izpila je večjo količino raztopljenega kokaina. V nezavestnem stanju je bila prepeljana v bolnico, kjer je kmalu nato izdihnila.

* Mrtvec v ledenici. V ledenici hotela »Balkan« v Kosovski Mitrovići so v četrtek zvečer našli mrtvega paznika Trajka Dokučevića, katerega so že teden pogrešali. Našli so ga zaradi smrada, ki ga je začelo širiti razpadajoče truplo po dvorišču.

* Ustreljen ženo in sebe. V četrtek ponoči je v Bogatiču tamkajšnji trgovec Zivorad Trifunović ustrelil svojo ženo Zorko, potem pa z istim revolverjem izvršil samomor. Oba so v petek jutraj našli mrtva v postelji. Iz pisma, ki ga je zapustil Zivorad, je razvidno, da se je že pred odločitvijo za ta obupni korak. Vzrok umora in samomora sta prezadolženost in neozdravljiva bolezen samomorilca.

* ITO — zobna pasta najboljša! Zaradi nesrečne ljubezni hotela izvršiti samomor. V Osijeku je v četrtek ponoči nameravala izvršiti samomor natakarka Jospina Adamičeva, rodoin iz Maribora, stara 27 let. Izpila je večjo količino solne kisline. Prepeljali so jo v bolnico. V pismu, ki so ga našli pri njej, izjavlja, da si hoče končati življenje zaradi nesrečne ljubezni.

* Za slepce. Naši upravljalci vposlal g. Jože Drašler iz Novega mesta znesek 150 Din, zbran v gostilni Naceta Sitarja v Toplicah ob priliki družabnega večera citrašice g. Dragice Košmerolev, namenjen kot prispevek za reveže-slepce.

* Daruj! Podpornemu društvu slepih v Ljubljani, Wolfova ulica 12.

* Podprajte Družbo sv. Cirila in Metoda Družba je edino slovensko obrambno šolsko društvo v Jugoslaviji.

* Obkle kemično čist, barva, pilsira in lika tovarna Jos. Relch.

* Stala dvakrat višja ter sta čla in zdrava izvršila te menda do sedaj najtežjo turo v naša Alpa. Tudi ta pristop so najodličnejši alpinisti poizkušali zman, šele našim plezalcem se je posrečil prvi pristop. Srednja triglavska stena ima sedaj tri smeri: slovensko vzhodno (prvi izvedel dr. Henrik Tuma), srednjo nemško v različnih variantah (prvi izvedel Domenig) in tretjo, Skalaško smer, katero sta izvedla Jesihova in Gostiša. Obedve ture zahtevata občudovanja vredno spretnost, moč in energijo. Ako zahteva triglavska tura izredno moč, zahteva eksponirana mangartska stena izredno tehniko ravnotežja. Tako naša mladina tekmuje z najodličnejšimi alpinisti prvih kulturnih narodov.

* Tekma sloven. harmonikarjev. Ljubljanski velesejem bo priredil od 31. t. m. do 9. septembra svojo priljubljeno »Ljubljana v jeseni«. Ta bo obsegala vse važne veje našega materialnega in kulturnega gospodarstva. Nedelja 8. septembra pa bo tudi dan konkurenčnega nastopa igralcev na harmoniko, tega tako priljubljenega narodnega instrumenta Slovencev. Vsak harmonikar bo imel priliko pokazati, kaj zna, in bo lahko zaigral katerokoli melodijo. Kdor ima narodno nošo, naj nastopi v njej. Pripuščenji k tekmovalju bodo samo oni harmonikarji, ki se pravočasno prijavijo upravi velesejma v Ljubljani. Dopisnica zadnja.

* Avtomobil smrtno poškodoval 11-letno deklico. V bližini Marije Bistrice se je v četrtek smrtno ponesrečila 11-letna Ruža Suškovici, ki se je s svojim očetom vračala iz Čučerja, kjer sta bila na proščenju. Povozil jo je neki avtomobil. Oče je hudo poškodovan in nezavestno deklico v naročju nesel domov, kjer pa je otrok zaradi izkrvavljenj par ur nato umrl.

* Aeroplanska afera pred državnim sodiščem. Kakor poročajo iz Beograda, je preiskava proti Dragotinu Dinicu, bivšemu oficirju in dobavitelju aeroplanskih motorjev, končana ter je sodna obravnava proti njemu in petorici njegovih soobtožencev določena na dan 16. septembra v Beogradu. Sodišču bo predsedoval predsednik državnega sodišča dr. Dušan Subotić.

* Nevarna vlomilca. Dne 14. t. m. smo poročali, da sta bila v Ljubljani zasačena Alojzij Oman in njegov tovariš, nevarna vlomilca, ki sta se dalje časa udejstvovala v ljubljanski okolici in po Dolenjskem. V poročilu je bilo tudi navedeno, da sta aretirana zgrešila vlom v kopališču v Dolenjskih Toplicah ter odnesla od tam blagajno z vsebino okrog 1000 Din. Sedaj pa se je izkazalo, da se ta zločin ne more pripisati na rovaš Alojzija Omana, ker je ta za čas tega vloma točno dokazal svoj alibi.

* Tudi ubožnica ni varna pred vlomilci. V noči od četrta na petek je doslej neznan zlikovec vlomil v mestno ubožnico pri Sv. Duhu v Zagrebu. Vlomilec je prišel v notranjost poslopja skozi okno, na katerem je odstranil veliko šipo. Kot plen pa je mogel odnesti le nekoliko jestvja, ker je bil pravočasno prepočen.

* Je britvica le erebnoga jekla, ki celo po 8-kratni uporabi brije popolnoma do vršice.

* Preprodajalci naj se obrnejo na: Gustav Hunzer & sin, Wien VII., Richtensteingasse 16

* DESINFEKCIJSKA (razkuževalna) SREDSTVA

za vse vrste proizvajalca »Chemotechnica« družba z o. z., Ljubljana, Mestni trg 10

Zamenjam stanovanje

lepo, 2-sobno s pritlikinami v Škofji ulici za 1-sobno na Poljanah v mestni hiši. Najemina je enaka. Dopise na oglas. odd. Jutra pod »Dogovore«.

* Samomor s kokainom. V Sarajevu je izvršila iz neznanega vzroka samomor ločena žena kapetana Hladečkaja. Izpila je večjo količino raztopljenega kokaina. V nezavestnem stanju je bila prepeljana v bolnico, kjer je kmalu nato izdihnila.

* Mrtvec v ledenici. V ledenici hotela »Balkan« v Kosovski Mitrovići so v četrtek zvečer našli mrtvega paznika Trajka Dokučevića, katerega so že teden pogrešali. Našli so ga zaradi smrada, ki ga je začelo širiti razpadajoče truplo po dvorišču.

* Ustreljen ženo in sebe. V četrtek ponoči je v Bogatiču tamkajšnji trgovec Zivorad Trifunović ustrelil svojo ženo Zorko, potem pa z istim revolverjem izvršil samomor. Oba so v petek jutraj našli mrtva v postelji. Iz pisma, ki ga je zapustil Zivorad, je razvidno, da se je že pred odločitvijo za ta obupni korak. Vzrok umora in samomora sta prezadolženost in neozdravljiva bolezen samomorilca.

* ITO — zobna pasta najboljša! Zaradi nesrečne ljubezni hotela izvršiti samomor. V Osijeku je v četrtek ponoči nameravala izvršiti samomor natakarka Jospina Adamičeva, rodoin iz Maribora, stara 27 let. Izpila je večjo količino solne kisline. Prepeljali so jo v bolnico. V pismu, ki so ga našli pri njej, izjavlja, da si hoče končati življenje zaradi nesrečne ljubezni.

* Za slepce. Naši upravljalci vposlal g. Jože Drašler iz Novega mesta znesek 150 Din, zbran v gostilni Naceta Sitarja v Toplicah ob priliki družabnega večera citrašice g. Dragice Košmerolev, namenjen kot prispevek za reveže-slepce.

* Daruj! Podpornemu društvu slepih v Ljubljani, Wolfova ulica 12.

* Podprajte Družbo sv. Cirila in Metoda Družba je edino slovensko obrambno šolsko društvo v Jugoslaviji.

* Obkle kemično čist, barva, pilsira in lika tovarna Jos. Relch.

Dr. Leo Šavnik

specialist za ženske bolezni in porodništvo

LJUBLJANA, Tavčarjeva ulica 6/1

zopet redno ordinira.

ZOBNI ATELJE

KARL KOS

ostane do 28. t. m. zaprt

Zdravnik

dr. Alojzij Turšič

je otvoril ordinacijo v Cerknici

Dr. Slivnik Anton

od 22. avgusta zopet redno ordinira.

Najboljša brezalkoholna pijača je

Original Sanitas

Dobi se v vseh gostilnah in restavracijah. Izdeluje: I. Slovenska tovarna mineralnih voda, Slomškova ul. 27.

* Ant. Rud. Legatov osebni trgovski tečaj v Mariboru (odobren od ministrstva trgovine in industrije v Beogradu). Lastni internat, letni izpiti in izpričevala pod državnim nadzorstvom. Prospekti in vpisovanje v trgovini Ant. Rud. Legat & Co., Maribor, Slovenska ulica 7. Natančnejše v inseratnem delu.

* Živinski in kramarski sejem na Veseli Gori pri St. Rupertu se bo vršil v soboto 31. t. m.; torej ne tisto soboto pred Malo maso, kakor je pisano v koledarjih. Kupci in prodajalci vabljeni.

* Podpisana preključem in obžalujem žaljivke in sumničanja napram gospe Vončina Mici in se ji zaavajujem, da je odstopila od obtožbe. Kozje 13. avgusta 1929. Resnik Leopoldina. 1071

Iz Ljubljane

* Nova umetnina kiparja Bernekerja. Znani naš moister, akademski kipar Fran Berneker, ki je ustvaril Ljubljani najlepšo umetnino — Trubarjev spomenik, je zadnje mesece izgotovil doprni kip pokojnega krškega odvjetnika dr. Ivana Dimnika za grobnici spomenik v Trbovljah. Portret je izvrstno delo v prirodni veličini, izgotovljeno pa iz pohorskega marmora, ki ga kipar Berneker sam lomi nad Sv. Lovrencem. Zadnje dni je kipec postavljen v velikem izložbenem oknu tvrde »Elite« v Prešernovi ulici, kjer ga cenilci umetnin ogledujejo z zadoščenjem, da so kipurju Bernekerju zopet dane možnosti za umetniško udejstvovanje. Moister ima svoj skromni atelje v Slomškovi ulici 19.

* Ravnatelj Okrožnega urada za varovanje delavcev dr. Joža Bolinjec je zaradi dopusta odsoten od 1. septembra. Vsi dopisi v uradnih zadevah naj se pošljejo v tem času direktno na urad.

* Krstna darila četvorčkom. Ravnateljstvo bolnice za ženske bolezni je prejelo naslednja darila za porodnico Terezijo Očenec: g. Petrovič Beograd Din 200, nemenovani 200 Din, iz sklada primarija dr. Ivana Jenka 500 Din in zdravnik dr. Dolenc 30 Din. Darove sprejema uprava bolnice.

* Krstna darila za četvorčke. Tekom včerašnjega popoldneva je naše uredništvo prejelo kot krstno darilo za četvorčke še naslednje zneske: gospa Anči dr. Kramarjeva 100 Din, otroci odvjetnika g. dr. Otona Fetičica 100 Din ter Milofka in Alenčica Virantova 100 Din; skupno z zneskom navedenim v poročilu na 5. strani: 2200 Din. Nadaljnja darila rade volje sprejema uredništvo »Jutra«.

* Gremilji trgovcev v Ljubljani (šolski odbor) javlja, da bo vpisovanje v I. razred gremiljalne trgovske šole v soboto 31. t. m. od 8.—12. in od 14.—17. v gremiljalni pisarni. Vpisovanje v II. in III. razred se bo vršilo v ponedeljek 2. septembra od 14.—17. v šoli na Ledini. Pri vpisovanju mora plačati vsak vajenec predpisano šolnino v znesku 500 Din, novo vstopilci pa še 100 Din kot sprejemnino. Natančnejši podatki so razvidni na šolski deski v šoli na Ledini in v gremiljalni pisarni. Redni pouk se bo začel v ponedeljek 9. septembra ob 14. na Ledini. Šolski odbor opozarja, naj se vajenci sprejemajo le do 1. septembra, ker se pozneje prijavljeni vajenci ne bodo sprejemali v šolo.

* Sarajevski Sokoli prispevi v Ljubljano. Včerašjo pod vodstvom društvenega tajnika br. Juvana prispevi v Ljubljano člani Sokola Novo Sarajeva. Ogledali so si naše mesto, jutri obiščejo tudi Bled. Dajne pa pohitijo na Ježico v goste k ondotnemu Sokolu, na čigar današnji prireditvi tudi nastopijo, in sicer z originalnimi »selečkami vezbami«.

* Sokol i vabi svoje članstvo, da posei danes 18. t. m. telovadno prireditev bratskega društva na Ježici. Sodelujoči naj bodo zbrani ob pol 15. na tamošnjem telovadišču.

* Sokol Viš se udeleži danes popoldne s svojo sokolsko deco in naraščajem društvene nastopa bratskega sokol. društva na Ježici. — Starši porabite ugodno priliko za izlet na Ježico, da vidite napredek vaše dece. — Zdravo!

* Oblastni odbor Udrženja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev, Ljubljana, se je preselil iz dosedanjih prostorov v II. nadstropje Delavske zbornice. Vhod z Miklošičeve ceste. II. vrata (poleg čitalnice), II. nadstropje, desno.

* Cepin ponesrečenega Vinka Habeta. Pred tednom je neki plezalec v Severni triglavske steni pobral in vzel s seboj del cepina, ki je bil last ponesrečenega Vinka Habeta. Ta cepin je pobral v gorenjskem vaku. Ker je cepin za njegove sorodnike dragocen spomin, se dotični naiditelj ja-proša, da ga odda v pisarni SPD v palači Ljubljanske kreditne banke ali pa sorodnikom v Gledališki ulici št. 3.

* Poprava železniškega mosta preko Martinove ceste. Zaradi popravila železniškega mosta preko Kette-Murnove (Martinove) ceste bo 18., 19. in 26. t. m. prehod pod žel. mostom za pešce in vozila zaprt od 6.—14.

* Kam so Ljubljanci potovali v juliju. V letovščini in kopališki sezoni so si mnogi Ljubljanci privoščili tudi inozemska letovišča in kopališča. Ljubljanska policija je v juliju vidirala, odnosno izdala na novo 1331 potnih listov za 1611 oseb. Največ jih je ne toliko po trgovinskih poslih kakor zaradi letovanja odšlo v Italijo, in sicer 819. Večina teh potnikov je vzela potni list v Italijo za Opatijo in nato preko Sušaka za dalmatinsko riviero. V Avstrijo je potovalo 449 oseb, v češkoslovaško 22, v Nemčijo 16, v Francijo 13, v Švico 3, na Poljsko 2, na Madžarsko 2, v Belgijo 1 in na Rumunsko 1.

* Drobilji policijske kronike. Aretiran je bil zaradi beračenja neki nesrečnik, ki je po pravratu videl že boljše dni. Policiji so bili od petka na soboto prijavljeni: 1 tatvina kolesa, 1 težja telesa poškodba, 2 pretepa, 1 ženska zaradi nedostojnega vedenja, 2 prekoračenja policijske ure, 2 kršitvi uredbe o zapiranjih trgovin in 8 prestopkov cestnopolijskega reda, odnosno predpisov o avtomobilskem prometu.

Kino Ljubljanski dvor!

Telefon 2730

Popolnoma novo! Napetost!

Banditi!

Napad na vlak!

Aeroplani, avtomobili, lokomotive itd.

Ob 3., 45., 6., 8., 9.

* — Tatvina kolesa. V Podsmreki stanujoči delavec Josip Čargon je v petek okoli 18. pustil svoje staro, močno obrabljeno, okoli 750 Din vredno kolo pred hišo št. 6 v Vošnjakovih ulici, kjer je imel privatni opravak. Ko se je vrnil iz hiše, je prenečen zapazil, da mu je nekdo kolo med tem časom odpeljal. Tatvino je takoj prijavil policijskemu stražniku. Tat kolesa je acopažen izginil.

Iz Celja

* — Zveza jugoslovanskih železničarjev, podružnica Celje, priredi danes 18. t. m. ob 15. na Dečkovem trgu svojo prvo turo-bolo v prid bolnim in onemoglim članom. Glavni dobitki so naslednji: krasna spalnica, moško in žensko kolo, otomana, stenska ura, gramofon, vreča moke, vinski servis, voz drv in stojalo s cveticami. Poleg tega še okrog 350 manjših dobitkov. Naj ne zamudi nikdo danes posetiti naše prireditve ker so dobitki krasni, tako da bo marsikateri šel prav vesel domov. — Odbor.

* — Velikodušen dar. Pred dnevi smo objavili med celjskimi dnevnimi vestmi krajiški apel na usmiljena srca, ki naj bi pomagala ubogi 14 letni slepi deklici, učerki brezposelnega rudarja, ki z družino 7 otrok umira za tuberkulozo, do čiter, na katere se je učila igrati v zavodu za slepe deklice. Zavod je morala z izpolnjenim 14. letom zapustiti. Ubogo slepo sirotico se je usmili naš celjski naročnik g. G. in ji poslal preko naše podružnice še dobro ohranjene citre. Blagemu dobrotniku izrekamo v imenu slepe sirote najprijetnejšo zahvalo!

* — Smrtna kosa. V Celju je umrla 44 letna Barbara Weberjeva žena jetniškega paznika iz Celja, v Spodnji Hudinji pri Celju pa je umrl 55 letni Josip Možina, dolgoletni kovač pri tvrdki Peter Majdič in posestnik.

* — Prodaja mestnega otroškega vrta v Gaberju. Mestna občina celjska proda najugodnejšemu ponudniku mestno posestvo otroški vrt na Mariborski cesti 17 v Gaberju. Ponudbe sprejema mestni magistrat celjski do 15. septembra ob običajnih uradnih urah. Kakor se bodo posamezniki gotovo še spominjali, se je zadeva obravnavala obširnejše že na dveh občinskih sejah, na katerih se je zlasti zavzel za ohranitev, oziroma ponovno uvedbo otroškega vrta občinski odbornik g. Voglar. Šolski upravitelj okoliške šole v Celju. Kakor se je svoj čas skienilo, se bo izkupiček uporabil za nakup primernega sveta za zgradbo modernega kopališča na levem bregu Savinje na Otoku.

* — Opozorilo davčnim zavezancem. Razporedi (predpis) zemljarine, osnovnega in dopolnilnega davka za l. 1929 bodo davčnim zavezancem na vpogled pri davčni upravi v Celju v času od 20. do 28. t. m. med uradnimi urami. V tem 8 dnevnem roku lahko vložijo davčni zavezanci ugovore proti računski ugotovitvi davčne osnove in davka. Upoštevali se bodo samo pisni ugovori.

* — Nova proga celjskega mestnega avtobusa. V petek je celjsko mestno avtobusno podjetje otvorilo z novim avtobusom znamke Chevrolet novo progo Celje-Dramlje. Avtobus odhaja iz Celja jutraj ob 5.50 in vozi skozi Tehtarje, Store in St. Jurij v Dramlje, kamor prispe ob 6.48. V Celje se vrača iz Dramelj ob 7. preko Blagovne in Tehtarja ter pripelje v Celje ob 7.50. Druzič pelje iz Celja ob 12.50 preko Tehtarja in Blagovne ter prispe v Dramlje ob 13.05, od tam pa odide nazaj v Celje ob 14.18 in je v Celju ob 15.16. Pač pa moramo poudariti, da vozi avtobus v Dramlje samo ob delavnikih in je tudi vozni red le začasen. Glede izpremembe voznega reda

Naši kraji in ljudje

Pevski zbor UJU s svojim pevovodjem Srečkom Kumariem (X) pri odhodu iz Ljubljane v Zagreb, kjer je eden naših najboljših mešanih zborov, nastopil včeraj zvečer na koncertu ob priliki kongresa UJU, ki se te dni vrši v Zagrebu.

Nova pota SPD v Triglavskem gorovju

Izmed pomembnejših težjih vrhov v okolici Triglava je edino ta tako zavarovan, da je dostopen vsem planincem. Na željo mnogih obiskovalcev naših planin, da se zgradi nova pota v tem predelu na dosedaj nedostopne vrhove, se je SPD odločilo, še to leto napraviti več novih potov v divni okolici Staničeve koče.

V nedeljo 25. t. m. bo otvoritev pota na Rjavino. To je visokogorska pot, vseskozi interesantna, z lepim razgledom v skoro popolnoma nepoznanem terenu. Vrh Kota se odcepi ta nova pot levo po strmih skalah v steno Rjavine ter po stebri, ki loči glavni severni vrh od južnega, v Škrbino in dalje po grebenu mimo dveh naravnih oken (skozi spodnje okno prehod v steno in lep razgled v dolino) na vrh Rjavine. Razgled od tod je razen na jug prav tako obsežen kakor s Triglava. Z vrha vodi pot po robu Škrbine na južni vrh ter skozi po grebenu do Staničeve koče. Da je bila Rjavina dosedaj težko dostopna, priča knjiga, v katero se je vpisalo od leta 1908. dalje le nekaj desetlet posetnikov. Vsa težja mesta na potu so dobro zavarovana s klini in žico. Vsa nova pot je dolga 2 uri v eni ali drugi smeri.

Se letos bo dograjena tudi večintere-santna, zelo težka pot po severovzhodni steni in grebenu Urbanove špice čez Urbanov vrh do Staničeve koče. Vstop bo iz Kota po steni na vrh ter po celim grebenu, ki je neverjetno oster in prepad, do Urbanovega vrha ter dalje lehak do Staničeve koče.

Popravila ter zavarovala se bo letos tudi pot na Cmir, raz katerega je najlepši pogled na Triglav, skupino Škrblatice ter v dolino Vrata z Aljaževim domom.

Ze gotova je tudi lahka, nič strma pa zelo zanimiva pot po Krmu do Staničeve koče, uporabna tudi za ježo. Po tej poti oskrbuje Staničevo kočjo nosač — konj. Važna je ta pot za zimski poset, ker bo v rami deloma markirana s pobarvanimi pasicami.

Vera Safanov †

Hrastnik, 17. avgusta

Kakor strela iz neba je na praznik dopolne došla nepričakovano tužna vest iz Kraljevice iz Hrvaškega Primorja, da je umrla ga. Safanov. Vsi, ki so jo poznali, mislijo, da je bil prvi hip verjetje te grozne novice. Saj je vendar šele pred 10 dnevi odpo-tovala zdrava, močna dama s svojim edinim sinkom Nikom na obalo sinjega morja. Pisec teh vrstic je tisto soboto zvečer opazoval v Zidanem mostu pri hrvaškem vlaklu poslavljanje od obeh odhajajočih in od 78-letne matere, soproga in bratov ter drugih Rusov. Bilo je to veselo, ljubezno in zelo presrečno. In nihče ni tega slutil, da so se eden od drugega poslednjič poslovili in da se gospa Safanov ne bo več vrnila preko Zidanega mosta v drugo njeno domovino — v Hrastnik.

Družina Ignatjev Safanov je prišla iz Rusije pred leti. Živel je nekaj časa kot gost pri graščaku Gutmanstalu v Radečah. Nato pa se je naselila v Hrastniku, ko je g. Demitrij Safanov, bivši ruski mornariški kapetan (freizatni) dobil službo kot obratovalec električnih naprav v kemični tovarni, steklarni in pa zadružni elektrarni. Blagopokojna gospa soproga je pela kot operna pevka nekoč v dvorni operi v Petrogradu. Tudi v Hrastniku nas je razveselila pri raznih dobrodušnih prireditvah s svojim simpatičnim, močnim sopranom. Bila je zelo ljubezna dama, ki ni nikdar odrekla dobri in poštini stvari. Pogrešali jo bomo vsi, posebno pa njena družina. Ne bo se več razlegal njen ljubki glas iz njenega stanovanja tja do hrastniške postaje, tisti lepi glas, katerega je vedno spremljala še vedno mirna roka njene 78-letne mamice. Pogrešal bo svojo ljubljeno soprogo g. Safanov, ki ga je v najlepši dobi 42 let zapustila, pogrešala bosta svojo drago sestro gg. brata Peter in Vladimir, nad vse pa bo pogre-

Operna tenorista — brata Adrian in Darian

Naša dva umetnika-brata, odlična tenorista Adrian in Ado Darian (dr. med. Maks Moric in bivši vladni tajnik pri ljubljanskem velikem županstvu Adolf Moric, doma iz St. Petra pod Sv. gorami) sta zadnje dni bivala na poletnem oddihu v Ljubljani in ju je naš fotografski reporter klopil na weekendu v kopalšču Ilirije.

Zelo lepe uspehe imata oba pevca za seboj. G. dr. Adrian je od lanske jeseni dalje za tri leta vezan na opero v Hannoveru. Naštudiranih ima nad 35 opernih tenorskih partij in je v minuli sezoni nastopal redno šest do osemkrat mesečno, poglavito v italijanskem repertoarju (Verdi, Puccini) ter v Wagnerjevem »Lohengrinu«. Hannover-ska opera (sedaj imenovana »Opernhaus«, naslednica prejšnjega Hoftheatra) je velika kakor bivša dunajska ljudska opera in je zglede dotiranja od mestne občine: prejema letno 2 milijona mark ali celih 27 milijonov dinarjev subvencije. Tako pač za svoje prominentne hrame gledališke umetnosti žrtvujejo Nemci. Pri publiku, ki je vsekakor glasbeno visoko naobražena, kakor tudi pri kritikih, si je naš umetnik dr. Adrian pridobil simpatijo in močno veljavo. Iz Hannovera je bil v pretečeni sezoni vabljiven tudi na gostovanja v velika nemška mesta, tako predvsem v Lipsko, Kolín ob Reni, Frankfurt in Hamburg, kjer je v »Cavelleriji« pel s slovito Dizzolino Giannini v newyorške metropolitanke. V prihodnji sezoni bo g. dr. Adrian gostoval tudi v Berlinu.

Mlajši brat g. Ado Darian je v pričetku minule sezone bil na Dunaju član ansambla Rainer-Simonsa, znanega režiserja bivše ljudske opere, ki je po njem zaslovela. Ob letošnji Veliki noči je g. Ado Dariana slišal na Dunaju berlinski režiser Baars in mu takoj ponudil angažman za Thalia-theater v Hamburgu. G. Darian se je vabilu odzval in v zadnjih mesecih absolvirval 50 gostovanj en suite: v novi Stolovski jazzopereti »Titipá«. Izvratno šolani glas, temperamentna

igra in neoporečno lepa pojava so pripomo-gli Darianu do velike priljubljenosti v tem severnonemškem velenem mestu z razvajočo mednarodno gledališko publiko. Odslej se bo g. Darian posvetil obojnemu žanru: operi, v kateri ima naštudiranih okrog 25 tenorskih partij, in opereti, kjer so slične moči prav redke. S 1. septembrom je prvi angažiran za novo dunajsko »Spieloper«, ki jo kot naslednico ljudske opere snujeta komponist Korngold in popularni Marischka, lastnik najboljšega operetnega gledališča »Theater an der Wien«. Vezan je z novo pogodbo za celo leto pod izvrstnimi pogoji in je zadnje čase naštudiral pevske partije za operete: »Cigan baron«, »Beneška noč« in »Friederike«. Obenem je tudi vabljiven na gostovanja v Nemčijo, predvsem na nemško gledališče v Monakovem.

Oba brata-umetnika sta v najlepšem raz-mahu svojih sil. Odpirajo se jima vedno lepša bodočnost in Slovenci smo lahko ponosni na oba pionirja svojega in našega ugleda v inozemstvu.

Razstava konj, goved in perutnine v Ljutomeru

Na inicijativo kmetijske podružnice (predsednik g. Skof) in kola jahačev in vozačev (predsednik g. Fric Zemlijič) so se že pred meseci pričele priprave za razstavo konj, goved in perutnine v okviru obrtne, industrijske in kmetijske razstave. To akcijo sta podprla ljub. okr. zastop (gerent g. Jakob Rajhi) in okrožni agrarni urad v Ormožu (g. inž. Wenko). Razstava se je vršila dne 14. avgusta v senčnem Seršenovem logu. Že poprej izbranih in priznanih je bilo 78 konj in 159 glav živine: perutninski oddelek je štel 25 družin štajerske kokoši. Razstavo sta posetila komisar oblastne samouprave g. dr. Leskover in obl. kmetijski referent g. inž. Zidanšek. Komisijo za oceno konj so tvorili g. predsednik konjerejskega društva g. L. Petovar, višji živilozdravnik Zupanc, državni živilozdravnik dr. Veble in Janžekovič iz Sterjanec. Konjski material je bil prvovrsten, vseskozi toplokrvni pasem. Višje nagrade so prejeli za kobile z žrebeti: 1. Ivan Bundler, Veržej (400 Din in minist. dipl.), 2. Znidarč Jožef, Grabe (350 Din), Kardinar Franc, Banovci (300 Din); za 3-letne žrebce: 1. Vaupotič Matija, Lukavci (500 Din in minist. dipl.), 2. Kovačič Franc, Cven (400 Din), 3. Filipič Mihal, Staranova vas (400 Din), 4. Osterc Franc, Križevci (250 Din); za dveletne žrebce: 1. Slavčič Jožef, Bunčani (500 Din in minist. dipl.), 2. Skuhala Mihal, Iljaševci (350 Din), 3. Kosi Franc, Vučja vas (350 Din), 4. Novak Alojz, Banovci (250 Din); za enoletne žrebce: 1. Skuhala Franc, Križevci (300 Din), 2. Vaupotič Matija, Lukavci (250 Din), 3. Osterc Franc, Vučja vas (200 Din); za žrebce: 1. Filipič Mihal, Staranova vas (300 Din in minist. dipl.), 2. Makovec Marko, Lukavci (200 Din). V celem je bilo premovanih 74 glav s 15.000 Din. Govedo večji del simendolske, potem pin-gavške in marljavdorske pasme sta ocenili dve komisiji, v kateri so bili gg. obl. vet. ref. dr. Rajar, inž. Wenko, Al. Slavič, viš. živilozdravnik Skof, rav. Siga in rav. okr. zastopa v Mariboru. Višje nagrade so prejeli za plemenske bike: 1. Babič Franc, Krapje (600 Din in minist. dipl.), 2. Štuhac Anton, Logarovci (500 Din in minist. dipl.); 3. Senčar Franc, Lukavci (500 Din in minist. dipl.), 4. Vrbnjak Franc, Kurševci (200 Din), za krave in breje telice: 1. Florjan Ivan, Banovci (350 Din in minist. dipl.), 2. Topolnik Jožef, Banovci (350 Din in minist. dipl.), 3. Zadravec Andrej, Stročja vas (200 Din), 4. Berden Jožef, Babinci (200 Din). Pozna se lep razvoj govedoreje v zadnjih letih in sicer predvsem simendolske pasme. V celem je bilo premovanih 140 glav s 18.700 Din. Za kokoši so prejeli: 1. Slavčič Alojz, Banovci (200 Din in minist. dipl.), 2. dr. Fel. Lebar-Skuhala Fran, Križevci (200 Din), 3. Šoštarč Miha, Veržej (pohv.). Nagrade so štele skupno 2020 Din. Po ocenitvi raznih skupin in nagovorih strokovnjakov ter funkcijonarjev se je vršila razdelitev nagrad. Poset razstave je bil zelo številan. V celem lepa gospodarska prireditev, ki ne more ostati brez dobrih posledic.

Ljutomerske konjske dirke

Ljutomer, 16. avgusta.

Včeraj se je vršila na Cvenu pri Ljuto-meru že nad 50 let tradicionalna konjska dirka. Bilo je krasno vreme: živahno raz-položenje in mnogoštevilni obisk občinstva od blizu in daleč sta dokazala, da je ta prireditev v narodu zasidrana, da ni ume-ten stvar in da je sportna prireditev, ka-kršne slične v naši državi naibž ni. Na dirki niso nastopili svetovni sportniki, niti amaterji, ampak kmetje koniereci. Pred početek dirke je predsednik vrlega Kola jahačev in vozačev v Ljutomeru g. Fric Zemlijič pазdravil poleg posestnikov ko-mandanta ljubljanske divizije generala Tripkoviča, komandanta mariborskega artiljerijskega polka, kmetijskega svetnika Zidanška, živilorejskega referenta Zupanc-a, predsednika konjerejskega društva za mariborsko oblast Lovra Petovarja, pred-sednika centrale kasaških društev Juzo-slavije Linitta, predsednika mariborskega Kola jahačev Rosenberga, podpredsednika zagrebškega Kola jahačev Ivančiča, sre-skega poglavarja dr. Trsteniaka in urav-nika žrebdarne na Selu pri Ljubliani Ri-glerja.

Z zadoščanjem le treba ugotoviti, da so bili vsi jahači strogo disciplinirani in ni bilo opaziti med njimi špekulantov. Imeli smo pred seboj zavedne kmete, ki jim ni toliko za denar, kakor za to, da ohranijo sloves in dobro ime domače vzgoje ljuto-merskega konja. Med tekmo je sviral mestna godba iz Ljutomera, po dirki pa se je ves narod zbral k animirani družabni zabavi v prostorih gostilne Katerine Raih na Moti.

Pripomniti je tudi, da je bila dispozi-ci-ja konj izvrstna. Pripelanih je bilo 23 konj za kasaško dirko, udeležili so se pa tudi štirje častniki od konjariškega polka v Čakovcu dirke v galonu. Uspeh je bil naslednji:

I. Dirka Rodaum: 1.) »Ruian« Ivana Preloga, Grlava, 1.400 m. 3:23. 600 Din. 2.) »Lenčka« Alojzija Novaka, Banovci, 1.400 m. 3:24 400 Din. 3.) »Lord« Marka Salomo-na, Lokavci, 1.400 m. 3:45. 250 Din.

II. Dirka konjerejskega društva za mariborsko oblast: 1.) »Eda« Franca Skuhala, Križevci, 1.680 m. 3:26. 600 Din. 2.) »Juri-

ca« Antona Goha, 1.600 m. 3:30. 400 Din. 3.) »Pastor« Ludvika Slaviča, Grabe, 1.600 m. 3:49. 250 Din. 4.) »Jula« Frana Petovar-ja, Bunčani, 1.600 m. 3:50. 150 Din. 5.) »Hasan« Marka Makovec, Lokavci, 1.620 m. 3:54. 100 Din.

III. Dirka Lipic: 1.) »Polda« Mihaela Fi-lipiča, Stara Novaves, 2.400 m. 4:10. 1.200 Din. 2.) »Felčika« Frana Herica, Boreč, 2.400 m. 4:12. 700 Din. 3.) »Radoslav« Aloj-zija Razlaga, Zitarovci, 2.400 m. 4:21 300 Din. 4.) »Karolina« Frana Kardinarja, Ba-novci, 2.360 m. 4:22. 200 Din. 5.) »Eta« Ju-rija Novaka, Maribor, 2.420 m. 4:20. 100 Din. 6.) »Gospodar« Ivana Korajžie, Ma-ribor, 2.400 m. 4:27. 7.) »Prima« Ludvika Slaviča, Grabe, 2.360 m. 4:28. 8.) »Robin-son« Ivan Bunderla, Veržej, 2.380 m. 4:46.

IV. Galopna dirka Čakovec: Za to dirko častnikov je bila za vse določena enako dolga proga 2.400 m. 1.) »Beba«, poručnik Vladimir Petković, 3:03. 1.500 Din. 2.) »Ro-čko«, podporučnik Miloš Belič, 3:09. 800 Din. 3.) »Kosovka«, poručnik Rudolf Kiler, 3:12. 500 Din. 4.) »Serika«, podporučnik Nikola Milkič, 3:16. 200 Din.

V. Dirka Maribor: 1.) »Felčika« Frana Herica, Boreč, 2.430 m. 4:21. 1.500 Din. 2.) »Gospodar« Ivana Korajžie, Maribor, 2.400 m. 4:22. 800 Din. 3.) »Nelka« Alojzija Haviča, Banovci, 2.480 m. 4:23. 600 Din. 4.) »Radoslav« Alojzija Razlaga, Zitarovci, 2.400 m. 6:26. 400 Din. 5.) »Polda« Mita Filipiča, Stara Novaves, 2.460 m. 4:28. 200 Din. 6.) »Prima« Ludvika Slaviča, Grabe, 2.360 m. 4:31. 7.) »Tulba« Ludvika Kar-dinarja, Grabe, 2.360 m. 4:32. 8.) »Eta« Ju-rija Novaka, Maribor, 2.420 m. 4:34. 9.) »Karolina« Frana Kardinarja, Banovci, 2.360 m. 4:34. 10.) »Donna Dillon« Martina Spindlerja, Gajševci, 2.360 m. 4:47.

VI. Dvovprezna dirka Rosmanit: 1.) »Nelka« in »Karolina«, Slavič - Kardinar, 2.480 m. 4:58. 1.200 Din. 2.) »Polda« in »Felčika«, Filipič - Heric, 2.450 m. 5:00.

1. Voda,

seveda mehka ali nekoliko omeščena z navadno kuhinjsko sodo

2. Milo Gazela

ki ga dobite pri vsakem trgovcu

3 Tako sniž o belo perilo

ko ga vidite na sliki

To je najenostavnejši in najboljši način pranja

700 Din. 3.) »Prima« in »Tulba« Slavič-Kardinar, 2.360 m. 5:03. 400 Din. 4.) »Rado-slav« in »Gvina«, Alojzij Razlag, 2.420 m. 5:04. 200 Din. 5.) »Eta« in »Gospodar« Novak - Korajžie, 2.460 m. 5:24.

Terezija Gorenceva s četvorčki

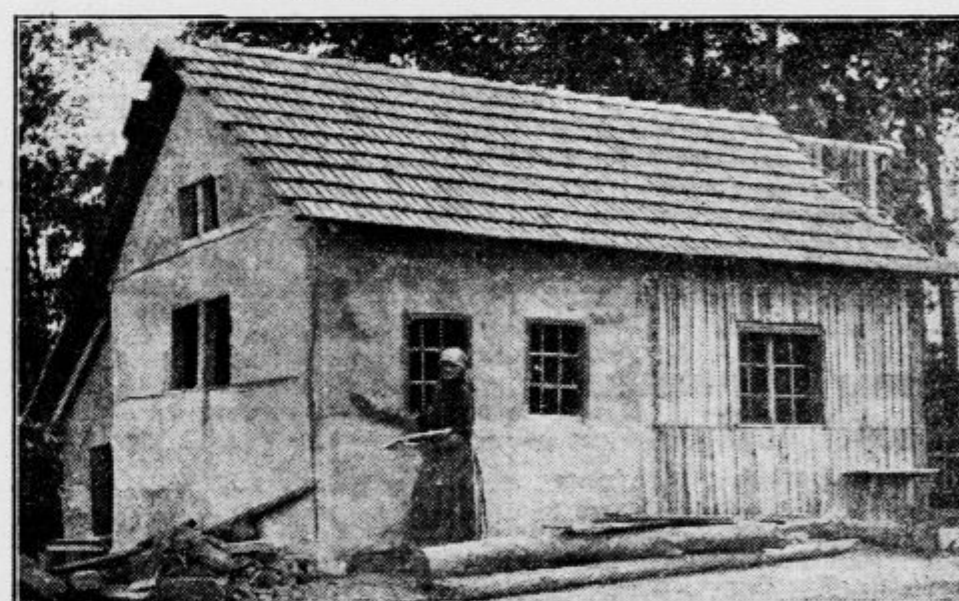
Včeraj jutraj v ljubljanski porodnišnici: Četvorčki Terezije Gorenceve vsi živi in zdravi. Bravo! Samo ena punčka je bolj blela in znatno šibkejša od ostalih treh, ki pridno spijo in so reči kakor pomaranče. Zaradi previdnosti pa je prednočnim ob 18. le bil opravljen krst. Tako po domače. Za nadomestno botrico je bila babica Ki-cova, za zastopnika botra pa cerkovnik ka-pelice v ženski bolnici Ambrožič. Kurat Ig-nacij Slana je prvega fantka krstil z očevim imenom Benjamin in prvo punčko za Kristino, drugi parček pa za Pavla in Ma-rico.

Kristina je najbolj šibka, saj ne tehta niti poldruge kile, kakor ostali. Vendar, tudi opoldne: vse v redu. Izvratno si je opomo-gla mati, ki je pač res zdrave gorenske narave. V četrtke zvečer, ko so jo z vozom pripeljali iz Mengša, ni z besedo razodela svojega trpljenja in zdaj je po spanju in dobri negi že čvrsto izven nevarnosti. Po-poln mir uživa v posebni, prostrani sobi,

v dveh belih »jaslicah« pa spita oba mala parčka. Da jima je še bolj toplo, jima vla-gajo pod odejo gumijaste termofore, napol-njene s toplo vodo. Spilo pridno. Osobe jih ne drami, obiskovalcem pa je posejanje do nadaljnjega zabranjeno, kar je seveda edino prav, ker bi sicer nikoli ne bilo mira. Edini srečni oči, ki so mu včeraj dali v arzenalu kar prost dan, se zvesto oglaš-a in vedno bolj verjame, da je res tako, ka-kor so razodeli v četrtke popoldne. Bo že kako! Pravi, pa je nekoliko le ponosen, da je z 38. leti oče desetlet otrok.

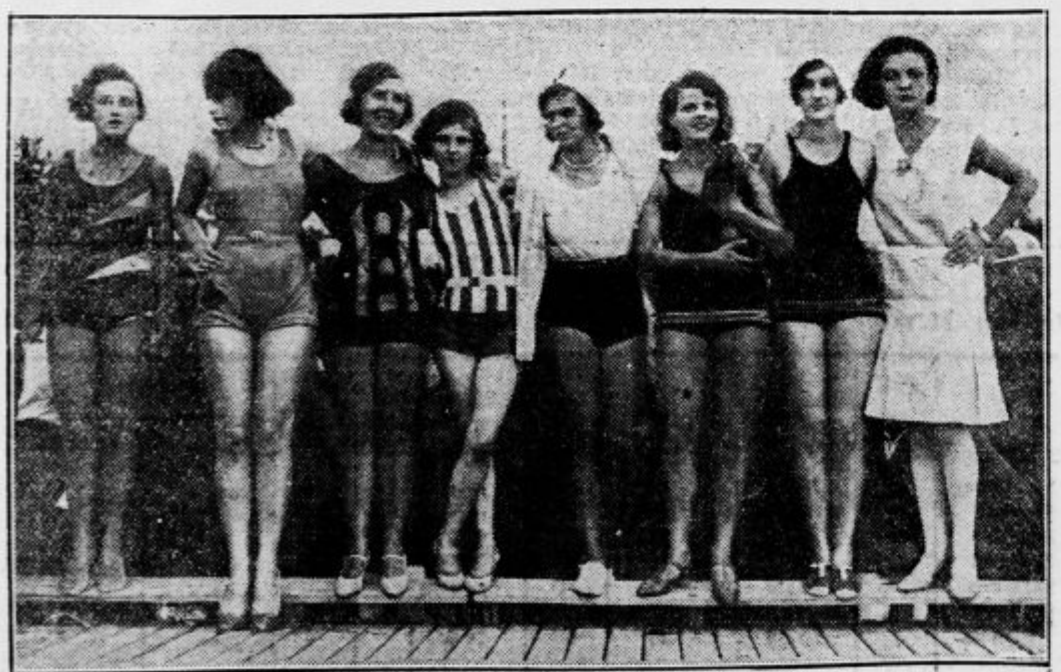
Upraviteli bolnice gospod Turko je po-skrbel, da so bila o rojstvu četvorčkov ob-veščena tudi višja mesta, v javnosti pa je »Jutro« že našlo posnemalce s krstnimi da-rili za mater in otročičke. Že tekom več-rajšnega dopoldne je uprava porodnišnice prejela naslednja darila: Petrovič, Beograd, 200 Din, neimenovani 200 Din in iz sklada primarija dr. Ivana Jekpa 500 Din, skupno torej 1900 Din.

Lep primer ženske vztrajnosti

Nekateri Ljubljanci kaj radi zahajajo h kopanju na Savo pri Tacnu, kjer je voda čista in deroča in ima voda več planinskega značaja, kot nižje doli, kjer se struga že bolj razšir in umiri. Pri Tacnu pa je ob obrežju še vse polno prijetnih senčnatih gozličkov, da si kepalci po solnbenju lahko privoščijo blagodejnega božanja hladnih »ene. Tik ob vodi, v t. t. takih senčnatih u-»n so kopali« že od p. m. di sem c. u. zovali kako se neka ženska trudi okoli niše. Ra-dovedniki jih je kmalu podučila o prav ameriški podjetnosti Rantove Lenke, ki si sama zida hišo. Lenka je doma od St. Jurja pri Kranju in se preživlja s svo-jim zakoncem z izdelovanjem copat. Lani ji je bilo v Tacnu odpovedano stanovanje. Ker ni zmogla visoke najemnine, se je od-

ločila, da si kar sama prične graditi hišico. Od svojega sorodnika je dobila na posodo nekaj sveta, baš za malo hišico, od župan-stva in dobrih ljudi nekaj podpore, pa je kmalu stalo ogrojdje male hišice v senci vi-sokih kostanjev. Po malem je rasla hiši-ca in kadar je zmanjkalo materiala, je šla Lenka zopet za par dni na tabrk, da je bilo za nekaj opeke, apna in lesa. Danes je hi-šica že skoraj gotova. Korajžna Lenka jo še zunaj »puca«. Le stropov ne zmora sa-ma. Te ji napravi pravi zidar, kadar bo kaj prihranka. In potem bo hišica gotova. Sta-novanje bo imelo sicer samo eno sobo, ku-hinjo in priklino, vendar bo vse Lenkina last, ki bo nanjo lahko ponosna, saj si je hišico postavila dobesedno s svojimi žulji.

Kandidatke za naslov »miss Ilirija«,

ki so se na weekendu Aero-kluba v sredo, 14. t. m., v sportnem kopalšču Ilirije pogumno predstavile občinstvu in filmskemu — operaterju,

DANES! Največje in najboljšo filmsko veeleelo božanske, očarljive, nezabne

GRETE GARBO

Dama iz lože št. 13

Fatalno strastna zapeljivka — žena demon. — Višek ljubavnih prizorov — film, ki nadkrljuje vse dosedanje!!!!!!

Ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9.

Ljudske cene Din 2, 4, 6, 8.

Telefon 2124.

Elitni kino Matica

Iz Maribora

a— Važen sklep krajevnega šolskega odbora o obiskovanju meščanskih šol. Ob zaključku lanskega šolskega leta je mariborski krajevni šolski odbor, kakor smo sivočasno že poročali, prepovedal vsem izvenmestnim učencem posejanje meščanskih šol v Mariboru in to na eni strani zaradi pomanjkanja prostorov, na drugi pa posebno zaradi tega, ker okoliške občine niso hotele niti slišati o tem, da bi kaj prispevale za gradnjo toliko potrebne nove meščanske šole v Mariboru. Ta sklep je vzbudil seveda zlasti med starši prizadetih otrok silno vznemirjenje in razburjenje in je natelet tudi sicer na hudo odboj javnosti. Imel pa je ob enem tudi to dobro stran, da so se okoliške občine sedaj v načelu že izrekle za to, da so pripravljene prispevati k ev. gradbenim stroškom za novo šolo. Krajevni šolski odbor je zato sedaj na svoji petkovi seji sklenil, da smejo vsi do sedanjih izvenmariborski gojenci še naprej obiskovati mestne meščanske šole in sicer proti šolnini 400 Din, novi nemariborski učenci pa se ne bodo več sprejemali. Najnovejši sklep krajevnega šolskega odbora je vsekakor toplo pozdraviti in upamo, da bodo tudi okoliške občine pokazale sedaj več smisla za prispevke za grajenje nove meščanske šole.

a— Poroka. Poročil se je te dni v Mariboru odvetnik g. dr. Tone Pernat z gospico Bianco Scaram. Čestitamo!

a— Potreba oddelka za umobolne v oblastni bolnici. V petek in soboto je rešila postaja zamašeno oddajo dva umobolneža v oblastno splošno bolnico in sicer enega iz Meljske ceste št. 57, drugega pa iz Loške ulice št. 16. V bolnici so namreč odklonili sprejem obeh teh bolnikov zaradi pomanjkanja primerne oddelka in prostorov. Rešili postaji ni preostalo nič drugega, nego da je odpremlja oba bolnika, ki sta nevarna za okolico, zopet na njuna stanovanja. Res skrajni čas je že, da se venar že enkrat ustanovi v oblastni splošni bolnici tudi oddelka za umobolne.

a— Ljutomerški avtobusni promet. Po zgledu Maribora, Ljubljane in Celja so si tudi Ljutomerčani osvojali svoj avtobusni promet, ki je za enkrat še v početku, obeta pa za bodočo lep razvoj. Sedaj obratno je samo en avtobus, ki vzdržuje zvezo med Sv. Jurijem ob Ščavnici in Gornjo Radgono, v načrtu pa so tudi še proge Ljutomer-Ormož, odnosno Ptuj, Ljutomer. Murska Sobota in eventualno tudi Ljutomer, Središče ob Muri, Dolnja Lendava. Razen tega pa je dobil Ljutomer te dni tudi prvega avtobakšija. Tako bo v kratkem vse Mursko polje prepreženo z rednimi avtobusnimi programi in zvezami z ostalimi bližnjimi mesti in trgi.

a— Kasaško društvo v Mariboru priredi dne 15., 21. in 22. septembra svoj jesenski kasaški meeting.

a— Izredni lovski blagor. Na območju neke kmetije v Ščavnici pri Gor. Radgoni je ustrelil g. Rihterji velikega jezerskega orla, ki je pri nas zelo redka prikazen. Peruti merijo razpete 1.22 m. Žival je že nagačena in le interesantom na vlogi pri preparatorju Zieringerju v Frankopanovi ulici.

a— Serija nezdov. V Lajteršperku je bližnja Wellejeve tovarne za mesne izdelke padel s kolesa 20 letni Fr. Zupanec, posestnik sin iz Jarebine in si pri padcu prebil levo koleno. — V tezenski »Kovini« namreč sedemdeset letnemu Martinu Divjaku iz Hotinje vasi je velik železen drobec pri padcu presekala žile na levi roki. — V Lajteršperku je večeraj dopoldne neki kolesar povozil 55 letno Marijo Murkovo. Pri nezdovi je odnesla rane na desni roki in desnem stegnu. — Lajteršperk je zahteval še tretjo kolesarsko nezdovo. 15 letni trgovski vajenec Ivan Kocičič je se zaletel v nekega kolesarja in si pri karambolu prelomil kolo, sam pa dobil težke notranje poškodbe. — Vse ponesrečence so morali odpremiti z rešilnim vozom v bolnico, kamor so obenem pripeljali tudi 29 letnega Matijo Pfeiferja iz Vrbanove, ki se je zastupil s plinom.

Tovarnar Derwuschek zopet obsojen

Maribor, 17. avgusta

Poročali smo sivočasno o bolnih med tovarnarjem Francem Derwuschekom iz Lajteršperka pri Mariboru in delavstvom.

Meseca junija je v Derwuschekovi opreknem zopet izbruhnila stavka pri pečli. Tovarnar Derwuschek je tedaj napravil stavkojučim delavcem dolži delavska zupnika Alojza Došlerja in Franca Kranerja, da sta le ta dva delavca nahajala k štrajku. Ko so delavci to zanimali, je tovarnar Derwuschek obdolžil delavca Vincenca Purgaja, da je pač on hujškal k štrajku, pri tem je tovarnar delavca Purgaja še ozmerjal z lajtersbersko psovko »Hundianer«. Ko so se nato vršila pogajanja med zastopniki delavstva, tovarnarjem Derwuschekom in oblastnimi zastopniki pri inspekciji dela, je tovarnar zopet dolžil omenjene delavske zapužnike, da so nahajali delavstvo k stavki. Delavci so zaradi tega vložili proti tovarnarju Derwuscheku obtožbo zaradi zavljenja časti, o kateri se je vršila večeraj razprava pri okrajnem sodišču pred sodnikom g. Stukljem.

Tovarnar Derwuschek k razpravi ni prišel osebno, ker se baje nahaja v kopališču Gastein. Zaslisanje priče so potrdile žalivke in tudi to, da delavski zapužniki niso prav nič hujšali k zadevnim stavki, ampak je ista izbruhnila zato, ker delavci niso mogli več živeti z nizkimi mezdami. Zastopnik delavcev je predlagal, naj se nato z tovarnarju zaporna kazen, ker je bil že zaradi žalitve istih tožiteljev letos obkolen na 5.000 Din kazni in more v ozirom na begavstvo toženega tovarnarja le zaporna kazen istega pobožjati in tako doseči svoj namen. Sodik je proglasil, da izreka zankrat še denarno globo v izmeri 4000 Din, ker je obtoženi izredno razburljivo narave.

POTENJE ROK, NOG itd.

zanesljivo odstrani »SUDOR« mast
lekarne »Pri orlu«, Celje.

Pletenine

vseh vrst dobite najceneje in najboljše
v Pletarni Jenko, Domžale. 10.118a

Iz Šoštanj

a— Sprememba posestva. Od Obrtne hranilnice in posojilnice v Šoštanju je kupil enonadstropno hišo, poprej last tukajšnjega trgovca Franca Vrečka, pekovski mojster Josip Delopst.

a— Škrlatica je zopet začela razsajati v Šoštanju. Te dni so morali odpeljati 3 otroke iz Šoštanj v bolnišnico v Slovenjgradec. Pričakujemo od tukajšnjih zdravnikov, da bodo z vsemi možnimi sredstvi preprečili razširjenje te nevarne bolezni, ki je posebno opasna pri nas zaradi goste naselitve delavstva.

Iz Kostanjevce

a— Z motorjem k otvoritvi koč na Pesku. Ko je bilo pri otvoritvi koč na Pesku 15. t. m. vse občinstvo v najboljšem razpoloženju okoli 1. popoldne, se je zaslislal ropot motorja, ki je celo prevpil godbo. Vse je gledalo kvišku v mišljenju, da se bo pokazal aeroplan. Ali aeroplana ni bilo od nikoder, pač pa se je prikazal iz gozda na poti, ki vodi v Oplotnico, motociklist in pridrvel nasproti presenečenim množici posetnikov; otvoritve se je namreč udeležilo okoli 2000 ljudi. Obstopili so ga in mu začuden čestitali. Vozáč je bil g. Čerich Hinko iz Maribora, ki je vozil iz Oplotnice pod Pohorjem na Pesek, to je v višini 1382 m, 2 uri z motorjem znamke Puch. Po istih potih se je tudi vrnil nazaj v Maribor.

a— Avtobusna zveza Konjice-Vitanje. V kratkem začne obratovati mariborska mestna občina s svojim avtobusom na progi Konjice-Vitanje. Tozadevni komisijonalni oglede se je izvršil. Želimo, da bi se redni promet začel čimprej, ker bi se s tem vpostavila zveza iz Konjice do Vitanja, preko Slovenjgradca do Dravograda. Od Vitanja do Dravograda že vzdržuje avtobusko zvezo g. Kušar Josip, lesni trgovec iz Vitanja. Kakor slišimo, se bo uvedel tudi promet z avtobusi med Poljčanami in Konjicami; tako bo mogoče potnikom, ki potujejo jutraj odtoč proti južni z železnico do Celja, Ljubljane ali Zagreba, da se še isti dan vrnejo, kajti konjski večerni vlak zadnjega vlaka iz te smeri več ne čaka.

a— Tujski promet. Letošnje leto je v Konjicah precej letoviščarjev. Škoda, da je tukaj tako pomanjkanje stanovanj. Naš trg bi imel od tujskega prometa lahko lep dobiček, ako bi bilo primerno število sob za tuje na razpolago. To posebno se sedaj, ko je uvedena električna razsvetljava. Vprašanje nastanitve bi se dalo najlažje rešiti, ako bi g. gostilničarja Domitrovič in Sutter povzdignila svoji hiši še za eno nadstropje, kjer bi priredila tujske sobe.

Iz Hrastnika

a— Oddaja del pri dolski šoli. Dne 2. septembra se bodo odvijale ponudbe interesentov, ki se zanimajo za prevzem instalacij vodovoda, električne napeljave in centralne kurjave pri novi šoli na Dolu pri Hrastniku. Več povedo prihodnje 3 številke Uradnega lista.

a— Kal nad Dolom. Kal je gorska vas, ki leži 925 m visoko, severno od Dola pri Hrastniku in ima 18 hišnih števil. Tu se spada pod dolsko občino. Tu je pred leti pogorela zasebna hišica, kjer se je nahajala eksperimentalna šola Lanskoleto pa je dolski kraj, šol. odbor dogradil čedno šolo v švicarskem slogu. Letos se je pa stavba še izpopolnila s kletjo in drugim ter z vodovodom. Kalani, spoznavajoč dobroto vodovoda pri šoli, so želeli tudi sami vodovod k svojim domovom. Občina je razpela skoraj po celotnem Kalu vodovod, za kar so ji Kalani prav hvaležni. — Torej dolska občina skrbi s preskrbo zdrave, pitne vode v svoji najvišji gorski vasi na Kalu, kar je zelo hvalvredno. Kako pa skrbi trboveljska občina v tem pogledu za svojo največjo vas Hrastnik s 5000 prebivalci, smo pa že neštetokrat pisali.

a— Vojni begunc ali kaj? Na praznik se je nahajal na Mrzlici blizu Hansenbichlerjeve koč vojak v polni bojni opremi, s puško itd. Na vprašanje, kaj dela tu, je odgovoril, da je na vzhodni in obenem je prošil za kruh, ker že baje ni 3 dni nič jedel. Vojak je odšel res že telesno prav izdelan pod Mrzlico. Zadeva se je ovidila hrastniški orožniški postaji. Ta zasleduje sedaj tega najbrže vojnega begunca, ki je morda iz celjske garnizije.

Iz Trbovelj

a— Meščanska šola. Vpisovanje v vse razrede bo 30. in 31. t. m. od 9. do 12. Novo vstopajoči učenci naj pridejo v spremstvo staršev ter predlože zadnje izpisevale in krstni, oziroma matični list, ostali le zadnje izpisevale. Ponavljalnici izpiti se bodo pričeli 26. t. m. ob 8. Tedaj naj se zgleda s potrebnimi papirjem opremljeni vsi oni, ki imajo tudi pisni izpiti, ostali pa ob 14. istega dne.

a— Za tabor »Krekove mladine« na Kumu se dela velika propaganda. Vabila do bivajo delavci, ki se nikdar niso zanimali za to organizacijo. Vabila pa so zanimiva za kemične delavce zaradi tega, ker figurira na njih kot slavnosti govornik odstavljani tajnik strokovne organizacije kemičnih delavcev.

Iz Zagorja

a— Kronika zadnje srede. V sredo je bil dan senzacij za prebivalstvo zagorske doline. Popoldne je zavladoval na Šepovski razburjenje, ker je nekdo zaprl 5 letnega fantiča v hlev in ga zvezal. Zadeva je naznanjena orožništvu. Zvečer je neki posestnik v rudniški restavraciji hotel pred gosti pokazati atletsko moč, a se je pa nazadnje zadovoljil s tem, da je pobil par kozarcev. Ponoči pa je delavec A. prišel k rudniškemu apnenicam z odprtim nožem nad delavca D. ki je bil v službi. Tovaršilo so D. opozorili, naj se pazi, ker ga namerava napasti z nožem. Ko je prišel le ta do D., je zgrabil D. v obrambo lopato in ga z njo namahal. A. bo prejel plačilo še pred sodiščem. Prav to noč se je izvršila na Izlakah tatvina. Hlapcu pri trgovcu Bleiweisu je bilo iz zapete srambe ukraden nedeljski obleka. Tat je vlomil v srambo, vzel samo obleko, dočim je druge stvari pustil na miru. Orožništvo za-

sleduje par klatežev, ki so že daleč časa nabajajo v ondodni okolici in ki so osumljeni, da so izvršili tatvino. Ker so se na praznik naselili ob zagorski postaji cigani, je sum padel tudi na nje, a se je baje izkazalo, da so nedolžni.

a— Pojav škrlatinke pri odraslih. V tokajšnji izolirnici so pripeljali 18 letnega Vozla in 17 letnega Gostišarja, elvarjskega pomočnika iz Kisovca, ki sta obolela za škrlatinko.

Z Jesenic

a— Avtomobil povozil tovarniškega delavca. Ko se je na praznik okrog polnoči srečal 27 letni tovarniški delavec Alojzij Legat z dvema tovaršema proti domu na Javornik, mu je pridrvel nasproti v bližini kavarne g. Spire Labuda neki avto in ga podrl na tla s tako silo, da si je ubogi Legat pri padcu zlomil obe kosti na podlehju resne roke in obe kosti na desnem podkolenu, tako da mu je zlomljena kost štrlela iz noge. Šofer pa, ko je videl, kaj se je zgodilo, je v največji naglici pognal avto naprej proti Kranjski gori. Težko poškodovanega mladeniča so prenesli v bolnico bratovske skladnice KJD na Javornik ter mu je poklicani zdravnik gospod dr. Viljem Schwab nudil prvo po-

Gospodarstvo

a— Naloge Privilegirane agrarne banke. Kakor smo že večeraj poročali, se je v petek pod predsedništvom dr. Bogdana Markoviča vršila prva seja upravnega odbora Privilegirane agrarne banke. Na tej seji je predsednik dr. Marković obrazložil pomen in naloge novega denarnega instituta. Omenil je, da je vsaka delniška glavica sigurna baza za bodoči dovoljni razvoj novega denarnega zavoda, kajti le z znanimi sredstvi bo banki omogočeno vršiti svojo nalogo. Pri bodoči kreditni politiki pa je treba paziti, da se ne bodo delale pogreške. Nikoli ne sme upravni odbor pozabiti, da je Privilegirana agrarna banka kreditna ustanova in da mora operacije vršiti vedno po principih bančnih kreditnih zavodov. Poleg tega pa mora kmetijska kreditna politika biti vedno v skladu z reševanjem drugih problemov agrarne politike. Banka bo gotovo mnogo pripomogla, da se kmetijski narod osvoboditi težkih zeleniških dolgov, vendar pa bo šla še dalje ter bo stremela za tem, da kmeti dolg ne bo preveč obremenjeval. Doleg se potrebo po kmetijskih kreditih pretežno vršile zadržne organizacije Reifeisenovske sistema. Na žalost pa je bližja zgodovina pokazala, da je zadržni pokret prišel v pasemezni pokrajinih v krizo. Privilegirani agrarni banki morajo biti enake vse zadržne organizacije, ki poslujejo po zadržnih principih in ona jim mora objektivno pomagati, dokler bodo ostale pri čistem zadržarstvu.

a— Povišanje vozine za prevoz. Kakor smo že poročali je bilo z odlokom generalne direkcije železnice, objavljenim v »Službenih novinah 3. t. m., razglašeno 20 odstotno povišanje vozine za prevoz in stavbni material. Ko je generalna direkcija pred meseci napovedala to povišanje so gospodarske korporacije nemudoma prijavile svoje razloge proti temu povišanju ter so med drugim opozorile generalno direkcijo, da premovalniki niso v stanu producirati takih količin, da železniška uprava ni v stanu v takem obsegu forsirati prevoz in končno, da je za industrijo še vedno ceneje plačati povišano vozino, s katero se n. pr. cena premovala zviša za 3-6%, nego plačati za predčasna naročila 12-16% bančnih obresti. Vzgljona namera generalne direkcije je bila torej več ali manj iluzorna. Sezonsko povišanje vozine zadene v prvi vrsti Slovenijo, ki ima relativno največ industrije in seveda tudi relativno največji konsum premovala, in to tem bolj, ker je bila vozina šele 1. marca t. l. povišana za 15%. Tudi so bili interesi privat. informirani, da hoče železniška uprava z napovedjo povišanja doseči zgolj intenzivnejšo izrabo prometnih sredstev v času pred izvozno sezono, da pa dejansko ne namerava uveljaviti povišanja. Ker pa je bilo medtem povišanje uveljavljeno se je te dni Zveza industrijev obrnila na ministra dr. Korošca za blagohotno intervencijo in pomoč, da se odvrne ukrep, ki je neugoden za industrijo vse države in ki posebno težko zadene Slovenijo.

a— Zanimanje za dalmatinski baksit. Po znatnem nazadovanju izvoza baksita v preteklem letu, opažamo letos od strani inozemstva zopet živahno zanimanje za dalmatinski baksit, odnosno za baksitne rudnike. Samo v juliju je bilo izvoženih okrog 20.000 ton baksita, dočim je bilo v vsem preteklem letu izvoženih komaj 40.000 ton. Družba »AdriaBauxit«, ki ima velike rudnike pri Drnišu v Dalmaciji, namerava pri šibeniku zgraditi posebno tvornico za baksitni cement. Tudi švicarsko - madžarski Bauvitrust, ki je nedavno v Zagrebu ustanovil Kontinentalno baksitno in industrijsko d. d., je pred kratkim prevzel v eksploatacijo rudnike v Kaluni pri Drnišu, pozneje pa namerava pričeti s produkcijo cementa. O privravnih družbah »La Dalmatiennes« za ustanovitev tvornice aluminija pa smo že poročali. Za eksploatacijo dalmatinskega baksita se zanima tudi črška tvrdka Blauquart & Co., ki namerava skupno s Hrvatsko svoenotno kreditno banko ustanoviti posebno družbo za eksploatacijo baksitnih ležišč. Omeniti je še, da hoče družba Trepan Mines Co. (Selection Trust), ki ima v Dalmaciji rudodolne pravice za svinice in eink, v kratkem zgraditi rudniške naprave za eksploatacijo ležišč. V ta namen je družba že dvignila svojo delniško glavico na 1 milijon angleških funtov.

a— Gostilničarski kongres se bo vršil v sredo 21. t. m. in ne v nedeljo 21. t. m., kakor smo večeraj pomotoma poročali. Večerašnje poročilo je treba izpopolniti še v toliko, da bo delegati iz ljubljanske oblasti vodil načelnik Zveze gostilničarskih zadrug za ljubljanski oblast gosp. Kavčič.

a— Jugoslovnsko mlekarstvo se organizira. Pred dnevi smo poročali o ustanovitvi enotnega mlekarškega združenja kraljevine SHS, ki se ima na pobudo hrvaških mlekarških strokovnjakov organizirati na glavni skupščini 15. septembra v Zagrebu. Sedaj pa poročajo iz Beograda, da je kmetijsko ministarstvo odobrilo pravila Ekspozitnega saveza in mlekarških zadrug s sedežem v Osijeku. Ustanovna skupščina novega saveza se bo vršila te dni v Osijeku. Nedavno je bilo v Banatu ustanovljenih 18 zadržnih mlekarov, ki bodo vse stopile v nov savez. Te mlekarne so bile ustanovljene po Osrednjem uradu za organizacijo mlekarstva v kraljevini SHS, ki ima svoj sedež prav tako v Osijeku. Intencija tega urada je priti do standardnega blaga, ki bo zmožen konkurirati v inozemstvu. Urad pa si je na-

moč. Upati je, da bo poškodovancev okroval, ako ne nastopijo komplikacije.

Iz Kamnika

a— Higijenski zavod v Ljubljani je preiskal vodo Nevljice, kjer se namerava zgraditi kopališče. Sreski sanitetni referent ima pomisleke proti kopanju v Nevljici in tam kopališča ne dovoli. Podoba pa je, da bomo vseeno dobili v prihodnji sezoni moderno kopališče baš v Nevljici, ki je zelo topla in prikladna.

a— Cesta v Bistrico. Sresko poglavarstvo je poslalo oblastnemu odboru v Ljubljani sklep v zadevi zgradbe te potrebne ceste, ki bi bila za Kamnik velikega pomena v nadaljnjo postopanje. Castna zadeva Meščanske korporacije bi bila, da to akcijo vsestransko podpre.

a— 700 let Kamnika. Letos poteka 700 let, odkar je bil Kamnik povzdignjen v n. s. Iz zgodovinskih listin posnemamo, da je bil Kamnik prvič imenovan kot mesto v letu 1229. Pred kratkim se je sestal v Kamniku pripravljalni odbor, ki je razmotrival to obletnico in z njo združeno veliko proslavo. Čuje se, da bodo izdajali svoj list — mesečnik, ki bi izšel v najkrajšem času in izhajal tja do proslave, ki bi bila v mesecu juliju 1930.

Položaj na naših borzih

Ljubljana 17. avg.

Tudi pretekli teden ni bil na ljubljanski borzi promet znatnejši, le v petek se je nekoliko dvignil. Zaradi praznika v četrtek je borza poslovala le 4 dni. Skupni tedenski promet je znašal 13.9 milijona Din napram 14.8, 13.8, 15.5 in 21.4 milijona Din v zadnjih 4 tednih. Večino potrebe je dalje krija Narodna banka. Deviza na Dunaj je tekom tedna od zadnjega visokega stanja za malenkost popustila na 8.0241. Tečaj ostalih deviz pa so napram zadnjemu tednu ostali skoro povsem nespremenjeni.

Na zagrebškem elektnem tržišču za Vojno škodo ni bilo večjega zanimanja, zato pa v tem večji meri za ostale državne papirje. Napram koncu zadnjega tedna je Vojna škoda za malenkost popustila od 407 na 406. Poštna hranilnica ves teden ni intervenirala. Pa tudi prometa ni bilo razen v petek. Zanimanje za investicijsko posojilo in agrarne obveznice pa je bilo znatno. Te papirje so zopet pričele kupovati slovenske regulativne posojilnice za naložbo svojih rezerv. Ker pa je blaga malo na trgu so se tečaj obetno dvignili. Investicijsko posojilo se je dvignilo že na 88.50 do 89.50, agrarne obveznice pa so se okrepile od 52.25 prvotno na 53, koncem tedna pa so se trgovale že po 53.75 in 54.

Tržišče zasebnih vrednot je ostalo dalje zanemarjeno. Jugobanka se je za malenkost okrepila ter je bila večeraj zaključena po 81. Dalje čvrsta je Narodna banka pri 8225 do 8400. Promet je bil samo še v Praštedionu po 853. Med industrijskimi papirji je Trboveljska notirala nepspremenjeno 450 do 460, Vevče pa 128-130, Gutmann je nekoliko popustil ter je bil zaključen po 195. Isia je padel na 15 zaključek Slavonija je v skladu z inozemskimi borzami dalje slaba pri 100-120 brez prometa. Okrepila pa se je Drava od 880 na 420 denar. Zaključki so bili še v Seferani po 420, v Ljevanici po 210 in v Unionu (Osijek) po 175.

Ljubljana. (Prosti promet). Berlin 18.57, Curih 1095.90, Dunaj 8.0241, London 276.22, Newyork 56.57, Pariz 222.90, Praga 168.68, Curih. Zagreb 9.1275, London 25.206, Newyork 519.90, Pariz 20.86, Milan 27-28, Berlin 123.81, Dunaj 73.22, Praga 15.885, Bukarešta 3.08, Budimpešta 90.70, Sofija 3.75, Varšava 58.30.

Zitni trg

Ljubljana, 17. avgusta.

V početku preteklega tedna so cene na ameriških borzih proti pričakovanju dalje popuščale. Tako je v torku septembarska pšenica na čičski borzi padla na 131 in tri osminke. To nazadovanje pa ni bilo toliko v zvezi s poročili o stanju letine, temveč je bilo predvsem le posledica znatnih vidnih zalog pšenice, ki pritiskajo na trg. Zetveni izgledi v Kanadi so nadalje slabi in tudi v Zedinjenih državah je letošnja letina zlasti v jari pšenici in koruzi slabša nego lani. Čeprav se pri nas cene stalno pod svetovno pariteto, vendar je nazadovanje ameriških tečajev povzročilo tudi pri nas padec cen. Pšenica je nazadovala skoro na 200 Din za vagonsko blago.

V sredo pa je na ameriških tržiščih nastopil preokret. Cene pšenice so se zopet pričele dvigati ter je večeraj notirala septembarska pšenica na čičski borzi pri zelo čvrsti tendenci že 139 3/4 centa, torej za skoro pet centov višje kakor zadnji petek.

Tudi na vojvodinskem tržišču so se cene pšenice pričele zopet dvigati. Vendar so v primeri z inozemskimi tečaji še vedno zelo nizke. Baška vagonaska pšenica stane danes 205 — 210 Din fco nakladalna postaja, dočim se blago na obvodnih postajah drži zaradi ugodnih možnosti za izvoz pri 215 do 220 Din. Na trg prihaja predvsem le blago iz slabih rok, dočim so ostali trgovci in producenti rezervirani in nečejo pri teh cenah prodajati. Naša pšenica je trenutno precej izpod svetovne paritete in je gotovo najcenejša na kontinentu. Temu pa je vzrok predvsem dejstvo, da izvozniški trenutno nimajo na razpolago zadostnih denarnih sredstev, ker so svoj razpoložljivi denar vložili v izvozne kupitje, sklenjene zadnje tedne. Čim pa bodo te kupitje realizirane, bo cena pšenice brezdvomno zopet popuščala.

Tudi koruza je bila koncem tedna v Ameriki čvrstejša. Pri nas pa se cene koruzi ni mnogo spremenila. Cena moki je v početku tedna nekoliko nazadovala, koncem tedna pa je kupčija nekoliko oživila ter je pričakovati, da se bo sprovedno s pšenico tudi cena moki zopet dvignila.

Na ljubljanski borzi notira stara baška pšenica (slov. postaja, plač. 30 dni) 265 do 267.5 Din, nova pa 262.5 — 265 Din. Moka »0c pa stane fco Ljubljana, plačljiva po prejemu balaga 395 — 397.5 Din za 100 kg.

+ Dunajska borza za kmetijske proizvode (16. t. m.) Tendence na dunajski borzi se ni bistveno spremenila. Promet se je gibal v najnižjih mejah. Višje ameriške cene zankrat še niso vplivale na dunajske tečaje. Tudi uradni tečaji so ostali nespremenjeni.

+ Novosadska blagovna borza (17. t. m.) Tendence za pšenico čvrstejša. Promet: 45 vagonov pšenice, 7 vagonov ječmena, 10 vagonov ovasa, 13 vagonov koruze, 7 vagonov moke, 2 vagona otrobov in 2 vagona fižola. Pšenica: baška in sremeska nova 202.5 do 207.5; banaska 200 — 202.5; potiska 215 do 220. Oves: baški, sremski in banaski 157.5 do 162.5. Ječmen: baški, sremski in banaski 172.5 — 177.5. Kuruza: baška in sremeska 200 — 205. Moka: baška »0c« 307.5 do 312.; »2c« 287.5 — 292.5; »5c« 267.5 do 272.5; »6c« 242.5 — 247.5; »7c« 212.5 — 217.5; »8c« 135 — 140. Otrobi: baški, sremski in banaski 115 — 120. Fižol: baški beli 375 do 380.

VREMENSKO POROČILO

Meteorološki zavod v Ljubljani, 17. avgusta 1929.

Višina barometra 808.8 m

Kraj	Čas	Barom.	Temper.	Rel. vlažn. v %	Smer vetra in brzina v m. in sek.	Oblak. v 1000 m	Padavine
Opazovanja							
Ljubljana		763.4	18	80	mirno	8	megla
Maribor		761.2	21	80	mirno		
Zagreb	8.	762.5	23	80	S 2		
Beograd		762.2	25	70	E 2		
Sarajevo		762.9	21	70	mirno		
Dubrovnik							
Skopje	7.	762.4	24	60	NW 1	1	
Split		761.0	25	60	ESE 1		

Najvišja temperatura danes v Ljubljani 29.0, najnižja 16.6.

Solnce vzhaja ob 5.4, zahaja ob 19.1, luna vzhaja ob 19.17, zahaja ob 3.21.

Dunajska vremenska napoved za nedeljo: Jasno, vroče vreme.

Deset let jugoslovenskega Prekmurja

Dne 12. avgusta je preteklo deset let, odkar so jugoslovenske čete skupno s prekmurjskimi dobrovoljci zasedle Prekmurje in tako definitivno združile z Jugoslavijo tudi ta, že smrti zapisani del naše zemlje. Desetletnica zgodovinskega dogodka bodo danes v Prekmurju slovesno praznovali. Na žalost proslava ne bo splošno narodna po krivdi ljudi, ki so vzeli organizacijo proslave v svoje roke, a po svoje nerodnosti in ozkosti odbrali ravno najboljše narodne elemente. Uverjeni pa smo, da se te dni tudi ti idealisti, in ravno ti še najbolj, s hvaležnostjo in radostjo spominjajo srečnega dne, ki je za večne čase pripeljal njihovo ljubljeno rodno grudo v naročje matke Jugoslavije. Ob desetletnici smo zbrali od agilnih javnih in kulturnih delavcev v Prekmurju obilico zanimivega gradiva. Prostor nam žal ne dopušča, da bi objavili vse hkrati; zato prinašamo danes le nekatere sestavke, drugo gradivo pa bomo porabili v kasnejših številkih. Vsem sodelavcem pa izrekamo iskreno zahvalo. JUTRO.

Prekmurški tip

Od včeraj na jutri

Pravite, da smo majhen narod in vendar, koliko Vas je, ki z dušo in srcem zajamete vse Slovenstvo. Z dušo in srcem? Često niti s pogledom še ne.

Tako je par stoletij zadostovalo, da smo pozabili, da živi preko Mure naš kmet, od madžarske gospode tót ember nazvan, od nje izvršen nekam v sredo med živino in ogrskega kmeta, in je zadostovalo, da so tam preko skoro pozabili na to, da vsako življenje potrebuje svoje telo. Da zahteva večno življenje genij naroda tudi svoje zdravo, politično telo, svojo državno organizacijo.

In je-li to čudno? Tu in tam smo bili priklenjeni na močno duševno zajedništvo, iz katere smo lahko črpali vse: smer življenja, tempo mišljenja in tudi vse primarne, življenje uravnavače odločitve. In kako močan, kako večem mora biti genij naroda, da se še zmore osvoboditi tujega telesa, ohrani v nas v tej čarodejski kuhinji, ki jo nazivamo zgodovina, ravno toliko slovenskega duha, kot ga potrebuje vera v končno edinstvo za svojo zmagajo.

Za Prekmurje je doseženo! Ne v zadnjem momentu, ker za živo duhovno telo zadnjega momenta sploh ni, vendar pa tako pozno, da sta brata ostrmela, ko sta si podala roke. Oko se je stokrat močneje vsesalo v oko. »Pozdravljen, brat!« — in že je beseda onemela, zob je škrtnil ob zob, usta so se napela, da silkejo eno samo besedo: nisi! Tostran in onstran Mure.

Kdaj, dragi, je bilo, ko je postala država Pribine in Koclja vojni plen, ki sta si ga dva medsebojno porazdelila? Ni to bilo že pred tisoč leti?

Te dni pa naštevamo let deset. In teh deset naj zabriše preko noči sledove onih tisoč? Vrnem se v čudeže?

Cemu pa naj nam bi čudeži bili? Kroga sv. Štefana in dvoglavni orol: na oko sijajna fasada, ki pa je bila tako izpodjedena in gnila, da ni bilo treba ne izdajalcev ne propagande za razpad. In še so ostali po prevratu tu in tam še sledovi let tisočletih — ali so kje sledovi, ki bi mrtve obujali?

Pravi ta in oni, da je v Prekmurju

mного laži in zahrbtnosti, da je nekaj ciganskega v ludeh te zemlje. Ko bi vse to res bilo (pa ni, ker Prekmurec je ponosen in naši ljudje so prehitri in preveč primitivni v svoji sodbi in sami zavajajo v to, kar potem očitajo) ali bi bil to greh, ki ga lahko očitamo? Hodi tisoč let sključen, s klobukom v roki, ko te je življenje naučilo, da ne smeš zaupati prav nikomur, pa niti samemu sebi ne; ko se boš na vsako prijazno besedo, ki ti jo kdo da, moral vprašati: kaj pa se skriva za to prijaznostjo, kaj bo zopet zahteval od mene — hodi tako tisoč let in povej mi drugačno samobrambo! Ali ne vidiš v tem mimikri, ki ga je mudila zgodovina, da je ostal »buta parasit« ohranjen geniju našega rodu. Ko boš razumel zgodovinsko nujnost, ti bo zamrl vsak očiček na ustnih.

Zavijajmo ob desetletnici rokave in delajmo predor skozi goro nezaupanja. Vedno več jih je, ki nam prihajajo nasproti od one strani. Mladina jim je na čelu in pritegnila bo za seboj tudi roditelje, starejše brate in sestre. Ako predor še ni popolnoma gotov, kaj za to? Ne mudi se nam, saj smo delavci od včeraj na jutri...

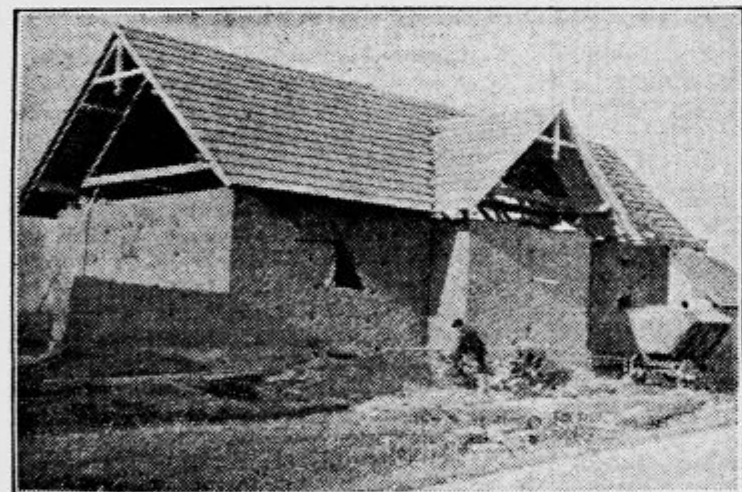
Stane Melihar.

Slovenska Krajina

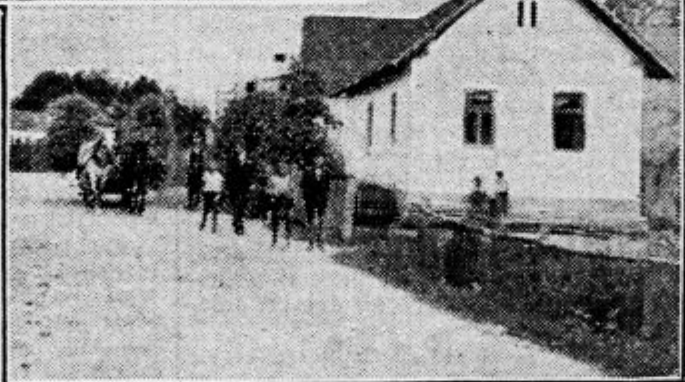
Uradno se Slovenska Krajina naziva Prekmurje. To je tisti del naše združene domovine, ki leži na okrajni severozahodni točki, na levem bregu reke Mure vse tja do Rabe. Je to tista pokrajina, ki je bila najpozneje osvobodena in priključena k Jugoslaviji. Osvobodeno se je izvršilo 12. avgusta 1919., ko so v ranem jutru, preko rabe Muro jugoslovenske čete in zasedle vse ozemlje, ki ga je določila mirovna konferenca. Te dni tedaj obhajamo Prekmurci desetletnico svojega osvobodjenja, v svoji zgodovini gotovo najpomembnejšega in najlepšega dogodka.

Naše suženjstvo je trajalo dolgih tisoč let. V tej dobi se je naše število krčilo od leta do leta, tako da je osvobodjenje našlo le peščico ljudi od mnogoštevilnega panonskoslovenskega naroda. Bili smo zapisani narodni smrti in rešitev je prišla v zadnjem trenutku in otela smrti in pozabljenju zadnji ostanek nekaj mogočne Koceljeve kneževine.

Ves zapadni del Ogrske takozvano Prekmurje, kakor nazivalo to zemljo Madžari, je imel nekoč čisto slovensko prebivalstvo, s slovenskimi knezi, ki so stivali v Blatnem gradu ob istoimenskem jezeru. Tam sta se ustavila tudi apostola sv. Ciril in Metod, ko sta potovala po naši zemlji. Danes je vsa ta prostorna pokrajina v posesti tujega naroda in je izgubila svoj slovenski značaj. Danes nas spominja na »Jovansko Panonijo le nekoliko tisoč Slovakov, ki so razkropljeni po posameznih komitatih zapadne Ogrske, ter nekoliko tisoč Hrvatov, ki so deloma ostali pod Madžarsko, deloma pa prišli ob prevratu pod Avstrijo. Izmed panonskih Slovanov smo tedaj le mi Prekmurci bili tako srečni, da smo priključeni k svobodni slovenski državi. Zal pa tudi ne vsi; tam ob Rabi pri

Tipična kmečka hiša »Nabičanca«. Narejena je iz slame in blata; okna kratkoma izrežejo iz stene. Ko pa je hiša gotova, jo more le oko večšaka ločiti od hiše iz opeke.

Značilna prekmurska kmečka vas

Monostru so ostali še naši bratje pod tujčevim gospodstvom. Okrog 7000 jih je.

Panonski Slovinci so živeli brez vsake narodne zavesti. Tujec je budno pazil, da se ne bi zavedli svoje narodnosti. Madžari so nas nazivali Vende in nam vtepali v glavo, da smo tudi mi Madžari, ki pa govorimo »slovenski« jezik. Njih cilj je bil, da bi čimprej izginili z zemeljskega površja kot Slovani in bi se popolnoma asimilirali. Naš narod, prepričan sam sebi, predan na milost in nemilost tujim, se je udajal. Le redki so bili oni, ki so se pojavljali tu in tam ter očitovali svoje slovanstvo. Inteligenca, ki je izšla iz naroda, se je v letih šolanja potujčila ter vršila nad njim rabeljski posel potujčevanja.

Najhujši pritisk je bil v zadnjih tridesetih letih pred svetovno vojno. Madžarski šovinizem si je nadel nalogo: pomadžariti v čim karjšem času vse druge narodnosti v svoji državi. Ustanovljali so šole v vsaki vasi, v njih se je poučevalo izključno madžarski. Nijer v uradu ni bilo slišati slovenske besede. Uradništvo je bilo absolutno madžarsko, prežeto s šovinističnim duhom. Kdor ni govoril madžarski je veljal za manjvrednega človeka. Madžari so izdali krilatico: »Slovan ni človek«, in dosežali so uspehe, da da se je kolikaj izobražen človek sramoval govoriti slovenski. Naposled so uvajali celo v bogoslužje madžarski jezik in so se v čisto slovenskih farah uvajale pridige v madžarskem jeziku in šolske maše v madžarskim petjem. To delo naših tlačiteljev je imelo uspeh. V od Mure bolj oddaljenih krajih se je slišalo čedalje več madžarske govornice. Še pred sto leti slovenske vasi so dobivale tuje lice. Še danes žive stari ljudje, ki govorijo slovenski, dočim je mlajši rod čisto madžarski. Tako je šla madžarizacija od vasi do vasi; od leta do leta nas je bilo manj. Ako ne bi bili rešeni v zadnjem trenutku, nas čez par desetletij ne bi bilo več.

Na svobodo mi nismo upali in tudi ne misliti vse tja do zadnjega leta svetovne vojne. Še le tik ob prevratu se je pojavila naenkrat misel po združenju jugoslovenski domovini. Nekoliko mladih, narodno zavestnih mladeničev je vstopilo v jugoslovensko vojsko! S tem so celemu svetu pokazali, da hočemo tudi Slovenci iz madžarskega suženjstva v svobodo. Število zavednih Slovencev je raslo od dne do dne in že so bile na strani pristašev za odcepitev od Madžarske cele vasi, posebno eno Muri.

V najkritičnejšem trenutku so prišli nekateri z zahtevo po avtonomiji pod Madžarsko. Zahtevali so predvsem versko svobodo in v drugi vrsti svobodno rabo jezika in šol in uradih. Vršili so se tozadevni razgovori z vlado v Budimpešti, toda te načrte je presegal boljševeizem. Ne povemo nobene novosti, če poudarimo, da je ravno boljševeizem posredno pripomogel največ k naši svobodi.

Boljševski strahovladje je prisililo tudi omahljivce, da so oklenili misli: v svobodno Jugoslavijo. Tako je zahteval skoraj ves narod, da se priključi Slovenska Krajina svobodni jugoslovenski državi.

Naše želje in zahteve so našle odmev pri vodilnih krogih že svobodne Jugoslavije. Naša zahteva je prišla pred mirovno konferenco, kjer je po daljšem konfiriranju padla odločitev v našo korist.

Istčasno je padla boljševeška vlada na Ogrskem. Kontrarevolucionarji so razorožili rdečo vojsko in Madžarska nekaj dni ni imela na meji nobene vojaške posadke. Nudila se je tedaj najbolj ugodna prilika za zasedbo Prekmurja po jugoslovenskih četah. In res! Jugoslovenska vojska, pomnožena z našimi dobrovoljci, je izvršila zasedbo 12. avgusta 1919. brez vsakega odpora, brez krvoprelitja.

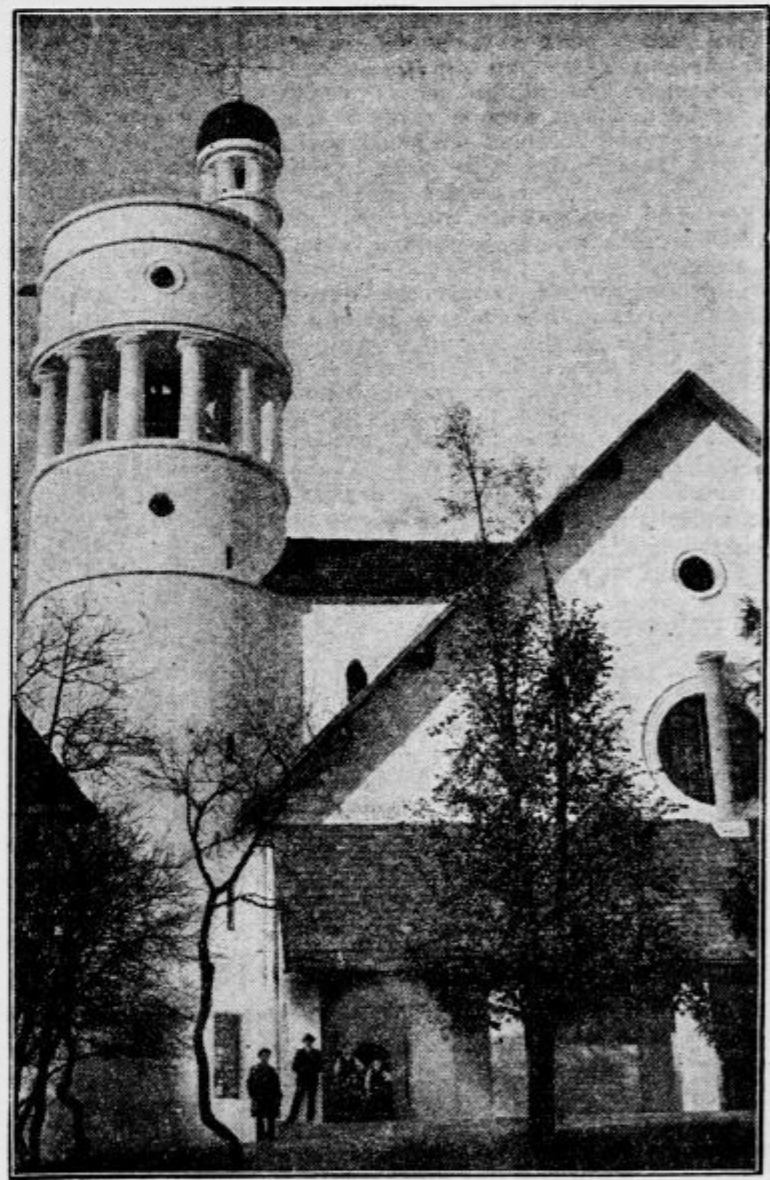
Bili smo osvobodjeni! Po tisočletnem robstvu rešeni, otihi narodnega pogina! Nepopisno veselje je zavladalo povsod in začeli smo živeti novo življenje. — I. H.

Osnovne šole v Prekmurju

Gotovo ne bi bil dober političen gospodar oni, ki bi si prizadevali spreobrniti k svoji ideologiji stare ljudi, mladino pa pri tem pustil v nemar. Naši državni šolski politiki se glede ljudskega šolstva v Prekmurju ne more očitati, da ni storila svoje dolžnosti. Madžarska ljudska šola je bila silno zanemarjena in naše oblasti so, ko so prevzele šolstvo, stale pred težkimi problemi. Pomanjkanje učnih prostorov je bilo splošno, šole so bile povečini stare in v razpadajočem stanju, učil ni bilo, učitelstva, ki bi bilo zmoglo pismenega slovenskega jezika sploh nič, onega, ki bi dobro govorilo vsaj prekmurščino, pa tudi premalo.

V desetih letih pa je šola mnogo napredovala. Prišlo je sem mnogo dobrih moči iz naših krajev in so nekateri tu že od za-

Cerkev v Bogojni, zgrajena po načrtih prof. Plečnika, največja arhitektonska znamenitost Prekmurja.

Izidor Horvat:

Naše osvobojenje

Vročje je pripekalo solnce avgustovega dne. Po zadnjih težkih dogodkih zbežani ljudje so posedali v senci dreves in tiho, šepetaje govorili o možnostih, ki jih lahko prinese najbližnji dnevi. Strah je vladal povsod, v vsakega obraza si lahko razbral razburjenost in nezaupljivost. Sosed je obiskoval sosed, skrival in je kakor senca švignil čez plot, v strahu, da ga ne bi ujelo oko rdečega boljševeka, krutega Madžara. Neprestani progoni, pretepanja, zalezovanja so zadajali ljudstvu strah ter ga držali v neprestanem trepetu. Boljševška strahovlada je močno pretresla vsa našo zemljo, slehernega človeka.

Že dva dni se je preseljevala druhal, ki je mučila in strahovala narod. Odhajali so potrti; s povešenimi glavami za naloženimi vozovi; njihova slava v tej zemlji je tonila... Tisočletni tlačitelj se je pobiral s slovenske zemlje, a kakor ujeta zver je še kazal s svojimi zadnjimi grožnjami, kako težko, zelo težko se loči od dragocene plena, od te toliko trpinčene, a tako lepe zemlje. Pokali so okovi tisočletnega robstva; krivica je bila premagana po pravici in

slovenska zemlja je vstajala k novemu življenju; v njenem narodu se je porajalo upanje v bodočnost...

Vse je živelo v nestrpnem pričakovanju. Pridejo danes? Jutri? Kdaj pridejo rešitelji, ki nam prinesejo svobodo? Ali jih mogoče zopet ne bo?

Pogledi tisočletih so se obračali proti jugu, proti sivi Muri. Poslušali so šum od juga, prinašali radostno vest. V pogledih je bilo upanje in strah, pričakovanje in negotovost. Tam od Mure, čez našo Muro morajo priti nosilci svobode. Zakaj jih še ni?

Mura je mirno šla svojo pot. Toda pesem njenih valov je bila danes bolj vesela. Ni je več žalil neljubi tujec s svojimi pohotnimi pogledi. Že ves dan je vladal ob njej mir, mir po dolgem času.

Pot čez tisočletno mejo je bila svobodna. Čoln se je zazibal na brzih valovih in splaval brez strahu, svobodno na ono stran. Tam za goščo je bilo vse živo. Na stotine mladih junakov je bilo pripravljenih, da prekoračijo srebrno Muro, tisočletno mejo in poneso osvobojenje.

Vendar enkrat! Še nocoj, preden na-

poči dan. Z vzhajajočim solncem bo prišla svoboda!

V taboru jugoslovenski dobrovoljcev je bilo najlepše razpoloženje. Oni naši, ki so se že poprej pridružili jugoslovenski vojski, ki so prišli za orožje, da pomagajo osvoboditi svojo zemljo, so hodili ponosno, na njih zagorelih licih je bliskal srečen smeh radosti.

»Še nocoj!« To noč, proti jutru prekoračimo Muro — so govorili venomer in vedilo se je, da čakajo uro odhoda težko, nestrpno.

Solnce je zahajalo. Zadnjikrat je zapuščalo to zemljo v tujčevi lasti. Hitro se je skrilo, da bi čimprej prehodilo svoj pot in potem vzdramilo Slovensko krajino k vstajenju.

Pripodili so se temni oblaki in zagrmili nebo. Treskalo je in bliskalo. Grom in blisk sta strahovito vznemirjala zemljo in klicala maščevanje za krivice, ki so se godile slovenskemu narodu v dolgi dobi tisoč let.

Dež je lil s strašno silo in močjo. Izpiral je vse madeže, ki so onečastili našo zemljo; pral je črno preteklost, da bi prišla Slovenska Krajina sveža in čista kot nevesta v liho matere Slave. Straš-

na, grozote polna noč, kakor je bilo naše suženjstvo.

Zaorila je pesem od Mure sem. Ni se še zdani. Močne trupe jugoslovenskih junakov so korakale po cesti. Nadopolni zori je sledilo zlato solnce v veličastnem sijaju svobode!

Solze veselja so splavale v obeh slehernega človeka. Oduševljeni »živio« klici so grmeli v svobodnem zraku širno naše zemlje. Ceste so bile polne naroda, ki je tako težko čakal rešenja. Cvetje in topli, prisični pozdravi so leteli junakom naproti. Zahvalo je pelo tisočero src vsem, ki so pripomogli k svobodi.

12. avgusta 1919. je bil dan našega vstajenja iz groba smrti. — To je bil zadoščenje za vse krivice in trpljenja. Svobodno je zadihala naša zemlja po tisočletnem robstvu.

Med od akacij

v velikih in malih količinah na prodaj po najnižji dnevni ceni, direktno od producentov. Informacije: J. Antauer, šolski upravitelj, Tišina, Prekmurje. 10145

Ludvik Marič:

Ogledalo Slovenske Krajine

Ludvik Marič je Prekmurec, letošnji abiturient gimnazije v Murski Soboti. Ta sestavek je napisal za maturitetno nalogo.

Videl sem nekaj velik globus. Obrnil sem ga in poiskal svojo domovino. Našel sem jo. Tako majhna je bila Kake neki morajo biti druge domovine, ki so tako velike? Toda ali ima to zame kak pomen: kakšne so druge domovine? Vsaj pet let je pregnalo iz mene vse tisto izpraševanje kako je drugje, kaj je drugje: zob časa petih let je pregnal iz mene vse sanjarje. Toda to ni bil samo zob časa. Boj je bil to. Obupen boj, Vera, svoboda, ljubezen, plemenitost in podlost so bili ta boj. Nekaj je moralo propasti! — Ostala je samo ljubezen in obupni klic po prostosti, katero obe obdaja krog plemenitosti v najlepši harmoniji.

Človek mora nekaj ljubiti. To je stara fraza. Tudi moj dnevnik skozi pet let dokazuje to. Varal sem se tu in tam. Ljubeznim nisem našel. Tedaj sem občutil pod nogami zemljo. V globini duše pa je zazvenel neki glas: »Ali se zavedaš, na čem stojiš? V meni je bila bitka odločena. Znal sem, kaj mi je storiti. Pred moje oči so stopili zeleni griči in doline s šumečimi potoki,

razredi in ravno toliko učinski močmi. Dve šoli sta manj, ker sta bili združeni v Murski Soboti evangeličanska in katoliška, v Dolnji Lendavi pa evangeličanska in izraelitska. Od naštetih šol je bilo ob prevratu 33 državnih in 6 občinskih, druge so bile cerkvene. To razmerje je bil pred prevratom povsod madžarski, danes je povsod slovenski, pač pa ima 17 šol madžarske ali nemške paralele.

Solskih otrok je bilo 1. 1919/20 12.942, v preteklih šolskih letih pa 14.083.

Država vzdržuje v Prekmurju popolnoma 33 šol. Za vzdrževanje teh šol in za učila na njih je izdala do danes približno 3 milijone dinarjev, za plače učiteljev v Prekmurju pa izda letno 4.338.949 Din. Država je torej izdala za šolstvo v Prekmurju v desetih letih nekaj nad 46 milijonov dinarjev. Verske šole so dobile na podpora vsega skupaj okrog 100.000 Din. Da bi Prekmurje uredilo vse osnovne šole tako, kakor je to potrebno in da se spravi stavbe na isto višino, kakor so v ostalih delih Slovenije, bi bilo treba okrog 15 milijonov dinarjev. Če bo država žrtvovala to razmeroma majhno vsoto, bo šolska bilanca prihodnjega desetletja še vse bolj vesela in zadovoljiva, kakor je sedanja.

Deset let gradbenega dela

Ko se je po dolgih stoletjih tujeza gospodstva 1. 1919. zopet pojavila na ostanku ozemlja staroslovenske panonske Slovencev zmagovita jugoslovenska vojska, so njene udarne kolone prodirale po razdrtih cestah in čez prepele lesene mostove, ki so glasno pričali, da je tuje to slovensko zemljo zanemarjal. Ceste so bile zgrajene slabo, splošno brez potrebe trdne podlage, ki bi bila na tem ozemlju hlovatih tvorbo tembolj potrebna. Za slovansko zemljo je smatral lesene cestne objekte zadosti dobre, masivni mostovi so bili ob zasedbi le redka izjema.

Jugoslovenska uprava je takoj pričela s utrjevanjem višje kategoriziranih cest ter s rekonstrukcijo njihovih objektov. S sistematičnim navažanjem kamena na razmerne ceste se je doseglo sedanje povolno, deloma na celo prav dobro stanje prekmurskih cest. Zgradilo se je 13 novih masivnih, večina železobetonskih, izjemoma železnih objektov mostov ter 78 manjših mostov in propustov. Lesenih mostov večina novih, ali na temeljito popraviljenih je bilo zgrajenih 22. Razen tega so se ublažile prejake strmine, postavile ograje, zgradili oporni zidovi i. dr. Ta dela so zahtevala iz državne blazine ogromne svote denarja.

Stoletni tuji gospodarji so se poslužili naravnega točila deroč Mure, da so temeljito oddelili brate tu in onstran reke. Na celi dolgi meji niso zgradili čez Muro niti enega mostu, ki bi omogočal razvoj prometa. Edino na skrajnem vzhodni kraji so premostili reko zaradi zveze z Medimurjem in Hrvaško. Prva naloga jugoslovenske uprave je zato bila novo ozemlje tesno navezati na ostalo državno ozemlje z graditvijo ceste in cestnih mostov čez mursko inudacijsko kakor tudi z gradnjo železnice, ki bi spajala Ormož in Ljutomer z ostreim Prekmurjem. Tako se je že leta 1920 zgradila verželska cesta s 133 m dolkim lesenim mostom čez matični tok Mure. 5 večjih inudacijskih mostov ter 17 masivnih propustov. Istotako se je zgradila železnica z glavnim železnim tir inudacijskim mostovi. Ta dela so bila dovršena leta 1924. Proizvodni železni most čez matični tok Mure je bil izmenjen leta 1928 z definitivnim. Ta velika dela so stala državo težke milijone.

Temeljito so bile popravljenе obsežne zgradbe na Muri, ki je bila med vojno začela že trgati zemljo in celo okrahati naselbine blizu brega. Z obnovitvenimi deli je bila nadaljna škoda preprečena. V notranjosti pokrajine je bilo reguliranih več rek in potokov, pri čemer je zlasti sodelovala tudi vodna zadruga v Dolnji Lendavi. Na mnogih občinskih cestah so občine same zamenjale lesene mostove z železobetonskimi, med drugimi občine Zengovci, Pucinci, Seberovci, Skakovci, Tonolovci in Šalovci.

V Prekmurju je vveljal do prejšnjih gospodarskih sistem enorazrednih osnovnih šol kajti madžarskim pogotem je služilo slovansko pleme predvsem le za težko ročno delo. Te šole kakor tudi druga javna podelja je našla jugoslovenska uprava v zamenjanim stanju. Mnogo je bilo treba truda in denarja, da so se soravila javna podelja v znošno gradbeno stanje. Za bližnjo bodočnost je prečala potreba zgraditve več novih šolskih zgradb.

V minule desetletju je dobilo Prekmurje tudi več novih cerkvenih zgradb, med njimi arhitektonsko pomembno katoliško cerkev v Bogojni, zgrajeno po načrtu prof.

Spomnil sem se kmetovalca, ki s svojim znojem blagoslovja zemlje prostrane ravnine.

Znaš li ti, ki svojo energijo polagaš v zemljo, da so ti griči zeleni travniki in žitna polja bila nekoč pod morjem? Da je to rodovitno prst prinesla Mura in da so griči plod gubanja v terciarju? Ali bi ti kaj zanimalo, če bi ti pripovedoval o Germanih in Avarih, ki so se pred tisoč leti klatili tod? Bi verjel, da so tvoji pradedi v močvirjih za hrbotom mogočnega Karpotov lovili divje rabe? Mislim, da te to ne zanima preveč. Kruhoborec, preveč realen si postal.

Ce si pred desetletji leti pogledal iz svojih vinogradov proti hribčku onstran Mure si rekel, da so tam Stajerci, ki knajo dobro vino in vesela dekleta. Kaj je onstran gričev, na to nisi mislil. Šele pred kratkim si zvedel, da so tudi tam ljudje, ki tako govorijo kot ti. Prišli so in rekli so ti: »Pozdravljeni bratje!« »Brat, si ti rekli in vendar nisi razumel njihovih dejanj. Toda tudi tega nisi znal, da si že tisoč let živel pod Madžari, tvoj brat na ravno tako dolgo pod Nemci.

tesorja Plečnika, dalje par župnišč, dilaški zavod Martinišče v Murski Soboti itd. Zdal pa je v delu veliki Sokolski dom v Murski Soboti. Vse te cerkvene in zgradbe javnega značaja pričajo o smotrenem stremljenju posameznikov, katerim priskoči ljudstvo rado na pomoč, uvažujoč njihove ideje.

Javno koristnega značaja je tudi priključitev Murske Sobotne in Beltincev na električni daljnovod falske elektrarne.

Poleg velikih javnih del je nastalo v desetih letih jugoslovenske uprave živo stavbno gibanje po celi deželi. Zgradile so se vsepovsod stanovanjske, gospodarske, trgovske in obrtne zgradbe. Posebno Murska Sobotna se je zgostila, razširila in opešala s postavitvijo večjih trgovskih hiš ter velikega števila stanovanjskih in manjših delavskih hiš. Po celi krajinli je nastalo nekaj novih stanovanjskih in gosp. stavb, večina v kombiniranem prekmurskem slogu, vendar iz masivnega materiala.

Za materialno povzdigo Prekmurja minulega desetletja govori posebno tudi veliko število novih obrtnih zgradb in naprav. V murskosobotskem srezu je bilo zgrajenih 12 novih privatnih klavnic, med njimi velika, moderno opremljena klavnica in prekaljalnica v Murski Soboti, 2 pa v dolinlendavskem srezu in sicer v Črensovcih in Ivanjcih. Nadalje je bilo postavljenih nekaj novih večjih mlinških naprav, stari mlini pa so se preuredili večinoma na valično proizvodnjo ter na turbinski in lokomotivski pogon.

Na tem smotrenem in obsežnem javnem kakor tudi privatnem gradbenem gibanju se jasno kaže živi napredek Prekmurja v minule desetletju pod jugoslovensko upravo.

Prekmurske pošte ob desetletnici

Po skleni mirovne konference v Parizu z dne 1. avgusta 1919 je jugoslovenska volška zasedla dne 12. avgusta 1919. Prekmurje in združila tako tudi večino onih Slovencev z mlado narodno državo, ki ji je več stoletij ločila Mura.

Sedanjim pomočnikom upravnika poštne-telegrafske uprave v Ljubljani dr. Anton Vagaia, zaslužen mož in strokovnjak, je organiziral ob osvoboditvi prekmurske poštne uprave, prevzel pošte od madžarske poštne uprave, spravil prekmurske pošte v jugoslovenski tir, uredil prometne zveze in porazdelil poštno osobje.

To pri takratnih prilikah ni bila lahka naloga. Slovenski Krajinli je bila madžarska poštna uprava prava mačeha: in je s tem prizadela pokrajini tudi neizmerno gospodarsko škodo. Slaba poštna organizacija je bila največ kriva, da je zastajalo vse življenje v teh krajih.

Osvobodjenje je prineslo tudi v tem pogledu novo dobo. Danes gledamo na napredek, ki smo ga doživeli v teh desetih letih. Veliki skrbni in lučebni naša višjih poštne oblasti in njihovih vodilnih uradnikov, gre zahvala, da se je poštna uprava dvignila v Murski Soboti in ostalem Prekmurju na isto višino, kakor lo najdemo po ostalih pokrajinah Slovenije. Z njihovo skrbjo in lučebnivo pomočjo se je poštni promet v Prekmurju v teku zadnja deset let potroil.

Največja in naiprometnejša pošta Prekmurja je Murska Sobotna, iz katere poslovanja se zrcali promet in napredek vse Slovenske Krajinle. Za merilo prometa vsake pošte služilo takozvane delovne enote.

Cerkev v Dolnji Lendavi

Deset let je preteklo, odkar ti je potikal na vrata brat, a se nisi predramil popolnoma do danes. V polspanju te je prijel za roko in peljal iz teme. Ni se ti zljubilo vstati. Rad bi še spal. V spanju ga nisi razumel, kaj hoče in skoraj upiral si se mu.

Poslal si sina v šolo. Čez Muro je šel. Šel je sin k obakom. Čez Muro je šel. Ko sta se oba vrnila, sta govorila o čudovitih stvarih. Nove misli sta prinesla s seboj. Zmajal si z glavo in rekel: »Mlaisti hočejo vedno več znati kot stari.« Nato si se odpravil na polje in delal si zopet za sina. Pri delu se je zamislil kmetič: »Vse, vse gre čez Muro. Dva mosta so zgradili, tudi železnico so zgradili. Gimnazijo so ustanovili. V uradih so res prijazni kot bratje. Vse je tako čudno živo. Novo življenje so prinesli s seboj.«

Nisem prerok. A prerokujem Ti prekmurski kmetič in Vama, zakrknjeni malomestni meščan in izobraženec, da se bo čez deset let vrnil vaša sin, ki bo energično potrkal na vaša vrata in rekel: »Oče vrnil sem se. Čas je, da stopiš v pokol.«

In nato bo začelo Prekmurje živeti novo življenje.

Soboška pošta je štela pod madžarsko upravo povprečno 7-8 tisoč delovnih enot na mesec. Tak je bil promet še tudi v decembru leta 1919, naslednje leto pa je v decembru narasel že na 14.292. Potem je šlo trajno navzgor in v tekočem letu znaša mesečni promet že povprečno 29.000 delovnih enot, torej štirikrat več kakor pod madžarsko upravo.

Lahko si je predstavljati ob posledici na te številke, kako kolosalno je gospodarski razvoj Murske Sobotne in cele pokrajine napredoval; tukaj pač ni treba zgrabljati besed, ker povelje številke dovolj.

Z ozirom na stalno naraščajoč promet se je morala pošta Murska Sobotna v teku 10 let dvakrat preseliti v večje lokale, a tudi sedanjí poštni prostori postajajo po preteku še le tret let z ozirom na stalno naraščajoč promet že premajhni. Nameščenec je imela soboška pošta 1. 1919. šest, sedaj pa jih ima 22; dalje je bilo 1. 1919 telefonskih naročnikov 11, sedaj 40, poštne nabiralnikov takrat 7, sedaj 17, telefonskih in brzojavnih vodov takrat 3, sedaj 11.

Kar velja za pošto Murska Sobotna glede razvoja prometa, velja tudi za vse ostalih 19 pošt v Slovenski Krajinli, to so: Beltinci, Bodonci, Bogojina, Cankova, Črensovci, Dobrovnik v Prekmurju, Dolnja Lendava, Gornja Lendava, Hodoš, Križevci v Prekmurju, Mačkoveci, Martinci, Petrovci, Prosenjakovci, Puconci, Rankovci, Rogasčevci, Turnišče in Veliki Dolenci.

Poštne avtomobilski promet v Prekmurju. Najvažnejša prometna žila prekmurskega poštne in potniškega prometa je poleg železnice avtomobilska poštna linija Rogasčevci-Murska Sobotna-Dolnja Lendava, dolga 60 km, ki združuje zvezo z 10 poštnimi in ki spaja skrajno točko južnega dela Prekmurja s skoro skrajno točko severnega dela. Brez teh avtomobilskih poštne vožni si rednega poštne in potniškega prometa v Prekmurju ni mogoče misliti. Poštne avtomobilski prevozi dnevno 126 km.

Avtomobilske vožnje so se pričele vršiti dne 8. oktobra 1923 in to med Mursko Sobotno in Dolnjo Lendavo preko Beltincev in Črensovcev. Ker pa so imeli Beltinci in

Križevska industrija
Opekarna z umetno sušilnico

Centralna prodajalnica:
Hartner Karola sin
Poudar 1871

Telegrame: HARTNER Murska Sobotna

Puconška Parna opekarna

80146

Telefon Štev. 17 in 37

deloma tudi Črensovci v primeru z nekaterimi drugimi kraji v tej pokrajini z otvoritvijo železnice Ormož-Hodoš še dovolj dobro zvezo, je poštna uprava predložila dne 1. maja 1925 to avtomobilsko progo na črto Murska Sobotna-Martinci-Bogojina-Dobrovnik v Prekmurju-Dolnja Lendava. Dne 15. maja 1928 se je podala proga preko Rankovcev in Cankove do Rogasčevcev.

Nove pošte.

V teku zadnjih deset let so se otvorile nove pošte v Bogojini v Prekmurju, v Hodošu in v Mačkovecih.

Nove telefonske centrale.

Neprecenljiva pomena je za prekmurski telefonski promet nova telefonska linija Maribor-Murska Sobotna, Sobotna-Gornja Lendava-Rogasčevci, ki je bila otvorjena dne 16. maja 1928.

Pošte: Murska Sobotna, Dolnja Lendava, Cankova, Prosenjakovci so imele že pod madžarsko poštno upravo telefonske centrale, pod jugoslovijo pa so dobile telefon naslednje pošte: Beltinci, Bodonci, Črensovci, Gornja Lendava, Puconci, Martinci, Petrovci, Rankovci, Rogasčevci.

Telefonske centrale pri poštah: Turnišče, Bogojina in menda tudi Dobrovnik v Prekmurju se bodo otvorile v najkrajšem času. Tudi otvoritev telefonska centrala še pri ostalih 4 poštah, Hodoš, Križevci, Mačkoveci in Veliki Dolenci je že v dobrem teku. Prispevki interesentov so že dosegli znatno višino: najboljši dokaz za odločno voljo po napredku. S to spoštljivostjo bodo dobile vse pošte v Prekmurju telefonske centrale.

Mesna industrija Josip Benko, Murska Sobotna

Največji eksport živine in mesa iz Prekmurja. Popolnoma nova, vsem higijenskim predpisom odgovarjajoča klavnica. Tedenski promet 8 vagonov.

Razgovori z uglednimi Prekmurci

Murska Sobotna je še vedno vas! — Vprašanje soboške gimnazije — Problem zaposlitve prebivalstva — Evangeličani in katoliki — Razmerje med domačini in »prišleki«

Povodom pripravljajoče se proslave desetletnice osvoboditve Prekmurja je naš poročevalec obiskal celo vrsto uglednih Prekmurcev domačinov in »prišlekov«, ne glede na vero in narodnost. Njihove izjave najbolj jasno kažejo želje in razpoloženje prekmurskega prebivalstva. Žal nam prostor ne dopušča, da bi že danes objavili vse razgovore; omejili se moramo na nekatere in še te le v kratkem izveleku. Gradivo iz ostalih razgovorov uporabimo ob prvi priliki. Vsem pa izrekamo tem potom iskreno zahvalo.

Jos. Benko, župan velike občine Murska Sobotna.

Večina naše javnosti še ne ve, da Murska Sobotna, gospodarski center Prekmurja, ni mesto, ampak še vedno vas. Da pa se razlikuje od ostalih občin, se imenuje (še po madžarskem sistemu) velika občina. Od prvih občinskih volitev, ki so se vršile leta 1927, ji načeluje kot župan Josip Benko, veletrgovec z živino in mesni industrialec. Je to eden od najuglednejših mož v Soboti, predsednik ali odbornik vseh mogočih društev in vedno zaposlen, pa pridri k njemu ob šestih zjutraj ali pa eno ali dve uri pred polnočjo.

»Da, občina se v zadnjih letih lepo razvija. Postala je središče Prekmurja in tudi oni, ki so hodili pod Ogrje sem samo zaradi uradnih poslov, a kupovali vedno le v Radgoni, kupujejo svoje potrebščine sedaj tu. Murska Sobotna je od vseh prekmurskih občin s prevratom največ dobila. Tu so se koncentrirali vsi uradi, dobila je železniško zvezo, priključili smo se kot prvi in sedaj poleg Beltincev tudi edini, k omrežju elektrarne v Fali in s posojilom, ki ga bomo najeli, mislimo izvršiti še toli potrebno kanalizacijo. Pričakujemo pa še večji povzdigi, pri čemer računamo tudi na podporo države. Predvsem je potrebno, da obdržimo celo gimnazijo ali pa dobimo kakšno drugo višjo šolo, ker sicer ne bomo nikoli mogli pridobiti nacionalno tujih občin. Razmerje med domačini in »prišleki« se stalno boljša. Med trgovci sploh ne poznamo več razlike, mi smo vsi eno, smo solidarni. Manj dobre volje pa kaže inteligenca.«

»Ste tudi predsednik gimnazijskega kuratorija, ki je vzdrževal višje razrede gimnazije; kaj bo ta ukrenil, če ti razredi ne bodo podržavljeni.«

»Res je, da je naša občina dala za gimnazijo letos razmeroma malo vsoto (vsega okoli 15.000 Din), toda pomisliti morate, da naša občina nima sploh nikakega svojega premoženja in mora kriti vse izdatke iz občinskih taks in doklad. Bilo pa bi mogoče subvencionirati še za naprej gimnazijo, ako bi sodelovale vse prekmurske občine, ki do sedaj sploh še ničesar niso v ta namen prispevale.«

tem, da se meje kdaj spremenijo. Mislim pa, da je ogromna večina prebivalstva že za jugoslovijo.

Kanonik in dekan J. Szlepecz v Murski Soboti.

»Pod Madžari so mi očitli jugoslovenstvo, sedaj mi pravijo, da sem madžaron. Nisem ne pri demokratih ne pri klerikalcih in komaj se morem ganiti. Sezidal sem cerkev, sezidal župnišče in hotel bi imeti samo popoln mir, da se posvetim delu v cerkvi, da ta čim bolj napreduje.«

Notar A. Koder, starosta Sokola v Murski Soboti.

»Kakšno je razmerje na »prišlekov« do domačinov? Mirolo lahko rečem, da so ljudje z nami zadovoljni. Je pa seveda med nami samimi mnogo nians in bi moral vsako skupino posebej označiti. Pri ljubljani so posebno sodniki zaradi svojega strogo objektivnega postopanja. Oni uradniki, ki so bili tu osvojeni, so bili že odpušeni ali pa so odšli. Razmerje med nami in ljudstvom sploh ne bi ničesar kalilo, ako ne bi bilo gonje proti nam v Kleklovih »Novinah«, ki nam očitajo, da smo proti veri. »Novine« predstavljajo tu nivo kot smo ga pri nas poznali v šestdesetih letih.«

K. Sitar, evangeličanski župnik v Bodoncih.

»Evangeličani za časa Ogrske o Slovenih onstran Mure niti nismo mnogo znali; mislili smo, da tam prebivajo Nemci. Narodnih šol nismo imeli, zato smo silno mnogo pričakovali od soboške gimnazije. Radovoli smo se, da bomo sedaj lahko vsa duhovniška mesta zasedli z domačimi močmi, katere smo do sedaj toli pogrešali. Toda bili smo razočarani. Naši sinovi so nekaj dobro končavali srednje šole in veljali za nadarjene. Tu pa niso mogli izdelati, pa so prišli na drug zavod v Sloveniji in profesorji so bili polni pohvale. Ker v tem kratkem času niso degenerirali, je hiba drugod. In v članku, ki ga je prinesel »Düševni Liszt« 20. aprila 1929, se mi zdi, da je potrjeno naše naziranje, da bi se hotel uvesti proti dijakom-evangelčanom od neke gotove strani nekakšen »numerus clausus«. Tako so naši ljudje izgubili upanje, da pridejo do svoje inteligence potom soboške gimnazije in dajo, če je mogoče, otroke drugim. Glede madžarskega pravopisa, ki ga še vedno uporabljamo, sem mnenja, da bo s časom sam izginil in napravil prostor slovenskemu. Oziroma se moramo zaenkrat še na starejši čitatelje, ker »Düševni Liszt« itak ni namenjen otrokom.

Adam Luthár, evangeličanski župnik v Puconcih, urednik mesečnika »Düševni Liszt«, glasila evangeličanske duhovščine.

»Takoj po zasedbi se je naša situacija poslabšala, ker je mnogo duhovnikov odšlo in so ostale župnije nezasedene. Sedaj so zasedene sicer vse, manjkajo pa povsod pomočniki. Posebno trpi verski pouk na šolah, ker so postavili na evangeličanske šole po večini učitelje katolike. Tudi od strani oblasti se čutimo včas zapostavljene. Najbolj se je to letos opazilo pri dodelitvi oblasne podpore dijaškim zavodom. Salezijsko »Martinišče« je dobilo 25.000, našemu konviktu pa je oblast votala le 5.000 Din. Proslave za desetletnico osvoboditve se bo sicer udeležilo tudi mnogo evangeličanov, toda posebne organizacije ne bomo izpeljali, ker se nas tudi s te strani ne bi smelo zapostavljati, kar pa se je zgodilo. Za bodočnost nisem pesimist. Imeli smo vedno težave, pa smo jih tudi vedno zmagali. Uradniki so vedno storili svojo dolžnost, toda v začetku nas v Beogradu sploh poznali niso in nismo imeli nikogar na vplivnejšem mestu, dočim so katoliki to vse imeli. Danes je že mnogo bolje in ko se do dobra spoznamo, bo še vse drugače.«

J. Klekl, upokojeni župnik in bivši poslanec v Črensovcih.

»Bilanca desetletja. Bilo je mnogo dobre volje od strani države, toda vsega niso mogli izvesti. Prekmurje se je pri tem še posebej nekoliko zanemarilo, ker nas nihče ne pozna in oni, ki pridejo sem, vidijo samo zlata žitna polja in mislijo: bogati so. Toda koliko ljudi imamo zuna, o tem si ne napravijo nobene slike. Lansko leto nam je toča vse uničila. Precej se je vseeno storilo: dobili smo most, železnico itd. Toda, ta nesrečna agrarna reforma z večnimi revizijami, brez sledu stabilnosti, ta nam še posebej zadržuje gospodarski napredek.«

»Kakšno je razmerje med nami in »prišleki«? Saj ga poznate! Če bi jaz tu pred vami povedal resnico, me obesite! Razmerje ni tako kot bi lahko bilo. Krivda pa je obojestranska. Moja zamisel je čisto druga, prepričan sem, da bi se v prav lahko razumeli. Naši bi morali imeti več zupanja do vas — vi pa si ne bi smeli prilastiti vseh dobrih lastnosti, domačinom pa odrekati vseh zmožnosti. Tako pa imamo medsebojno tiho borbo in posledice so poznajo.«

»Jaz nisem proti duhovnikom od onstran Mure. To, kar vidite sedaj zaradi župnije v Turnišču, to ni bol zaradi duhovnikov, ampak čisto nekaj drugega. Glejte, naša domača duhovščina je pod komunisti mnogo pretrpela in sedaj naj niti ne dobi župniškega mesta doma, ampak se naj umakne Stajercu, ki je gotovo manj delal. Tu gre za pravico, ne pa za to, da ne pride duhovščina od onstran k nam. Vsa ta leta sem pričakoval, da bodo gospodje dali sami izjavo, da naj imamo pri zasedbi mest prednost mi, ki smo dosegli, da se je Prekmurje sploh priključilo k jugosloviji. Preiščite naša dela, naše madžarstvo, potem nas pa vi zagovarjajte, da se ne bomo vedno morali sami ...«

KDOR OGLAŠUJE, TA NAPREDUJE!

Petanjska Slatina

najbogatejša v Evropi na ogljikovem kisiku, natronu in litonu. Eksport v Ameriko. Zdravilna voda.

Lastnika: Josip in Ivan Vogler.

Poštna brzojavna in železniška postaja: SLATINA RADENCI.

10144

Puconška Parna opekarna

80146

Telefon Štev. 17 in 37

Čeh & Gáspár

trgovina z mesanimi

Murska Sobotna

Prekmurje

10117

Kraljestvo mode

Modni predpisi za planinarstvo

Čas, ko smo bili za planine opravljeni s najtežjo turistovsko opremo, so hvala Bogu že davno za nami. Seveda pa tudi danes ne gre, da bi se za pohode na Triglav oblačili salonsko-turistovski, ki je groteskno. Izvrstni je le sportni dres, praktično uporaben, brez vsake ekscentričnosti, v barvi in kroju enostaven, skromen, pa dostojen. Tak sportni krol, je tem koristnejši, ker ga lahko dolgo nosiš, pa ne postane moderen.

Važna je izbira blaga. Nikar preveč ščit, nikar segati po manjvrednih sortah, ker se takšna napačna ekonomija v najkrajšem času maščuje. Slabo blago ni za štrpaci, so mečka in trga, ne prenese nobene vlage. Dobro blago pa vedno ohrani barvo, krol in tvoj ugled...

V veliki meri se za planinarstvo porablja nepremočljiv material, naj že bodo vsakovrstne impregnirane volne ali pa rosta plaita, ki so posebno priporočljiva za deževno prehodno dobo.

Izbira kroja novega sportnega dresa ni prevelika, ker so ravna, skromna oblačila za turistiko vedno najlepša in najbolj praktična. Še vedno prednjači kostum, čemur se ni čuditi, saj obdajajo tudi poulično modo in so za sport kar idealni. Tuintam se opažajo tudi polkratke jope, ki so za planine enako primerne; varujejo dres pred vlago in nalivi, pri tem pa ne ovirajo hoje. Splošno se paleta zopet pojavlja vedno bolj in zanimava v vsaki obliki.

Mnogo privrženek so dobila usnjena oblačila, vendar njihova nepremočljivost, ki ima tudi svoje prednosti, ni vedno najpriljubnejša. Za jesen pa se bo usnje bržčas prav uveljavilo, posebno še v zvezi s pletenimi.

V najštevilnejših primerih ima sportna obleka še vedno značaj žemperja, kar je dvodelnost dresa zelo priljubljena. Predočujemo v prvi skici na levi, lepo volneno obleko, ki je sestavljena plisirano krilo in žemper, garniran z originalnimi intarzijami. Sočen bež z modrimi in rdečimi ornamenti se tu sklada odlično. Trikotna ruta nadomestuje šal in je v planinah vedno praktična, vedno priročna. K taki pleteni obleki se nosi rjavkasta usnjena jopa, ki je primerna ne le za turistiko, marveč tudi za druge sporte, kakor za avto motorno kolo in slično, posebno tudi za weekend. Pullmanova čepica v barvi jope je pravilno pokrivalo.

Usnje se nadalje uporablja za garniranje. Posebno nappa (nikoli pa semel). Za pritrjevanje tretje skico. Ljubeč vzorčast kostum z ravno jopico in široko razločenim krilom. Reveršir so obloženi z nappo, iz česar je tudi pas. Ozek usnjen trak krasi tudi

sportni klobuček, ki je iste barve kakor kostum.

Ideja paletaja je upodobljena v postodnih skici. Ta sportni dres je izdelan iz impregniranega platna in kljubuje vsemu. Ker je navzlic cenenosti prikupen in praktičen, bo najbrž zelo upoštevan v jesenski modi.

Sportni jesenski klobuček

ni več samo gladek in nekomplecten, marveč se pojavlja v najrazličnejših apartnih kombinacijah šilov in blend, pri čemer pa

še vedno odklanja vsako posebno garniranje, razen morda kako skromno zaponko ali slično. Harmonizirati mora v barvi z obleko, ne sme pa biti istobaren. Prilika za preizkušnjo dobrega okusa. Šlika predloži tri zanimive tipe: v sredini nalik ločeski čepici, desno nenavadni rez in šivi, levo polširok klobuček.

NOGAVICE KLJUČ
Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše

Če se kaj takega pripeti

se gospa Mica samo smehlja. Kaj pa more mala neboljenka zato. Le hitro čisto oblekco za njo in svež predpasnik za mamico, saj vse madaže odstrani brez truda le

Usnjeni plašči

so že dolgo v modi za kratka potovanja, avto in weekend tu še nadalje priporočljivi, ker se kratkoma ne dajo ugo-

leznih enak. — Bolnica lahko je zmečkana jetra s surovim maslom, premešana in začinjena s raznimi začimbami in dišavami, gorčico, poprom itd., ali pražena do 25 dkg dnevno. Svinjska jetra so najbolj priporočljiva, izhajajo pa tudi z drugimi. Kuro ima voditi zdravnik, ki določi tudi za njo potrebno dobo in kontrolira kri s mikroskopom. — Ad c) Tudi golše so jako različne. Na kaki vrsti trpi vaša bolnica, zopet lahko določi samo zdravnik in to le na temelju osebne preiskave. Prav tako tudi samo on na podlagi te preiskave določi način zdravljenja, odnosno potrebo operacije. V ostala teoretska vprašanja se ne moremo spuščati. Na marsikatero bi našli odgovor, če bi bolj pazljivo in redno čitali »Posvetovalnico«, in serijo člankov o endokrinih sekrecijah, ki smo jih priobčili lani. Brazgotine ostavlja jasno, vsaka operacija. Moreš jih pa popraviti z masažo in jih markirati z nakitom, obleko itd., tako da ne kaže. — Minimalne množine jodovega natrija, primešane kuhinjski soli, ali pridejane zdravilom, učinkujejo včasih prav dobro in so povsem nevarne. Dijetelečno je pri hipertireoidozah, katere povzroča poseben strup, tiroto toksin imenovani, ki ga izločuje obolela žleza, nasvetovati hrano, ki ne vsebuje triptofana, iz katerega se potom preosnovne dela omenjeni otrov. Torej malo mesa, mnogo sadja in sočevja, po možnosti surovega, tudi zaradi vitaminov jedi iz ržene in koruzne moke. Potrebne kalorije je dopolniti s presnim maslom, mlekom in slanino. Priporočajo v zadnjem času tudi brezsolno hrano iste sestave. — Vse žleze endokrinega sistema so med seboj v zvezi in učinkujejo druga na drugo. Obolelost je ene — boli tudi druga, vpliva na vso preosnovo. Ker je vsa naša duševnost samo funkcija našega živčevja, le to je pa zopet v zavisnosti od funkcij ostalih organov, je umevno, da vpliva tudi endokrina sekrecija na prvo. — G. F. Z. P. Zahtevana literatura, ki bi bila za vs. iz večine neumljiva, je jako raztresena in bi bila za vas brez koristi. Za vas bi popolnoma zadostovala brošura o brezsolni dieti, ki jo je po Gersonu in Sauerbrunhu modificiral Hermannsdorfer, in ki jo dobite v ljubljanskih knjigarnah. Ekstrakt, to je način izvedbe, podan v kratkih besedah, je priložen vsaki steklenici »Mineralogena«, ki ga predpisuje kura. Zdravilo vam dobavi vsaka večja lekarna, če nima uprav v zalogi. (Maks Löbinger & Comp. G. M. B. H. Berlin, Schöneberg vam poda radevolje na zahtevo navodila za kuro). — G. D. H. v L. Če so zdravniki ugotovili, da ste živno bolni, bo bržčas to obveljalo, ne pa divagacije, ki vam jih delajo lajki. Tudi je veliko vprašanje, če so bili to, kar ste vi opazili v iztrebkih res žolčni kamni, in ne morda kaj drugega. Oljčno olje vpliva lahko kvečjemu kot odvajalno sredstvo; na žolčne kamene, na njihove tvorbe itd. nima nikakega vpliva. Nasprotno, vsaka dijeta, namenjena bolnikom z žolčnimi kamni, prepoveduje maščobo. — Chologen kura pod nadzorstvom zdravnika je brez dvoma učinkovita. — V diskusiji o učinkovanju »oparjenega hrastovega olja« z raznimi drugimi copernijami, se pa žal ne moremo spuščati. — G. F. R. v C. P. Bolezni s tako diagnozo, kot ste jo navedli vi, — besede bodo brez dvoma napačno citirane in potrjeno podane! — ni. Pa tudi, ko bi bila — ali res mislite, da je moč očesne bolezni zdraviti potom »Posvetovalnico«? Ali ne veste, kaj pravi ljudska prislovica, da je »za oči najboljša nič«? — Ker torej ne vemo, ne glede na vse ostalo, kakaj gre, vam tudi ne moremo ničesar svetovati. — Od vojaške službe vas lahko oprosti samo vojaška oblast, temeljem presoje vaše bolezni po vojaških zdravnikih.

Zdravstvo

Zdravniška posvetovalnica

»Praslovenec« v Sloveniji. Zdravniška posvetovalnica je namenjena bolnikom in tistim, ki iščejo zdravniškega sveta pri njej. Pikoletom in drugim podobnim amaterjem smešnega kozolčenja torej tudi samo tedaj, če so oboleli telesno ali duševno. Da se jim ne bo treba odsej spotikati ob naših težkih jezikovnih grehih, kot se spotikajo samo nerodni in nesrečni ljudje, ki jih je v temi ostavil njih angel varuh ob koreninah v gozdu, — jih prosimo, da njim nenamenjenih, v istini in avtoritativno — ugotovljenih škandaloznih pasaj enostavno ne čitajo, in jih z nami vred, kot to zaslužimo, lepo prezirajo. Pak mirna Bosna — G. L. V. S. v M. S. Če bi hoteli samo s teoretičnega stališča odgovoriti na vsa vprašanja, količnik izbrpno, bi komaj zadostoval ves prostor namenjen »Posvetovalnici« v več zaporednih številkah. Umevno je, da tega ne moremo. Ad a) Vzrok krvavenja je bržčas posebna sestava krvi, zbog katere se ta ne strdi v normalnem času. Morda pomaga kompresija. V to svrho položite na rano (jamico) kosmič sterilne gaze, nanj pa dobro prekuhan zamašek, kako 2 cm visok, iz plutovine. Nanj naj bolnica ugrizne in naj ga stiska med zobmi. — Ad b) O vseh teh stvarih smo že ponovno pisali jako obširno, in je, »slabokrvnost« le splošno ime za razne bolezni krvi. Za kakšno vrsto slabokrvnosti gre v primeru naše bolnice, določiti lahko samo točna zdravniška preiskava. Tudi o zdravljenju z jetrno dieto smo razpravljali že večkrat. V Nemcih že komcem preteklega stoletja započeto, so nanjo popolnoma pozabili, dokler je niso na novo »odkrili« Američani. Danes je uveljavljena ta zdravilna metoda po vseh klinikah in bolnišnicah, dasi niso uspehi posebej veliki. Zlasti pa ne trajni, kot se je to početkom proglasilo. Tudi ni učink dijet, kot je to umevno, pri vseh krvnih bo-

lezni enak. — Bolnica lahko je zmečkana jetra s surovim maslom, premešana in začinjena s raznimi začimbami in dišavami, gorčico, poprom itd., ali pražena do 25 dkg dnevno. Svinjska jetra so najbolj priporočljiva, izhajajo pa tudi z drugimi. Kuro ima voditi zdravnik, ki določi tudi za njo potrebno dobo in kontrolira kri s mikroskopom. — Ad c) Tudi golše so jako različne. Na kaki vrsti trpi vaša bolnica, zopet lahko določi samo zdravnik in to le na temelju osebne preiskave. Prav tako tudi samo on na podlagi te preiskave določi način zdravljenja, odnosno potrebo operacije. V ostala teoretska vprašanja se ne moremo spuščati. Na marsikatero bi našli odgovor, če bi bolj pazljivo in redno čitali »Posvetovalnico«, in serijo člankov o endokrinih sekrecijah, ki smo jih priobčili lani. Brazgotine ostavlja jasno, vsaka operacija. Moreš jih pa popraviti z masažo in jih markirati z nakitom, obleko itd., tako da ne kaže. — Minimalne množine jodovega natrija, primešane kuhinjski soli, ali pridejane zdravilom, učinkujejo včasih prav dobro in so povsem nevarne. Dijetelečno je pri hipertireoidozah, katere povzroča poseben strup, tiroto toksin imenovani, ki ga izločuje obolela žleza, nasvetovati hrano, ki ne vsebuje triptofana, iz katerega se potom preosnovne dela omenjeni otrov. Torej malo mesa, mnogo sadja in sočevja, po možnosti surovega, tudi zaradi vitaminov jedi iz ržene in koruzne moke. Potrebne kalorije je dopolniti s presnim maslom, mlekom in slanino. Priporočajo v zadnjem času tudi brezsolno hrano iste sestave. — Vse žleze endokrinega sistema so med seboj v zvezi in učinkujejo druga na drugo. Obolelost je ene — boli tudi druga, vpliva na vso preosnovo. Ker je vsa naša duševnost samo funkcija našega živčevja, le to je pa zopet v zavisnosti od funkcij ostalih organov, je umevno, da vpliva tudi endokrina sekrecija na prvo. — G. F. Z. P. Zahtevana literatura, ki bi bila za vs. iz večine neumljiva, je jako raztresena in bi bila za vas brez koristi. Za vas bi popolnoma zadostovala brošura o brezsolni dieti, ki jo je po Gersonu in Sauerbrunhu modificiral Hermannsdorfer, in ki jo dobite v ljubljanskih knjigarnah. Ekstrakt, to je način izvedbe, podan v kratkih besedah, je priložen vsaki steklenici »Mineralogena«, ki ga predpisuje kura. Zdravilo vam dobavi vsaka večja lekarna, če nima uprav v zalogi. (Maks Löbinger & Comp. G. M. B. H. Berlin, Schöneberg vam poda radevolje na zahtevo navodila za kuro). — G. D. H. v L. Če so zdravniki ugotovili, da ste živno bolni, bo bržčas to obveljalo, ne pa divagacije, ki vam jih delajo lajki. Tudi je veliko vprašanje, če so bili to, kar ste vi opazili v iztrebkih res žolčni kamni, in ne morda kaj drugega. Oljčno olje vpliva lahko kvečjemu kot odvajalno sredstvo; na žolčne kamene, na njihove tvorbe itd. nima nikakega vpliva. Nasprotno, vsaka dijeta, namenjena bolnikom z žolčnimi kamni, prepoveduje maščobo. — Chologen kura pod nadzorstvom zdravnika je brez dvoma učinkovita. — V diskusiji o učinkovanju »oparjenega hrastovega olja« z raznimi drugimi copernijami, se pa žal ne moremo spuščati. — G. F. R. v C. P. Bolezni s tako diagnozo, kot ste jo navedli vi, — besede bodo brez dvoma napačno citirane in potrjeno podane! — ni. Pa tudi, ko bi bila — ali res mislite, da je moč očesne bolezni zdraviti potom »Posvetovalnico«? Ali ne veste, kaj pravi ljudska prislovica, da je »za oči najboljša nič«? — Ker torej ne vemo, ne glede na vse ostalo, kakaj gre, vam tudi ne moremo ničesar svetovati. — Od vojaške službe vas lahko oprosti samo vojaška oblast, temeljem presoje vaše bolezni po vojaških zdravnikih.

— Brez osebne preiskave ni moči ničesar izreči o vaši želodčni bolezni. Znano je pa nekaj redkih primerov, nekakšnega »prežvekovanja« pri ljudeh. Toda vse to lahko ugotovi samo preizkušeni zdravnik. — Nasveti v »Posvetovalnici« so brezplačni. — G. S. K. v T. Ker smo že ponovno odgovarjali na isto vprašanje, ne vemo kateri recept mislite. Barvilo, ki je kolikor toliko uporabno, se drži, napravite na ta način, da vzamete 200 g sočnih, svežih, zelenih orehovit lupin in nanje vlijete 1 liter 96 odst. alkohola. Macerirate pa lupine tudi lahko na vodi, jih preizkusite in jim dodate potem potrebno množino alkohola. — Lase posebno, če so mastni, treba umiti s toplo vodo, v kateri je raztopljeno par gramov sode na 1 liter tekočine. Lase treba popolnoma posušiti, sicer nastanejo lise na njih. Barvilo se nanese na lase s kako zobno ščetko ali čopičem. Potezati pa velja od konca las proti lasišču. Preje pa je treba kozo na čelu, sencih, vratu itd. dobro namazati z vazelinom, da se ne pobarva poleg. Če so lasje dobro prebarvani, jih je treba zopet dobro posušiti in potem namazati z žlico olja, da se prično zopet blesteti. — Druga sredstva so na primer 5 odstotna raztopina natrijevega hidrosulfata, s katerim se namočijo lasje. Potemni se jih potem s 10 odst. raztopino kalijevega permanganata. Lepo, rjavo barvo da tudi barvilo, obstoječe iz 30 delov hene in 80 do 90 delov renga. — V trgovinah je dobiti mnogo preparatov, ki iz večine vsebujejo srebrni nitrat ali pirogalol. Pri slednjem je treba posebne previdnosti.

Prispevki za socijalno zavarovanje

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja na dejstvo, da mora od vsakega drugega delodajalca prisilno — to je s politično ali sodno izvršbo — izterjevati zavarovalne prispevke. Po eni strani povzroča to pradu ogromne neproduktivne upravne stroške, po drugi strani pa spravlja mnogokrat v nevarnost njegovo likvidnost. S tem so neposredno občutno prizadežati tudi mnogoteri gospodarski faktorji, kakor so lekarne, bolnice, zdravilišča in razni dobavitelji, ker urad napram njim ne more pravočasno izpolniti prevzetih obveznosti. Res je položaj gospodarstva težak, vendar pa ni tako težak, da polovica delodajalcev ne bi mogla pravočasno plačevati zavarovalnih prispevkov. Temu nevzdržnemu stanju je mnogo krivo pomanjkanje dobre volje in nerazumevanje potreb k. zavarovanja s strani delodajalcev, ki bi si mogli precej olajšati plačevanje prispevkov že s tem, da onega dela zavarovalnih prispevkov, ki ga odtegujejo od plač in medz namencev in delavcev, ne puščajo v obratovanju, temveč ga takoj izročijo Okrožnemu uradu. Potem bodo ob zapadlosti predpisa prispevkov morali odvzeti obratnim sredstvom dejansko le še polovico predpisane iznos prispevkov in ne bodo imeli občutka, da odzamejo prometu vse zneske akrtati.

Dejstvo, da mora polovico delodajalcev prisilno terjati za prispevke, skrb za zmanjšanje s tem povzročenih stroškov kakor tudi skrb za likvidnost ali okrožni urad, da se bo moral poslužiti proti nerednim plačnikom prispevkov vseh zakonitih kazenskih določb.

Frédéric Boutot:

Življenje za življenje

»Ta stvar se je zgodila natančno pred štiridesetimi leti.« je pripovedoval upokojeni kapetan Marij Cazavan iz Marseillea svojemu omizju, »a vendar se mi je tako živo zarezala v spomin, kakor da sem jo včeraj doživel... Moja paroplovna družba je imela sedež v Bordeauxu. Bil sem drugi častnik na Feniks, ki mu je poveljeval moj stric, kapetan Borel.

Pripravljali smo se, da dvignemo sidra in odplovemo. Tedajci se pojavil čolnič z enim samim pasažirjem. Možno se je v svo močjo upiral v vesla; zelo se je trudil, da bi dospel do ladje. Dosegel nas je in zahteval od poveljnika, naj ga sprejme, češ da bo vožnja v Pernambuco, kamor je bil namenjen, slijačo plačal. Napravil je vtis kaj komičnega človeka; s seboj je nosil samo majhen kovček. V lice je bil videti odločen, drugače pa mirnega značaja. Ker se je večkrat pripetilo, da so nas potniki na podoben način presesteli in je odločalo za mojega strica samo vprašanje prevoznine, se je pasažir vkrcal.

Z njim smo bili vsi zadovoljni, saj ni nikogar motil. Odredili smo zamajati kabino na krovu. Vsehl se je vanjo in je prvi dan vobče ni zapustil. Stregel mu je maži, kateremu edinemu je potožil, da je bolan.

Tretji dan zarana me pozove po-

velnik k sebi. Nagovoril me je ves zmeden:

»Ali se ti sanja, kdo je naš potnik? Morilec!«

»Kako veste to?«

»Ne sprašuj dalje! Bil je zdravnik v Parizu in je zavalil svoj ženi, da jo je oropal. Piše se Lecianchy, pod imenom Morin se le skriva.«

»A kako ste to zvedeli?« mi je ušlo.

»Dobil sem časopis. Tam je vse opisano: umor in zločinec pobeg. Omenjeno je tudi, da se bo morilec skušal umakniti v jugozapadni smeri. Njegovo sled so najprej odkrili, potem pa spet izgubili... Evo njegovega osebnega popisa. To ni nihče drugi kakor Lecianchy, o tem sem tako prepričan, da bi staval glavo... Nocoj sem ga videl.«

»Videl? Kako?« sem vprašal.

»Čisto preprosto. Skozj špranjo. Spustil je zaveso pred vrat, a jaz sem ga vkljub temu opazoval. Sival je dragulje v jermen, ki je z njim opasan. On je in nihče drugi — na to prispežem!«

»To še ni tako zanesljivo!« sem pripomnil poveljniku in dodal: »Človeka je pač lahko osumiti zločina, a dokazati ga je težje. Dokazi, dokazi — kje so dokazi?«

»Da, dokazi!« je odvrnil kapetan, »tudi te imam v rokah. Kmalu jih bom še pomnožil. Uverjen sem, da se bo sam izdal... Kar se mene tiče, pa bo di prepričan, da ga ne bom kar tako spustil v prvem pristanišču. Ne, to od-

govornost odklanjam...«

Kapetanova sodba, da bo pasažir ves čas vožnje samotaril in se ogibal moštva na ladji, se ni uresničila. Njegova »morska bolezen«, kakor je sam imenoval svojo slabost, ga je v dveh dneh minila in potem se je pojavil na krovu, kjer se je prav pogumno sprehal, se razgovarjal z vsemi, ki smo bili na ladji, in pokazal še mnogo dobre volje, ko je zbijal vsakojake šale. Pripovedoval je tudi o svojih kupčijah tisknih potih, češ da je potnik velikih škrovin za ure. Slednjič je povedal, da se kam ustanoviti v Rio de Janeiru, kjer hoče osnovati veliko trgovino s perzijskimi urami.

Midva s poveljnikom sva ga pazno poslušala. Menda je to opazil, zakaj kmalu je postal previdnejši v besedah in opoznejši v kretnjah. Na njem se je pojavilo nekaj nemiru podobnega. Menda zato, ker je stric venomer odbijal njegove poskuse, da bi se približal njemu in meni. V tem sem se bil tudi sam uveril, da naš potnik nikakor ni Morin, za katerega se je izdajal, ampak Lecianchy, mož, ki je imel na vesti smrt svoje žene.

Prešli so dmvi dvoma in skriti in meni se je zdelo, da nsem imel še nikoli tako lepe in prijetne vožnje kakor to pot. »Feniks« je plula kakor ptica nad vodami. Veliko zadovoljstvo me je navdajalo ob pogledu na brazdanje valov, ki jih je pred nami in za nami zalivala bela pena.

V začetku drugega tedna naše vožnje se je zgodilo nekaj, kar se mi je posebno izrazito vtisnilo v spomin. Mali je zbolel. Popadla ga je groznica in po vsem životu se mu je pojavil nekakšen opah. S poveljnikom sva ga pregledala in ugotovila s svojim laičkim znanjem, da ima davico. Nihče izmed moštva mu ni mogel streči. In mali je bil ljubeč dečko, ki smo ga vsi radi imeli! Nada v njegovo ozdravljenje pa je bila tako majhna, da smo že vsi obupovali nad njegovim življenjem. Hrkalo je tako, da smo kar videli smrt, kako se bliža njegovemu zgledju.

Tedajci se je poveljnik nečesa domislil in dñnil:

»Pasažir...«

»Kaj je s pasažirjem?« sem vprašal nevedno.

»Če je pravil, tisti, za katerega ga imamo, mora biti zdravnik...«

»Da,« sem dejal, »a če je to, bo vsaj toliko pameten, da se ne bo izdal...«

Tisti mah se je pojavil pasažir v poveljnikovi kabini. Izjavil je, da hoče poskusiti svojo srečo pri malem, ki se mu zelo smi. Izginil je v svojo kabino in se kmalu vrnil s tokom novih zdravniških instrumentov. Iz bolnikove žile na vratu je brizgnila kri — mali je jenjal hropsti. Življenje se je mahoma jelo vračati vanj.

Menim, da bo prebolel to stvar,« je dejal pasažir.

Pogledal je kapetana z odločnim ocesom in se mu približal, rekoč:

»Dovolite, da se vam predstavim — zdravnik sem.«

Poveljnik ni odvrnil besedice. Viharno ga je objel, a takoj ga je spet izpustil, zbežal nazaj v kabino in se zaprl.

Mali je kmalu okreval. Poveljnika ladje pa so tačas obhajali najrazličnejši občutki. Govoril ni z nikomer, niti z menoj ne. Sam se je sprejeljal po ladji sem ter tja in strmel v kak predmet, jaz pa sem vedel, da ga grizejo vprašanja vesti.

Nekega jutra je sam stopil v pasajirjevo kabino.

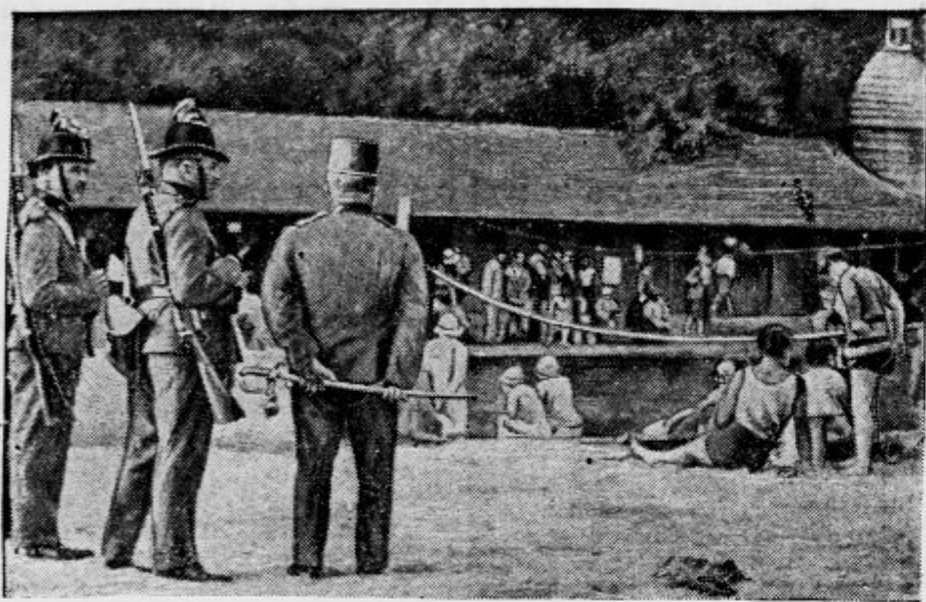
»Gospod Morin,« ga je nagovoril, »ne svetoval bi vam, da se izkrcate v Pernambuco, kjer nas bodo pričakovali. Pristal bom v Caracasu, tam lahko izstopite. Ali vam je prav tako?«

Pasažir in kapetan se nista spogledala. Dozdevni Morin je samo priki-mal.

In tako je ostal zločin dr. Lecianchyja nekažnovan. Potnik se je izkrcal v Venezueli in poslej ni bilo ničesar več slišati o njem. Ko pa smo bili spet na debelem morju, daleč od zločinov med nebo in zemljo, mi je poveljnik položil roko na ramo in dejal:

»Rešil je našemu življenju, in čeprav ga teži zločin, se je odkupil s tem, kar je storil na ladji. Mislim, da je stvar poravnana — vsaj za molo vest. Če je eno življenje uničil, je otel drugo smrti.«

Iz življenja in sveta

Ločeno kopanje po spolih pod policijskim nadzorstvom

— Je udomačilo na Madžarskem, kjer se že dolgo vodi srdita kampanja proti kratkim krilom in prijetnemu dekoltéju. Na nabrežjih madžarskih kopališč naletiš povsod na pisano družbo orožnikov s perjaricami in policajev s čakami. Prvi ščitijo moralo z nasajenimi bajoneti, drugi pa s sablji mi...

Ljubezen preskoči vse plotove

Nekaj o nenavadnih zakonih — Zaroke po krstu — Vojne poroke in poroke na državnih mejah — Dva moža pred oltarjem štirikrat zvezana

»Zakoni se sklepajo v nebesih,« pravi prislovice. Toda s tem je kakor z vremenom: včasih je takšno, kakršnega si želimo, včasih pa drugačno.

Kaj bi dejali n. pr. o zakonu prorojenca Karla IV. Zigmunta, ki ga je zaročil oče takoj po krstu

s hčerko norimberskega grofa Friderika, Katarino in obenem sklenil pogodbo, da se poroči tudi njegova prorojena hči in grofov prvorojeni sin, če bi ta dva prišla na svet v teku petih let? Tako se je tudi zgodilo in je postal mlajši par mož in žena, dočim se nista starejša dva nikoli našla...

Takšni prezgodnji zakoni so bili prvotno seveda bolj formalnost, toda zgodovina navaja slučaje, ko je šlo prav zares. Hildegarda, žena Karla Velikega, je stopila n. pr. s 13. letom v zakonski stan, Uršula, žena grofa Montfortskega, je imela s 13 in pol leta že dva otroka, vojvoda Moric Saški se je v svojem 20. letu poročil z 11 letno Nežo, hčerko Filipa Velikodušnega Hesenškega itd. Drugi

so morali čakati celo življenje, da so prišli skupaj. Najdalje menda ameriški bankir Nettleton: 50 let. Svojo ženo je spoznal takrat, ko je bila še v povojih. Pozneje se je poročila z drugim in ko je ta umrl, so njeni sorodniki snubača Nettletona napadli. Toda on jo je kratkoma odvedel in sta se tajno poročila. Takrat mu je bilo 88, njej pa 68 let.

Takšne se dogajajo med ljudmi, pa tudi drugačne. Družanski slikar Kaspar David Friedrich (umrl l. 1840.) je prišel do žene na ta način, da se je znašel nekega dne na ulici brez netiva in tudi doma ga ni imel. »To bi ne bilo mogoče, če bi bil oženjen,« je pomislil. Tisti hip ga je nagovoril mlad mož, ki je imel prodajalno barvo, v kateri je Friedrich kupoval svoje potrebščine, in v prodajalno lepo sestro kot prodajalko. Fridrich se je takoj odločil. Stekel je v prodajalno in ko je stopil iz nje — je bil zaročen.

Marsikaj čudnega se je zgodilo med svetovno vojno, ko so cvetele znamenite vojne poroke.

O porokah na smrtni postelji ni nič govorimo. Toda neki nemški vojak iz Turingije je prejel n. pr. v strelske jarkne na Francoskem obvestilo, da mu je umrla žena, mati treh otrok. Dali so mu dopust, teden dni pozneje se je vrnil kot mož njene sestre, v čije oskrbi je ostavil svoje otroke.

Po vojni je cvetela zakonska romantika dalje. V jeseni 1920. je poročil duhovnik budimpeštanskega inženjerja Kollarskega in Sedmograjčanko Ilono Denesovo kar preko madžarsko-rumunske meje zapore, spomladi 1921. sta se poročila neki Madžar in neka Slovačkinja na obmejnem novozasedbinskem mostu, ker nista prešla potnih listov,

ca poročila v slavni kovačnici v Gretna Greenu in ker ju je jeza sorodnikov še vedno zasledovala in ker so menili Angleži, da nista pravilno poročena, sta se poročila še v četrti v londonski cerkvi sv. Jurija!

Vino za papeža

Italijanski romarji, ki posejajo Rim, so si izmislili nov izraz vdanosti do vrhovnega cerkvenega poglavarja. Iz svojih krajev prinašajo s seboj vino, ki ga oddajajo v vatikanski kleti. Tako je prispelo pred kratkim 3000 romarjev iz Frascattija, ki so prinesli vsak po eno steklenico tamošnje svetovno znane kapljice, a 5000 bivših piemontskih alpincev je pripeljalo sod slovitoga »barolouna«. Sedaj se pripravljajo, da sledijo temu zgledu verniki iz drugih italijanskih pokrajin. Sicilijanci pridejo s sirakuskim muškatom, Napolitanci s slovitimi »lacrimami Christi«. Toskanci s chiantijem itd. Vatikanske kleti bodo torej dobro založene. Toda kdo bo vse to vino popil? Najpriljubnejše bi bilo, če bi si z njim pogasili žejo — kristjani sami.

Lepota, reducirana na dve ženski

Na levi Miss Universe, danajska gošča Liesl Goldarbeiterjeva, na desni pa Miss New York za l. 1929. V teh kostumih sta se divi razkazovali v ameriškem Galvestonu.

Mačke v državni službi

Zedinjene države imajo v svojem proračunu posebno postavko, tako zvano »mačjo postavko«. Ta obsega stroške za vzdrževanje mačk po poštinih uradih, ki morajo paziti, da miši ne poškodejo poštinih paketov. Teh mačk je nad tisoč in čim dalje več, a v vsako novo se postavka seveda poveča. Tudi na Francoskem imajo mačke v državni službi; tukaj varujejo velika vojaška skladišča pred napadi neprijetnih glodalcev. V Londonu sta dve znameniti mački, ena je prav za prav maček, imenuje se Mihael in je uslužben v Britskem muzeju; druga, Emilija, je nastavljenka notranjega ministrstva in ima pravico udeleževati se njegovih sej.

Mož, ki so ga 44 krat operirali

Nekega ranjenca iz svetovne vojne so šele zdaj odpravili zdravega domov, potem ko so ga bili v različnih bolnišnicah operirali celih 44krat. To je major James Gillies iz Kanade, ki je prišel v začetku 1915. na fronto in bil ranjen šestkrat. Zadnjikrat je bil ranjen pri Cambraiju, kjer mu je odneslo spodnjo čeljust. V Kanado se je vrnil sedaj z umetno čeljustjo. Najtežje operacije so izvršili na njem v teku 11 let in šele potem, ko so mu večkrat presadili na rane svežo kožo, se je počutil spet »kakor nekoč«. »Nikoli ne bi verjel, da je mogoče izoperirati človeka na takšen način,« je dejal. »Sedaj se čutim čisto prerojenega. Slabo je le to, da ne morem ostati čez zimo v Kanadi, ker bi mi preveliki mraz poškodoval novo kožo. Tako se bom moral vračati vsako zimo na Angleško.«

Ženske rudarke na Japonskem

Japonsko notranje ministrstvo je objavilo zakonski načrt, po katerem bi se naj odpravile ženske v rudniški službi. Teh žensk, ki opravljajo najtežja dela pod zemljo, je 36.769 in bi seveda ne bilo z gospodarskega stališča dobro, če bi vse naenkrat odpustili. Zato je ministrstvo odredilo, da jih bo odpuščanih vsak mesec 600 in zamenjanih z moškimi, tako da ne bo ob koncu l. 1933. nobena Japonka več v težkem delu pod zemljo.

Zak. zašč. Odobrena od zdravstvenega odseka pod št. 1793—20, kot za zdravje popolnoma neškodljiva. Uspeh sigurne in trajne. Cena steklenici brez poštnine Din 35.—.

ZORA VODA I. OREL, Zagreb
Radiceva (Duga) ul. 32.

Lekarnam, drogerijam, parfumerijam, brivcem in trgovinam mešanega blaga damo v komisijo.

Žrtve etikete

»Etiketa« je španska beseda in pomeni predpis, bodisi pismen, bodisi usten. Ta ceremonijel je bil uveden v življenje pod Karlom V. Pri dobesednem izpolnjevanju etikete pa je bilo časih polno komičnih in tragičnih prizorov. Nekateri so se celo končali s smrtjo.

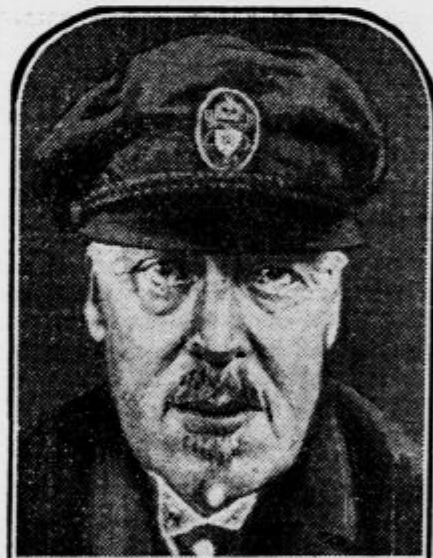
Španski kralj Filip III. je umrl od opeklin. Prisiljen je bil sedeti v naslonjaču blizu peči, v kateri je gorel naravnost peklenski ogenj. Po dvorni etiketi je bilo kralju zabranjeno poklicati sluge, da ga odmaknejo od peči. Dostojanstveniki se ga niso smeli dotakniti, vojvoda Usedski, ki mu je pristojala ta pravica in dolžnost — je bil pa odsoten.

V Franciji je bilo na dvoru zaposlenih okoli 1500 oseb. Vsaka je imela svoj predpisan delokrog. Kraljica je imela poleg tega še 450 služabnikov. Če je n. pr. kralj postal žejen in je zahteval čašo čvrste vode, je ni nikoli dobil v zaželenem stanju, ker se je čaša zaradi podajanja iz rok v roke tako ugrela, da je bila topla kakor bi jo natočili iz posode na ognjišču.

Marija Antonietta se je nekoč preoblačila. Gola je čakala, da ji po predpisih etikete prinesejo košuljo, a preden se je to zgodilo, je od mraza šklepetala z zobmi, da so jo čuli iz preoblačilnice daleč v sosedne sobane. In vse to zaradi tega, ker ji je smela priti v košuljo edinole v to pooblaščen služabnica. Šele francoska revolucija je vrgla etiketo med staro šaro. Prišel pa je Napoleon, ki jo je obnovil. Španski ceremonijel, znan po svoji strogoosti in krstosti je vladal tudi na nekdanjem habsburškem dvoru, zato je bilo tam toliko nesreče in nerazumevanja.

Strašna smrt v mlatilnici

Pri Korneuburgu je na strahovit način končalo petnajstletno dekletce Agata Schlenkerjeva. Kot hči revnih slovaških staršev je šla vsako leto ob mlitvi na dnino k sosedom in v bližnje kraje. Tako je dobila zaposlenje tudi pred dnevi na velikem imenju v Sierndorfu. Njena naloga je bila grabiti slamo, ki je padala pod mlatilnico. Delala je s takšno vnemo, da ni opazila, v kakšno nevarnost se podaja, ko sega z rokami naravnost med valje in grablje mlatilnice, odkoder je čistila slamo. Nenadoma je kriknila in onemela. Prestrašeni mlatiči so pogledali, kaj se je zgodilo in ugotovili, da jo je pograbil ekscentričen valj za lase ter ji potegnil glavo v stroj. Hipoma je bila glava odtrgana iz zmlata. Noge so se še nekajkrat opotekle, potem pa so se zgrudile z životom brez glave na tla, kjer so obležale v krvi.

Trije, o katerih govori ves svet

Zgoraj dr. Eckener, vrhovni poveljnik »Zeppelin«, ki leti okoli sveta. Spodaj na levi kapetan Flemming, na desni pa kapetan Lehman, poleg Eckenerja najvažnejši tehnični osebi na zrakovu.

Zgornji desetstisoči londonske družbe

Kljub delavski vladi, ki vodi sedaj usodo britanske kraljevine, uživajo zgornji desetstisoči v Londonu vse stare privilegije. Tako smejo tudi vsako leto poleti enkrat obiskati angleškega kralja. Letos se je moral kralj Jurij V. zaradi bolezni odreči sprejemu, pač pa je gledal na svoje goste z balkona Buckinghamske palače, kjer vidimo zbran cvet londonske boljšje družbe.

Planinski izleti.

Pri planinskih izletih nam zada mnogo skrbi preskrba s primerno hrano. Taka hrana se mora dati naglo pripraviti, zavzeti le majhen prostor, imeti prijeten okus in veliko hranilno vrednost, a pri tem mora biti lahko prebavljiva. S tem, da hrana ne unese v telo nepotrebnih sestavin, je delovanje prebavnih organov olajšano, pa tudi telesu ostane več energije za zunanjo delavnost.

OVOMALTINE, ki odgovarja vsem tem zahtevam, je zatorej najprikladnejša hrana, na je radi tega tudi med planinarji priljubljena.

OVOMALTINE

je najboljši vir moči.

Dobiva se povsod za ceno Din 18.50 za škatlčico.

Zahtevajte brezplačen vzorec, sklicujoč se na ta list od

dr. A. Wandera, dd. družba Zagreb.

Ciganska poroka v verigah

V Bourgu na Francoskem se je prošle dni vršila kaj zanimiva svatba. Trije cigani, ki se zaradi številnih tatvin že deli časa nahajajo v zaporu, so prosili oblast, naj bi jim dovolila oženiti se s tremi cigankami, ki so živele z njimi že več let in so bile zaradi deliktov takisto pod ključem. Oblast je bila obzirna in je prosilec ugodila. Pod močno policijsko eskorto so nato pripeljali tri ciganske žene, vklejene v verige, pred magistratnega uradnika, ki je izvršil v Franciji običajni poročni obred. Nato so odpeljali cigane in ciganke zopet v ječo. Menda ni treba pripomniti, da je imel prizor mnogo gledalcev, zakaj na dan tega dogodka je bilo na nogah vse prebivalstvo Bourga, ki se ni razšlo, dokler se za cigani in cigankami niso zaprla težka vrata ječe.

Smrt izumitelja 1100 patentov

Umril je Edisonov tekmelec v elektrotehnični stroki in bivši vodja New York Edison Co., Thomas E. Murray. Pokopali ga bodo v Southamptonu. Murray je bil po svetu znan pod imenom »Mož s 1100 patentov«. Sam se je rad hvalisal, da je prekosil Edisona za 100 iznajdb, kakšne pa so, tega ni nikoli povedal.

Zanimiv hermafrodit

V neki vasi nedaleč Napolja je rojila kmetica dete, o katerem ne morejo dognati zdravniki, če je moškega ali ženskega spola. Zato so ga zaenkrat zabeležili kot dvospolnega zemljana. Če se ne bo otrok v poznejši dobi razvil v moškega ali žensko, bo znanost obogatela za izredno zanimiv primer hermafroditizma, ki je na pravil veliko zmedo v krstnih bukval domače občine.

Stari in novi dolarji

Kakor smo že poročali, so prišli v Ameriki v promet novi dolarski bankovci, ki so manjši in trpežnejši od starega dolarja. Na tej sliki vidimo, za koliko se je nov papirni denar (spodaj) skril v primerjavi s starim (zgoraj).

MLADO JUTRO

Vera Abrechtová

Polček leze v goro...

Polček leze v goro, dajte mu oporol! V desno roko, v pravo, pisano zastavo, v levo pa gorjačo, da bo šlo z zvijačo. V goro so ga črčki, črčki črni strčki, v vinograd povabi, da bodo s polžkom pili. Da bodo s polžkom pili, pa niso prav zadeži: Ker če se polček naš napije, grde se hišico razbije.

Ostav Striša:

Breza

Na hribu za našo vasjo rase visoka breza; njen vitki vrh sega daleč pod nebo, a belo deblo sije v solncu. Zjutraj, ko se vzdrami božja zarjca, obišče najprej svojo prijateljico brezo in jo objame. Breza zažari, njeni listi zabeste, kakor bi rase na njih čudežne rože z zlatimi cveti. Breza zašepče zarjli jutranji pozdrav in njen šepet zdrzmi zaspanca-škrjanca, da preplahen švigne pod nebo, pet svojo jutranjico.

»Dedek, zakaj stoji ta lepa breza tako sama in zapuščena vrhu griča?« sem nekoč vprašal svojega starega očeta.

Ded je podgrnil s kazalcem svoje levice roke po dlani desnice, kakor je imel navado, kadar je hotel povedati kaj važnega, se useknil v svoj rdeči robec, me poredno pogledal in vprašal:

»Anti misliš, da vse vem?«
»Vse, dedek moj, prav vse.« sem odvrnil v svoji otroški duši prepričan, da ded res vse ve.

Nasmehnil se je, da so se pokazala prazna dlesna, potem je pa rekel:

»Ti me že ujameš, če nihče drugi ne! Tisto o brezi ti pa kar nerad povem. Premalo priden si, pralica je pa za takega porednega res preveč epa!«

Dobri dedek se je kmalu potolažil, zakaj obljubil sem mu, da postanem zelo, zelo priden. Prišel je pripovedovati:

»Poglej hrib, kjer sameva ista lepa breza! Tedaj je še ni bilo. Po griču so

rasle smreke, jelke, borovi in mesent. Med njimi so se košatile lipe in urke bukve z bratci hrasti, ki so mirno mrmrali in vlekli svoje majhne želodove pipice. Po vsem hribu je raslo drevje, samo greben je bil gol kakor moja plešasta glava.

Sredi griča je stal med gostim drevjem ponosen grad in v tem gradu je prebival graščak Hrabroslav.

Vitez Hrabroslav je bil vdovec, žena mu je bila umrla že pred desetimi leti. Zapustila mu je bila dva sina in nežno hčerko Milico.

Graščak je pazil na svoje otroke in jih skrbno vzgajal, vendar sta postajala sinova čedalje bolj drzna proti njemu, ugovarjala sta mu in se mu celo rogala, ko sta postala tudi sama viteza. Milica je pa bila vedno dobra in podložniška so jo ljubili kakor njeno ranjko mamico. Tudi graščak sam je bil s podložniki dober in usmiljen ter jim je večkrat pustil desetino, zlasti kadar je bila v deželi slaba letina.

Pripetilo se je, da je priredil Hrabroslav velik lov, na katerega je povabil tudi svoje viteške sosedo. Vsi so se odzvali.

Med povabljenimi vitezi je bil tudi graščak Krutobor, katerega se je marsikdo bal, zakaj znan je bil kot roparski vitez in mnogi so se ga najraje ognili. Hrabroslav se ga pa ni bal. Pred leti sta se bila celo borila na viteškem turnirju in je Hrabroslav sosedo pogazil. Krutobor se ni maščeval, kakor je graščak pričakoval in zdaj ga je le-ta povabil na lov, da bi zabrisal v njegovem srcu slednjo truhlico mržnje do njega.

Krutobor je pa skrivaj koval maščevanje v duši. Ko ga je sosed povabil na lov, se je rad odzval. Sklenil je, da bo poiskal priliko in se znošil nad svojim tovarišem.

In res. Na lovu se je lunaški Hrabroslav zapodil za divjo zverjo in se oddaljil od družbe. Sledil mu je Krutobor in mu zahrbtno porinil meč v hrbet.

Nihče ni vedel, kdo je umoril hrabrega viteza, katerega so našli prebodenega v mlaki krvi. Odnegli so ga v grad in lov je bil končan.

Brata sta ostala s sestro sama na svetu. Razdelila sta si očetovo premoženje. Starejši je obdržal grad, a sestra sta oba rekla, da ni zanjo ničesar ostalo.

»Ne bodita brezsrčna, mlada sem in neizkušena, kako naj živim brez vseh sredstev,« je dejala Milica.

»Na dvorišču raste skromno vitko drevce. Vzemij ga kot dedščino našega očeta, drugega ti ne dam. Glej, da kmalu odideš!« je brezčutno dejal starejši brat.

»V pasji kolibi je star pes. Ker je od-

slej vsa grajska žival moja, ti darujem psa kot dedščino našega očeta,« se je zarežal mlajši brat in se sestri zasmehljivo poklonil.

Sirota je zaplakala. Odšla je na dvor in izkopala drevesce. Potem je odhitela k pesjaku, poklicala starega zvestega čuvaja, ga pogladila po glavi, mu odklenila verigo in povabila psa s seboj.

»Pojdimo,« je šepnila grajska hčerka in odšla kakor zapuščena deseta sestra iz svojega rodnega gradu.

Solnce je zahajalo. Po gozdu, ki je vzpenjal v hrib, so se črtale mrke senice. Drevesa so začudeno gledala svojo znanco in se šušče vpraševale, kaj se je zgodilo. Danes se ni ustavila v senci in legla pod široko lipo, mirno je šla dalje in njeno blede lice je bilo mokro od solz.

Bližala se je vrhu griča. Odklonila je vejo, skopala z njo na griču jamico ter vsadila drevce, ki ji ga je bil dal neusmiljeni starejši brat. Ko je bilo drevce vsajeno, ga je hotela zaliti, pa ni imela vode. Nagnila se je nad njim in mu zalila s svojimi bisernimi solzami.

Zmračilo se je. Sirota je legla poleg svojega zvestega psa in zaspala.

V sanjah je zagledala pred seboj svojega ljubljeneza očeta, ki jo je prijazno gledal in vprašal:

»Hčerka moja, ali si srečna?«

»Kako naj bom srečna? Neusmiljena brata sta si pridržala vse tvoje imetje. Meni sta pustila samo neznančno drevce in našega ubogega zvestega psa,« je zatarnala deklica.

»To je vendar najdragocenejša dedščina! Vesela je bodi! Dobro, da sta zaslepljena tako storila,« je pripomnil oče, pogladil psa in ukazal:

»Bodi belec kakor vetre, konjič z zlatom podkovan!«

Komaj je izrekel te besede, se je pes spremenil v konja dirkača. Z zlatimi podkovi je gredel po tleh, bistro gledal okoli sebe in hrzel.

»Spet postani skromni psiček, kakor bil si slednji dan!« se je spet oglašil oče in že je čepel na tleh stari pes.

Nato je pristopil graščak k drevcu in ga vprašal:

»Breza mala, breza zala, kje zaklad boš pokazala?«

Breza je trenutno vztrepetala, njen vrh je hipoma zrasel in zasijal ter se sklonil daleč po hribu.

Deklica je pogledala. Vršček je kazal na sivo skalo. Očka je pohitel k nji, jo odvalil in že je zasijal blesteč zaklad.

»Bodi spet drevesce skromno, kakor si bilo doslej!«

je ukazal graščak in breza je postala skromno drevce kakor prej.

Očak je izginil. Deklica se je prebujala in premišljevala svoje sanje. Pa je sklenila, da tudi sama poskusi spremiti psa in drevesce. Poklicala je psa in mu ukazala kakor očka. Res se je spremenil. Tako tudi drevesce. Pokazala je breza zaklad. Deklica je peljala k skali konjiča, da ji ga je izgrebel s svojimi zlatimi podkovi. Vzela je zaklad in ga natovorila na konjiča, katerega je zajezdila in odvihnila. Le drevesce je pustila vrhu hriba.

Na konjiču, urnem kakor blisk, je pridirjala grajska hčerka v kraljevsko mesto.

Iz grajskih lin je gledal kraljevič.

»Kaj je na cesti?« je vprašal svojega ministra. »Konj, hiter kakor vihra, dirja proti gradu. Pod nogami se mu bližajo zlate podkve, a na konju sedi deklica, zala kakor pomladno jutro. Pojdi na cesto, privedi mi to krasotico!« je

ukazal kraljevič ministru.

Vrnil se je minister z mlado grajsko hčerko in kraljeviču je bila tako po go-du, da jo je takoj zasnuhil.

Pa mu je pokazala svoj zaklad, privezan na konjiča, in mladenič je spoznal, da ni dobil samo najlepše neveste, ampak tudi najbogatejšo.

Brata graščaka sta pa doma delala zelo grdo s svojimi podložniki. Zvezala sta se tudi z očetovim morilcem, ki ju je samo zavajal v zlo. Vsi trije so samo popivali, trpinčili kmeto in jim siloma jemali vse, kar so siromaki pridelali v znoj svojega obraza.

Ko so neko noč popivali v gradu, so zagledali na grajski strehi rdečega petelina, ki se je obenem pojavil tudi na gradu graščaka Krutobora. Razjarjeni kmetje so zažgali oba gradova. Vse je zgorelo in vsi trije so si komaj rešili golo življenje.

Zgorle je do tal tudi gozd, ki se je vzpenjal v hrib. Samo čudovito drevce vrhu hriba je ostalo, raslo in se razvilo v visoko brezo, ki stoji še danes na hribu za našo vasjo.

H. Či:

Znal si je pomagati

Ko je bil kasnejši predsednik Združenih držav, Grover Cleveland, še majhen deček, je hodil v New Jersey v ljudsko šolo.

Nekega dne je bil med poukom zelo nemiren in se je začel v svoji razigranosti na ves glas smejati. Učitelj ga je ostel in mu napovedal kazen: deset udarcev z črtalom na desno dlan, ko bo konec pouka.

Grover Cleveland se ni ustrašil. »Če drugi prestopajo to kazen, jo bom tudi jaz,« si je mislil. In mirno se je igral vso uro z ogledom pod klopio. Njegove roke so bile kmalu popolnoma črne. Zvonec je naznal konec pouka in Grover Cleveland je moral k učitelju na oder, da sprejme zaslužen kazen. Ko je zagledal črtalo v učiteljevi roki, se je mahoma spomnil svojih umazanih rok. Skrivaj je pljunil v desno dlan in jo obrisal v jopič, levico pa je skril na hrbet. Učitelj je uprl oči v Groverjevo desnico in dejal:

»Poslušaj, Grover, če mi najdeš v razredu še kakšno roko, ki bo bolj umazana od tvoje desnice, ti prizanam kazen.«

Cleveland ni dolgo premišljeval. Ne da bi črnil besedico, je pomolil učitelju svojo črno levico. Ves razred se je zagrohotal in tudi učitelj je le s težavo zadržal smeh.

»Dobro,« je rekel naposled, »pojdi v klopi!«

In bodoči predsednik se je zmago-slavno vrnil v klopi.

Gustav Striša:

V krtovi deželi

Kmet je oral njivo, njegova žena je pa kuhala kosilo. Kosilo je bilo kmalu skuhan, kaša je zavrela, juha prekipela, moža še ni bilo od nikoder. Potrpežljiva kmetica je še čakala, da se je naposled kaša prismodila in se ki-peča juha razlila po ognjišču.

Ker moža le ni bilo domov, je žena vedela, da se mu je pripetila nesreča.

Kmetica je šla na njivo gledat, kaj je z možem. Našla je vola in plug, kmeta pa ni bilo nikjer. Pristopila je k plugu. Tedaj se je prevrnila gruda prsti in iz zemlje je pogledal krt. Bil je velik kakor človek in kmetica se ga je kar prestrašila.

»Ti, povej mi, kje je moj mož, gotovo si ga kje videl,« je vprašala kmetica krt.

Krt je samo žalostno zacvilil in se pogreznil nazaj v prst.

Žena ni vedela, kaj bi. Nekaj časa je tekala po polju. Ker ni našla moža, je odpeljala vola s plugom domov.

Zdaj je postala kmetica revica. Sama je morala obdelovati polje in oskrbovati delo doma. Rada bi si bila našla hlapca in dekla, pa je bilo poselstvo zadolženo in se ni upala. Sama je ostala in garala, da se ji je hrbet pričel kriviti.

Neki dan je spet odšla na polje. Sklenila je, da preorje neko njivo. Mirno je korakal pred plugom voliček, a kmetica je orala in orala, da se ji je znoj cedil z obraza.

Ko je dospela do srede njive, se je spet odgrnila debela plast prsti in pred kmetico je ležal krt, velik kakor človek.

»Ti mi pomagaj! Ti riješ po zemlji in si gotovo že našel v njej zaklad. Sirota sem, pokaži mi zaklad in hvala ti bom,« je rekla kmetica krtu.

Hajdi z menoj,« je zacvilil krt. Kmetica je privežala vola k drevesu, ki je raslo kraj polja, in hitela za krtom. Krt je let ril v zemljo, kar meter visok rov je kopal in kmetica je pozumno ležala za njim. Dolgo sta že hodila, a krt je še vedno ril.

Kmetico je zaskrbelo, rada bi se bila vrnila, pa jo je premagala rado-vednost in opomogla bi se bila rada, zato je vztrajala.

Naposled je krt obstal. Dvignil se je na zadnje noge, a s prednjimi je zamahnil na levo in desno in že je

kmetica zagledala pred seboj velike kupe zlata.

Ukazal ji je krt, naj razgrne ruto, ki jo je imela za vratom, in ubogala ga je. Naložila sta ruto polno zlata. Krt je ukazal kmetici, naj mu ga naloži na hrbet. Tako je storila.

Spet sta se vrnila po prejšnji poti na svet. Kmalu sta bila spet na domačem polju.

Prišla sta baš za časa. Tedaj je namreč hodil po polju tat. Ko je videl voliča brez vodnika, ga je hotel odpeljati. Kmetica ga je zagledala, ko je ravno stopil k volu, in kriknila: »Hiel! Tat se je prestrašil in zbežal, vol je pa zdiral k svoji gospodarici. Upregla ga je v voz, naložila na voz zlato in odhitela domov. Doma je raztovorila zlato in ga pregledala. Spoznala je, da je silno bogata in rešena vseh skrbi. Pa se je spomnila svojega moža in vzdihnila:

»Kako lepo bi bilo, če bi bil moj živ, zdaj bi lahko bolj brez skrbi živ in lepo in mirno obdeloval svojo ljubljeno zemljo!«

Tedaj se je spomnila krtu. Niti zahvalila se mu ni bila, ko je zagledala na njeni tatu, in hudo ji je bilo.

Naslednji dan je pa spet srečala na polju krtu. Hvalična ga je vprašala, ali mu more napraviti kako uslugo.

Krt je odvrnil:

»Pojdi v živo mejo, kjer raste med trnjem debela bukev. Odlomi najdebelejši kol, vrni se z njim k meni in ubij me!«

»Ne morem, saj si bil tako dober z menoj,« je zajokala kmetica.

»Če mi hočeš dobro, stori, kakor sem rekel, če pa ne, me pa pusti,« je žalostno odvrnil krt.

»Pa bom, če ni drugače,« je dejala kmetica in odšla po kol. Ko se je vračala, je vso pot jokala. Dospela je do krtu in pričela udrihati po njem. Krt je mirno ležal pred njo. Mahoma pa je počila njegova črna koža in žena je začela krik:

»Za danes je dovolj, ne pretepaj svojega moža!«

Prestrašena je kmetica obstala. Iz krtove kože se je izmotal njen mož in jo veselo pozdravil.

»Kje si vendar bil in kaj si počel v tej koži, saj nisi krt,« je vprašala žena. Kašo sem zdavnaj snedla, a juha se je kdaj že razlila!«

Mož se je nasmehnil:

»Oral sem in oral pa sem srečal krtu in ga ubil. Naslednji hip je stal pred menoj poljski škrtatelj, mi je znoj požuhal in kriknil:

»Zakaj si umoril koristno živalco? Hajdi ti zdaj njegovo pot, dokler te ne reši tvoja dobra ženica! Tako sem se spremenil v krtu in čakal, da si me rešila.«

Kmet in kmetica sta odšla zadovoljna domov, žena kuhat kosilo, mož pa prešteti denar, ki ga je bila žena dobila za zlate grude.

Wells Henry:

Dobrotnik

Neki Anglež, ki je živel v inozemstvu, se je hotel vrniti v Anglijo in je prosil Benjamina Franklina, naj mu pošlje denar.

Franklin mu je odgovoril:

»Priložim vam deset zlatnikov. Niti na um mi ne pride, da bi vam to vso to podaril; samo posodim vam jo. Ko se vrnete v domovino, se vam bo gotovo kmalu posrečilo, da poplačate svoje dolgeve in najdete dobro službo. Če srečate potem kdaj človeka v slični zadregi, v kakršni ste danes vi, oddolžite se mi s tem, da mu daste deset zlatnikov z istimi pogoji. Tako bo romal ta denar iz roke v roko, dokler ne bo tega kroženja prekinil kak nebridiprav.

Ker nimam mnogo denarja na razpolago za dobrodelne namene, se moram poslužiti takih sredstev. Tako storim z majhno vsoto velik dobroga.

Šale za naše male

»Očka, kakšne jagode so to?«

»Črne jagode, singo!«

»Zakaj so pa videti rdeče?«

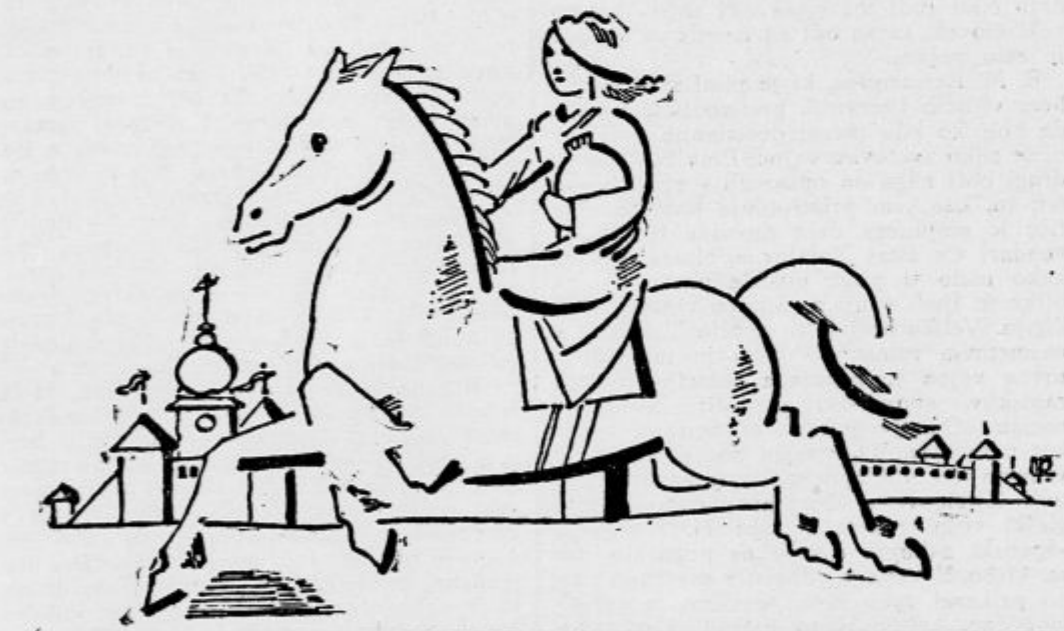
»Ker so še zelene!«

»Ali verjamete, da so na svetu psi,

ki so pametnejši od svojih lastnikov?«

»O, da, gospod, to vam verjamem.

Jaz imam tudi takega psa!«

Najlepša igra

»Ne morem razumeti, zakaj se tako rada igraš s to neumno staro kmetijo, ko bi se vendar lahko igrala z bolj zanimivimi stvarmi, n. pr. z železnico!« je rekel Milan.

Sedeč na poodu in opazoval svojo ljubljeno železnico. Spredej je stala velika lokomotiva s tremi dimniki, za njo je bil velik voz za premog, poštni voz, dva živinska vagona in nekaj potniških voz. Milan je navil lokomotivo in vlak je zdrevil skozi predor, čez travnik, čez most in naposled obstal pred postajo.

»Sovražim železnice,« je rekla Anica. »Kmetija in poljedelstvo so edine stvari na svetu, s katerimi se lahko igrajo boljši ljudje!«

»Nu, če so pujski, krave in take stvari ustvarjene za boljše osebe, potem, oprosti, da se tako izrazim, se mi zdiš res prav neumna!«

Anica ni odgovorila. Tudi ona je sedela na tleh, na drugem koncu sobe in se igrala s svojo kmetijo. Pred seboj je imela lesene kravice, drobnega pastirčeka, lepo gospodarsko poslopje, puške, pujske in kužka. Pravkar je bila naložila nekaj vrečk moke na voz in ga potegnila skozi lesa, ki je stala na robu polja.

»Neumna!« je zagodrnjal Milan in jo prijazno sunil v rebra, »kaj imaš od tega, če vlečeš ta stari voz sem ter tja? Nikogar ni v sobi, ki bi lahko vzel te vreče, in nikomur ne moreš natve-

ziti, da imajo dolgo pot za seboj, zakaj če bi bilo tako, bi jih gotovo poslala po pošto!«

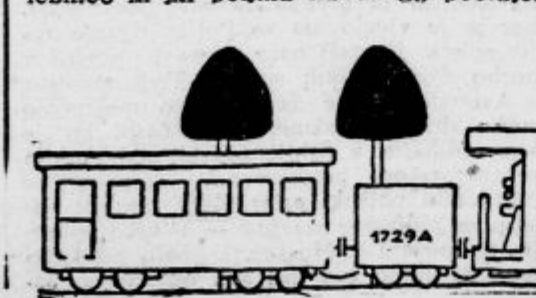
Obrnil se je od sestre in še enkrat pognal svojo lokomotivo po tračnicah na okrog. Čez nekaj časa pa se je naveličal igre. Imel je samo tri potnike in naj jih je še tako prestavljal, ostali so vedno isti. Na isti postaji so vstopili na vlak in izstopili v vlak se je ustavil vselej spet na istem mestu.

»Rad bi imel nekaj novih potnikov, da bi jih peljal na okoli,« je dejal.

Tedajci pa je prišlo Anici nekaj na um. Tudi ona se je naveličala samotne igre. Zmerom isti voz z vrečami, zmerom isti pastirček, zmerom ista čreda in zmerom isto gospodarsko poslopje.

»Veš kaj?« mu je dejala Anica. »Da, pelji moje vreče s tvojo železnico do prihodnje postaje. Moja kmetija je tako velika in toliko posla imam. Pomagaj mi!«

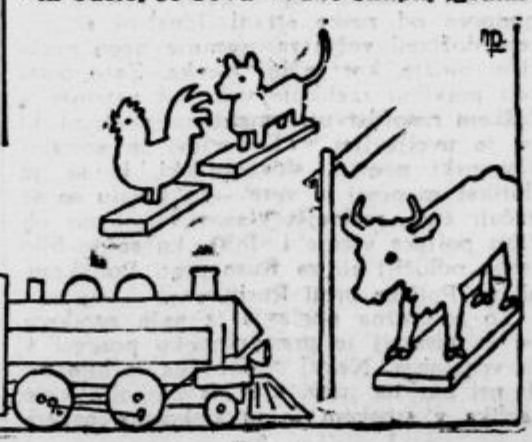
»To ni slaba misel!« je rekel Milan in stopil k sestri. Takoj sta se lotila svojega posla. Naložila sta vreče na železnico in jih peljala na drugo postajo.

Potem sta vzela živinski vagon in postavili so vanj kravice, pujske, dva telčka, puške in kužka in to je bilo zelo zabavno. Seveda ni bilo med vožnjo v vagonu miru. Telček se je prevrnil in skoro bi ga bila kravica poškodila. Morala sta ustaviti vlak in telčka privezati na vrvi. V predoru se je prekučnil osliček in kužek je padel z vlaka. Spet sta morala ustaviti vlak. Kužka sta zanesla v gospodarsko poslopje in ga obvezala. Tam se je do nadaljnjega zdravil. Imel je namreč težke telesne poškodbe.

Tako sta se igrala do večera. »Nu, saj kmetija ni tako pustna,« je rekel naposled Milan, »samo železnice je potreba, drugače ni nikakega prometa.«

»Tudi železnica ni pustna igra, če jo združiš s kmetijo,« je odvrnila Anica, »in odslej se bova vedno skupaj igrala.«

Kulturni pregled

O bodočnosti evropske kulture

Kaj je osnova današnje kulture in modernega mišljenja in kakšne oblike utegne zavzeti v bodočnosti — o tem razpravlja češki filozof I. L. Fischer v episu »Budočnost evropske kulture«, ki je izšel pred dnevi v Monakovem tisku v nemškem prevodu (»Über die Zukunft der europäischen Kultur«).

Teoretično-filozofska podlaga moderne evropske kulture je Galilejeva in Newtonova mehanika; njen duh je popolnoma obvladal vse znanstvene panoge in je postal poglavitni znak modernega svetovnega nazora. Filozofsko sta ga predelala Descartes in Locke. Mehanistični duh je tedaj prototip modernega evropskega mišljenja. Kaj ga najbolj označuje? Srednjeveški duh je bil neprožen, žilav, nedovzeten za izpremembe, zaverovan v tradicijo. Modern duh je sila gibljiva in izpremenljiva, dovzeten za vse, kar se dogaja v prirodi; in prostorna resničnost kvantitativno: t. j. prostornost, merilno, tehtljivo. Dogajanje je sodobni znanosti znano večno pregrupiranje uniformnih delcev snovi: vesoljstvo razumevamo kot nezmišelnost gibanje iz neznane minulosti v neznano bodočnost.

Sodobnemu človeku se dozdeva današnji nazor premalo tolažilen, vendar ne pozabimo, da se je v njem krasno razodel praktičen čut renesančnega Evropeca, ki se je naučil, kako se resnično metodično obvladuje in izkorišča. Vrh tega je mogel samo tak nazor zrevolitirati politiko in prinesiti boljše forme državne in socialnega življenja. Fischer priznava, da ima moderno znanstveno mišljenje tudi slabe posledice. Po njegovi krivdi so današnji gospodarski nazori preveč »mašinski«; premalo se ozirajo na potrebe posameznika ali družabnih skupin, ker velja njihova pozornost pred vsem kvantu izdelanega in prodanega blaga. Konzument ni cilj, za katerega se izdeluje blago, marveč samo sredstvo. V tem smislu je tedaj kapitalizem strok moderne mehanistične kulture.

Fischer potem takem očita moderno, t. j. znanstveno pojmovani kulturi, da posveča premalo pozornosti človeku, da je preveč vnemljiva in gromotna, da tudi s človekom ravna kot s kvantiteto. Bodoča evropska kultura ne bo mogla zapustiti sedanje, t. j. znanstvene, prirodoslovno-filozofske osnove, vendar se bo morala bolj kot doslej humanizirati, t. j. ozirati se vsesplošno na človeka. Človek ne bo kulturi sredstvo, temveč cilj; nobena iznajdba, noben gospodarski napredek ne sme biti naperjen proti človeku. To, kar so mislili mnogi moderno usmerjeni znanstveniki 19. stoletja, da ima zmišelnost kultura, ki je v bistvu sovražna ljudem, bo v bodočnosti anahronizem.

Z drugimi besedami: I. L. Fischer je prepričan, da se bo evropsko mišljenje tudi v prihodnosti oklepalo svobodne znanosti, ki ima svoj izvor v Galilejevi in Newtonovi mehaniki in v Descartesovi in Lockejevi filozofiji, vendar bo v primerljivi znanosti na življenje in mišljenje na delo bolj nego danes socialno in humano.

Fundamentalisti

Nedavno smo na tem mestu zabeležili zelo zanimivo mnenje, da utegnejo v Združenih državah ameriških zvladati že v doglednem času fundamentalisti. Nekaj splošnih podatkov je našel čitatelj v omenjenem prvem članku (Jutro 21. julija t. l.); naj danes navedemo nekatere zanimivejše citate, ki kažejo, s kakšnimi argumenti se bore fundamentalisti zoper moderno prirodoslovno mišljenje, zlasti zoper razvojno misel, ki smatra, da ima vse življenje na zemlji enoten izvor in da se razvija iz istih praočlik k današnjim formam.

Dr. William Bel Rilly piše: »Svetovno vojno je zakrivil v največji meri Nietzsche, ki je še vedno najsposobnejši eksponent evolucije. Darwin je bil dober človek, ki ni imel slabih namenov, toda njegov intelekt ni bil kdo ve kaj prida. Sveto pismo jasno potrjuje, da je človek izšel iz božjih rok. Priroda nima argumentov proti temu. Človek je bil ustvarjen: ni se razvil. Razvojna misel je vsako deželo, ki jo je sprejela, privedla na rob propada.«

Dr. H. C. Morton pravi: »Darvinizem je mrtev in bo kmalu pokopan, ne da bi imel upanje v vstajenje. Dr. Sims piše: »Razvojna misel se je zarodila v gosti temi grškega paganskega materializma; to temo so med leti 400—1600 po Kristusu razgnali solnčni žarki krščanske doktrine. Dalje: Astric, izalkoholiziran pariški doktor, si je drznil trdit, da je sveto misel sestavljena iz raznih rokopisov. Brezverski nemški profesorji, ki so izžubili blazodelnost univ. biblie, so sleno sprejeli vse slensarske trditve nauka o evoluciji.« Za to psevd-

Knjiga o Rusiji in nas

Dr. Josef Jirasek: Rusko a my Vesmír. Praga. 1929. Str. 367.

Založništvo Vesmír v Pragi je obogatilo naše slovanoznanstvo s delom, ki nam kaže zvezo med zapadnim slovanstvom in Rusijo v prvi polovici preteklega stoletja. Pisatelj je nazval svoje delo: Studija o češkoslovaško-ruskih odnosih od začetka 19. stoletja do leta 1867. — toda svoje delo je zasnoval tako obširno, da se v marsičem dotika splošno slovanškega vprašanja in je s tem delo zanimivo tudi za nas, ker je bila Praga posebno nam Slovenem in Hrvatom nekaj kompasa, po katerem smo v času našega skupnega narodnega prebujanja dočeli svojo slovanstvo orientacijo.

Letnica 1867. je mejnik, ki loči naše prve romantične nazore od resnejših narčtov: to leto je bila namreč v Moskvi prvič pisna razstava, ki je bila združena z velikimi manifestacijami, ker so prišli tja ne le zastopniki balkanskih Slovanov, ampak tudi Čehov in Slovencov. To je bil dogodek, ki je globoko posegel v naše politično življenje in naš boj od l. 1868. se vrše pod trdno vero v rusko pomoč, ki se je v nekaj letih na to pokazala na Balkanu, kjer je odločilno vplivala na osvoboditev balkanskih držav. O tem bo pisatelj govoril v drugem delu knjige. Prvi del nam podaja ono dobo, ko je bila Rusija še daleč in je le kot sanja sijala v srca zatiranih

znanostjo in glavni sovražnik Boga — Satan, ki dela iz propagatorjev razvojne misli svoje zastopnike; njih dolžnost je, da varajo in more človeške duše. Le pomislite: po tej teoriji bi imel tudi Jezus sin živega Boga, svoj začetek v kalu in za seboj dolgo vrsto živalskih prednikov!

Ti argumenti dovolj razodevajo duha ameriških fundamentalistov. Komentar si lahko napravi čitatelj sam.

Ne mislimo pa, da gre samo za razvojno misel: gre za vse kulturne, socialne in politične svoboščine, ki jih je pridobilo človeštvo v zadnjih treh stoletjih. Ne v obrambi Darwina, temveč v obrambi celotne svobode le treba še danes povsod bedeti in čuti!

Maršal Pilsudski, Anné 1920

Nedavno se je pojavila v Parizu knjiga poljskega ministrskega predsednika maršala Pilsudskega pod naslovom: »Leta 1920« (Anné 1920). Spis opisuje boj Poljakov s ruski boljševiki leta 1920. To delo nima zgodovinske vrednosti samo za Poljake, ampak tudi za druge narode, ker je interesanten prispevek k zgodovini modernega vojevanja in k zgodovini ruskega komunizma.

Ruski komunizem je naredil poslednji veliki napor, da s silo prodr v Evropo. Poljski narod je pod vodstvom maršala Pilsudskega z vsem naporom svojih sil odbil ta napad. Ne moremo si niti predstaviti, kakšno bi bilo današnje stanje Evrope, če bi se bilo komunistom takrat posrečilo, da bi razbili poljsko barijero. Na Madžarskem je bil komunizem že na vladni Dunaj in Berlin sta bila pripravljena, da se mu vda. Italija je bila popolnoma desorganizirana. Ne vemo, kako daleč bi v tem primeru segli komunistični valovi in kakšne bi bile posledice. Srednja Evropa bi sigurno bila poplavljen od rdeče vojske, za katero bi prišli rdeči komisarji in »revolucije«.

Bitka na Visti je bila tedaj odločilna ne samo za usodo Poljske, marveč tudi za usodo Evrope. Knjiga Maršala Pilsudskega nam opisuje te usodopolne boje. Francoska javnost se je živo zainteresirala zanj in najuglednejši francoski publicisti so napisali o njej lepe ocene. Znan francoski publicist G. Klingsland je napisal nedavno biografijo »Pilsudski«, v kateri opisuje življenje in boje tega velikega poljskega državnika v zgodovinskem okviru 19. in 20. stoletja. To njegovo delo je doživelo na Francoskem že tretjo izdajo, kar je najboljši dokaz, kako se Francozi zanimajo za velikega poljskega državnika.

Poljski poveljni roman

V. Dresler ga karakterizira v nekem članku tako-le:

Pred vojno je bil avtor sibirski in vzhodnoziskih povesti Vasilij Sierozewski v domači tvorbi motivno osamljen. Prvih enajst let po vojni pa kaže na tem literarnem polju nadprodukcijo. Vsako leto izide tri ali štiri ducati spisov, ki črpa iz tujega socialnega in kulturnega okolja. Zanimivo je, da poljske romanopisce najbolj mikalo baš zelo oddaljene pokrajine: Južna Amerika, srednja Afrika, Indija, Mongolija, Tibet itd. V kolikor nam lahko povedo kaj dobrega v pravi umetniški formi, jih je treba pohvalno priznati. Sem stelejo romane Ferd. Goetla, A. Osendowskega, Jar. Iwaszkiewicza, V. Grubinskega, J. Bandrowskega, Debickiego, A. Lanzeja, Lepeckiego. Večina pisateljev te vrste pa producira neko zmes potopisa, beležnice in pripovedniških zaletov.

Druka panoga romanov so vojni romani: razvoji te vrste je v glavnih oblikih že zaključen. Pet ali šest let se je omejevala na stilizirane spomine, vtiske, kronike. V tej povodnji silno raznoterih vojništvih motivov so začeli že v drugi polovici orvega dovoljnega desetletja vznikať psihološko dobri umetniški zredi in človeško zanimivi romani Struga, Malaczewskega, Berenta, Kadana, Bandrowskega, Kossak-Szezneke, Goetla, Żeromskiego, Nalkowske i. dr.

Dve tretjini poljskih romanopiscev se že nekaj let posveča zgodovinskemu in fantastičnemu romanu. Na prvem področju deluje nekaj samoniklih talentov, toda nova Senkiewiczia ni še med njimi. Naj omenim izmed tvorcev zgodovinskega romana Wasylewskega, Smolarskega in Szpotanowskega. Fantastičen roman je dal v letih 1922—28 kakih 100 zvezkov, vendar se ne more postaviti z delom, ki bi sezelo znatno nad povprečnost.

Zdi se, da bo za dogledno bodočnost pribeležile poljskih romanopiscev regionalna beležništva. Svojevrsnost običajev in krajev je še premalo obdelana: velike socialne in politične izpremembe so nanesele vse polno zanimivega novega gradiva. Značilno je, da se v tem žanru najbolj udeležujejo pisateljeve Naivejše une na Wank-

nih in preganjanjih, ki so od nje pričakovali rešitve. V uvodu podaja pisatelj pregled češko-ruskih zvez od najstarejših časov do konca 18. stoletja. Posebno zanimivo so te zveze za časa husitstva, ko je češka narodna cerkev iskala opore v vzhodnem pravoslavju svetu. Mimogrede omenja v nadaljnjem dvoje naših mož, ki sta šla sebi in Evropi odkrivati Rusijo: to je krajski plemič Žiga Herberstein, ki je s svojim latinsko pisanim delom l. 1551. prvi obširneje seznanil Evropo z Rusijo in Hrvat Jurij Križanič, ki je s svojo »Politiko naznačil poklic Rusije v slovanem svetu. A vse to spada še v mrtvo dobo našega narodnega življenja. Rusija je za nas do bila šele pomen, ko smo v narodnem prebujanju začeli iskati sorodne slovanstvo svetove in je naša narodna misel rastla pri pogledu na njih velikost.

Zanimivo so ti začetki za časa Katarine, ki je dala prevesti Herbersteinovo delo na ruski jezik in usmerila rusko politiko proti Balkanu. Ob tem času se začneja v Rusiji zanimanje za zapadne Slovane — in pri teh — posebno pri Čehih — zanimanje za Rusijo. V ospredju tega gibanja stoji rusko in češko plemstvo. Nenadoma dobi Rusija pri narodnih buditeljih poseben pomen: vera v zmago se nasloni na njo. Ugo da Poljske ne moti v tej veri ne Čehov, ne Srbov... In že se ustvarjajo zveze druge vrste: znanstvene. Dobrovski potuje v Rusijo in v krožku Rumjancova in Šiškova se poslej mnogo govori o slavisti in o slov. nar. pesništvo. Napoleonske

da Mlaszewski in M. Dabrowska. Zato pa nazadnje psihološko analitičen roman kot ga je napisal dr. St. Przybyszewski.

Iz praških gledališč

Praga, 14. avgusta. V sodobnem gledališkem življenju prevladujeta dve tendenci: Predvsem skuša z živahnimi, neposredno učinkujočimi komadi premagati vpliv kinematografa in pokazati, da je gledališka igra še vedno boljšega nego film, četudi je leta — govorci. Z druge strani pa se hoče vsako zavedno gledališče otresti provincializma, in sicer celo tedaj, ko deluje v provinci.

Tudi praška gledališča gredo s tokom časa. »Narodni divadlo« s svojim režiserjem Hilarem se trudi, da reši v okviru svetovne dramatike in njenih stremeljenj po pristnem in čistem človeštvu, svojo tradicionalno noto, svoje češko svetovljanstvo.

Zanimiv načrt razvija za bližajočo se novo sezono Vinohradsko divadlo. Namestnik razdeliti svoje delo med tri odra. V prostorih hotela Central bo otvorilo posvečeno novo gledališče, ki se bo imenovalo Studio. Toda ta teaterska podružnica ne bo studio v pravem pomenu besede: ne bo poizkusni, eksperimentalni oder. Narobe: tu se bo dajal samo velikomesten repertoar. Dolej so imela vsa praška gledališča še preveč provincialni značaj. Novi oder v Hybernski ulici bo tekmoval z mondenimi pariškimi gledališči.

V praškem predmestju Nusly bo druga scena Vinohradskega gledališča. Tu bo skušal dramaturg Kodicek uresničiti dobro ljudsko gledališče, ki pa ne bo imelo zgolj popularnega, marveč tudi izbran repertoar. Tu se bodo lahko uveljavljali mlajši igralci. Repertoar se bo oziral na periferijo in njene potrebe, zato se nameravajo tu posebno veliko igrati socialne drame. Vsa starejša češka dramska produkcija tega žanra, v kolikor ima še kaj vrednega, utegne priti na deske tega odra.

Vsa tri gledališča: Vinohradsko mestno gledališče in obe njegovi podružnici bodo imela skupno upravo in skupen ansambl. Na vseh treh se bodo izmenjavali člani Vinohradskega gledališča.

Ta razmah enega najmarljivejših praških gledališč, ki ga ne omejujejo dolžnost reprezentance kakor Narodni divadlo, je razveseljiv znak napredka češkega teaterskega življenja in njega prilagajevanja zahtevam časa.

Olomouc in njegov »časopis«

Češko kulturno življenje označuje v znatni meri to, da se boli in boli decentralizira. V vseh kolikoli pomembnih mestih imaš literarno in znanstvena društva, založništva, celo revije. Ta iniciativnost in delavnost province vpliva zelo blagodejno na celotno kulturo. Praki kot srcu domovine pa ostaja vzlic temu nena centralna funkcija.

Že l. 1884. je izšla prva številka »Časopisa Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci« Nedavno je bil zaključen štirideset letnik tega za češko znanost na Moravi zelo zaslužnega časopisa. Pred nami leži obsejni, več do 200 strani brošče najnovejši zvezek, ki prinaša osem člankov prirodoslovne in dvajseti člankov duhovne vsebine, vrhu teh pa vse polno drobni poročili in ocen. Lep dokument znanstvenega dela v simpatičnem Olomouci, — primerjali bi ga glasilo našega Muzejskega društva, da si imajo naša izvestja znatno skromnejši obseg.

Olomuški Časopis pa omenjamo predvsem zaradi tega, da se mu malo oddolžimo za izredno pozornost, ki je posveča slovenski književnosti. Ni čuda: nlexov sourednik je naizkušenejši češki prevajalec iz slovensčine k. dr. Bohuš Vrbíral. Vse naše pojave na znanstvenem polju marljivo zasleduje in beleži. Tako je olomuški časopis dober informator o slovenski znanstveni literaturi. V najnovejšem zvezku citamo n. pr. pohvalna poročila dr. Vybírala o »Geografskem vestniku in »Časopisu za zgodovino in narodopisje«.

To delo »Časopisa« je bilo doslej pri nas neopaženo, vendar pa zasluži našo pozornost in hvalo.

Gorkij brani literaturo

Sedanje razmere v sovjetski Rusiji, zlasti pa njih duha, ki se izražajo v skrajnem »pozitivizmu«, zelo karakterizira članek, ki ga je objavil pred dnevi Maksim Gorkij v službenih »Izvestijah«. Tu ostro nastopa proti raznim nekultiviranim ljudem, ki se zelo hrupno bojujejo zoper vsako leposlovje. Njihovi argumenti so silno čudni. Tako piše n. pr. neki Pankrušin v časniku »Sovjetskaja Sibir«, da je umetniška literatu-

rojne še bolj zblížajo Rusijo in zapadne Slovane: nastanejo osebne zveze, iz katerih raste medsebojno spoznavanje in končno ona romantična sanja o Slavi, ki je po slej pol stoletja vodila male zapadne slov. narode v boj za obstanek. Mnogi ruski poetnikislavisti, ki so v tej dobi obiskali Prago, so prišli tudi k nam (n. pr. Sreznjevskij i. dr.), a češki slavisti so skušali te zveze obrniti v prid slovanski vedi. Prvotno je hotela Rusija povabiti češke učejake na rusko univerzo, ko pa to ni bilo mogoče, je podpirala moralno in gnotno delo čeških slavistov. Seveda tistega »ruskega rublja«, ki so se ga Nemci tako bali, češ da dela vseslovanstvo politiko — ni bilo nikjer. Razumljivo pa je, da so češki učenjaki, ki so delali pod težkimi razmerami, nekako opravičili pričakovali podpore od ruske strani. Idealisti so pri tem doživeli večje razočaranje nego praktični možje, kot je bil Hanka. Zato pisatelj pravilno razlikuje več vrst nazorov v češkem rofslavstvu: romantični poetični, ki se je uveljavljal v Kollarjevi in sorodni slovanski poeziji, slovanofili, ki se je dotikal znanosti in vere — a kmalu so se začeli tudi realnejši glasovi, posebno ob času poljske vstaje l. 1830., ko se je bilo treba odločiti ali za Ruse proti Poljakom, ali pa Poljske proti Rusiji.

To so važna poglavja iz naše zgodovine in pisatelj je prav globoko posegel v ta vprašanja. Nekaj podobnega je bilo tu di pri nas na jugu, kjer se najbolj kaže razlika v srbskem in hrvaško-slovenskem pojmovanju tega vprašanja. In tudi v Rusiji so razne smeri različno upoštevale zap. slov. svet. V vse to romantično navdušenje je poseglo l. 1848. kot velika preizkušnja. Zanimivo je, da ruski revolucionar v Pragi Bakunin v svojem »Očliku na Slovane« — svari pred Rusijo. Politčno je zmagała Palackega avstro-slovanstva teza — rusko obzorje se je zamračilo, dokler ga ni nekoliko objasnila krimska vojna in nova poljska vstaja l. 1863., ko so bila mnenja glede Rusije in Poljakov še bolj delbena. Pisatelj obširno podaja časopisno debato, ki se je o tem vršila v češki javnosti. Iz početka je prevladovala poljska smer, kar je bilo tem bolj naravno, ker so se Poljaki borili za svojo svobodo in je Rusija veljala za reakcionarno državo. Tudi se je slovanski svet med tem — posebno po zaslugi Havlicka, ki je prvi realno pogledal v to vprašanje — naučil razlikovati carsko Rusijo od narodne Rusije, ki sta sami med seboj prihajali v čim dalje večje nasprotje. To da končno je prevladala rusofilska smer, ker se je videlo, da so Poljaki igrači tu jih spletke. Pisatelj nam odpre tu pogled v borbo dveh velikih svetov. Tudi razmere v Avstriji so silile, da se realno upoštevale ruske državne razmere. Ob času, ko je knez Mihajlo v Srbiji snoval pod ruskim protektoratom jugoslovansko carstvo, so tudi češki politiki pripravljali resnejši nastop za politične pravice — in tako je prišlo do poseta v Moskvi, l. 1867., od katerega datiramo tudi pri nas odločnejšo na-

ra še po svojem bistvu reakcionarna. Gorkij take in podobne govedbače zavrača, češ, da niso samo nevedneži, ampak tudi škodljivci.

»Dvo sila«, piše Gorkij v tem članku, »odelujeta pri kulturni vzgoji človeka: umetnost in znanost. Umetniška literatura upliva na duha in voljo obenem s prirodznanstvom, a nič manj od njega. Tega ne more nihče tajiti, izvzemši nekatere fanatike in ljudi, ki pozabljajo, da bit ne določa samo mišljenje, marveč da lahko mišljenje ustvari nova dejstva, novo resničnost.«

Posebno ostro napada Gorkij tiste ruske kritike, ki »zaradi krivo umenega komunizma« uprizorjajo kampanjo zoper starejša pisatelje (klasike). Statistike ruskih knjižnic pričujejo, da so med ruski delavci klasiki še najbolj priljubljeni. »Kritiki«, piše Gorkij, »ne priznajo, da delavca čitatelja ne mika pri klasičnih ideologija, marveč pestra množica opažanj in znanja, mojstrstvo izraza — torej baš to, kar najbolj nedostaja veliki večini mladih pisateljev, ki se še premalo spoznavajo v tehniki literarnega dela... Vprašanje odnosa do klasikov je sploh vprašanje odnosa do mojstrstva. Vsako delo zahteva mojstrstvo.«

Gorkij nato pohvalno omenja časopis »Pouk v literaturi«, ki ga izdajajo leningrajski komosomolci in ki prinaša v enem stolpcu dobre, v drugem pa slabe članke o eni in isti stvari, po člankih pa temeljito razčlenja njih slabe oziroma dobre strani.

Gorkij povdarja, da je vzgoja za dobro literaturo ena poglavitnih kulturnih nalog.

Ruska likovna umetnost

Kakor beležijo moskovski listi, je imela prva ameriška razstava nove ruske likovne umetnosti, ki se je otvorila na prizidevanje ruskih službenih krogov letos v New Yorku, velik uspeh. Polez čisto umetnostne strani je Američane zlasti zanimala tematična plat razstavljenih del: slike in vzreki, ki predstavljajo življenje v današnji sovjetski Rusiji, so najbolj zanimale.

Prodali so za 10.000 dolarjev, med njimi 32 olinatih slik in 115 grafičnih del. Poseben uspeh beležijo Sternberg, Pimenov, Labas, Falk, Deineke, Lisicki, Krovčenko i. dr.

Položaj ruskih likovnih umetnikov v domovini je zelo težak. Danes ni v Rusiji pravega tržišča za umetnine. Tudi dobava materiala in preskrba razstavišč nateleva povsod na velike ovire. Umetniki si skušajo pomagati na razne načine. Nekateri so se prilagodili zahtevam edinih kupcev slik v današnji Rusiji: organizaciji, ki imajo svoje klube in lokale, tovarni in drugih javnih zavodov. Druzi si skušajo zaslužiti državna naročila, vendar so leta redka in omejena na silno ozek krog oblikovnih umetnikov.

Tretjo pot k boljšemu postopku so našli zdaj sami: vse skupine in smeri so se združile v ekonomsko združenje, ki bo imela 250—300.000 rubljev prometa na leto. Leto bo doma in v tujini prodajala slike, grafike in skulpture, dobavljala material in prirejala razstave. Združba se imenuje »Hudožnik« (Umetnik). V njenem načrtstvu so med drugimi Semaško, Miljutin, Halatov, Lunačarski, Sviderski i. dr.

Roman resnice in groze

(Povodom beogradske izdaje Remarquejevega »Im Westen nichts Neues«.)

V lepo opremljeni, primeroma zelo cenjeni izdaji beogradskega založništva »Nolit« (Nova literatura) je izšla v prevodu dr. I. S. Marića največja letošnja književna senzacija: Remarquea roman »Na zapadu ništa novo.« To je prilika, da opozorimo na nekatere vrline tega spisa nesporne vrednosti, tem bolj, ker bo beogradsko izdajo čital tudi marsikaj naš nemščine nevešč človek, ta ali oni pa morda za to, ker je zelo poceni.

E. M. Remarque, ki je pisal svoj roman brez visokih literarnih pretenzij, je uspešno, da bolj ko kdo izmed dosedanjih avtorjev orisi sliko svetovne vojne. Prav za prav so drugi bolj nego on opisovali svetovno vojno; to, kar nam pripoveduje Remarque se tiče le majhnega dela zapadne fronte. In vendar! Če čitaš Zolajev »Polom«, opaziš, kako malo ti pisec pokaže pravo fronto, bitke in ljudi v nji z njihovo vojno psihologijo. Veliko bolj je to uspešno Tolstemu v nesmrtnem romanu »Vojna in mir«.

Svetovna vojna je zapustila nešteto frontnih zapiskov, spominov, povesti; Barbussov roman »Ogenj« je vplival koncem vojne kot razodejete. V zvezi vsem podrobnostim in vrlinam teh in drugih spisov (mnogo hvaljivo tudi Zweigova »Seržanta Griša« in angleški vojni roman Ralpa H. Mottrama »Španski zakupni dvor«) ne poznamo spisa, ki bo človeka v odnosu s svetovno vojno prikazal tako živo, resnično in epično mogočno, kakor je to uspešno skromnemu žurnalistu Remarqueu. Doživetja, iz katerih je zgrajen njegov spis, niso samo resnična, temveč v smislu umetniških zahtev tudi resničnostna; iz individualnih doživljanj je nastalo nekaj tipičnega in glo-

rodno borbo. Na znanstvenem polju v slavistiki je nastal v tem času že velik napredek in v slovstvu se čutijo močno ruski vplivi, ki so se imeli za časa realizma še povečati. Dr. Jirasekovo delo se mi zdi kot začetek zgradbe, ki jo je treba še dovršiti. Vloga Rusije v zgodovini Slovanov, posebno v 19. stol. — oziroma do konca svetovne vojne — to bo zrcalo, v katerem bomo prav spoznali naš boj od prvih začetkov do danes. Pisatelj je naslonil svoje delo na ogromno gradivo, ki sega deloma tudi v naš jugoslov. svet in nas vzpodbuja k delu za celotno zgradbo. V bistvu je to naša narodna zgodovina in brez globokega pogleda v te zveze je nam marsikaj nejasno in nerazumljivo. Založba »Vesmir« bo s tem delom položila velik kamen v zgradbo našega slovanoznanstva.

Dr. J. L.

Wilamowitzevi spomini. V založbi K. F. Koehlerja v Lipskem je izšla obsežna knjiga največjega živečega nemškega filologa, berlinskega profesorja Ulricha von Wilamowitza - Moellendorffa z naslovom »Erinnerungen«. To je ena najmočnejših knjig sedanega časa, zakaž njen avtor se šteje v vrsto najbolj izobraženih Evropev in piše v spominih o najrazličnejših vprašanjih in zadevah. Njegova slabost pa je, da kot poljski reneat strahno prisega na pangermanizem. V zvezi temu so Wilamowitzevi spomini velik dokument o osebnosti našega časa.

ŠAH

Urejuje dr. Milan Vidmar

Prva polovica turnirja v Karlovih varših je končana. Spielman vodi. V neverjetnem zaletu je odnesel 9 točk iz 10 partij. Pa vendar še ne verujem v njegovo zmago. Na Semmeringu sta leta 1926 Niemcovi in Tartakover začela oba s sedmimi zmagami. Končala sta kljub temu na četrtili in peti nagradi. Qui vivra verat!

V nedeljo 11. avgusta, je tukajšno prosvetno društvo na športnih prostorih »Sparta« aranžiralo šahovsko partijo z živimi figurami, da vzbudi zanimanje za šah v širini kroga ljudstva. Društvo je naprosilo prof. dr. Beckerja in mene, da vodiva igro. Kakšna razlika med to prireditvijo in ono, ki jo je pred leti v Ljubljani izvršila »Atena«! Kako jasni in krasni so bili ljubljanski kostumi, kako precizno in graciozno so se v Ljubljani premikale figure. V Ljubljani je bilo zares lanko igrati z živimi šahom, na šahovnici tu nisem razločil skoro ničesar. Vsa čast našim damami!

V sedmem kolu turnirja sem zopet enkrat premagal starega nasprotnika, vele mojstra dr. Tartakoverja. Partija je dobra. Prepričan sem, da bo našim šahistom ugajala. Tartakover sam je zelo hvalil mojo igro. Evo je.

Beli dr. M. Vidmar Črni dr. S. Tartakover
1) d2—d4 Sg8—h6
2) c2—c4 g7—g6

Takozvana kraljeva indijska, tudi vzhodno indijska obramba.
3) Sg1—f3 Lf8—g7
4) e2—e3 ———

Najmodernejša nadaljevanje. Navadno je bel igral Sb1—c3 in e2—c4. Izkazalo pa se je, da črni na Sb1—c3 najbolje odgovori takoj d7—d5, da potem na c4—d5 vzame s skakačem na d5 in v sledeči potezi zamenja na c3. Črni lovec na g7 omogoča v tej varianti napad e7—c5 na točko d4. Iz navedenih vzrokov zadržuje bel skakača na b1.

4) ——— 0—0
5) Lf1—e2 d7—d5
6) c4—d5 Sf6—d5
7) 0—0 Sg8—a6

Ta poteza je nova. Po partiji so mi povedali, da je par dni prej cel zbor mojstrov analiziral to novost. Posrečilo se mi je vseeno najti pravo pot.

8) e2—c4 Sd5—b6

Sedaj je jasno, da ima črni težjo igro, kakor v varianti z belim skakačem na c3. Na a6 in b6 stojita črna skakača precej nerodno.

9) Sb1—c3 Lc8—d4

Črni napada kmeta na d4 tudi v novi poziciji. Priznati je treba, da je tudi ta napad dosti neprijeten. Na 10. Lc1—e3 sledi na pr. takoj Sb6—c4. Tudi 10 Sc3—e2 ni priporočljivo. Črni igra na to c7—c5 in njegov lovec na g7 pritiska strašno na b2. Zato igra beli:

10) d4—d5! Dd8—d7

11) Dd1—e2

Beli se ne boji odgovora f7—f5. Sledilo bi namreč 12. h2—h3, f5×g4 13. h3×g4, e4×f3 14. Lg2×f3. Dama krile vrhatega polje c4. Črni skakač na b6 začne igrati pasivno vlogo.

11) ——— Lg4—h3

12) Lc1—f4 Lh3—e2

13) Kc1×g2 e7—e6

Črni misli da napada. Navidezno je zares bela pozicija v centru ogrožena. Toda haš v tem kritičnem trenutku se bel postavi iniciativno.

14) Ta1—d1!

Žrtvuje kmeta! Jasno pa je, da črni žrtve sploh vzeti ne sme. Poglejmo! Na 14) ——— Lg7×c3 sledi 15) b2×c3, e6×d5, 16) e4×d5, Sb6×d5 17) Lf4—h6! Tf8—e8 (Tf8—d8 18. De2—e5) 18) De2—d3, Ta8—d8 19) Dd3—d4, f7—f6 20) c3—c4.

14) ——— Tf8—e8

15) d5—d6! c7×d6

16) Lf4×d6 Dd7—c6

17) Sf3—e5 Dc6—c8

Črni ne more vzeti na e5, ker bi črna polja na kraljevem krilu ostala čisto brez kontrole.

18) Td1—c1 f7—f6

19) Sc3—b5! Dc8—d8

Henrik Sienkiewicz:

Sanje

V neki družbi smo zašli v pogovor o čudnih dogodoljajih, slutnjah, prividih in podobnih rečeh, s katerimi se dandanes poklicani in nepoklicani ljudje bavijo čim dalje bolj.

Med gosti je bil tudi hišni zdravnik družine, ki nas je povabila, mož, ki se je zaradi svojega poklica postavil s skeptičnimi opazkami. Ena izmed navzočih dam se je zato obrnila do njega z vprašanjem, da-li se mu ni nikoli pripetilo kaj takega, za kar bi ne imel nobene razlage.

»V svojih mladih letih« je odvrnil doktor, »sem imel sanje, bolj rečeno vrsto sanj, ki so bile tako nenavadne, da zasenčijo vse, kar sem pravkar slišal. Če gospoda želi, vam lahko povem svoj slučaj.«

Seveda smo si vsi želeli in zdravnik je prišel svojo zgodbo:

»Pred dvajsetimi leti sem se šel zdraviti v Biarritz. Istočasno sem bil zaljubljen v neko Angležino, ki je nosila z luskami uvezen kopalni kroj. Bila vam je to prav nenavadna miss, muhasta reč, polna čudnih kapric. Nekoč na primer smo morali — jaz in še nekateri njeni oboževalci — prebiti do 3. jutraj v nekem čolnu z njo. Opazovali smo zvezde in se razgovarjali o možnosti potovanja duš iz sfer kakšnega planeta v sfero drugega. Vrnili sem se domov neznanostni truden in sem zaspal v naslanjaču, ko sem hotel

20) Sc5—d6 Dd8—d7
21) Tf1—d1 ———
Nesrečna črna dama nima mira. Beli grozi seveda tudi Sc3—b5.
21) ——— Te6—c8
22) Ld6—c5! ———
Tudi Ld6—c5 je bilo zelo jako. Črni na to ne sme igrati 22) ——— Tc8×c1 23.) Td1×d7, Sb6×d7 24) De2—d2! temveč zgubi kvaliteto. Igrana poteza se mi zdi še močnejša. Beli dobi kmeta in obdrži napad.
22) ——— Sb6—d5!
23) Lc5×a7! Tc8×c1
24) Td1×c1 Sd5—b4
25) Tc1—d1! Dd7—c7
26) a2—a3 Sb4—c6
27) ——— Lg7—f8
Beli nadaljuje blokada.
27) ——— Ld7—f6
28) b3—b4! De7—f7
29) De2—d3 Ta8—e8
Beli je grozil udreti na d7.
30) Sb5—d6 Lf8×d6
31) Dd3×d6 Sc6—e7
32) Dd6—f7 Se7—c8
33) Lb6—c3 Sa6—b8
Črni skakač stoji še vedno slabše kot prej

20) Dd7×f7+ Kc8×e7
25) e4—c5! ———
Zadnji udar!
35) ——— f6—f5
Če črni vzame na e5, zgubi kmalu še enega kmeta. In vendar bi bilo bolje poskusiti vsaj to. To igrati potezi je blokada popolna in črni izgubi kmeta vseeno.
36) Sf3—g5+ Kf7—g7
Na e7 kralj ne more, ker sledi takoj mat z Lc3—c5+. Če gre kralj na g8 vzame seveda beli kmeta na e6.
37) Td1—d8! Te8×d8
38) Sg5×e6+ Kg7—g8
39) Se6×d8 b7—b6
40) f2—f4 Kc8—f8
41) Sd8—e6+ Kf8—e7
42) Se6—d4 Ke7—d7
43) Kc2—f2 Sc8—e7
44) Kf2—e2 Sb8—c6
45) Sd4×c6 Kd7×c6
46) a3—a4! Se7—d5
47) Le3—d2 b6—b5
48) a4×b5 Kc6×b5
49) Ke2—d3 Sd5—e7
50) Kd3—d4 Kb6—c6
51) Kd4—c4 Črni se vda.

Velikotona del avtomobilskih oddelkov Vacuum Oil Company D. D.

Oficijelni izlet Avtokluba kraljevine SHS

dne 6. do 8. septembra t. l. v Beograd in Sumadijo

Avtomobilski klub kraljevine SHS priredi v dneih 6., 7. in 8. septembra t. l. svoj prvi oficijelni izlet v Beograd in Sumadijo. Program je zelo zanimiv ter bodo imeli udeleženci priložnost seznaniti se s lepoto arabske pokrajine in s spomeniki srbske prošlosti. Obenem obeta postati izlet prava manifestacija jugoslovenskih avtomobilistov ter se vrše že sedaj velike priprave za čim lepši in prirščnejši sprejem po vseh krajih, kjer se bo vršil izlet.

V naslednjem podajamo v izveščku program izleta:

V petek dne 6. septembra t. l. se sestanejo udeleženci ob 6. jutraj pred sedežem Avtomobilskega kluba v Beogradu (Palaca Akademije Nauka, Knez Mihajlova 35) ter odide cela kolona točno ob 6.30 čez Avalo in Mladenovac v Topolo, kamor dospe okoli 8. ure. Po razgledanju cerkve na Oplenju, zadružbine Kralja Aleksandra, posetijo udeleženci izleta grob kralja Petra ter grobnico Karadjordjevičev, kjer položijo vence. Okoli 9. ure, odjuri kolona proti Kragujevcu, kamor dospe v ca. poldrugi uri. Po ogledu raznih tovarn, predvsem pa velikega državnega arzenala se vrši ob 13. uri skupen obed, ki ga priredi kragujevaška občina. Ob 14.30 je že odhod za Kraljevo, kjer bo podana udeležencem možnost ogleda tovarne aeroplanov. Ob 8. uri zvečer priredi mestna občina v Kraljevu večerjo. Po večerji odine kolona v bližnjo lepo letovišče Vrnjačka Banja, kjer prenočuje.

Sobota dne 7. septembra: Ob 9. odhod čez Kraljevo in Kragujevac v Račo, kamor se dospe okoli 11. ure. Po ogledu Karadjordjevega doma nadaljujejo avtomobilisti pot proti Palanki. Ob 13. priredi mestna občina Palanka udeležencem obed na prostem na Kiseljaku. Ob 15. se vrši na čast avtomobilistom concours hippique konjeniškega polka v Palanki. Ob 16. je že odhod v bližnje Smederevo, kjer si ogledajo udeleženci zopet razne tovarne in ustanove, med drugimi smederevsko vinogradno zadrugo ter tovarno lokomotiv in vagonov SARTID. Ob 20. priredi smederevska občina na čast udeležencem ribjo večerjo, nakar se avtomobilisti okoli polnoči vrnejo v Beograd.

V nedeljo dne 8. septembra je po dopoldanskem odmoru ob 11. odhod na Avalo, kjer posetijo udeleženci spomenik neznanega junaka in se vrši polaganje venca. Ob 13. obed na prostem, prirejen udeležencem izleta od Sekcije Beograd. Ob 15.30 odhod z Avale na dirke Dunavskega Kola Jahača v Beogradu. Ob 18. obisk Gardne doma na Topčideru. Zvečer priredi ob 19. beograjska občina velik banket na Mihajlovcu.

Važno za udeležence, ki potujejo preko Zemuna!

Radi prevoza avtomobilov je potrebno, da prispejo udeleženci najkasneje do 20. ure v četrtek dne 5. septembra na zemunsko pristanišče, kjer jih pričakujejo predstavniki Sekcije Beograd, ki se skupno z udeleženci povrnejo v Beograd. Ravnotako naj bodo v ponedeljek dne 9. septembra ob 6. jutraj v pristanišču v Beogradu vsi oni avtomobilisti, ki se vračajo preko Zemuna. Odhod slepov iz Zemuna je točno ob 6.30. V Zemunu je tudi še pozdraz ob beograjskih članov.

Kakor čujemo vlada med našimi avtomobilisti veliko zanimanje za ta izlet ter se je prijavilo že nekoliko udeležencev. Radi boljše stanja cest čez Bosno bodo potovati slovenski avtomobilisti najbrže preko severne Bosne, ki ima dokaj dobre ceste in ne preko Slavonije. Tudi za povratek se je že našla manjša grupa, ki bo krenila čez Bosno ter Dalmacijo nazaj v Slovenijo. Ker se vrši izlet prvi dne septembra, ko je navadno vreme še zelo lepo, bo zlasti vožnja po Sumadiji polna užitkov. Ravnotako bo na povratku čez Bosno in Dalmacijo odskočevala pokrajina s svojimi kontrasti in naravnimi krasotami izletnike za nekoliko daljšo pot.

Prijave sprejemajo tajništva posameznih Sekcij Avtomobilskega kluba do konca tega meseca.

Kaj ovira napredek avtomobilizma?

Brez dvoma je pri nas mnogo ljudi, ki bi si lahko privoščili avtomobil, ki pa jih plašijo razne tehnične neprilnosti avtomobilizma. Za bogataše, industrialce in trgovce, ki lanko plačujejo šoferja, ta snaba stan pač ne obstoji. Društva je pri drugih, ki morajo z avtomobilom biti štedilni, ravni in ki jim prizadeva tehnika dela neprijetne finančne skrbi in izrabo časa.

Ti stoje baš pred problemom, ali naj si nabavijo avtomobil ali ne. Radi bi si ga kupili, toda bujno potreben se jim ne zdi. Zato je naloga avtomobilskih tvrdk in onih faktorjev, ki imajo posebej avtomobilizem, da posežejo pri svoji propagandi globlje in vzgojijo v tem svetu zmisel za potrebo avtomobila ter pokažejo, da avtomobil poživljuje človeku veselje do dela.

Kako torej premagati strah pred začetkom in pred tehničnimi težavami?

Trgovci avtomobilov pripovedujejo reflektantom razne primere. Kako je ta ali oni začetnik brez vsake težave in brez posebnega znanja vozil ne samo doma, ampak tudi daleč po inozemstvu. Toda to ne zaleže, kajti človek se na vsakem koraku in posebno še v šoferski šoli lahko prepriča, da stvar ni tako lahka.

Potrebno bi bilo predvsem preustroiti šoferske šole. Tu le mnogo preveč teore-

znancev baš ob uri večerje. Hitro sem se preoblekel in stopil k liftu, da bi se popeljal v obednico spodaj. Ko sem prispel na hodnik, sem opazil svoje znanke, ki so hoteli isto tako k liftu. Stopil sem kot prvi k dvigalu in pritisnil na gumb električnega zvonca. Čez hipček sem zaslišal ropot dvigala, potem so se vrata odprla in — jaz sem skočil ves v grozi nazaj, kakor da sem ugledal smrt. Pred mano je stal nekak petnajstleten deček s svetlimi lasmi in sivimi, ribjimi očmi, v črnem spencerju s kovinastimi gumbi — skratka isti deček, ki se mi je prikazoval v sanjah. Stopil je iz gugačnega se lifta in me pozval s prijazno kretinjo roke, naj vstopim.

Priznam odkrito, da so se mi od groze zježili lasje. Zastrmel sem se za trenutek vanj in sem planil potem brez sapa po stopnicah navzdol. Čisto zmeden sem sedel v veži na gugalni stol in sem se skušal krčevito zbrati, kajti čutil sem, da se me polasča omedlelica. In... ne vem... nekoliko sekund je preteklo — morda so bile minute — tedaj sem zaslišal hipoma strašen vzkrlik, potem je zaropotalo in jaz sem se onesvestil.

Ko sem odprl oči, sem zagledal v veži kopico človeških trupel, ki so bila pokrita s krvavimi rjuhami.

Tudi deček je bil mrtev, kakor sem pozneje zvedel.

In zdaj naj mi razložijo, kdor hoče. Vi pa, draga gospoda, ne imenujte me zaman skeptika, kajti če bi se to pripetilo komu drugemu, gotovo mu ne bi verjel.

Od solnega zažarelo, zdravo kožo
hočete pod lasmi. Várgáta torej svoje telo z

NIVEA-CREME

in potem ven na prosto, na srak in solnce. NIVEAU-KREMA očisti pač občutke solčnih žarkov in zmanjša nevarnost sklebe solčarice. Toda auto mora biti vaše telo! Nikdar ga ne smete motreka impotaviti solčnim žarkom! In poprej ga vedno smatrali!

Samo Nivea-krema vsebuje boho sazujóci Doceril in v tem temelji njen učinek.

Dose po 12 a 3, 5, 10 in 20. Telo in človeka kont tra po 9 in 14 dinarjev.

tiziranja, s katerim si v praksi ne morete pomagati. Na drugi strani vam tam natančno razložijo razne defekte pri uplinjaču, točilenje, toda kadar pridete v praksi do motnje, stojite pred motorjem, kot bi ne bili nikdar nič slišali o tem. In mesto užitka po gorskih prelazih in lepih dolinah mora avtomobilist po cele ure tuhtati pred motorjem ali pa ležati pod njim in delati ter iskati.

Onemu, ki ima veselje do tehnike, ne škodi to nič. Samo žola ga mora biti usposobiti za prakso. Treba bi bilo uvesti kurze za motnje, in sicer za posameznike. Za vsakogar je treba posebej ustvariti urne defekt in mu dati, da ga naide in da ga odstrani. Defekti, morajo biti taki, ki v praksi v resnici najbolj pogostoma nastopajo in ne preveč komplicirani. kajti teh ne bo mogel začetnik itak nikdar sam popraviti.

Za težje motnje in pa za one avtomobiliste, ki nimalo veselja do tehnike kot sporta, je pa treba pomisliti, da z državnega stališča ni baš dolžnost vozača, da se kot laika peča s posli, ki jih lahko plača. Kdo si bo sam popravil uro, ker ne more brez nje izhajati, če je zato tu urar? Zato je želeli, da bi našel avtomobilist v vsakem najmanjšem kraju človeka, ki bi mu šel v tehnično oziru na roko in ki bi mu opravił ta dela. Naiboli poklicani so za to poleg garaž in reparaturnia delavnice bencinske postaje in trgovci olja. Ti bi si lahko našli mehanika, ki ima mnogo smisla za to in ki je zelo iznajdljiv; lahko bi več tvrdil v kakem kraju skupno plačevalo tako osebo. V nekaterih državah se že pečajo z idejo, kako bi avtomobiliste tvrdke in klubi solidarno na lastne stroške vzdrževali take mehanike, ki bi imeli nalogo iti avtomobilistom brezplačno na roko. V Angliji je, kakor znano, že organizirana cestna avtomobilska služba takih pomagavev na motornih kolesih.

Kakor hitro bi se taka služba udomačila tudi pri nas, bi brez dvoma izginil vsak strah pred raznimi neprilnostmi, ki so danes v zvezi z avtomobilizmom, in občinstvo bi gotovo živahneje poseglo po tem vozilu bodisi za sport in užitek bodisi za privatne in poslovne potrebe.

Pred 25 leti v zraku

Danes, ko letalo že čez Ocean in ko potuje Zepelin po svetu in ko je pred nekaj dnevi šla cela teta letal čez našo državo, nas bo gotovo zanimalo pogledati v razvoj letala za nekaj desetletij nazaj, ko je pomenilo spustiti se v zrak in preleteti samo nekaj kilometrov življsko nevarnost.

Čez nekaj let si morda ne bomo mogli predstavljati modernega prometa brez letalstva. Aeroplan se je razvijal od stopnice do stopnice. V praksi je najprej služil kot vojni letalo, sedaj že splošno služi za poštni promet in kmalu se za bo že širša publika posluževala v osebnem prometu kot danes ekspresnega vlaka. Danes imamo že majhne turistične aeroplane po 50 km. Toda do teh stopeni so vodile drzne avanture. Se pred kratkim, ko je bilo letalstvo pač na višini, je veljal Lindberghov polet za avanturo in sedaj je dal povod za ideje, kako bi otvorili prekoceanski osebni promet po zrakih, ki pač ne bo imel nič skupnega z avanturami.

Prav tako je bila pred volno predhodnik velikega razmahala letalstva Bleriotova »ekspedicija«. Baš 25. prošlega meseca so obhajali petindvajsetletnico njegovega slavnega poleta čez Kanal. 38 km čez morje je pomenilo za tedanjio dobro veličasten napredek in ves svet je govoril o tem.

Angleški dnevnik »Daily Mail« je razpisal nagrado za onega, ki bi preletel Kanal. Konkurala sta Hubert Latham in Louis Bleriot. Prvi je padel s svojim aparatom »Antoinette« v morje, dočim je inel drugi z »Bleriotom XI« srebo.

Monoplan Bleriotove lastne konstrukcije je bil prototip nestevljih »Bleriotov« pred vojno in med vojno. Se danes ilh uporablja včasih v šolske svrhe. Konstrukcija je bila precej okorna, v gotovem oziru preveč natančna in v gotovem nasprotnu popolnoma nezadostna. Vrvi iz klavirskih strun in predvsem organi za krmarjenje so bili neverjetno krhki, dočim je bilo videti ogrodit in podnožje za pristaianje zelo solidno. Krila — so bila po tedanji navadi prevlečena s kavčukom. Motor je bil Alzani s 25 HP, na tri cilindre. Hlaenje zračno. Instrumentov ni bilo nikakih — niti navigacijskih niti meril za porabo. Ob ogrodit je bil plavač, narejen v obliki balona iz blaga, napolnjen z zrakom. V zraku je tehtal aparat samo 300 kg in nosilna površina je znašala 14 kvadratnih metrov. Golo ogrodit je tehtalo samo 20 kg, podnožje za pristaianje pa 30 kg. t. i. za polovico več. Spodaj ob zadnji strani je bilo še eno krnilno kolo.

Po kratki poskusni vožnji se je dvignil Bleriot s tem letalom dne 25. julija 1909 v Sanzatte.

Letel je v višini 80 do 100 metrov in kmalu prehitel torednega lovca »Espocetec«, ki je imel nalogo čuvati ga. Posadka je bila presenečena. Od 10. do 11. min. ni videl angleške obale, ker je bila pokrita z meglo. Najtežje je bilo, ko je priplul do angleškega obalnega pečevia, kjer mu je silno nagajal veter. Pristanek je bil zelo neroden. Podnožje je se zvililo in propel se je zlomil. Edini priči pristanka sta bili »Matinov« korespondent Fontaine in neki Marmier. Bleriot je odšel na to v Dover, kjer so ga pričakovali ženi in mnogo časnikarjev, ki so bili pripravljeni s torpedovko.

Bleriotovo petindvajsetletnico so slovesno proslavili v Franciji in v Angliji. Na mestih vzleta in pristanka so postavili spomenike — v Dovru je reproduciran aeroplan v resnični velikosti. Sam originalni aeroplan, ki ga imajo spravljena v Conser-

vatore des Arts et Métiers v Pariza, pa so posodili za nekaj tednov v Science Museum v London.

Citroen izven Francije. Največja francoska tovarna avtomobilov Citroen bo postavila v Varšavi lastno delavnico, kjer bo montirala avtomobile za izvoz v Poljsko. Tvrdba upa, da bo morla tam na leto sestaviti 3000 voz.

Novi Fiat. Velika turinska tvrdka je začela s produkcijo tipa 525 S, ki se odlikuje od »525« po višji kompresiji in dvojnem uplinjaču. Namenjen je ta tip aluskim voznikom.

Internacionalna vožnja v Alah se je začela 7. avgusta ob 4. jutraj. Udeležilo se jo je okrog 90 avtomobilov. Od vožnje so odstopile m. dr. Brnske tovarne orožja, ker niso morale pravčasno izdelati svojega tipa »Z«.

Internacionalna dirka čez orelez Klavsen, po eni najlepših in natežjih cest v Švici, ki so jo napravili in lo vzdržujejo z ogromnimi stroški, traja še dni, in sicer od 17. do 18. avgusta. O rezultatu bomo poročali.

Radio

Izvešček iz programov

Nedelja, 18. avgusta.

LJUBLJANA 9.30: Prens cerkvene glasbe. — 10.30: Poljedelska ura (inž. Černe). — 11: Koncert radio - orkestra. — Vmes igra na kitaro gosp. Erich Staender. — 15: Remee: »Užitekarij«, izvajajo člani Narodnega gledališča. — 16.30: Duet violine in kitare. — 17: Humoristično štivo (Milčinski). — 20: Prelovčev večer. Izjava Slovenski vokalni kvartet. — 21: Prens koncerta z unionskega vrta.

Ponedeljek, 19. avgusta.

LJUBLJANA ne oddaja. — ZAGREB 13.15: Reproducira glasba. — 20.30: Prens mednarodnega koncerta iz Berlina. — BEOGRAD 12.45: Koncert radio - kvarteta. — 17.30: Popoldanski koncert. — 20.30: Koncert slovenske glasbe. — 22.05: Reproducira glasba. — PRAGA 16.30: Popoldanski koncert. — 19.05: Koncert vojaške godbe. — 20.30: Prens mednarodnega koncerta iz Berlina. — 22.20: Reproducira glasba. — BRNO 16.30: Prens koncerta iz Prage. — 19.05: Vojaška godba iz Prage. — 20.30: Prens mednarodnega koncerta iz Berlina. — Lahka godba. — VARŠAVA 16.40: Reproducira glasba. — 18: Koncert orkestra. — 20.30: Prens mednarodnega koncerta iz Berlina. — 22.45 Godba za ples. — DUNAJ 11: Dopoldanski koncert. — 16: Koncert orkestra. — 20.05: Angleške in italijanske arije in pesmi. — 20.30: Prens mednarodnega koncerta iz Berlina. — Godba za ples. — BERLIN 16.30: Novele, pesmi in lahka godba. — 19.30: Koncert orkestra balalajk. — 20.30: Mednarodni orkestralni koncert. — Godba za ples. — FRANKFURT 16.15: Prens koncerta iz Stuttgarta. — 20.15: Simfoničen koncert. — 21.45: Koncert vojaške godbe. — LANGENBERG 17.55: Večerni koncert salonskega orkestra. — 20: Orkestralni koncert. — 21: Lokalni nemški večer. — Lahka glasba in ples. — STUTTGART 16.15: Popoldanski koncert orkestra. — 20: Slike iz Indije. — 21.15: Koncert lahke glasbe. — BUDIMPEŠTA 9.15: Reproducira glasba. — 12.05: Koncert tria. — 17.15: Popoldanski koncert. — 20.30: Prens mednarodnega koncerta iz Berlina. — 22.15: Koncert lahke glasbe. — LONDON 20: Promenadni koncert. — 22.15: Orkestralni in pevski koncert. — 23: Plesna godba. — RIM 17.30: Popoldanski koncert. — 21: Komedijska in lahka godba. — STOCKHOLM 18.30: Reproducira glasba. — 19.45: Schubertove romane. — 20.10: Koncert solistov. — 21.40: Vojaška godba.

Torek, 20. avgusta.

LJUBLJANA ne oddaja. — ZAGREB 13.15: Reproducira glasba. — 20: Lahki večerni koncert kvarteta. — 22: Nadaljevanje koncerta. — BEOGRAD 12.45: Reproducira glasba. — 17.55: Koncert radio - kvarteta. — 20.25: Srbski narodni napavi in ciganska godba. — 21.10: Prens koncerta ruskih balalajk. — 22: Poročila. — 22.35: Koncert radio - kvarteta. — PRAGA 16.30: Popoldanski koncert orkestra. — 19.05: Koncert godbe na pihala. — 20: Zabaven program. — 21: Klavirski koncert. — 22.20: Koncert kvarteta Zika in solistov. — 22.30: Koncert lahke glasbe. — BRNO 16.30: Popoldanski koncert iz Prage. — 19.05: Prens vsega programa iz Prage. — 22.20: Lahka godba. — VARŠAVA 18: Poljuden koncert orkestra. — 19.20: Kabaretni program. — 20.30: Koncert solistov. — DUNAJ 11: Dopoldanski koncert. — 16: Koncert orkestra. — 20.05: Ofenbachova opera »Hoffmannove pripovedke«. — BERLIN 17: Orkestralni koncert. — 19.30: »Slagerije«. — 20: Koncert lahke glasbe. — 20.30: Igralski večer. — FRANKFURT 16.15: Popoldanski koncert orkestra. — 20.15: Klavirski koncert. — 21.15: Literaren večer. — 22.15: Pevski koncert ruske arije in pesmi. — LANGENBERG 17.35: Koncert orkestra mandolin. — 20: Orkestralni in pevski koncert. — STUTTGART 16.15: Prens koncerta iz Frankfurta. — 20: »Weekend«. — 21: Simfoničen koncert filharmoničnega orkestra. — 22.15: »Sansoni in slagerije«. — BUDIMPEŠTA 12: Koncert opernega orkestra. — 17.30: Koncert godbe na pihala. — 18.45: Mešan program. — 20.50: Koncert ciganske godbe. — 21: Prens svečanosti iger. — LONDON 20.15: Plesna godba. — 20.45: Orkestralni in pevski koncert. — 21: Pevski koncert in vojaška godba. — 22.30: Plesna godba. — RIM 17.30: Popoldanski koncert. — 21: Gounodova opera »Faust«. — STOCKHOLM 18.30: Reproducira glasba. — 20: Veseloigra. — 22.10: Koncert glasbe Čajkovskega.

Ob obali Tihega oceana

Vožnja skozi najdaljše pogorje na svetu — San Francisco — Na »Kranjskem hribu« — V jugoslovnski koloniji — Slovenski napredni dom — Pri slovenskem župniku, ki spoveduje v sedmih jezikih — Avstrijsčina onkraj luže — Raj večne pomladi

San Francisco, koncem junija. Železniška proga od mesta Salt Lake City v San Francisco, ki preseka Skalne gore (Rocky Mountains) od vzhoda proti zapadu v vsej njih širini, je brez dvoma ena najzanimivejših prog v Zedinjenih državah. Najprej vodi čez brezmejen pustinja, ki so skoraj popolnoma neobitljene. Odpeljali smo se popoldan iz glavnega mesta Mormoncev, a ko se je večerilo, smo že počasi sopihali po pobočju Skalnih gora navzgor. Pacifična železnica ima pri vseh vlakih razgledni voz (observation car), ki se nahaja na zadnjem koncu vlaka. Tu je prostor za rendez-vous potnikov, kajti prva polovica velikega vagona je tako zvani »club-car«, kjer so na razpolago revije, časopisi in mizice s pisalnimi papirjem, medtem ko je zadnji del prirejen za ogledovanje pokrajine. Obstojajo pa tudi razgledni vozovi, ki so popolnoma odprti in brez strehe; ti se dajo seveda uporabljati samo, če ni deževno vreme in pa, kadar stroj ne spušča preveč dima. Večkrat se prigodi, da morajo potniki naenkrat hitro zapustiti observation car ter zbežati v zaprte pullmane, kajti lokomotive začnejo bruhati dim (kurijo jih s petrolejem!) ali pa vlak vozi po pustini in vsled svoje hitrosti dviga oblake rujavga prahu in peska, tako da je bivanje na odprti ploščadi nemogoče.

Bil je lep večer, ko smo se vzpenjali po obronkih vedno višje in višje. Prahu ni bilo, pa tudi dim lokomotive nas ni dosegal. Tako smo nemoteno uživali razgled na pogorje, ki je najdaljše na svetu, kajti začena se na skrajnem severu Amerike ter se vleče v smeri proti jugu skozi vso Severno, Srednjo in Južno Ameriko ter izgine z Ognjeno zemljo v Južnem ledenem oceanu. Sedeli smo na ploščadi dolgo v noč ter z Američani diskutirali najrazličnejše probleme. Bila je že polnoč, ko smo zlezli vsak v svojo kabino v pullmanu ter šli spat.

Naslednje jutro smo bili na vrhu pogorja v višini nad tri tisoč metrov; pihal je ledeno mrzel veter in snežilo je kot v decembru. Kolika sprememba v toku štirindvajsetih ur! Razgleda ni dosti, kajti proga vozi mnogo kilometrov daleč skoraj neprestano skozi leden predor, ki jo ščiti pred vetrom in snegom. Samo železnica, ki vodi čez Ande v Južni Ameriki, je še višja, če izvajamo alpske železnice, ki vozijo samo za čas turistične sezone poleti. Na ploščadi smo samo trije, ki občudujemo mogočno zimsko panoramo sredi poletja. Ostali gledajo rajši skozi šipe kurjenih pullmanov, ali pa sedijo v jedilnem vozu pri čaši tople kave.

Slednjic se začnemo spuščati nižje in nižje in čez nekaj ur smo že skoraj ob morskem obrežju. V Kaliforniji smo, deželi večne pomladi. Vroče pripeka sonce, na postajah, mimo katerih se vozimo, rastejo ogromne palme na prostem. Rastlinstvo je čisto južno. Kako velika sprememba v teku enega dopoldneva!

Najbolj zanimivo pa je to, da se v San Francisco ne pride z vlakom, temveč samo z ladjo, kajti mesto leži na ozkem polotoku.

Sicer bi bilo mogoče priti v mesto tudi po suhem, toda ovinek bi bil prevelik. Praktični Američani ljubijo najkrajšo pot in tako se pripeljejo iz vzhoda preko Skalnih gora do obrežja Tihega oceana v mesto Oakland (po naše bi prevelik Hrastnik) in tu nalože ves vlak na posebno konstruirano ladjo, imenovano ferry-boat, ter ga preko zaliva prepeljejo na nasprotno stran. Tu se peljemo še pol ure, dokler ne pride-

le. Večina tamošnjih Slovencev je premožna in zadovoljna z novo domovino. Nekateri so mi celo rekli, da je v Kaliforniji tako lepo, da je ne bi hoteli zamenjati niti za staro domovino.

Slovenec je v San Francisco okrog tisoč, seveda niso vsi naseljeni na »Kranjskem hribu«. Hrvatov je okoli 5000, predvsem Dalmatincev, in baje tudi 2000 Srbov, tako da šteje jugoslovnska kolonija okroglo 8000 duš. Društveno življenje Slovencev je zelo razvito, na »Kranjskem hribu« stoji lep »Slovenski napredni dom«, kojega notranjščina se ravnokar popravlja.

Priznati moram, da ga menda ni Narodnega doma v domovini, ki bi bil tako lepo opremljen in obenem praktično za društvene namene zgrajen, kakor je »Slovenski napredni dom« v San Francisco. Imajo tudi lepo urejeno knjižnico, ki ima pa še nedostatek, ki se da lahko popraviti: imajo le malo slovenskih povojnih knjig v njej. Sploh sem opazil prav povsod, kjer sem prišel z našimi ljudmi v Ameriki skupaj, da nimajo dosti pojma, kakšne knjige so v zadnjih letih pri nas doma izšle. Ko sem jih nekatere našteval, so me včas kar debelo gledali, češ, da le pretiravam. Krivda leži na nas v domovini in hiteti moramo, da popravimo, kar smo zamudili. Stvar je tudi v interesu založnikov in čitajočega občinstva, kajti če bi imeli ameriški književni trg organiziran in bi založnik lahko računl, da prodaja gotovo število knjig onkraj velike luže, bi se dala morda cena slovenskih knjig nekoliko znižati. Seveda se ne sme delati tako, kakor so

Župnik Turk

to prakticirali nekateri slovenski založniki po vojni, ki so prodajali slovenske knjige v Ameriko za sto in celo še več odstotkov dražje, češ, naš človek ima tam dolarje in lahko plača. To nerealno postopanje je silno škodilo prodaji slovenske knjige v Ameriki, škodilo pa tudi naravno tamošnjemu razvoju naše kulture. Marsikatero ostro besedo sem čul v raznih krajih zaradi tega postopanja.

Obiskal sem tudi slovenskega župnika v San Francisco, Reverenda Francis Turka, starosta tamošnjih Slovencev. Visoko izobražen duhovnik mi je vedel povedati silno zanimive stvari iz San Franciscana in življenja naše tamošnje kolonije. Gospoda župnika, ki je že okoli štirideset let v mestu, vsi rojaki brez razlike prepričanja in stranke globoko spoštujejo. Doma je iz Verduna pri Stopičah na Dolenjskem ter je študiral v Novem mestu. Naravno, da sem mu moral mnogo pripovedovati o njegovi ožji domovini. Ko sva se tako menila, je pozvonilo na vratih: prinesli s h krstu majhnega Dalmatinčka. Šli smo v cerkev in tu sem prisostvoval krstu najmlajšega Jugoslavena v Zedinjenih državah.

Župnišče in cerkev se nahajata tik za Kapitolom v Linden Avenue št. 245. To je mednarodna župnija in g. župnik mi je pravil, da spoveduje v sedmih jezikih, slovensko, srbo-hrvatsko, češko, slovaško, poljsko, nemško in angleško.

Jugoslovnskih društev je precej po mestu seveda pripadajo različnih strankam. Nekatera so še iz starih avstrijskih časov, eno ima še danes ime »Austrian-American benevolent Association« in ima, kljub temu, da se število članov krči, še 36.000 dolarjev premoženja. Ne smemo zameriti niti tu niti drugod po Ameriki nekaterim starim ljudem, ki so zrastle pod Avstrijo in prišli več ali manj neuki v Ameriko pred davnim časom, da na svoja stara leta niso mogli spremeniti svojih nazorov ter se okleniti jugoslovnske ideje, o kateri niso nikoli nič slišali, ali pa so bili o njej slabo informirani. Najstarejše naše društvo v San Francisco je ilirsko podporno društvo, ki je bilo ustanovljeno l. 1856. in ima še danes 400 članov ter je zelo bogato. Ima celo svoje lastno pokopališče. Hrvati imajo hrvatsko-dalmatinsko podporno društvo »Zvonimir«, a tudi Srbi imajo svoja društva.

Jugoslovni imajo tudi svoj dnevnik, »Narodni Glasnik«, pisan v latinici, informativen, nepristranski list, piše v državnem jugoslovnskem duhu in vrši veliko kulturno in zblizovalno naloge med Jugoslovni, naseljenimi ob obali Pacifika. Njegov urednik je Hrvat g. E. T. Balić, uredništvo se nahaja na 1020 Golden Gate Avenue.

Jugoslovnski konzulat se nahaja v sredi mesta, v najvišjem nebotičniku, ki se imenuje Russ Building. Konzul je g. Slobodan Jovanović.

Slovenski napredni dom v S. Franciscu

Velikanski zaliv, ob katerem leži S. Francisco, je nekoliko podoben Boki Kotorski, samo da je mnogo večji in da niso tako strme gore tik ob morju. Mesto samo leži na vzhodu v zalivu na ploščatem polotoku. Vhod se zove Golden Gate (zlata vrata). Stara indijanska pravljica pripoveduje, da je bil nekdanj ves zaliv veliko jezero s sladko vodo in kjer je sedaj vhod v zaliv, je padal velikanski slap v morje. Nekega dne pa je prišel strašen potres, na mestu, kjer je padal slap, se je zemlja pogreznila in morje je tu vdrla v jezero. Tako se je vodna gladina izenačila in nastal je morski zaliv, ki obstoji še dandanes. Pred četrto stoletjem je bil tu spet strašen potres, na katerega se prebivalci mesta spominjajo s strahom. Potres sam ni napravil toliko škode kot požar, ki mu je sledil in ki je uničil skoro vse mesto. Gasiti ni bilo mogoče, ker so vse vodovodne cevi popokale. Vojaštvo je nekatere dele mesta dinamitalo, da bi ustavilo strašno plamenno morje, a zaman. Katastrofo še danes imenujejo samo »the big fire« (velik ogenj), o potresu pa nihče noče govoriti. Mesto je lepše in večje vstalo iz ognja ter šteje danes

tri četrta milijona prebivalcev, z okoli- co vred pa poldrugi milijon. Pravi- jo, da je eno najlepših mest na svetu. Lega je v istini krasna, okolica posejana z vilami in poletnimi dvorci, saj je tu večna pomlad. Snega ne poznajo, čudno, da tudi bliska in groma ne.

Poleti je tu prijetno hladno, pozimi pa toplo, kajti veliki japonski morsk- tok zaliva obalo, enako kakor zalivski tok Zapadno Evropo. Razlika med pov- prečno poletno in zimsko toplino je samo štiri centigrade. Ljudje se obla- čijo pozimi in poleti enako le včas- je potreben pozimi zvečer površnik. Od junija do septembra ni dežja. V tem času ni videti nikoli dežnika na ulici, kar se pa tiče snega, večina otrok sploh ne ve, kaj je to. Ljudje nalašč hodijo na bližnje visoko goro Mont Tamal- pais, ki je pokrita z večnim snegom, da od blizu vidijo belo tvarino, ki pri nas pozimi pokriva hribe in doline. Na to goro hodijo meščani enako kot Ljubljančani na Triglav. Obstojajo tudi plan- linska društva, ki prireajo skupne iz- lete. To so tako zvani »hajkerji« (hike namreč pomeni delati gorske izlete). Nekateri Slovenci hodijo redno v so- boto popoldne na to goro in ostanejo tam čez nedeljo. Strast hoditi v gore so prinesli z doma s seboj in je ne morejo zatajiti. Povabili so me, naj grem z njimi, toda, žal, nisem imel ča- sa.

O San Franciscu bi se dala napisati skoraj knjiga, čeprav sem bival tam le nekaj dni; nemogoče je opisati tudi sa- mo glavne znamenitosti v enem član- ku.

V mestu se nahajajo med drugim največja kitajska kolonija izven Kitaj- ske: 15.000 Kitajcev in ameriških Kit- ajcev prebiva tu v posebnem mestnem delu, imenovanem Chinatown. Tu je vse kitajsko in, človek ima občutek, da se spreha po Peking ali Honkongu. Kitajske hiše, pagode, celo kitajske svetiljke so po cestah.

Interesantno je tudi pristanišče za male ribiške ladje. Ribiči so večinoma Italijani, toda druga generacija ne zna več jezika svojih očetov, kakor sem se sam prepričal. Po obrazu in postavi so tipični Italijani, zanimivi sicilijanski in genoveški ribiški tipi, toda na italijan- ska vprašanja niso vedeli odgovora. To je tisti proces, ki se z majhnimi izje- mami vrši pri vseh evropskih priseljencih: mogočna Amerika odtuje mladi rod, posebno pri manj kultiviranih emi- grantih.

Dr. Pavel Brežnik.

Lov na srnjaka v Ravniku

Začetkom junija je bilo, ko sem hodil po temnih jelovih gozdovih širokega Ravnika. Iz bližnjih gozdov, kakršnih imamo malo v Sloveniji, črpa jo srečni Notranjci svoja bogastva, lovci pa najdejo razvedrilo, kakor malokje. V globokih jarkih, zareznih med vrhovi, dvigajočimi se iz notranjske ravnine, so skrivališča, iz katerih najde izhod le dobro vešč domačin. Kdor pa se točno ne pozna in še nima pri sebi busole in karte, ali pa teh pripomočkov ne zna uporabljati, se mu lahko primeri, da ga med iskanjem izhoda prehiti noč in ga popeljejo, odnosno mu dajo navodila prihodnje jutro drvarji ali vozniki, ki vozijo letno iz Ravnika na tisoče vagonov lesa. V jarkih in tudi po planjavah, pokritih z ogromnimi skalami, ima divjad izborna skrivališča. Najlepše zavetje pa nudijo globoke, s kosatimi jelkami porastle kraške kotline. Baš zaradi tega najdemo v Ravniku skoraj vso našo divjad in zverjad. Tu živi stalno nekaj jelenjadi, skoraj reden gost je tudi kosmatinec medved, volk žal tudi kaj rad poseja ravniške gozdove, posebno ugoden pa je v Ravniku teren za divje mačke. V enem ali drugem delu Ravnika zaslede sleherni leto tudi divje prašiče. Tudi najlepši srnjaki se pasejo tam naokrog.

Po teh gozdovih sem hodil, ne zato, da bi morda našel kakega merjasa, ali celo medveda. Vračal sem se s srnjačjega lova. Prihajal sem iz širnih »Poljan« ljubkih gozdnih senožeti, kjer se vsako jutro in vsak večer pase ravniška srnjad in okrepčava z bistrim studencem za »Brenicami«. Bil sem tudi jaz eden izmed tistih srečnih, ki so zašli. Prisluskoval sem in končno zaslišal trušček jelke, ki se je obupno lovila ob svoje sosedo, jeni lomila veje, a je morala koncem koncev pasti na zemljo.

Našel sem drvarje, krepke zdrave moše, ki jim je samo zdravje žarelo z zagorelih lic. Beseda je dala besedo in ker so po puški spoznali, kaj iščem, so pripovedovali o nenavadnem stanovalcu Ravnika, velikem srnjaku, o katerem so menili, da je za polovico večji od srne spremeljevalke. Pristavili so, da, dokler ni bilo tega rokomavha, je bilo več srnjadi, odkar se je na pojavil srnjak, se družini niti lajati ne sliši. Ko so mi pokazali izhod iz gozdnega labirinta, smo se razšli. Pripovedovanje, posebno o rogovju, da ima srnjak velike roge kakor majhen jelen, je bilo seveda pretirano, ali vendar zelo vabljivo. Kakor jaz, so to zvedeli tudi drugi, kajti take govorice se kljub lovski nezaupljivosti kaj kmalu razširijo med zeleno bratovščino.

Odsidhob je veljalo nebroj pohodov velikemu srnjaku. Srnjak pa je imel srečo. Medtem, ko so iskali velikega srnjaka, so mirno živeli njegovi sodrugi v drugih delih gozda. Kadar smo srnjaka čakali v globoki dolini, na mali jasi, so ga takrat, ko se je jelo temniti, zaslišali lajati in rohneti visoko pod robom. Če smo lezli bosonogi, po peščeni gozdni poti in motrili med redkim lesom, kdaj se bo zasvetila rdeča rjavkasta lisa, smo ga domov grede usledili na ilovnati stezi, vodeči v globok, gosto zarasli jarek. In te sledi, ki so pričale, da mora biti srnjak res izredno močan, so nas vzdružale k novemu zasledovanju. Hodili smo za njim skozi ves junij in žrtvovali nebroj juter, ne glede na vreme. V lepem vremenu smo se tolažili, da ga iz lesa iz- vabi lepo jutro, v slabem zopet, da ga iz goščave prežene neprijetna mokrota in šumenje debelih od dreva kapajočih kapelj. Ali vse zaman, ne zjutraj ne zvečer ga ni bilo pred oči tistih, ki so mu stregli po življenju.

Težko smo čakali, da se približajo pasji dnevi, čas srnjačje ljubezni. Vedeli smo, iz lastne izkušnje, da je baš v takem raz-

položenju vsako bitje slepo in zmožno največji nevarnosti, posebno še, če je pod- žgano od ljubosumnja. Takoj prvi ugodni dan med prskom sta ga posetila dva moja lovski prijatelja in ko sem to zvedel, me je precej osupnilo, kajti rado se zgodi, da se srnjak približa lovcu. Na to pa se hitro skrivi. V drugič pa se nerad pusti zopet zvabiti. Ali kljub temu, da sta ga lovca videla, nisem imel dosti upanja, da bi se pustil ponovno privabiti. Sklenil sem torej poskusiti srečo sam in povabiti na sesta- nek tudi druge rogače.

V ranem jutru sem zapustil ljubko no- tranjsko vas Begunje, kjer sem bil lovski gost stare gostoljubne notranjske hiše. V dolini ob potoku je ležala lahna meglica in napajala čez dan osušele »Loge«. Bilo je jutro, o kakršnih čitamo, a jih je redko do- živimo. Široko begunjsko polje je bilo po večini požeto. Le blede oves je voljno čakal, da ga posetijo žanjice. Na eni izmed nivi je kukala iz rjave, suhe prsti že jesen- ska otožnost, blodoredca ajda. Nad širnim poljem je bila razpetja sinja modrina. Ob potu so čepale grbave ženice priropote, ki jih poznamo v botaniki pod dolgočasnim imenom cikorieje. Tako ime pa zaslužijo le- čežan, ko čepe kakor zamazane beračice, prosoje milošince. Ali v ranem jutru, ko jih umije rosa, kako so oprane! Odprle so bile svoje nepopisno lepe oči in jih obrnile proti soncu, ki je baš takrat pokukalo izza gričev.

Se preden pa je bilo občutiti neprijetno vročino pasjih dni, že me je objel v hladno zavetje temni Ravnik. Prehodil sem nebroj dolin in gosto poraslih robov, ali dolgo se ni nič pravega odzvalo mojemu vabli- vemu klicu, kljub temu, da je bilo videti mnogo starih sledi. Oglašale so se menda le mlade kanje, ki so mislile, da cvili starka prinašajoča jim plen. Izgledalo je, da se je srnjad umaknila v drugi del gozda, kjer je bilo nekaj še ne posušenih kaluž. Iz teh si vsako poletje, v Ravniku, srnjad hladi mučno žej. Že ko sem dospel k prvi ka- luži, sem v njeni bližini parkrat zaklical in dobil prvi obisk. Odzval se mi je srednje močan srnjak. Kljub temu, da mi je lepo prišel, ga je strel zgrešil. Bil je pač prvi in pri prvem včasih srce le nekoliko pre- močno bije, da bi človek ravnodušno po- meril.

Pot sem usmeril proti kraju, kjer sem pričakoval srnjaka velikana. Preden pa sem dospel v njegovo kraljestvo, sem se nenadoma znašel v gozdnem zatišju, v pravem gozdnem svetlišču, kjer je vladala sveta tišina. Molčale so visokodebele, sive bukke, v katerih debelih imajo stanovanje skozi vse poletenske noči zlobudrajoči pol- bi, mogočne jelke pa so dremale v silni opoldanski vročini. Širil se je prijeten vonj pa sveži smolci, ki se je mešal z opojnim vonjem pobožnih ciklam, kličočih na prepro- gah mahu. Takrat je počival tudi veter in drobni glasek goljufije piščali je prodrl daleč po gozdu, celo v gosto praproto. Tam se je nekaj zganilo. Dvoje drobnih glav- se je dvignilo in kar zablskale so se črne

Največje in najlepše mor- sko kopališče na južnem Jadranu, 4 moderni hoteli. Sobe že od 20 Din naprej. Prvorazredna kuhinja, iz- vrstna pitna voda. Izgrišče za deco in odrasle. 2 izgršči za tenis. — Vsakdanji koncerti. — Bar. — Dancing. — Avtogaraja. — Pošta. — Telefon. — Zdravniki. — Pojasnila daje in naročila spre- jema: Kopališče Kuparim. Odj. B.

oči. Dolgi uhliji so strigili in lovili znani glas. Mladica, uverjena, da jih kliče mati, od katere jih je pred kratkim pregnal vsiljivi častilec, sta mi prišla pred cev in pričela klicati mater, ki je nabrže takrat počivala s samcem v drugem predelu goz- da. Zaman sta klicala z drobnimi, nežnimi glaski. Ko pa je dahnil skozi gozd lahen dih, sta me stvarci dobili v nos in plaho odskočili.

Ker v prvih popoldanskih urah klicanje ni uspešno, sem se zleknil kar po mehkim mahu in zaspal slajše, kakor na najmehek- kejši postelji. Ni me motil solnčni žarek, ki je tupatam radovedno pokukal skozi visoki zeleni strop, niti sitne, poletenske muhe. Šele sredi popoldneva me je zbudilo iz sanj kričanje gozdnega voznika, ki je preklinjal ubogo živinč, vozeče po nerod- nem gozdnem kolovozu debele hode.

»Sedaj bo prvi čas za poset visokemu gospodu«, sem si mislil in odšel naravnost proti precej globokemu jarku, kjer sta moja lovski tovariša videla srnjaka. V suho ilovico so bili utisnjeni močni parklji. Bili so zevajoči, kar je pričalo, da je srnjak pasiral pot v skoku. To so pojasnjevali tudi nekoliko zevajoči odtiski. Le ti so raz- gozdavali v smeri z odtiski velikih parkljev gozdno tajnost.

»Pred nekaj dnevi, med zadnjim dežjem, se je srnjak ženil in pri tem neusmiljeno podil svojo družico. Sedaj pa, če si že ni izbral druge, ga morda prevarim!«

V takem prepričanju sem sedel na smre- kov parobek, kjer sem kmalu na to jel klicati. Ali vse zaman, nič se ni odzvalo. Pri- čel sem že skoraj dvomiti, da bom sploh odnesel kak spomin na srnjačji pisk, kajti h koncu so šli dnevi srnjačjega ženitovanja in tudi moj dopust, ki je sleherni leto po- svečen srnjačjemu lovu, je končal prihod- nji dan.

Odšel sem v drugo smer in iskal druge- ga, a tudi tega ni bilo. Bil sem vrh roba, ko se je sonce jelo nagibati k zatonu. Pri- jeten hlad je napolnil globoke jarke Ravni- ka. Temne sence so legle na pobočja Rav- nikovega sosedu strmeza Javornika, ki skrbno čuva biser Notranjske, Cerkljsko jezero.

Nenadoma se je oglasil veliki srnjak. Po debelem besu sem spoznal, da razsajač ne more biti nihče drugi, kot moj dolgo za- zeleni divjak. Vrag vedi, kaj neki ga je zmo- tilo, da se je izdal? Takoj ko sem ga za- slišal, se mi je zdelo kljub precej pozni uri, ker se je že temnilo, da rolni v svoji zadnji jezi.

Kar skozi les, brez poti sem odhitel proti temnem jarku, ostro prisluskoval, odkod prihaja glas. Zaradi malone neprodne go- ščave, ki je pokrivala globok jarek, kjer je srnjak lajal, sem moral nazadnje le na ko- lovoz, vodeč skozi jarek. Malo nad dnom sem sedel kar sredi poti, kajti edino tukaj je bil možen nekoliko daljši strel in sicer v smeri po dober meter široki poti.

Srnjak je še vedno rolnel. Nisem dolgo premišljeval o načinu klicanja. Poskusil sem najbolj radikalni način, ki pri močnih srnjakih, če se pravilno izvaja, hitro učin- kuje, slabše pa navadno preopdi. Pričel sem oponašati plakanje srne, bežeče pred vsiljivim srnjakom. Komaj sem se oglašil, mi je srnjak potrdil, da sem zaigral na pra- vo struno. Zadril se je luje kot prej. Pa kako bi se tudi ne. Kdo neki si upa v nje- govem harem, kdo li si ga drzne motiti v nje- govem revirju!

Ko sem prenehal s piskanjem, sumeč, da je srnjak že dosti razkačen, sem opazil po lajanju, da se zopet oddaljuje. Takoj sem pričel piskati in v večerni mrak so odme- vali čudni obupni glasovi, da bi popotnika, ki bi slučajno prisluskoval temu koncertu obhvalil znoj. Jaz sem piskal, srnjak pa je rolnel vedno lušje. Med tem se je zopet približal. Zaslišal sem lomljenje hoste.

Zdelo se mi je, da je stari navilaneec vse načine preskušal, da bi bil premagal vsil- jivca. Če bi bil jelen drl skozi goščavo, ne bi ropotalo tako, kakor je hrstelo topot. Menda je v divji jezi skakal kar po kupu suhe hoste. Kar pa se je med mladimi go- stimi bukvami ob poti zamajalo. Dobrih tri- deset korakov pod menoj, kjer se je pot širila v majhno opustošenemu bojišču po- dobnu planici, se je zasusala čudna skoraj pošastna senca. Kakor razjarjen pianec, je planil srnjak tja. Trenotno ga je kar za- našalo. Zarohnel je že enkrat, nato pa se umiril. Z razsajanjem ni mogel pregnati nasprotnika, gorje mu sedaj, ko bo občutil roge! Nu, gorje meni, če bi se trenutno spremenil v srnjaka! sem si mislil in sku- šal muho puške, ki sem jo kaj slabo raz- ločeval v rogovilici, pritisniti na pravo točko. Poprej rohneli divji srnjak se mi je molče, korakoma približeval kar po kolo- vazu. Na dolgem vratu je štrlela močno oborožena glava in komaj čakala, da zasadi ostro rogovje v nasprotnikov trebuh. Kako bi bil odskočil v stran in zgnil v goščavo, če bi bil najmanje slutil, kaj je na nje- ga namenjeno! Prst se je polagoma vedno- jaje dotikal prožilnika, tako rahlo, tako previdno, da je počilo samo od sebe. Pri tako slabi luči in majhnem cilju, kakor je srnjak od spredaj, bi zadostoval samo dih, in strel bi se zgrešil. Strel je zagrmel, srnjak pa se zgrudil, kakor zadet od strele. Niti zamahnil ni več. Pred menoj je že skoraj v temi ležal tisti, prav tisti, ki so pravili o njem, da je bil trepet divjačine v Ravniku. Kolikor sem mogel kasneje ngo- toviti po zobjavi, je imel osem let. Nje- govo lepo rogovje mi bo eden najlepših spominov na lovsko pohode v mogočnem Ravniku.

VI. K.

Slovenska naselbina na »Kranjskem hribu«

mo slednjic nasproti San Franciska. Iz vlaka presedemo na parobrod ter se peljemo čez zaliv. Pred nami je San Francisco.

Pogled je v istini veličasten. Bližamo se vrsti nebotičnikov, ki se dvigajo ob morju, za njimi pa se blešči v lahni megli cela vrsta gričev, na katerih je zgrajeno mesto. Enemu pravijo Tele- graph Hill, na njem je italijanska ko- lonija, ta je prvi na desni. Zadaj je Russian Hill (Ruski grič). Umajško središče mesta, naravnost pred nami pa se dviga Nob Hill, poraščen s ho- teli in »apartment houses« (velikimi hi- šami, kojih stanovanja se oddajajo).

Najzanimivejši med njimi za nas je »Kranjski hrib«, ki leži ne daleč od središča mesta. Tu je slovenska nasel- bina. Bil sem prijetno presenečen, ko sem se naenkrat znašel sredi lepega in snažnega slovenskega mesta, naha- jočega se v prestolnici pacifiške oba-

Serravallo
Zeleznata Chino-vina

povzroča izvrsten tek, pojačuje živce, po- pravlja kri ter se rekonvalescentom in sla- bokrvnim od zdravniških avtoritet zelo pri- poroča.

Uzborni okus.

Čez 10.000 zdravniških priznanj. Dobi se po vseh lekarnah. 2235

Salonit

cementno azbestni škrlj

je za pokrivanje zgradb naj- boljši material.

Sokol

Odbojka (Wolleyball) v Sokolstvu

Odbojka, ki je že dolgo udomačena med češkoslovaškim Sokolstvom, si je utrla pot tudi v naše sokolske vrste in so jo zlasti ljubljanska sokolska društva pričela vneto gojiti. Igra nudi zelo veliko užitka tako igralcem, kakor tudi gledalcem in je nam pridobila simpatije telovadskih, predvsem sokolskega naraščaja.

Dosedaj se je vršila med člani Ljubljanskega Sokola II. na Prulah ena treninjska tekma, v kateri je pokazalo moštvo Ljubljanskega Sokola večjo izvežbanost. Med moškimi naraščajem omenjenih društev sta se pa vršili dve tekmi. Prva naraščajška tekma je izpadla v korist matičnega društva Narodni dom, pri drugi pa je s sigurnostjo zmagal naraščaj Sokola II., ki se je odlikoval z mirno igro in lepo kombinacijo, med tem, ko je manjkalo naraščajnikom Ljubljanskega Sokola predvsem skupnosti.

To so prva tekmovalna v odbojki med ljubljanskimi sokolskimi društvi, ki so nam namenjena spoznavanju igre in uvežbanje v leto. V odbojki bo tekmoval moški naraščaj tudi na *lahkotletskih tekmah na Zveznem zletu na Viču 15. septembra t. l.* Zveleti bi bilo, da igra spoznajo tudi podeželska sokolska društva, katerim bo gotovo nudila lep in prijeten užitek. Glede tekem v odbojki na župnem zletu bo izdalo potrebna navodila župno načelnništvo, društva pa, ki že gojijo to igro pozivamo, da se za isto temeljito pripravijo, ker smo prepričani, da bo med gledalci vzbudila posebno pozornost, kot nedavno na društvenem nastopu Ljubljanskega Sokola. Zdravo!

Uspeha sokolska akademija v Rogški Slatini

V četrtek 15. t. m. se je vršila v Rogški Slatini telovadna akademija Sokolskega društva iz Celja v novem gledališču. Proti pričakovanju je publika točno ob 8.30 zasedla do zadnjega kotička svoje prostore in s tem res pokazala smisel za točnost. Vmes je bilo tudi mnogo iznemocev.

Točka za točko je očarala gledalce, ki niso mogli slabo kritizirati niti ene vaje, ter je sledil po vsaki dovršeni posamezni točki zaslužen aplavz. Polna zasedba je svedela vpliva tudi na nastopajočih, da so bili v formi, kar se ne dogaja vsakokrat. Kljub bogatemu sporedu (10 točk) in pozni uri se je občinstvo komaj ločilo od prostorov. Zastužena polvala in, upamo, tudi dobri finančni uspeh bodita plačilo vsem za trud, ki so s svojim neumornim delom pripomogli do tako lepega večera. Bratska hvala tudi br. dr. Koltererju, ki je s svojo vplivnostjo in agitacijo pripomogel do razprodanega prostora.

Domašnja sokolska prireditelj na Jezici. Vožnja po železnici s saveznimi izkaznicami polovična. Avtobusi bodo postajali prav na zletišču. Nastopijo vsi oddelki z obveznimi vajami, člani tudi z župnimi. Naraščajnice nastopijo z ruto na glavi. Sokol Šiška bo predvajal Murnikov. »Turški marš« in efektivno »Devetorico« ter vaje z gorčični kiji, člani društva Novo Sarajevo pa nastopijo s »seljaškimi vezbami«. Telovadci naj bodo že ob pol 15. v gardehobi, skušeni noli. Nastop prične točno ob 15. Bogat srečlov, dve plesišči in drugo.

Narodni javnosti in bratovskim društvom. Na dan 1. septembra proslavi Sokolsko društvo v Mostah pod najvišjim pokroviteljstvom svoje petnajstletnice ter ob tej svečani priložnosti lasten papor, ki mu kumuje Nj. Visočanstvo prestolonaslednik Peter. S tem visokim odlikovanjem in najvišjim priznanjem vrednosti Sokolske ideje zadobiva vsa prirediteljstva ob narodni značaj in že doslej prijavljajo najmočnejšo udeležbo Sokolstva iz Slovenije. Zaradi tega se slavnostni odbor obrača na vso narodno javnost s prošnjo, da okraši po ulicah, po katerih bo šel sprevod, svoje hiše z narodnimi zastavami ter da v čim večjem številu poseti našo prirediteljstvo, čije spored je razviden iz letakov. Ponovno se obračamo do vseh društev ljubljanske in sosednjih žup z iskreno prošnjo, da v čim častnejšem številu prihitijo na naše slavje. Obžalujemo, da je bila z ozirom do drugih društev naša proslava preložena in določena na dan, ko proslavi bratsko Sokolsko društvo v Litiji svojo 20. letnico, vendar upamo, da pohite bratje in sestre tako k nam kakor tudi v Litijo, da bosta obe prireditelji dostopni moči Sokolstva v naši ožji domovini. Zdravo!

Sodelujoči funkcionarji veseličnega odseka se naprošajo, da se polnoštevilno udeležijo sestanka jutri, v ponedeljek ob 20. v telovadnici. Vabljeni tudi ostalo članstvo, ker je zadeva posebno važna.

Sokolski nastop v Domžalah se je vršil 11. t. m. popoldne ob sodelovanju vseh okoliških društev iz kamniškega okrožja ter velikega števila ljubljanskih Sokolov, zlasti iz Šiške. Telovadbo so posetili tudi župni načelnik br. Vidmar, podstarosta JSS br. Kajželj in drugi. Ob takto domačih »Domžalske godbe« se je razvil lep sprevod po trgu pred Sokolski dom, kjer je vse pozdravil starosta domačega društva br. Petrovec. Nato so se vršile potrebne skušnje, točno ob 16. uri pa je pričela javna telovadba, ki jo je vodil načelnik domačega društva br. Vidmar. Poset javnega nastopa je bil zelo zadovoljiv. Program je obsegal nastop moške dece (34 dečkov), ženske dece (48 deklic), na kar je izvajal moški naraščaj prav dobro predpisane vaje. Isto velja tudi o ženskem naraščaju. Nato je nastopilo 8 izbranih telovadcev z vajami načelnika br. Vidmarja, ki so bile zelo težke. Župne vaje je izvajalo 21 članov, na orodju pa je nastopilo 5 vrst domačega društva prav uspešno. Koj za tem je vežbala vzorna vrsta iz Ljubljane, ki je bila deležna bučnega odobravanja. Vaje članice za Beograd je prav graciozno izvajalo 22 članice, predpisane Murnikove vaje za Beograd pa 52 telovadcev, ki so uspele v splošnem dobro. Po javni telovadbi se je razvila na Slokarjevem vrtu zelo animirana vrtna veselica, kjer je pripomogla zlasti vrsta domačih godba k lepemu gnetnem uspehu prirediteljstva. — Domžalski Sokol slavi prihodnje leto svojo 25. letnico, združeno z večjim nastopom Ljubljanske župe. In to dan na svidenje v prijaznih Domžalah. — Zdravo!

Sokolska telovadba v Ribnici. Ribniški Sokol kot središčno društvo ribniškega sokolskega okrožja je priredil na Veliki Smarnek zelo dobro uspešno javno telovadbo, ki je privabila v prijazno Ribnico mnogo gostov iz Ljubljane, osebno pa iz bližnje in daljne okolice ribniške. V društvu se opazja živahno delovanje že delj časa, javni nastop pa nas je zlasti glede števila telovadečega članstva presenetil. Potreba pa bo vztrajnosti tudi v bodoče, da se delavnost obdrži na tej višini in še izpopolni, da bo društvo tudi v svojem domu, ki ga namerava kmalu postaviti, krasno propevalo. — Po prihodu jutranjega vlaka, ki je pripeljal mnogo gostov, godbo Sokola I. iz Ljubljane, so se vršile na primerno prirejenem letnem telovadišču poskušnje za popoldanski nastop, ki so imele prav gladek potek. Na trgu pa je takoj nato priredila godba Sokola I. dobro uspešno promenadni koncert, ki je pokazal znaten njen napredek. — Popoldne se je vršil najprej lep sprevod izpred meščanske šole po trgu na telovadišče, nakar je točno pričel javni nastop, ki mu je prisostvovalo zelo mnogo tujcev in domačega občinstva. Vsi oddelki so prav lepo nastopili, omeniti pa moramo zlasti lepo izvajane župne proste vaje, ki jih je izvajalo toliko telovadcev, da je bilo telovadišče popolnoma polno. Tudi članice je bilo zelo mnogo. Orodna telovadba je uspešno došla. — Po nastopu se je na veselišču razvil pristržno domače veselje, ki je sigurno pripomoglo tudi v gnetnem oziru k veselozi pozitivni bilanci javnega nastopa ribniškega Sokola.

Prvi snaki mednarodne tekme v Luxembourg. IX. mednarodna tekma Evropske Mednarodne Telovadne Zveze se bo vršila leta 1930. v maju v Luxembourg. Tekmovalo se bo v predpisanih sestavih na drugo, bradlji, konju na šir in krogi, dalje v prostovoljnih sestavih na istem orodju ter v češkoslovaško Sokolstvo se že sedaj pričenja pripravljati na to izredno težko tekmo skoku v višino ob palici, plezanju iz seda 8 m po vrvi, teku na 100 m, skoku v daljino in metanju krogla z levo in desno roko. — ter priredi v septembru že prvo izbirno tekmo v Pragi v Tyrševem domu.

Dopisi

DOMŽALE. Gasilska župa Kamnik priredi v kraju ustanovitve 25. t. m. slavnost 10. letnice obstoja. Ob tej pomembni slavnosti priredi gasilno društvo Domžale veliko vrtno veselico s pestrnim sporedom na vrtu g. A. Valke, posestnika in trgovca v Domžalah. V primeru slabega vremena bo veselica in vsa slavnost v Godbenem domu. Vljudo vabimo vse prijatelje. Ugodne zveze z vlaki in avtobusi.

ZIDANI MOST. Dne 1. septembra priredi naše železniško glasbeno društvo veselico s pestrnim sporedom. Prijatelji prijetne zabave, udeležite se, ter si ob emnem pletje, kako je gradba novega mostu že napredovala.

SV. JURIJ OB TABORU. Pomotoma v različnih prilikah in koledarjih za 7. september določeni župniki in kramarski sejem se vrši že 2. leti vselej na dan 7. septembra. Če pada ta dan na nedeljo, se pa vrši sejem vselej naslednjega dne. Sv. Jurij ob Taboru ima v celnem naslednjem župniškem in kramarskem sejmu: 29. 1. 10. 3. 7. 9. in 21. 11. Ker se je živinoreja v vranskem okraju, posebno v naši občini, priznana močno razvila ter se gojijo lepe pasme, so postali sejmji v tej občini zelo dobro obiskani po sosednih živinorejih in mesarijih. Priporočila se vsem bližnjim in daljnim posestnikom in živinorejcem številnejši prigon živine tako plemenske kakor mesarje. Uspeh dobre prodaje, oziroma nakupa jim je sigurno. Fr. Pomenja se tudi, da je prirozen tudi glede na novo okrajno cesto do državne ceste do ceste v Sv. Jurij ob Taboru, ki je bila v letu 1927 dograjena in je dobro vzdrževana, zelo olajšala.

ROGAŠKA SLATINA. Tukašnji krajevni odbor društva Rdečega križa je priredil 3. t. m. elitni koncertni večer, katerega celotni program je proizvajal priznani ljubljanski kvartet Matičarjev (gg. Pelan, Pečenko, Završan in Skalar). Velika dvorana v Zdraviliškem domu je bila prav dobro zasedena ter so poslušalci z vso pozornostjo sledili eksaktnim izvajanjem pevskega kvarteta. Ugajale so vse po vrsti, od znane »Savetke do Juvanteve« »Žimski večer« ter so ubrni glasovi pevcev krasno odmevali po dvorani, ki je baje najbolj akustična v Jugoslaviji. Posebno pozornost so vzbudili Maškovi »Matičiči, ki zahtevajo izredno pevsko rutino. Volaričeva »Tiba luna« s krasnim baritonskim samosplovom, potem pa naše neprekošljive narodne peemi in ponarodele, kakor »Slajaj solnce« in koroške. Prva se je morala na splošno zahtevati ponoviti. Sledil je nato ples. Vse aranžirane tega večera je bil v večjih rokah ravnatelja gosp. Bratine. Na slednjega dne, v nedeljo, so pri 9. maši v kapelici sv. Ane vrli Matičarji izredno lepo zapeli Nedvedovo mašo ter je bilo številno občinstvo, med njimi precej naših pravoslavnihih gostov, zadivljeno. Ravnateljstvu

zdravilišča, ki je omogočilo to lepo prirediteljstvo, vna hvala. Kakor želimo, je imenovani kvartet od ravnateljstva zdravilišča naprosen, da stedi septembra, ko bodo prišli v Rogaško Slatino nemški zdravniki iz Češkoslovaške, zopet nastopi. Prav takol

Skrivnost uspeha vsakega moškega

leži v uporabljanju CASANOVA CREAM tovarne Dr. Richard Weiss, Berlin. Kupujte v apotekah in drogerijah CASANOVA CREAM v tubah. — Navodila in poskusne študije razpoložljive proti poslastični vsote od 10 dinarcev (znanke v pisnih): zastopstvo

Dr. RICHARD WEISS,
Zagreb, Petrinjska ul. 30/II.

Kmetijski vestnik

Apneni dušik in njega prora v jeseni

Pri nas se gnojenje v jeseni z apnenim dušikom čedalje bolj uveljavlja. Kmetovalci namreč uvidevajo, kako važno gnojilo je ravno dušik za razvoj kmetijskih rastlin, pa naj bo to na polju, travnikih, pašnikih itd. Pri vseh rastlinah se je dogajalo, da je jesensko gnojenje z apnenim dušikom izredno važno.

Kaj je apneni dušik?

Apneni dušik je edino domače in najcenejše dušično gnojilo, ki se izdeluje tudi pri nas v državi; vsebuje od 15 do 17 odst. dušika in od 52 do 60 odst. apna. Je to črn, fino zmlet prah, ki ga dobivamo iz tvornice (Ruše) v kositarskih posodah, da ne pride preveč v dotiko z zrakom in vlago, kajti v tem primeru izgubljata vrednosti. Hraniti moramo apneni dušik vedno le na suhem in hladnem prostoru.

Uporaba apnena dušika

Apneni dušik je izredno jedko gnojilo, tako da razjeda tudi kožo. Zaradi tega moramo biti pri porabi z njim previdni. Pri trošenju je treba paziti, da ga ne zanašamo veter v obraz. Najbolje, da ga pomešamo s fino prestjo ali kalijevim soljo in tako preprečimo zopetno prašenje. Nikdar ga pa ne mešamo s pepelom ali cestnih prahom, kajti v tem primeru izgubi na vrednosti. Priporočila se tudi, da si pred uporabo namazejo trošilci gnojil roke in vrat z mastjo. Najboljši uspeh dosežemo z njim, če ga trošimo v jeseni, in sicer s stroji za razsipavanje, tako zvanimi razsipači, in to par dni pred setvijo. Zavečemo ga samo s težko brano v zemljo. Torej najbolje je, da ga trošimo v jeseni, pa naj bo to pri ozimih, na travnikih, pašnikih, pri sadnem drevju, v vinogradih ali kije drugje.

Učinek apnena dušika na razvoj rastlin

Apneni dušik, to domače umetno gnojilo, se razmeroma počasi razkroja v zemlji, zaradi tega se tudi ne izgubi tako hitro v spodnje plasti zemlje. Pri rastlinah pa, ki poganjajo globoke korenine, je naravnost idealno gnojilo. V zemlji se namreč izpremeni deloma v amoniak, deloma v soliter in kot takega potem korenine lahko usrkajo. Z apnenim dušikom pognojeno rastlino poznamo že od daleč po bujni rasti, po zdravem in temnozelenem listju ter po bobnoto rastočem in krepkem razvitem stebelju ali vejicju. Važno je pa tudi apno, ki ga apneni dušik vsebuje v toliki množini. Znano je, da je apno ne le važna hranilna rastlinska snov, temveč da izboljšava tudi zemljo v fizikalnem oziru s tem, da jo rahla in da veže rastlinam škodljive kisline. Apno pospešuje tudi razkrajanje težko raztopnih dušičnatih gnojil, odnosno pospešuje delovanje bakterijev pri tem razkrajanju. Pomniti je, da vpliva ravno apno izredno ugodno na življenje prekoristnih bakterijev v zemlji. Njega velika prednost je tudi ta, da so vsi najmanjši delci dušika obdani z njim in da je zaradi tega prav dušik veliko bolj sprejemljiv in lažje užiten za rastlinske korenine, kakor to opazujemo n. pr. pri žveplenokislemu amoniaku.

V naprednih deželah se poslužujejo tudi apnena dušika za zatiranje plevela na njivah, n. pr. ogrščice, repice itd. Jedkost apnena dušika vpliva tudi uničujoče na živalske škodljivce v zemlji, kakor ogrce, strune, bramorje, ki poginejo, če le pridejo v dotiko s tem gnojilom. Zaradi tega naj se poleg poljedelcev poslužujejo tudi vrtnarji, sadjarji in vinogradniki jeseni tega gnojila, kajti znano je, da je zatiranje škodljivcev baš v jeseni, odnosno pozimi najuspešnejše.

Jesensko globoko oranje in kop v zvezi z gnojenjem z apnenim dušikom, s kalijevim soljo in fosforinim gnojilom, naj se pri nas povsod uvede in koristi ne bo do ostala.

Znamke za pobijanje raka

Zveza za pobijanje raka na Dunaju je izdala s privolenjem vlade tri nove vrste podolgovatih znamk v zeleni, rdeči in modri barvi, ki so za pet oetrov dražje od običajnih znamk in služijo povečanju fonda za raziskovanje in pobijanje raka. Poleg imena države in označbe vrednosti kažejo znamke kraljevo krono in Eskulapovo paliko. Zveza čisti 37.000 članov in upa, da bo imela s temi znamkami 85.000 danskih kron čistega dobička.

Več vode!

Bušeske Toplice ob Krki ali brihtni Ribničani

II.

Izmed vseh maloštevilnih kultiviranih toplic na tleh bivše Kranjske so Toplice — v prvem članku sem pozabil omeniti Kiselico na Jezerskem (!) na naši strani Jezerskega vrha — zahtodno od Novega mesta najbolj popularne. One so v primeri z ostalimi toliko znane, da so si mogle kratkoma prisvojiti ime Dolenjskih Toplic; saj se v njih tudi zbirajo leto za leto zanimive družbe dolenjskih in sploh kranjskih očancev, da se okopljejo morda ne toliko v toplici (36 — 38 stopinj C), kolikor v židani volji. (Dragotina Ketteja dijaška generacija je poznala svojo toplico med mestom in Mačkovec tik Krke.)

Poleg Dolenjskih Toplic ti bo vedel vsak Dolenjec povedati le še dvojce toplic, čateške in šmarješke. Izredno visoka temperatura čateške toplice (50 stopinj C) ob Savi blizu Brežic privablja predvsem ženske goste iz bližnje Hrvatske še posebno radi tega, ker so Toplice urejene tudi za staromodno puščanje »slabe« krvi. Tudi šmarješke Toplice (31 stopinj C) dobivajo vedno več nedeljskih, pa tudi sezonskih kopalcev. Prav redkemu pa bo znano, da obstojajo na Dolenjskem še četrte toplice. Zanje boš zvedel šele v Brežicah, Krškem ali Kostanjevici, ko do njih že nimaš več ko 9 — 12 km daleč. To so Toplice pri Bušči vasi ali Bušeske Toplice.

Bušeske Toplice ležijo na vznožju vinorodnega gorjanskega Prigorja ob zadnjem velikem okljuku, ki ga dela počasna Krka okoli mraševskega Velikega brega, par sto metrov od prigrskega brega Krke. Skrite so tu temboj, ker jim njihov posestnik ne more napraviti reklame, kakršne so potrebne in zaradi svoje zdravilnosti pač bolj vredne kakor marsikatera druge. Najbližja izhodiščna točka do njih so Cerklje ob Krki, velika vas Krškega polja, ki leži ob državni cesti z dvema avtobusnima vezevama na dan v sredi med Brežici in Kostanjevico in je dobila pred šestimi leti svoj most čez Krko naravnost do naših Toplic. Mimo Toplic drži pota do 1 uro daleč po domovini najboljše vinske kapljice na Dolenjskem; naj samo naštejemo imena goric: Belinje, Razkrižje, Vinji vrh, Šutinski vrh, Banovec, Gradšček in preko vse Slovenije slovečo Gadovo peč z glavnima firmama Kerin — Sv. Križ in Gregorič — Krško. Mimo prihajajo tudi v pestro narodno nošo oblečene Vlahinje iz Novih Sel v Zumberku, goneč pred sabo otovorjeno magare z robo, nakupljeno v cerkljskih trgovinah. Kraj torej leži v okolici, ki že sama zase vabi k daljšemu bivanju.

Preprosto ljudstvo iz okolice je bušeske Toplice že davno poznalo in se je s pridom tudi posluževalo, saj ona ne zamrzne niti za najhujše pri nas možne zime. O njeni zdravilnosti moreš slišati marsikaj prav zanimivega. Ona da pomaga celiti stare rane, splahneti obtoke, ozdraviti od glavobola, celo silno revmatični kmetje, da so po kopelji v njej ozdraveli; posebno priporočljiva pa je ljudem, ki se mnogo potijo.

Začetki kultiviranja naših toplic segajo sploh v dobo, ko je bila gospoda številnih gradov edini civilizirani sloj na deželi. Tako so knezi Auerspergi uredili novomeške, grofje Margheri šmarješke, grofje Attemsi čateške toplice, našo bušesko Toplico pa so nam zajeli v preprosto kopalno hišo grofje Auerspergi z gradu Leskovca pri Krškem. Čateške Toplice so še danes posest njihovega prvotnega gospoda, ostali dve toplici sta prešli v roke dveh naših zdravnikov, »grofovskega naslednika« v Bušskih Toplicah pa se sme imenovati preprost kovaški mojster. Če povemo, da se ta mož piše za Kluna, da je rojen Ribničan. In res, naš Klun, ki ga kot Kovačevega Janeza iz Gorinje vsi pozna in ceni vsa starejša generacija ribniških tržanov, ne more zatajiti svojega ribniškega porekla ne po imenu, ne po brihtnosti in podjetnosti, ki jo razvija sredi užaljenih in nevoščljivih dolenjskih Prigorcev in Poljancev.

Oče Valvasor Bušskih Toplic še ne poznajo, naš prijatelj Klun pa si je vendar umel poiskati o preteklosti svojih Toplic svoj prav zanimivih dokumentov, ki jih skrbno hrani, da po streže z njimi vsakemu interesentu. Iz teh listin posnemamo, da je prvi postal pozoren na našo Toplico leskovski gospod državni grof Aleksander Auersperg. Ta si je pridobil po kupni pogodbi z dne 29. avg. 1816 od kafertnega Unetičevega grunta iz Bušče vasi za 52 gld. v srebru vrecle Toplico z majhnim kosom zemlje okoli njega in si zgradil preprosto leseno kopališče z dvema vzporednima kabinama v vodo. Toda v levo kabino je uhajala že tedaj hladna studenčina, tako, da sta grof in grofica prišla vselej v neprijeten položaj, da je bilo treba odločati, kdo se bo kopal v toplejšem in kdo v hladnejšem predelu basena. Današnja, deloma iz rezanega kamna izdelana 11 m dolga in 4 m široka zgradba Toplice je izvršil sam veliki nemški pesnik in Prešernov prijatelj Anastasius Grün, t. j. Anton Aleksander Auersperg, sin zgoraj imenovanega; ohranjena prepiska nam dokazuje njegovo veliko vlogo za kultiviranje te lepe in zdravilne točke.

Po tragičnem koncu leskovskega veleposestva in njihovih gospodov so

prešle toplice spet v posest bušeskega kmeta. In ker je zgradba slonela na trhljih temeljih bivšega lesenega kopališča, so bile Toplice že v razsulu, ko je po vojni nastopil Klun gospodarstvo v njih. Iz šestletnega ruskega ujetništva vrnivši se Ivan je takoj spoznal vso narodno-gospodarsko vrednost Toplic in se poglobil vanje z vsemi svojimi silami. Simpatični »Ribničan« je razvil pri tem tolike duševne kvalitete, da bi delala čast marsikateremu diplomiranemu inženjerju: toplico je prevzel z 22 stop. C, a jo do danes že dvignil do 27.75 stopinj, upa pa, da bo v boju s studenčino dosegel še večjo izolacijo toplice. Rešil je razvaline, spravil jih spet v primerno stanje, zdaj pa čaka umevanja in — kopalnih gostov.

Kopališka zgradba obsega tri baze: ne; gornji ima 3, srednji 4, a spodnji 2 m v kvadrat. Gornja dva basena sta v židani hiši in pod streho, ki je pokrita deloma s šipami, spodnji — Klunovo delo — je pokrit z leseno streho, ki služi obenem za solčenje. Vodne množine in z njimi vezanih zdravilnih plinov in primesi, ki vro in kipljajo iz pod hrastovega dna prvega basena, so tolike, da se venomer obnavljajo in dopuščajo izpraznitve in napolnitve basenov najmanj po parkrat na dan. Kemijska analiza, ki bi odgovarjala vsem predpisom balneologije, naša toplica žal še nima, saj je ne dobiš niti pri sosednjih toplicah. Po površni preizkušnji vsebuje voda predvsem ogljikovo kislino, prosto in vezano, žveplenokislino in klor, zastran radioaktivnosti pa še ni preiskana. Že ob prostem opazovanju vrtokov boš spoznal, da morajo biti odstotki zdravilnih snovi in plinov prav znatni, da celo znatnejši, kakor kje v sosesčini. Ako vodo malo zbrodiš, postane od finih mehurčkov razpenjena in bela kakor morje pod ladijskim vijakom.

Spričo tega smemo zgoraj opisanim stoletnim ljudskim izkustvom docela verjeti in priznati, da so od prirode obdarovana svojstva Bušskih Toplic takšna in tolikšna, da zaslužijo v Sloveniji in sosednjem Zagrebu vsaj toliko pozornosti kakor druge slične točke. Izza dni Anastazija Gruena pomimo stari Buščani, kako je bila cesta mimo Toplice vsa zastavljena z vozovi kopaliških gostov in so bili v poleg stoječi, danes Klunovi hiši redno zasedeni tudi mali kabineti za tuje. Danes pa naš Klun za svoj silni trud na reševanju narodnega kapitala ne žanje ne gnotne podpore občinstva ne priznanja in moralne pomoči oblastni. Zamerjajo mu, ker se bori s svojo lastno revščino, in ne cenijo njegove jekle ne volje, da tudi on pomore h gospodarskemu bogatstvu dežele. Per aspera ad astra, ne pa narobe!

Kdor bi se čudil, odkod dobiva Klun toliko energije, da vzdržuje Toplice vkljub slabemu obisku, temu bodi povedano, da sam rad poudarja, da je oblečen »srajco zadovoljnosti«. Ivan Klun je zares tip Ribničana, je kovač, sadjar, čebelar, ribogojec in prijatelj živali sploh, ljubitelj knjige, željan vsakega pouka, ki pri njem nikoli ne pride na nerodovita tla. Samo potrudil se, dragi bralec, pod njegovo streho! Klun ti bo razložil z razglednika nad cesto vso širno dolenjsko panoramo, te navdušil za kopeli in solčenje celo mnogo lepe sence se zdi Klunu škoda, da mora neporabljena segniti. Predstavil ti bo ves svoj mali Zoo; kar narček nam n. pr. žvrgoli melodijo »Lepa si, pomlad zelenca«. Dobil boš na razpolago čoln, da povešaš po mirni Krki; tudi če si ribar, boš prišel na svoj račun.

Glede prenočišč so Cerklje z okolico prav dobro preskrbljene. Tudi možno si redne prehrane so prav ugodne. Zmotil si se pa, če pričakuješ pod Klunovo streho alkoholne pijače. Mož stoji sredi vinskih gor in vinskih bratcev, odprl pa je brezalkoholno točilnico in delikatno trgovino. V njegovi kleti so ti na razpolago celo stare, a prav okusne ljudske pijače, ki o njih zastojni išče literature in pouka. Poleg malinovca, bezgovca in borovničevega soka dobiš tu brezovno vodo, naravno, kisló ali sladkano, pa staro slovansko medico, posebna Klunova iznajdba pa so limonade, bezgova, polinova in arnikova. Dobri Klun ti bo prav lepo postregel »na taci« in ti s svojo duhovitostjo in šegavostjo duševno razpoložnost znatno dvignil. To posebno, če prideš k njemu zdrav in čil, ker mož računa po ribniško in hudomušno namiguje, da je vesel le v zdravih, dolgoletnih gostov, ne pa sitnih bolnikov, ki jim tudi denar ne gre lahko izpod palca.

Klun se sam hvali, da zna dežev »sprah«, pa vse kranjske. No, da obvlada ruščino, mu dajejo sprječevalo njegovi gostje Rusi, ki so Ivana Jakovljeviča tako vzbujili, da ga obiskujejo iz Zagreba (45 km, 1 uro z avtom) nedeljo za nedeljo; eden izmed njih si hoče celo zgraditi pri Toplicah leseno hišico. Zatorej, kdorkoli bo prišel tja z namenom, da si okrepi zdravje in se razvedri v prijazni dolenjski pokrajini in Ribničanovi ugodni družbi, bo ob majhnem samozatajevanju, kar se tiče tujeskega komforta, vendar zapustil Bušeske Toplice in Kluna z odkritim: Na svidenje!

J. R.

OGLASUJTE V „JUTRU“!

KOLESA GRAMOFONI ŠIVALNI STROJI

Niske cene!
Tudi na obroke!

TEHNIK J. BANJAI
Ljubljana, Pražakova ul. 19
Palata „Ljubljanski dvor“

HITROST IN VSTRAJNOST!

AJS najhitrejši motocikl sveta!

Izven do 6. avgusta t. l. postavljenih 21 svetovnih rekordov postavi do 9. avgusta v tem letu A. J. S. motocikl 18 novih svetovnih rekordov. Med temi so glavni: **Montlhery 9. avgusta 1929 500 cm AJS in to v kat. 500, 750 in 1000 cm:** pri 9 urni dirki s povprečno brzino 133.93 km na uro, pri 10 urni dirki s povprečno brzino 135.36 km na uro, pri 11 urni dirki s povprečno brzino 135.07 km na uro, pri 12 urni dirki s povprečno brzino 135.22 km na uro, pri 1500 km dirki s povprečno brzino 135.07 km na uro, pri 1600 km dirki s povprečno brzino 135.10 km na uro. Zadnji krog se je vozil s fenomenalno povprečno brzino od 165.72 km na uro. — **Grosser Preis von Oesterreich:** Wien, dne 11. avgusta 1929 350 cm AJS motocikl s približno Grand Prix Avstrije! Posebno interesantni so gornji svetovni rekordi radi dejstva, ker je bilo motorno kolo AJS do sedaj prvo, ki je vozilo 1600 km v 12 urah. — Gornji do sedaj nedosegljivi uspehi so ponovni dokaz hitrosti in vztrajnosti AJS motociklov! — Vsi modeli in rezervni deli na zalogi! Zahtevajte ponudbe in prospekte! Plačnine olajšave! Cene brezkonkurenčne! — Generalno zastopstvo O. ŽUŽEK, Ljubljana, Tavčarjeva 11.

Sport

Sportni drobci

Kakor smo nedavno poročali, je BSK vložil protest proti neodločni tekmi s Hajdosom, ker so Spilčani nastopili v vztrajnem Čuhcem, ki je letos baje že igral prvenstvene tekme za SK Zrinjski v Tivtu. Predsednik Spilčanske nogometne ga podzaveza je sedaj podal izjavo, da Zrinjski letos sploh ni sodeloval v prvenstvu in da Čulič nikoli ni bil verificiran za Zrinjskega, ker ni imel klubske dopustnice. Protest BSK bo očitno ostal brez uspeha.

MO je na praznik v četrti prirediteli trening tekmo med prvimi moštvom Maribora in kombiniranim teamom v svrhu sestave mariborske reprezentance za današnje tekmo Ljubljana-Maribor. Zmagal je KSK Maribor s 3 : 1 (3 : 1). Maribor je absolutno dominiral, imel pa je precejšnjo smolo pri streljanju na gol. Vratar komb. moštva Pelko je obvaroval moštvo pred hujšim porazom. Sodil je dobro g. Bizjak.

Gradjanski je svojo drugo tekmo v Nemčiji izgubil. Igral je v Wormsu proti FC Wormatia, ki je zmagal s 3 : 0. Zagrebčani niso igrali še v Wiesbadenu in v Frankfurtu.

Dumajski WAC je v sredo gostoval v Pragi proti Sparti, pa se je moral vrniti domov s porazom 2 : 5 (1 : 4). Dumajčani so si zabili dva avtogola.

Prijateljska tekma med SK Sava (Sevnica) in SK Trbovlje, ki se je pred dnevi vršila v Sevnici, je končala neodločeno s 3 : 3. — V predigri je nastopila hazenska družina Save proti zagrebški Concordiji. Rezultat 23 : 7 (13 : 2) v korist Zagrebčan, ki so zmagali popolnoma zaslužili. Vendar pa se mora pohvalno omeniti poštenost domače hazenske družine. 1. septembra priredi SK Sava v Sevnici svoji osmi sportni dan s pestrim programom. Kakor se vidi, sportno gibanje v Sevnici prav lepo napreduje.

V Budimpešti se je pričel velik mednarodni waterpolo turnir. Prvi rezultati so: Madžarska : Švedska 7 : 0 (5 : 0), Anglija : Francija 5 : 5 (4 : 0), Nemčija : Belgija 4 : 3 (4 : 0).

Iz Amerike prihajajo vesti o dveh mladih, skoraj neznanih plavalcih, od katerih je pričakovati še mnogo. Miss Mac Kim je v prostem plavanju na 440 yardov s 5:47.4 postavila nov svetovni rekord. Dosedanji rekord na to progo je postavila leta 1927. Marta Norelius s 5:51.4. V Honolulu je mlada kalifornijska plavalka Eleanor Garatti na 100 m prosto prekosila izborni čas miss Lackie. Pri prvem poskusu je z 1:10 izenačila svetovni rekord, pri drugem pa je prišla na cilj v času 1:09.8 ter izboljšala svetovni rekord iz leta 1926.

Ljubljana : Maribor

Danes ob 17. uri na igrišču SK Ilirija. Danes bo pretekla podzavezna tekma naše nogometne, v kolikor ustrežajo zahtevi, ki se stavi običajno na nogometne reprezentance. Zanimivo je, da danes tekma s Mariborom najboljši pripravila. V podrobnosti t. l. v oceno posameznih igralcev se ne bomo spuščali, želimo le, da bi izbrano moštvo opogodilo zahtevam in želi prebrskovati mesta, katerega bodo zastopali.

Mariborčani, današnji gosti, zaslužijo na zeleznem polju respekt, ki so si ga pridobili v nadmočnih tekmah proti ljubljanskim nogometcem, zaradi česar je došlo vsako srečanje med Ljubljano in Mariborom veliko privlačnost sporane publike. Mariborčani bodo tudi danes poslali v boj bojevitost enostorice, ki pa se mora zavedati, da bodo domaći bolj opasni kot doslej.

Pričakovati smemo torej napeto in zanimivo igro. Pred tekmo igrajo juniorji ASK Primorja in Ilirije, kar obeta, da bo publika prišla na svoj račun.

Službene objave LNP

sklepi glavne skupščine s dne 3. avgusta 1929.

1.) Klubi v Ljubljani se vrstijo v dva razreda in sicer tako, da je v prvem razredu 5, v drugem pa 6 klubov. Pri razdelitvi klubov se upošteva § 10. pravilnika saveznih prvenstvenih tekem.

2.) Izvoli naj se odsek, ki naj pregleda pravila in sestavi predlog za spremembo pravil za prihodnji občni zbor JNS.

3.) Upravni odbor naj sklene, da se sestane delegatov vseh klubov, na katerem bo zastopnik upravnega odbora natanko predelal pravila in pred vsem obrazložil, kakšno bo upravni odbor točnega vse nejasne točke pravil.

4.) Upravni odbor naj poskrbi, da se bodo vsi klubi skrajno vadijoči tečaj pod strokovnim vodstvom nekakega dobrega vadijatelja. Tečaj naj se vršijo tudi tega, da se dvigne tehnična in disciplinska stran nogometa na področju LNP in vsaj deloma zadosti § 2. podzaveznih pravil. Po možnosti naj sklene LNP pridobiti lastno igrišče, ki bo na razpolago vsem klubom mesta Ljubljane, zlasti onim, ki so brez klubov, predpisom odgovarjajočih igrišč.

5.) Upravni odbor naj sklene, da se bodo vse potrebe, da tudi prvenstvenih tekem prvih moštev se bo sodil sodnik, ki je član katerega nastopajočega moštva.

6.) Vsa važna funkcijska mesta upravnega odbora podzaveza, zlasti predsednik, oba podpredsednika, oba tajnika in blagajnik ne smejo biti v rokavi enega kluba, da se omogoči čim objektivnejše delovanje podzaveza.

7.) Klubi, ki se bi mogli nastopiti s mladinskimi moštvii, se ne morejo kaznovati. JNS pa naj se predloži spremembo glede pravilnika za odigravanje juniorskih prvenstvenih tekem.

8.) Revizija naj se sklep odstopajočega upravnega odbora glede odmore kazni za slučaj, da ne nastopi kak klub pri prvenstvenih tekmah.

9.) Obnavljanje kazni klubov v dnevniki naj se opusti. Izrečene kazni naj se sporoče klubom pisмено.

10.) Takša za prijavitev se znižala od 10 Din na 2 Din.

11.) Preostale ure so poslovalni prostori in odredbo poslovanje ure za funkcionarje LNP.

12.) Upravni odbor naj poudari, da je potreben dvojni finale za prvenstvo Slovenije.

13.) Upravni odbor naj sklene doseči, da dobi tudi SK ZeleniKor v Mariboru primerno zastopstvo v medklubskem odboru.

14.) Upravni odbor naj z vso strogostjo pazi

na to, da se prepreči kapiranje igralcev.

Vsi dopisi za Ljubljanski nogometni podzaveznik naj se v bodoče naslavljaajo na naslov Ljubljanski nogometni podzaveznik, Ljubljana, poštni predal 11. — Tajnik L.

Semifinale juniorskih pokalnih tekem

Danes ob 16. ura: Primorje.

V semifinalu juniorskih tekem za prehodni pokal SK Ilirije in ASK Primorje, ki sta v predložitvi treh kotih sigurno nadvladala svoje nasprotnike: Ilirija Mladiki, Jadran in Hermes. Primorje Slovan, Svoboda in Slavija. Zmagovalec v današnji tekmi se bo kvalificiral za finale z izvršnimi juniorji SSK Maribora, ki se bo odigral prihodnjo nedeljo. Današnja tekma se igra ob 16. na prostoru SK Ilirije kot predigra medmestni tekmi Ljubljana : Maribor. Tekma obeta dober sport, ker nadkriljajeta juniorski moštvi Ilirije in Primorja po kvaliteti svoje igre pretežni del naših regularnih tekmovalnih moštev in ker pride ravno v tem srečanju močno v poštev tudi tradicionalna rivaliteta med obema kluboma, ki bo stopajovala napetost igre.

SK Ilirija. (iz tiskovnice.) V torek 20. t. m. se vrši klubova plenarna seja v damskem salonu kavarnar Emona. Vsi odbojniki kakor tudi načelniki sekcij se naproščajo, da se seje sigurno udeležijo in pripravijo potrebna poročila.

Službene objave LNP. Upravni odbor je na seji dne 16. t. m. odobril nove propozicije za odigranje tekem za prehodni pokal LNP, ki se prične v nedeljo, 25. t. m. Sodelovanje v teh tekmah je obvezno za klube Primorje, Ilirija, Hermes, Jadran, Slovan, Svoboda in Reka v Ljubljani ter za klube SSK Maribor, SK Rapid, SK ZeleniKor in SK Svoboda v Mariboru. Izmed klubov Kraljevo, Slavija, Grafika in Natakhar, ki so bili prijavljeni v letošnje tekmovanje, se dva kluba, pri čemer bo v prvi vrsti upošteval prostovoljne prijave; slednje navedeni klubi se pozivajo, da javijo do torka 20. t. m. zvečer ali želijo sodelovati. Vse 4 tekme 1. kola v Ljubljani so določene za nedeljo 25. t. m.; izžrebani vrstni red bo objavljen, čim bošta določena 7. in 8. sodelujoči klub. Tekme za poškodbeni fond LNP se v ljubljanskem podzaveznem okrožju letos ne bodo vršile. Prvenstvene tekme II. razreda se bodo pričele 16. 9. I. razreda pa 22. 9. Objava izžrebanega vrstnega reda sledi. — Tajnik II.

Službene izjave LNP. Za jutrišnje medmestno tekmo Ljubljana : Maribor, ki bo ob 17. na igrišču SK Ilirije, je določena naslednja postava: Korbec, Svetec, Verovšek, Zemljak, Slamič, Kosenina, Pišek, Čameršek, Jug, Venko, Oman, Svetec, Dobner, Uršič, Trobavšek, Bizovičar in Urbančič. Igrači se morajo najkasneje ob 16.30 javiti podzaveznemu kapetanu v garderobi SK Ilirije. Vsak igralec mora prineseti s seboj bele hlače in kompletno obutvo. Dres preskrbi SK Ilirija. — Podzavezni kapetan.

Sekcija ZNS. (Službeno.) Delegirajo se k tekmam dne 18. t. m. na igrišču Ilirije: Ilirija jun. : Primorje jun. g. Čimperman, Ljubljana : Maribor g. Vodišek. — Tajnik.

SK Natakhar. Danes ob 8. zjutraj trening tekma I. moštva na igrišču ASK Primorja. Točmo ob 7. pri Kačiču. Pozivajo se tudi vsi igrači rezervne! — Tajnik II.

SK Svoboda. Juniorsko moštvo igra danes v nedeljo ob 16. na igrišču Primorja s SK Mladiki. Do 16.30 naj bodo naslednji igrači v naši garderobi: Plahota, Dmrovič I., Jože, Maribor, Krivčič, Bagme, Bevar, Dmrovič II., Sever, Dmrovič III., Slavica, rez. Lado, Milko, Tasotte. — Načelnik.

SK Jadran. Danes ob 9. dopoldne trening tekma na igrišču ASK Primorja s SK Svobodo. Pozivam naslednje igrače, da so točno ob 8.30 na mestu: Logar I., Oven I., Šanis, Kosmač, Rogar, Sever, Antosiewicz, Benedičič, Macarol, Logar II., Kocjan. Rezerve: Golj, Golja, Gaberšek, Šušnik, Kokalj. Pozivam vse igrače izrecno tudi rezervne, da se treningu udeležijo. Vso opremo je prinesiti s seboj. — Načelnik.

Zveza kolesarskih društev v Ljubljani vabi kolesarske klube, da se v čim večjem številu udeležijo prireditve kolesarskega društva Zarja (Zg. Kačič), ki se vrši danes v nedeljo v Vevčah pri gostilni g. Fr. Amžurja. Skupni izlet kolesarjev je iz Ljubljane izpred Zvezne pisarne, Karlovska cesta št. 4 točno ob pol 14. uri.

Dirka na Podkorensko Sedlo. Koroški Avtomobilski klub priredi dne 25. t. m. svojo drugo dirko na Podkorensko Sedlo. Dirka se z avtomobilji in motocikli. Začetek dirke je ob 10. dopoldne in konča približno ob 13. uri. Po končani dirki se vrši v slučaju lepega vremena na samem Sedlu razdelitev nagrad ter je s tem združen tudi pik-nick. Start je pri km 0.512 (črna narna Riegersdorf), cilj pri km 3.952 (mitničarska hišica), tako da znaša dolžina dirkalne proge km 3.440. Predvidoma se bodo udeležili te, že prejšnje leto nadvse lepo uspele dirke tudi nekateri naši dirkači. Vsekakor pa bo posejelo dirko mnogo članov tukajšnjega Avtokluba in drugih sportnikov, ker bodo tudi običajne obredne manipulacije omiljene. Interesantom daje pojasnila tajništvo Avtokluba, Kongresni trg 1/1.

Nemški sport v juliju

V preteklem mesecu je imela Nemčija tri velike sportne dogodke, ki so dvignili ogromen interes občinstva in seveda pokazali, da ima Nemčija močan kader sportnikov, ki bodo imeli na vsakem mednarodnem srečanju važno besedo.

Kakor znano, se je Nemčija s svojo tehniško ekvipo kvalificirala za evropskega finalista v bojih za

Davisov pokal.

V boj je bilo treba s finalistom ameriškega pasu, Ameriko, ki je v Berlinu odnesla sijajno zmago 5 : 0. Po petem porazu (Hunter-Moldenhauer) je moralo 7000 ljudi, ki je prisostvovalo gornjemu boju na tribunah teniškega kluba »Rot-Weisse«, opustiti zadnjo nado, da si bo Nemčija osvojila vsaj častno točko. Američani so vzeli stvar zelo resno in so tudi zmagali na vsej črti.

Tilden, ki je bil najmočnejši v moštvu, je bil v odlični formi. Pokazal je v najčistejši obliki serijo vseh udarcev, ki obstojajo na repertoarju modernega tenisa. Tudi v taktičnem oziru je pokazal neverjetno spretnost in je v vsakim gibom dokazal, da po pravici nosi naslov prvaka.

Hunter ni takšna zvezda in v vseh ozirih zaostaja za Tildonom. Fizično je do skrajnosti odporen in je Prenna nesel mimogrede; z Moldenhauerjem je imel več posla in partija se je odločila šele v petem setu. Hunter silno visi na velikem »Big Billu«; zdi se, da je Tilden pazil na vsak Hunterov udarec. Zanimivo je bilo opazovati, kako se je Hunter, kadar je zgrešil ali dobro zadel žogo, obrnil proti tribunam, kjer je sedel Tilden, ki je svojemu varovanou s pogledom, nasmehom ali migljanjem dajal nove sile.

Najmlajša borca, Van Ryn in Allison, sta popolnoma izpolnila nade, ki so jih stavili v nje. Sprva nekoliko nesigurna sta se kmalu udomčila s prostorom, nasprotniki in publiko, ki ni bila prav nevtralna. Oba igrala najmodernejši tenis in sta prav posebna mojstra v smasih.

Nemci so se borili kakor so vedeli in znali. V dublu in singlu med Hunterjem in Moldenhauerjem so imeli toliko srečnih trenutkov, da bi bili zaslužili častno točko. Napravljali pa so vtis utrujenosti, kar ni čudno, če se pomisli, da sta morala Prens in Moldenhauer nositi breme vseh bojev sama, dočim so imeli Američani za to 4 ljudi. Razen tega so pred tem najhujšim bojem absolvirali težke turnirje v Barceloni, Hamburgu, Pragi in Berlinu.

Celotna slika je za Nemčijo katastrofalna: 0 : 5 po točkah, 4 : 15 po setih in 72 : 106 po igrah v njeno škodo.

V dnevih 20. do 22. julija so se vršila v Vratislavi

lahkoatletska državna prvenstva, ki so precej trpela zaradi visoke temperature in slabega skalališča. Neugodno je na uspehe posameznikov vplivalo gotovo tudi dejstvo, da je bil stadijon skoraj popolnoma prazen. Nekaj rezultatov, ki pomenijo obenem nove rekorde, pa bi bilo le omeniti tako n. pr.: 5000 m Kilp (Düsseldorf) 15:00; skok ob palici Wegener (Halle) 3:99 m; disk Hirschfeld (Allenstein) 45:12 m; krogla Hirschfeld 15:26 m; skok v daljavo Köchermann (Hamburg) 7:29 m; skok v višino Köpke (Stettin) 1:90 m; 800 m Müller (Berlin) 1:53; 1500 m Wichmann (Karlsruhe) 3:57; 4 × 100 m S. C. Charlottenburg (Kölnig, Grosser,

CENIK

brezplačno in franko!

Din 49

Poletno jamstvo!

Din 64

A. KIFFMANN

specijalist samo boljših ur

Maribor 36-a

Lisičje, pol-hove kože

in vseh drugih divjih živali kupuje stalno skoni celo leto D. Zdravil, trg usnja, Ljubljana, Florjanska ulica 9. 1880 s

Vreče

nove in rabljene vse vrste ter juto za embalažo ima vedno v zalozu Mirko Mlakar Ljubljana, Slomškova ulica 11.

Čas je zlato!

Pred nakupom ogledajte si veliko izbiro po najnižji ceni.

Dvokolesni raznih modelov
Motorjevi več vrst
Štavljeni stroji najnovejši tipa
Otroških vozičkov
Sportnih vozičkov
Igralnih vozičkov
Tricikla
Siro
Hodnikarje
Otroških avtomobilov
Stolic za učenje hoje
Tricikla za prevoz blaga
Dole za razkrovanje stroje in kolesa
Pnevmatika itd.

Ceniki franco. Prodaje tudi na obroke.

V gosposki oddelci se sprejemajo vse popravila.

„TRIBUNA“ F. B. L.
Tovarna dvokoles in otroških vozičkov
Ljubljana, Karlovska cesta 4.

Zahvala.

Najpriznanejšo se zahvaljujemo vsem, ki so spremlili našo nepozabno hčerko

Marico

na omenj zadnji poti k večnemu počitku. Posebno se je zahvaljujemo zastopstvu fin. oblasti, g. šefu car. odeljenja fin. Direkcije, gosp. upravniku carinarnice in drugim carinskim uradnikom, g. car. posrednikom in tvrdki Občalnica Ilirija za častno sprejemstvo. Najlepša hvala vsem za podarjene krasne vence in ovetje pokojnice, kakor tudi za izraze sožalja in tolažilne besede. Najlepša hvala dekliškemu krožku St. Jakobskemu za častno sprejemstvo in vsem.

Ljubljana, 18. avgusta 1929.

Zalujoča rodbina Jelenova in ostali sorodniki.

Restavracijo

10:18 a

dobro tdočo, zaradi družinskih razmer takoj oddam v najem. Nadaljnje informacije daje hotel »Balkan«, Celje.

pečate etikete, gravirane SITAR & SVETEK S. LJUBLJANA S. Petra Gospiča

Najboljša gonilna jermena

priznane tvrdke KNOCH v vseh dimenzijah po najnižjih cenah na zalozu. Specijalne in dvojne jermene dobavim ter izvršujem popravila najhitreje. Edini zastopnik za mariborsko okrožje

KENRIK EGGER, MARIBOR, Gosposka ul. 13. 10165

Oblastveno koncesionirana

šoferska šola

I. GABERŠČIK, bivši komisar za šofersko izpite, Ljubljana, Bleiweisova c. št. 52. Praktični in teoretični pouk na podlagi najmodernejših pripomočkov. — Prihodnji redni tečaj prične 1. septembra. Podučujem tudi privatno. 10194

Oblačilnica „Ilirija“ vodi!!

Približuje se začetek šolskega leta! — Vse blago za šolske oblake za deklice in dečke lahko kupite na dolgoročno odplačevanje brez vsakega posebnega pribitka.

Največja izbira Najboljše blago Najnižje cene Najdaljši rok odplačevanja! Zahtevajte vzorce! Zahtevajte poset potnikal

Oblačilnica ILIRIJA, Ljubljana

Mestni trg 17/L Telefon 28-25.

Josipina Samsa

v petek, dne 16. t. m., v 80. letu starosti, previdoma s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu za spala.

Pogreb drage pokojnice bo v nedeljo 18. avgusta 1929 iz hiše žalosti v Ilirski Bistrici št. 115 na župno pokopališče v Trnovem, Ilirska Bistrica - Kranj - Vojnik, dne 17. avgusta 1929.

Zalujoče rodbine:
Samsa, Znidarski, Ličan, Košar, Jerata in Martinček.

Antona Welza

veleposesnika v Podkraju

se tem potom zahvaljujemo vsem, posebno g. dr. Matku za njegov trud, g. Bašatu, g. Majcenu, tov. lovem ter darovalcem vencev in cvetja in vsem, ki so čutili z nami in ki so ga spremlili na zandji poti.

Podkraje, 18. avgusta 1929.

Zalujoči ostali.

Michel Zévaco

V krempljih inkvizicije

Zgodovinski roman

Pardaillan je z izbuljenimi očmi strmел na fantastični prizor. Turobno ječanje se je brez prestanka trgalo iz njegovih prs. Zdajci pa se je zdrznil. Začutil je bil, kako se vdajajo tla pod njim. V prvem trenutku je pomislil, da se moti. Menil je, da se mu je zavrtelo od ropota, ki mu je pretresal dušo in telo.

Strah, da ga ne bi razsekala ta strašna rezila — da, Pardaillan se je bal! — mu je dajal toliko jasnosti uma, da je mogel opazovati in misliti.

Toda čim bolj je zrl na gibanje srpov, tem bolj nedvomno je videl, da se ni motil. Tla celice so se resnično nagibala v smeri proti nekakšnemu stroju. Počasi, zato pa tem bolj neizbežno se je bližal trenutek, ko se je moral jetnik zavaliti pod smrtonosna rezila!

Pardaillan je zdaj opazil nekaj, česar prej ni videl: tla celice so bila ena sama gladka jeklena plošča, brez vsake najmanjše razpoke ali stika, za katerega bi se bil mogel njeti. Čutil je, kako počasi drči po tej plošči. Samo še nekaj trenutkov in zatrknil se bo pod rezila, ki ga bodo jela razkosavati...

In v tem strašnem občutku je zatoni poslednja iskrice njegovega razuma, ki je bil nedavno še tako bister in tako močan. Espinosov in Favstin namen je bil dosežen: Pardaillana ni bilo več!

Jetnik je bil samo še ubog norec, ki je ves prepaden in penast bučnil okoli sebe in tulil od strahu.

»Prestanite!... Prestanite! je kričal v pojemajočem glasom. »Nočem umreti!... Nočem!...«

Toda očitno ga niso slišali. Ali pa je bila morda inkvizitorjeva neusmiljenost določila, da mora izprazniti kelih muke do dna. Zakaj nagibanje tal se je nadaljevalo s strahotno enakomernostjo. In srpov je bilo čedalje več. Ropot stroja, ki je gonil njihovo gibanje, je postajal podoben grmenju.

Valji se je nizzol...
»Prestanite!« je še vpil. »Ustavite!...«
Nato je zaprl oči in s strašnim jeklom pal pod srpe, ki so ga zgrabili.

XVII.

Menihova pijača balzam.

Toda Pardaillan ni poginil. Sekalni stroj je bil samo pošastna komedija, ki si jo je bila izmislila Favsta z Espinosovo pomočjo.

Papežinja in veliki inkvizitor sta bila sklenila, da stareta Pardaillana z blaznostjo, ne s smrtjo. O tem sta bila takoj enakih misli.

Espinos je z neusmiljeno doslednostjo gledal na izvedbo strašnega načrta. Njegova okrutnost je izvirala iz načela — in prav to je bilo tisto, kar jo je delalo tako brezsrčno — ne pa iz osebnega sovraštva. Niti trohice laži ni bilo v njegovih besedah, ko je rekel Pardaillanu, da ga ne mrzi, ampak da ga spoštuje.

Pekleni izum sekalnega stroja tedaj ni imel namena, da bi umoril viteza, ampak da bi ga pripravil v grozo, ki bi omračila poslednjo iskrico njegovega razuma.

Zato so bili prvi srpi iz pravega, ostrega jekla; spodnji, tisti, ki so se pokazali pozneje, ko so se jela tla nagibati, pa so bili samo ponaredbi in so se upogibali pod težo Pardaillanovega telesa kakor mehko testo.

V trenutku svojega padca se je vitez onesvestil. Ko je priletel v prostor pod celico, je kakor mrtve obležal na tleh. Dolgo časa

je mirno, preden se je toliko spametoval, da je mogel kakšno pogledati okoli sebe.

Ležal je v enaki veliki celici, kakor je bila ona, iz katere je bil pal. Jeklena tla so se bila sama od sebe vrnila v prvotno lego.

Tudi tu ni bilo nikakega pohištva, niti ne izhoda razen skrbno zaklenjenih in zapahnenih vrat. A tla so bila tukaj iz uteptane zemlje in iz debelih, vlažnih sten je cvel soliter. Zrak v celici je bil vroč in smradljiv.

Pardaillan je z brezizraznimi očmi strmел na vse te podrobnosti, a videl ni ničesar. Zgrabil je vogal svojega plašča, ki je bil z njim vred pal nizzol, ter ga jel zvijati kakor lutko. Tih, brezumen smeh se mu je usipal iz ust.

S to otroško igravo se je ukvarjal dolgo časa, kakor vsi malčki in vsi odrasli ljudje, ki se jim je omračil um.

Kakor otrok je govoril s punčko, ki so jo njegovi prsti ne-utrudljivo zvijali iz plašča; pripovedoval ji je neumnosti, stiskal jo, pehal jo od sebe, ošteval jo, zibal jo in tolažil, kakor da plaka. In venomer, venomer ga je prekinjal vedno isti blazni, brezizrazni smeh...

Neskončno žalostno ga je bilo gledati. Več ur se je igral tako, ne da bi se bil utrudil. Očividno se ni zavedal časa.

Tedaj so se odprla vrata. Menih je stopil v celico. V eni roki je držal hlebec kruha in vrč vode. In ker se je najbrže bal, da ga jetnik ne bi v nenadni besnosti napadel, je stiskal v drugi roki korobač.

Nič ni zagrozil, zdelo se je, da niti ni pogledal jetnika. A že njegova navzočnost je bila dovolj. Kakor hitro je zagledal meniha, je Pardaillan obupno zakričal, stisnil se v kot, pokril si obraz z rokami in zahlipal s prosečim glasom:

»Nikar... nikar me ne tepite!... Ne tepite me!«

Menih je mirno postavil kruh in vrč na tla ter ga radovedno pogledal. Počasi je vzdignil roko, v kateri je držal korobač.

Zahtevajte v vseh trgovinah samo:
Jugobanat-patent-moko
ker boste potem
s svojim pecivom zadovoljni!

Josip Jug
Ljubljana

Gajeva ulica 2.
izvršuje slikarsko in
plesarsko obrt.
Delo zelo solidno
in po nizkih cenah.
Za naročila se ce-
njenemu občinstvu
priporočam.

ALA'
»Patent Konrad«
aparat za
pasiranje paradižnikov.
Dobite ga v vsaki boljši trgovini z že-
lezlino in pohištvo... — Proizvaja ga:
Braća Lenard, industrija metalne in dr-
vene robe, Subotica.

Ure,
zlatnino in
srebrnino

kupite najboljšo in najcenejšo
pri stari, priznani trgovci

H. SUTTNER,

Ljubljana, Prešernova ulica 4, po-
leg frančiškanske cerkve.

Največja in najsolidnejša razpoš-
ilnica. Razpošilja v vse kraje tu-
in inozemstva.

Zahtevajte
brezplačni cenik

H. SUTTNER, Ljubljana 4.

Lastna protokotirana tovarna ur v
Švic, znamk

IKO, OMIKO, AXO

Črna srebrno je-
dilno orodje s 50-
letno pisarno to-
varniško garancijo.

DOBER NAKUP

vsa Vaša promet, samo obiščite

Lipski jesenski
velesojem 1929

Splošni, tehnični in stavbni ve-
lesojem 25.—31. avgusta
tekstilni velesojem 25.—28. avgusta
velesojem športnih predmetov 25.—29. avgusta

Vsa pojasnila se
dobe pri častnih za-
stopalnih

na Ljubljansko oblast: Stega, Ljubljana, Gleda-
liška 8. — Telefon 2923.
na mariborsko oblast: Dr. Scheichenbauer, Trg
Svobode 3.

Sadje in zelenjad
vsake vrste vkuhavajte samo
v originalnih week-ovih pri-
pravah za vkup v njej. Zahtevajte
WECK-A

pri vseh trgovcih. Tovarniška zloga FRUCTUS,
Ljubljana, Kerkov trg 10. — Zastopstvo v Mari-
boru: Carl Lotz in Pinter & Leonard, Celje: Josip
Jagodič.

Ocarinjenje

vseh uvoznih in izvoznih in tranzitnih
pošilk oskrbi hitro, skrbno in po naj-
nižji tarifi RAJKO TURK, carinski po-
srednik, LJUBLJANA, Masarykova
cesta 9 (nasproti carinarnice). Revizija
pravičnega zaračunavanja carine po
meni deklariranega blaga in vse infor-
macije brezplačno.

Pleša

in špagiranje in je najboljša
zdravila za stare in mlade.
— V 24 urah nastane
špagiranje in za vedno,
odpravo vse prijetaj, ar-
de, hraste in nesnaga s
»ESPARCETTE«
od dr. Dornale & Cie.,
Paris — Lase bodo oskravili in sopol bujno rastli.
Za uspeh garantirano. — Garnitura stane 60 Din.
CENTIFOLIA, kozmetički savod, Zagreb, Jurisčeva 8.
Zahtevajte takoj brezplačno ilustrirane prospekte!

Mladost,
svežost, lepota!
CREME
DARUVARY

Najboljši dovršen proizvod moderne in
smiselnosti kozmetike. Kar po prvi upo-
rabi postane koža sveža, mehka in fina,
odstrani vso nečistočo, mozolje, spu-
šča, pege, rdečico nosa in drugo. Na za-
hitev smo razposlali okoli 30.000 po-
skusnih puščic ter na temelju tega pre-
leži mnogo priznanje in nad 20.000 naro-
čil. Ne verujte nikomur, ampak zahte-
vajte brezplačno poskusno puščico, da
se prepričate. Pošljimo Vam jo brez-
plačno, ako sam pošljete za stroške v
znakom Din 2.—. Originalne trioglate
puščice dobite po ceni od Din 15.— v
vsaki boljši strokovni trgovini. S pošto
pošljete: 112-a

Apoteka BLUM, Subotica 3.

Kyffhäuser - Technikum
Frankenhausen, Nemčija

inženjerski in delovodski oddelki za gra-
dno stroje in avtomobile, tehnika za šibke
in jaki tok. »Najstarejši posebni oddelki
za kmetijske stroje, avtomobilsko in letal-
sko tehniko.«

BENZIN

LAHEK 720/25

nudi ugodno veletrgovina

ED. SUPPANZ, Pristava

Peči sistema „Luc“

vseh velikosti izdeluje tvrdka Srebotnjak & Oo-
lob, Ljubljana, Puharjeva ulica št. 3. Prevzema
tudi v popravilo in prezidavo vsakovrstne gori
navedene peči in jih izvršuje strokovnjaško in
po najnižjih cenah brez konkurence. 128-a

Vrtnar

za vzdrževanje nasadov se išče. Samo
resni strokovnjaki naj se osebno javijo.
Tovarnica Arko, Zagreb, Vlaška 116.

Kemično čisti oblike

najfinije in najcenejše I. gorenjska hijgien.
pralnica, svetlokalnica in kemično čiščenje
oblek 10.181-a

FRANJO POTOČNIK, KRANJ

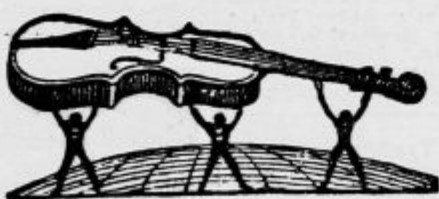
Fireplace-Radiona

zračno cirkulirana peč, prihrani 50 %
kuriva, ogreva 3-8 sob. American Com-
mercial Agency, Maribor, Krčevina,
Praprotnikova ul. 200. 10182

Kupim stalno

kostanjev toninski les

smrekove škorje cele in drobljene, rab-
ljene sode od stroj in jedilnega olja
po najugodnejših cenah, takojšnje plačilo
FRANC OSET, Sv. Peter v Sav. Dol.

Veliki ilustrovani cenik dobite zastonj

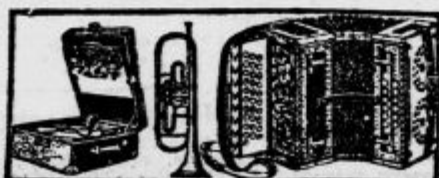
Zahtevajte ga od skladišča

MEINEL & HEROLD

tvornica glasbil, gramofonov in harmonik

R. Lorger MARIBOR, št. 101-B

Violine od Din 95 Ročne harmonike od Din
85. Tambure od Din 98. Gramofoni od Din
345 dalje

FIGOL
APOTIKA
DE SEMELIČ
GIMNOZIJA 2.

V težjih slučajih
bolezni

ne smemo opustiti, temveč takoj kli-
cati zdravnika. Če kdo oboli in se ne
počuti dobro in dobi vročino, naj vz-
ame, dokler zdravnik ne dospe, takoj
nekoliko žličic zdravilne specialite-
te: Figol-eliksira.

Figol čisti želodce in črevo ter po-
spešuje delovanje notranjih organov
kot ledvic, jeter itd.

Figol se dobiva v vseh lekarnah,
a proizvaja ga in pošilja po poštne
povzetju

lekarna Dr. Semeljč, Dubrovnik 2.
Cena 3 steklenicam 105 Din, 8 stekle-
nicam 245 Din, 1 poskusni steklenici
40 Din. Zahtevajte na ogled prospekte
in množične zahvalnice in prizna-
nja o Figolu!

Službo dobi hišnik

oženjen, brez otrok starejši. Prosto stano-
vanje, kurjava, luč in vrt. Istočasno iščemo
delavca

praktičnega, starejšega. Ponudbe pod šifro
»Zan. sijiv« na podružnico »Jutra« v Celju

Gledališke odre

opozarjamo na ljudsko igro

Rokovnjači

spisal Fr. Govekar III. Izdaja
Broširana knjiga velja Din 20.—

Knjižarna Tiskovne zadru-
ge v Ljubljani

DIABOLO

SEPARATOR A. B.

Generalni zastopnik:

Ljudevit Klein

Zagreb

Račkoga ul. 5/a

Telefon 63-05 Telefon 63-03

Večletno jamstvo! Povoljni plačilni po-
goji. Sprejemno zastopnik! 80a

MLADOSTNA LEPOTA

CREME ROSE CENTIFOLIA, najdele-
nejša francoska kupa krema — Daje
moč, ljubki in nežni ten Z redov-
no uporabo odstranimo vse nesnago,
a obraz postane mladostni, sveč in
sajugit vse do kasne starosti. Po-
trebna je vsaki moderni dami kot
podloga za puder in šminko za ve-
lice, nos in pramenado. — 40 Din.

GOLD CREAM originalna anglijska radioaktivna mast
na noč, krema, katere tovrstno prodaja v vsi gu-
be in tako tekoče bledi in dnevno pomlaja obraz
Z naravnost frapantno hitrostjo odstranja vse gube
in namrečno kožo spet odli in na lepoteh. pa je
treba, da bo na vsaki toaletni mizi moderne dame
42 Din

CREME-ORIS-EMAIL DE BEAUTE, največja tesni-
tev moderne kozmetike ter istočasno telesa vsake
dame Krema daje obojavelovno koloraturo ter
smiliran ten, zaščiti od alabasterkega belila pa
do svetlega rdečila. Perfektno pokriva vsaki znak
starosti. Čet vsi je potrebna za pike in veselice.
Dobi se v vseh barvah. — Din 58.

RDEČILO nosi in obraza dela vsakega grdega. — S
preparatom proti rdečilu nosi odpravimo rdečilo.
Nos in obraz postanejo svetli. — Din 65.

VITKA POSTAVA. Velik trebuh in
veliko množino sala izgubimo hitro,
ako nosimo »Sala pas« od dr. Ballo-
witza. Pas je napravljen jako preči-
sto in porne game. Vsakemu daje
vitko in elegantno postavo, a de-
loet s vsakim dnem pada. Cena do
100 em 185 Din. 8 em 100 em 195 Din

CENTIFOLIA, kozmetički savod. Za-
greb, Jurisčeva ul. 8 — Zastavljaj
brezplačne ilustrovane prospekte.

Nakup

»Hortus« tvornica konserv v Zagrebu,
Paromilinska cesta, kupi

1000-1500 kg brusnic
(Preiselbeeren)

Pisemne ali ustne ponudbe naj se pošljejo na
tvornico. 1.045

Javna zahvala.

Podpisana Franja Rotar, vdova po tragično preminulem g. Ivanu
Rotar-ju, lesnem trgovcu v Litiji se zahvaljuje zavarovalni družbi
na življenje »PENIKS« v Ljubljani za takojšnjo in točno izplačilo
zavarovalne glavnice v znesku Din 102.500.—

V Litiji, dne 10. avgusta 1929.

Franja Rotar.

Potrži globoke žalosti naznanja-
mo, da je naš nadvse ljubljani so-
prog, oče in stari oče, gospod

Pavel Zupet

posestnik mesar in gostilničar,

dne 15. avgusta po kratki muke-
polni bolezni, previden s tolažili
sv. vere, za vedno zatisnil svoje
blage oči.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo
v soboto, dne 17. avgusta ob 8. uri
zjutraj.

Škočjan pri Mokronogu.

10.190 ZALUJOCI OSTALI.

Cene malim oglašom!

Za oglaš, ki služi v posredovalne in socialne namene občinstva vsaka beseda 50 par. Če naj pove naslov Oglašni odelček »Jutra«, je plačati posebno pristojbino 2 Din. Če pa je oglaš priobčen pod šifro je plačati pristojbino za šifro 3 Din.

Telefonske številke 2492, 3492

Malim oglašom!

da se mu pošlje po pošti naslov ali kako drugo
Kdor hoče informacijo tičečo 2 Din sicer ne bo
se malih oglašov naj priloži v znamkah 2 Din prejel odgovora!

Cene malim oglašom!

Zenitve in dopisovanja ter oglaš trgovskega in reklamnega značaja: vsaka beseda 1 Din. Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 5 Din. Vse pristojbine je upoštevati ob enem z naročilom, sicer se oglaš ne priobči. Številka čekovnega računa pri Poštni hranilnici v Ljubljani, 11842.

Službe dobi

Trg. pomočnika

in pomočnico
sprejme vsake trgov. s. mod. blaga na delu. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra« pod »Malim oglašom«. 27681

2 močna vajenca

za kovaško obrt. (Hammer) s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27613

Trg. pomočnik

manufakturne stroje, mlad. oglaš. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27605

Prodajalca

preprosto mod. perfektno v slovenski in nemški, več. strojništva, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27697

Kamnosek

ki razume tudi izdelavo umetnega kamna in sekanje žrk. dobi službo takoj. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27687

Krnzar, pomočnik

dobri takoj mesto Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27679

Modistinja

samostojna in spretna mod. ob. sprejme. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27488

Mlinarskega

pomočnika
mladega in treznega, poštenega, sprejem. Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru. Vstop takoj. Al. Bizjak, Moste, p. Zirovnica, Gor. 27371

Iščem vzgojitelja

za dobroga vzgojitelja. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Trgovsko

izobražena gospod. po mod. ob. sprejme. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Priljetno žensko

pošteno in samsko, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Kovaškega

učenica
močnega in pridnega, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Manufakturnist

dobro izvešan, perfektno anglošč. smolen slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisanju, s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27613

G. Th. Rotman:

Gospod Kozamurnik in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Silkar. in pleskarke

pomočnika, dobre izvešane, sprejme takoj M. Dobrave, Celje, Glavni trg št. 16. 27494

Sofer

s. kavelj, vošč. popravila, dober in trezen vozač, s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27481

Pletilje

vošč. za navadne in specialne stroje, sprejme takoj J. Kusan, Kranj. 27694

Služkinjo

pošteno in samsko, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Kontoristinja

kol. trg. tvrdka v večem mestu Slovenije. V postoj. pridejo tudi manjše. Način. sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27685

Dekle

od 16 let naprej, pošteno in pridno ter lepo, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Krojaškega

valjenca
sprejme takoj J. Kusan, Kranj. 27694

Mizarskega

valjenca
sprejme takoj J. Kusan, Kranj. 27694

Učenko

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenko

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Tapetniškega

valjenca
sprejme takoj Anton Cerin, Maribor, Ob bregu 4. 27643

Pekovskega

valjenca
sprejme takoj J. Kusan, Kranj. 27694

Postrežnico

ali deklico, ki bi nosila ko. ob. sprejme. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Trgovsko

izobražena gospod. po mod. ob. sprejme. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Priljetno žensko

pošteno in samsko, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Kovaškega

učenica
močnega in pridnega, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Manufakturnist

dobro izvešan, perfektno anglošč. smolen slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisanju, s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27613

G. Th. Rotman:

Gospod Kozamurnik in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Gospod Kozamurnik

in njegov avtomobil

Pletilni mojster

(Strickmeister), ki se razume na Jaquard in šključni stroji, dobi takoj službo. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Trgovskega

pomočnika
močnega stroka, perfektnega računarja in manufakturnista s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27613

Kuharico

fine, sprejme boljše ob. ob. sprejme. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Kuharico

šešm za restavracijo za takoj ali pa s prvim. Nae. v oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Šiviljo - pomočnico

za izdelovanje mod. ob. sprejme. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Praktikantinja

za pisarno sprejme trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27613

Zobotehnika

pošteno in samsko, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Krojaškega

pomočnika
na kontekstualno in naročno delo sprejme Josip Novak, krojač, Kranj. 27701

Trg. pomočnika

v starosti 24 do 30 let, izvešanega, samskega, s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27613

Kuharico

fine, sprejme boljše ob. ob. sprejme. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Kuharico

šešm za restavracijo za takoj ali pa s prvim. Nae. v oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Šiviljo - pomočnico

za izdelovanje mod. ob. sprejme. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Praktikantinja

za pisarno sprejme trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27613

Zobotehnika

pošteno in samsko, sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Učenca

sprejme modistinja. Poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Potnika

ki potuje s avtom. sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Potnike

na razpisovanje manufakturne blaga privatnim strankam na obroke takoj sprejem. Zelo dober za. Nae. v oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Trgovski

pomočnik
vešč. mod. stroka in trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. Sprejme vsake trgov. s. mod. blaga. 27613

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

sprejem. P. Plemenite poudarja na oglaš. odd. »Jutra«. 27685

Za hišnico

Aleksandrovo na Krku.

Dobro znani restavrant »Triglav« na samem morju oba oba ob pristanišču se priporoča cenj. kopalcem. — Dobra in obilna hrana. Domača vina itd. Cenj. učiteljska in drugim drž. uradnikom znaten popust! — Popolna dnevna oskrba Din 55.— — Ne zamudite priložnost! 8067-a Lastnik: FRANOLIČ

Odvetnik Dr. Fran Irgolič

v Mariboru

je preselil svojo pisarno iz dosedanjih prostorov

v Cvetlični ulici št. 13/II. na
Aleksandrovo cesto 48/I.
pri glavnem kolodvoru

v hišo mizarskega mojstra Kompara, prej veletrgovina
Gaspari Faninger. 10184

„Hermetic“

najboljše

steklenice
za konzerviranje sadja
dobavlja

„Čehostaklo“

Ljubljana, Komenskega ulica 20

En gros Specijalna En detail
trgovina vozičkov in koles

V zalogi kolesne opreme in igrače za otroke
Renoviranje koles, vozičkov in šivalnih
strojev Ceniki franco.

ZEMELROK OTON

Tržaška cesta — Gillice Marilj trg 8

„Zacherlin“

staroznana najučinkovitejša sredstva za uničevanje
vsakovrstnega mrčesa, uniči popolnoma muhe, bolhe,
stene, molje, šurke, mravlje itd. ter njih hčinke.
Zahtevajte ga samo v originalnih steklenicah in škatli-
cah z napisom »Zacherlin«.

6913

„Omega“

l. jugosl. tvornica za izradu patentovanih
kaša i kontrolnih blokova
i prežledačkih knjiga
K. D. Novi Sad

Je otvorjena v Novem Sadu in je junija pričela z delom. Tvornica
»Omega« dela z najbolj dovršenimi, patentovanimi specialnimi ro-
bacijskimi stroji za fabrikacijo blokov ter dobavlja svojim naročni-
kom naročila v najdovršenejši izvedbi v vsakem jeziku hitreje in
ceneje nego inozemske firme.
Trgovci podprite to domače podjetje, ki je osnovano s velikim stro-
kovnim znanjem in kapitalom!
Vzorec in ponudbe na zahtevo v vsakem jeziku. 10.188

Simmeringer

tovarniška d. d. za gradnjo strojev in vagonov

Wien XI.
Avstrija

Žerjavi in transportne
naprave

Zastopstvo:

Inženirska pisarna Julius Breitwieser
Zagreb, Frankopanska 8

Zahvala.

Vsajemna savarovalnica v Ljubljani je likvidirala življenjsko
zavarovanje mojega nenadno umrlega nečaka gospoda Ru-
dolfa Marušića, poslovalce na Jesenicah, izredno kulantno, če-
prav je zavarovanje obstajalo samo tri mesece. Moja dolžnost
je zato, da se imenovani, prvi in edini popolnoma domači za-
varovalnici javno zahvalim in jo za sklepanje življenjskih za-
varovanj vsakomur kar najtopleje priporočim.

Jesenice, dne 12. avgusta 1929.

10.187

KATARINA GERKMAN, s. r.

Iskristite priliko
takoj!

Brezplačno dobiti umetniško izdelan portret,

ako nam pošljete svojo sliko ali sliko vaše dece, skupine ali sliko
in to verno po poslati nam sliko v velikosti 20x40. Svojo adresu
napišite točno, da se izognemo reklamacijam. Prosimo vas, da nam
pošljete čim jasnejšo sliko. Umetniško izdelavo portreta vrši av-
torizirani zavod, ki deluje v Nemčiji, Avstriji, Franciji in Angliji, kar
je jamstvo za izredno izdelavo. Ta zavod šli osnovati v naši de-
žavi svoje podružnice, pa je nam poveril organizacijo. Radi tega
se je sklenilo, da se vsaka slika, ki se nam dopošlje od 12. julija
1929 do 31. julija 1930 brezplačno poveča. Priposlani slike se vra-
čajo s portretom. Carina, poštnina in manipulativni stroški znašajo
26 Din, kar plačate po povzetju, to je, kadar sprejmete portret.

5 poplačil s časopisom se obrnite na

INTERNATIONAL, največji zavod za pove-
čanje slik Zagreb, Prilaz 13.

Vsakovrstne trgovske knjige, štruce,
mape, noteze, herbarije, odjemalne knji-
žice, bloke, zvezke i. t. d.

nudim po skrajno ugodnih cenah!
NA DEBELO — NA DROBNO

Anton Janežič
LJUBLJANA Florjanska ul. 14

Knjigovoznica in čitalnica trgovskih knjig

LOKOMOBILE

ASSMANN I STOK DER CANNSTATT

JARMENIKI

GER. LINCK OBERKIRCHEN na seselnih

MOTORJI plin Diesel

MAG ZAGREB, VLASKA UL. 53

Morsko kopališče

BAŠKA

(otok Krk)

Hotel Grandić

Do 1. IX. pension Din 75;
od 1. IX. Din 60—65—
Poseben popust uradnikom!

FOTO-AMATERJI!

Mnogo važneje
od visoke občutljivosti je
ortokromatičnost
radi točne reprodukcije tonov
zato so

Plošče in filmi
dosedaj nedosegljivi

„Spectrum“ d. d.

tvornica ogledal in
brušenega stekla
Ljubljana VII,
Celevska cesta 81. Tel. 2343
Zagreb, Osijek. — Središnica: Zagreb.
Zrcalno steklo, portalno steklo, mašinsko
steklo 5—6 mm, ogledala, brušena
v vseh velikostih in oblikah, kakor tudi
brušene prozorne šipe, izbočene plošče,
vstevljanje v med. — Fina — navadna
ogledala. 82

Pension-Devina

Idealno ležišče na področju poborskih planin,
oddaljeno ca 20 minut od mesta Slovenska
Bistrica, med krasnimi sončkovinami gozdovi, vi-
nogradi in sadonosniki. Zelo lepa godna spre-
hajališča. Priporočila se osebam, ki želijo mir
in odlič. Sobe za 2 event. 3 osebe s prvovrstno
hrano Din 50 za osebo.

Devina pri Slov. Bistrici Plovers — Souvret.

Najboljši v materialu in kon-
strukciji in najlepši v opremljeni so
šivalni stroji in kolesa
„Gritzner“ in „Adler“
za dom obrt in industrijo le pri

JOS. PETELINC
Ljubljana

solaj Prešernovega

spomenika ob vodi

Pouk vezanja brezplačen

Vočletna garancija

Zahtevajte ponudbo

„Underwood“ pisalni stroj ušiva

Preko 2.000.000 strojev v rabi. Najbolj vpeljan v svetu. Na zalogi pri
Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6
Telefon Riv. 2980

Vodne turbine

autom. regulatorje, zatvornice, opreme za žage in
mline izdeluje in dobavlja

G. F. SCHNEITER, Škofja Loka

podjetje za zgradbo vodnih turbin

Konkurenčne cene. Zahtevajte ponudbo. Prvovrstne reference.

IG. DEUTSCH i BRAT
ZAGREB, Marovska 20
Telefon 42-86

skladnice vseh tehničnih potrebščin. Za-
stopstvo in skladišče vseh originalnih
KLINGERJEVIH fabrikatov

„Klingerit“
vodokazne armature

priznana najboljši ventili na batni razvod-
nik (Kolbenschieberventile) in vse druge
armature.

„Klingerit“

ISOL

izborna očistilna in najzanesljivejša sredstvo za
izolacije zidovja proti vlagi in
vodnemu pritisku, za izsušitev vlažnih
stev, tal i. t. d. — Dobiva se v trgovinah z
materijalnim blagom, barvami, železnino i. t. d.

Glavna zaloge za Jugoslavijo:

Ljubljanska komercijalna družba
Ljubljana, Bleiweisova cesta 18.

Š a m o t

najboljše kvalitete za vse vrste obratov dobavlja
„MATERIJAL“ dr. z o. z., Dunajska c. 36

Dvokolesa najboljših svetovnih
znamk v veliki izbiri, zelo poceni
Najnoviji modeli otroških vozičkov
od preprostega do najfinejšega, in
igračni vozički v zalogi. Več znamk
živčnih strojev najnovijih modelov, deli in puzma
tika. Ceniki franco. Prodaja na obroke.
„TRIBUNA“ F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozičkov,
Ljubljana, Karlovaška cesta 4.

Najpopolnejši Stoewer

šivalni stroji

za šivilje, krojače in čevljarje ter
za vsak dom. Preden si nabavite
stroj, ogledajte si to izrednost pri
tvrdki

Lud. Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica 6/L

Brezplačen pouk 15-letna garancija

Telefon št. 980.

KOLYNOS pasta je od najstarejših
svetovnih, od najstarejših najpo-
gostejša, a vseh vrst zelo ekono-
mična.

Iz ome KOLYNOSA se ustvari čudoviti
mudostoji. Poiskajte, pa se bo-
ste uverili, da je

KOLYNOS

najboljša pasta na svetu.

Dobit se v vseh lekarnah, droge-
rijah in parfumerijah.

Francoska linija - French Line

Cie Gle. Transatlantique

Za Severno Ameriko in Kanado

Havre-Newyork samo 8 1/2 dni čez morje

V Južno Ameriko

Argentine, Chile, Uruguay vsak
teden iz Havre, Bordeaux in Mar-
sillja

CIE CHARGEURS - REUNIS SUB
ATLANTIQUE TRANSPORTS
MARITIMES.

Izvrstna hrana, izborna postrežba
Vino brezplačno.

Vsa potovanja daje brezplačno zastopnik:

IVAN KRAKER, Ljubljana

Kolodvorska ulica 35.

Ant. Rud. Legatov enoletni trgovski tečaj v Mariboru

(odobren od Ministrstva trgovine in industrije v Beogradu.)

Učni predmeti:

Enostavno, dvostravno in ameriško
knjižničarstvo,
Trgovsko računanje,
Slovenska korespondenca in knji-
žničarstvo,
Srbobavski jezik in korespon-
denca,
Nemška trgovska korespondenca,

Gospodarski semiotični,
Blagovništvo,
Slovenska stenografija,
Strojepisje,
Lepopisje,
Slovenski jezik,
Nemški jezik,
Italijanski jezik,
Nemška stenografija.

Začetek dne 2. septembra 1929.

Častni interes in lastni boljši boljši. Lotni kapiti in izpovedi pod drža-
nim nadzorom.

Prospekti in vpisovanje v trgovski tečaj

ANT. RUD. LEGAT & Co., Maribor, Slovenska ul. 7, telef. 100.

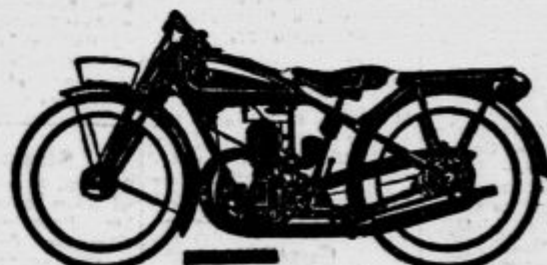
Kostanjev taninski les

in smrekovo skorjo

kupujem stalno najugodnejše

Ernest Marinc, Celje

Zrinskih ul. 4. — Telefon 136.

Motorno kolo „Fuch“, nova tipa, 250 ccm, dobite
pri tvrdki ALOJZ USSAR, trgovina s šivalnimi
stroji, kolesi in motorji, Maribor, Gosposka ulica 20.

145a